

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA
O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT
DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI
UNIVERSITETI

**ESKI O‘ZBEK YOZUVI FANIDAN
MUSTAQIL ISHLAR TO‘PLAMI**

*Oliy o‘quv yurtlarining 5111200 – O‘zbek tili va adabiyoti va 5120100 –
Filologiya va tillar o‘qitish (o‘zbek tili) ta‘lim yo‘nalishlari talabalari uchun
o‘quv qo‘llanma*

TOSHKENT – 2020

I. Azimov, M. Tojiboyeva va A. G‘oziyevlar tomonidan 5111200 – O‘zbek tili va adabiyoti va 5120100 – Filologiya va tillar o‘qitish (o‘zbek tili) ta’lim yo‘nalishlari talabalari uchun tayyorlangan

“Eski o‘zbek yozuvi fanidan mustaqil ishlar to‘plami” o‘quv qo‘llanmasiga

ANNOTATSIYA

Mazkur o‘quv qo‘llanma oliy ta’lim muassasalarining 5111200 - O‘zbek tili va adabiyoti va 5120100 – Filologiya va tillar o‘qitish (o‘zbek tili) ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha tahsil olayotgan talabalar uchun mo‘ljallangan. O‘quv qo‘llanmada talabalarni eski o‘zbek yozuvi fanidan olgan nazariy bilimlarini amalda mustahkamlash, o‘z ustida mustaqil ishlash maqsadi ko‘zda tutilgan.

Tuzuvchilar:

Azimov Inomjon filologiya fanlari nomzodi, Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti dotsenti

Tojiboyeva Mahbuba filologiya fanlari nomzodi, Muqimiy nomidagi Qo‘qon davlat pedagogika instituti dotsenti

G‘oziyev Alisher Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti katta o‘qituvchisi

Taqrizchilar :

Sulaymonova Nigora filologiya fanlari nomzodi, Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti dotsenti

Shoaliyeva Nargiza filologiya fanlari nomzodi, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi, Mumtoz sharq adabiyoti va manbashunoslik kafedrasida katta o‘qituvchisi

© Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti, 2020

© I. Azimov, M. Tojiboyeva, A. G‘oziyev, 2020

SO‘Z BOSHI

Mustaqil ta’limni amalga oshirish bugungi kun ta’lim jarayonining muhim bo‘g‘inlaridan biri sifatida joriy etilgan bo‘lib, uni tashkil qilish jarayonlari va uslublari yildan-yilga takomillashtirilmoqda. Mustaqil ta’lim talabalarning qo‘shimcha bilim va ma’lumotlarga ega bo‘lishi, o‘z ustida ishlash malakasi va mas’uliyatining shakllantirilishi, mazkur jarayonda hosil qilingan turli malakalarning takomillashtirilib borilishi asnosida talabalarning kelgusida yetuk va malakali mutaxassislar bo‘lib yetishishlari uchun asos bo‘lishi lozim bo‘lgan omillardan biri sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Fanning muayyan qismlarini o‘rganish va o‘zlashtirishni talabalar tomonidan mustaqil ravishda amalga oshirilishi mustaqil ta’limning mazmunini tashkil qilar ekan, uning tashkil etilishi, aniq maqsad va vazifalarni qo‘yilishi hamda yo‘nalishlarni aniqlanishi uning amalga oshirilishini osonlashtiradi. Ayni vaqtda talabalarning mustaqil ta’limni amalga oshirish jarayonida e’tibor berishi lozim bo‘lgan asosiy jihatlar, mavzularning asosiy xususiyatlari, ularning tadqiq qilinishi va o‘rganilish uslublari, mustaqil ishlarning tayyorlanish usullari va turlari, mavzularning mazmunidan kelib chiqqan holda mustaqil topshriqlarning bajarilish turlarining xilma-xilligi talabalarning bu jarayonni to‘liq bajarish va maqsadga erishishi imkoniyatlarini oshiradi.

Mustaqil ta’limni amalga oshirilishi jarayonida quyidagi ishlar bajarilishi zarur deb belgilanadi:

1. Mustaqil ta’limni tashkil qilish namunaviy va ishchi o‘quv rejalari hamda malaka talablariga mos ravishda amalga oshiriladi;
2. Mustaqil ta’limni tashkil qilish va uni amalga oshirish kafedra yig‘ilishida ko‘rib chiqilib, ma’qullanadi;
3. Mustaqil ta’limni tashkil qilish va mustaqil ta’lim uchun belgilangan mavzular fan dasturi va ishchi dasturda belgilangan tartibda ishlab chiqilib, tasdiqlanadi;

4. Mustaqil ta’lim uchun ajratilgan mavzular muayyat bir mavzuning biror qismini yoritib bergan holda umumiy tasavvur hosil qilish va ayni vaqtda bilim olish uchun yo‘naltiriladi;

5. Mustaqil ta’limni tashkil qilishda mavzular yuzasidan adabiyotlar (manbalar) ro‘yxatini oldindan talabalarga taqdim qilinadi;

6. Mustaqil ta’limni tashkil qilishda aniq maqsad belgilanadi va rahbar (o‘qituvchi) tomonidan aniq topshiriq qo‘yiladi;

7. Mustaqil ta’limni tashkil qilish jarayonida mustaqil ta’lim mavzularini tayyorlash shakllarining avvaldan belgilab berilishi (reja oddiy yoki murakkab) asosidagi kospekt, tezislar, xronologiya, jadvallar va boshqa shakllarda yozma, og‘zaki yoki ijodiy ish (referat yoki taqdimot) tarzida amalga oshiriladi;

8. Mustaqil ta’lim natijalarini rahbar (o‘qituvchi) tomonidan tekshirish jarayoni (shakllari) va uning baholash tartiblari talabalarga avvaldan taqdim qilinadi;

Mustaqil ta’limni tashkil qilishdan ko‘zlangan asosiy maqsad talabalar bilimini boyitish va ularni kelgusida har tomonlama yetuk va malakali mutaxassislar bo‘lib yetishishlari uchun zamin hozirlashdir.

Mustaqil ta’lim jarayonini tashkil qilish va uni amalga oshirish jarayonida har bir talaba o‘ziga topshirilgan mustaqil ta’lim mavzusini belgilangan tartibda o‘rganishi, tayyorlashi va bu jarayonda bevosita faol ishtirok etish shartdir. Bu mustaqil ta’limni tashkil qilishdagi eng muhim omildir.

Mualliflar

MASHG‘ULOT MATERIALLARINI BAJARISH USHUN METODIK TAVSIYALAR

1. Mustaqil ishni bajarishdan oldin darsliklardagi mavzularni chuqur mutolaa qilish va puxta o‘zlashtirish zarur.
2. Mustaqil ish topshiriqlari alohida daftarga yoziladi.
3. Mustaqil ish topshiriqlari namunada berilgan shaklda to‘liq bayon etilishi kerak.
4. Talaba mustaqil ish topshiriqlarida berilgan vazifalarni yaxshi tushunmasa o‘qituvchi tomonidan tushuntiriladi.
5. Topshiriqlardagi yozilishi lozim bo‘lgan bandlarni xusnixat qoidasiga amal qilgan holda yozish kerak.
6. Talaba munfasil va muttasil harflar xususiyatlarini mashg‘ulotlarda berilgan sxemalardan foydalangan holda bajarishlari lozim.
7. To‘liq bajarilmagan va noto‘g‘ri bajarilgan topshiriqlar o‘qituvchi ko‘magida nihoyasiga yetkaziladi.
8. Talaba mustaqil tayyorlagan mazkur ish himoyasida matnni sharxlab (o‘zlashgan so‘zlarning yozilishi, lug‘aviy va matndagi ma’nolarini izohlab berishi) o‘qishi lozim.
9. Har bir mavzuga ajratilgan topshiriqlar baholab boriladi.
10. Mustaqil ishni bahosi topshiriqlar baholari umumlashtiriladi va baholar yig‘indisini topshiriqlar soniga bo‘lish orqali o‘rtacha baho aniqlanadi.

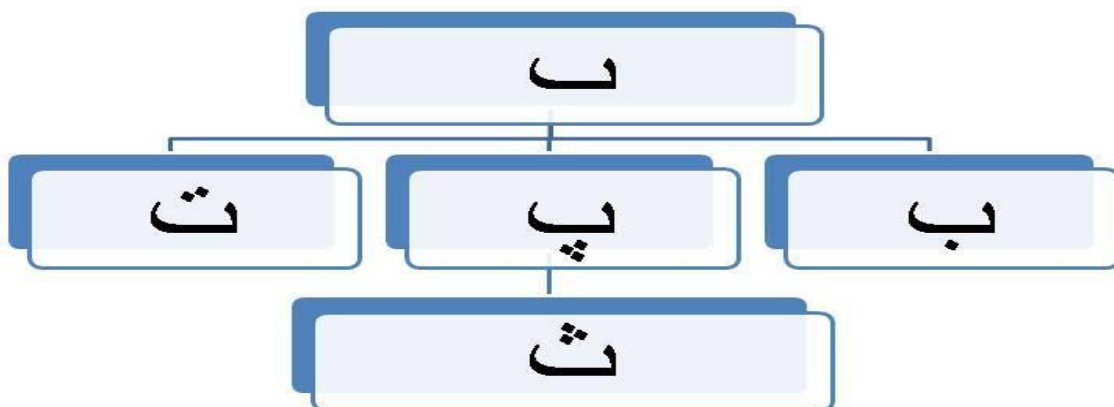
NAMUNA UCHUN MASHG'ULOT ISHLANMASI

1-topshiriq. Arab yozuvidagi harf yasovchi unsurlar haqida ma'lumot bering.

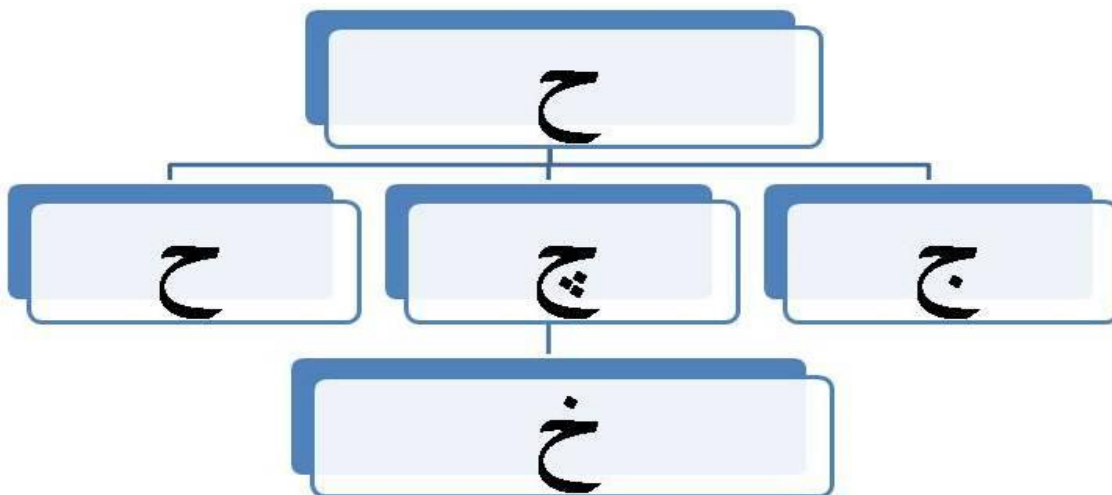
Arab alifbosida harflar asosan o'n sakkiz asosiy unsur ya'ni belgilardan iborat. Arablar ushbu unsurlarning ost va ustlariga nuqtalar qo'yish orqali alifbodagi harflar sonini 28 taga yetkazgan. Keyinchalik shu alifbo asosida O'rta Osiyoliklar ham o'zlarining yozuvlarini shakllantirishdi. Shu tariqa arab alifbosiga asoslangan arab-o'zbek alifbosi yuzaga keldi. Mazkur alifboga to'rtta harf qo'shilgan va harflar soni o'ttiz ikkiga yetgan. Alifbodagi to'qqizta unurning har biri bir necha yangi harflar hosil qilishda ishtirok etadi. Qolgan to'qqiztasi esa har biri bittadan harf yasalişhida ishtirok etadi. Bu unsurlar quyidagilar:

ب ح د ر س ص ط ع ك

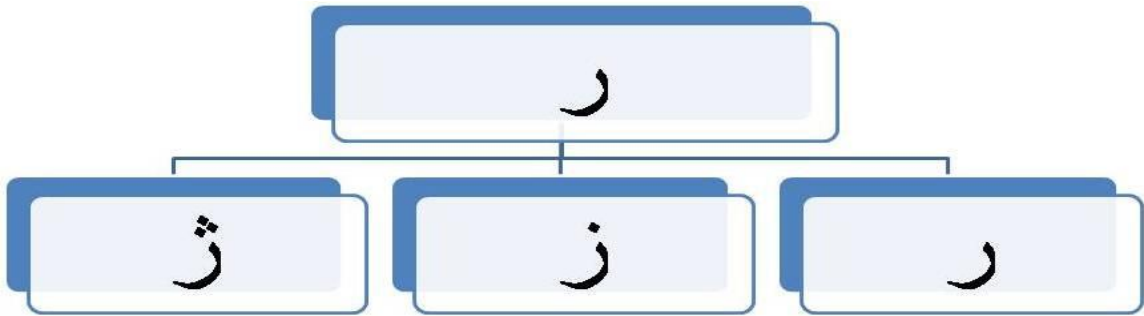
ب unsuri orqali hosil qilingan harflar

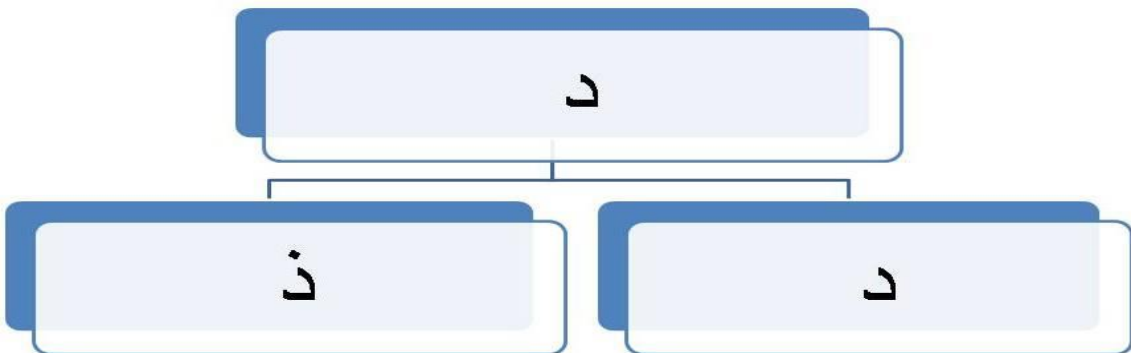
ح unsuri orqali hosil qilingan harflar

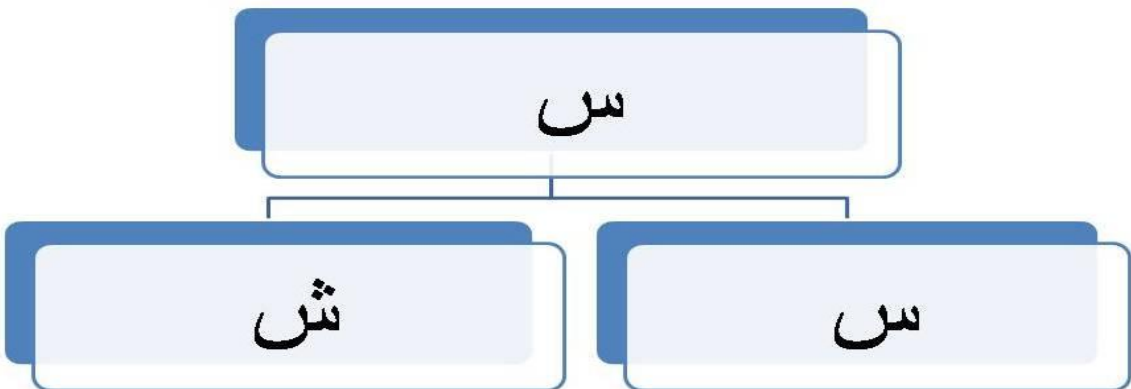
ر unsuri orqali hosil qilingan harflar

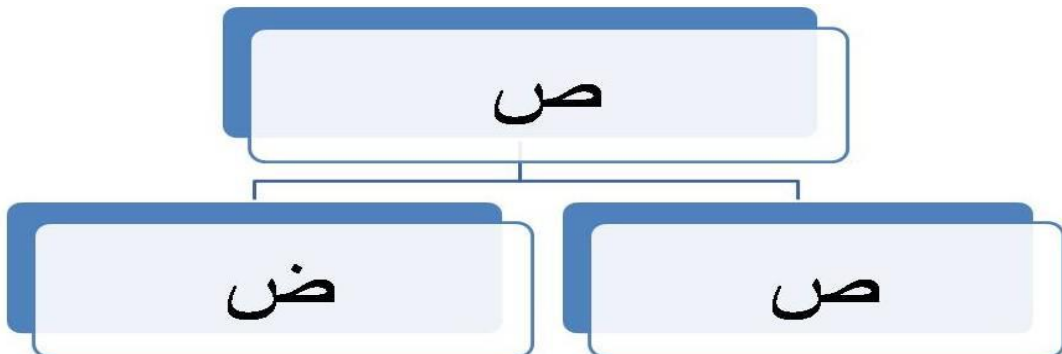
د unsuri orqali hosil qilingan harflar

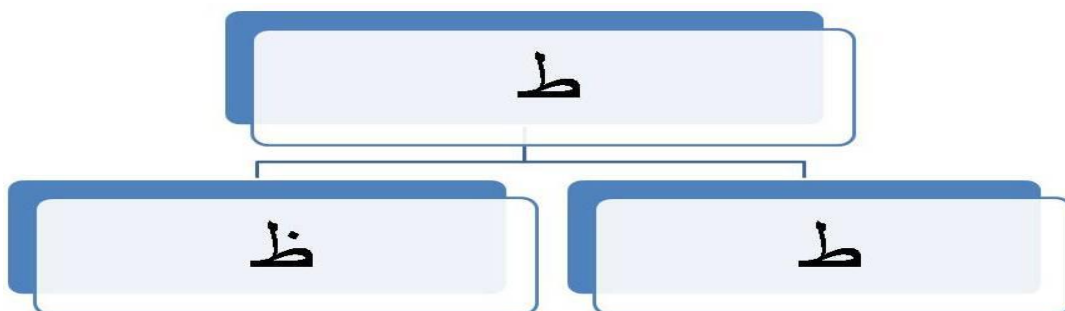
س unsuri orqali hosil qilingan harflar

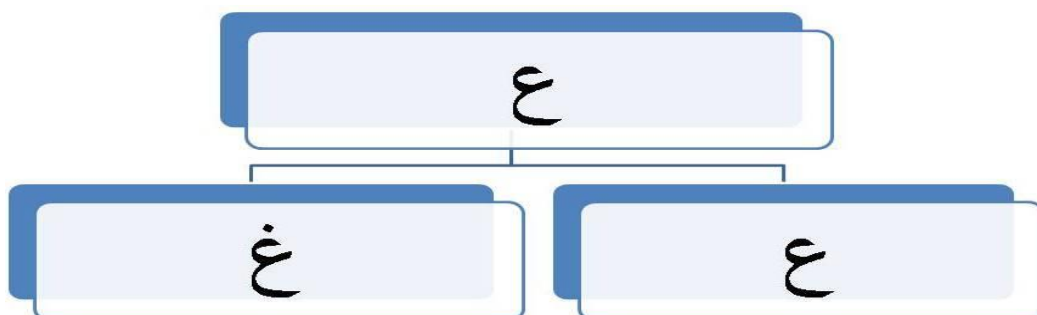
ص unsuri orqali hosil qilingan harflar

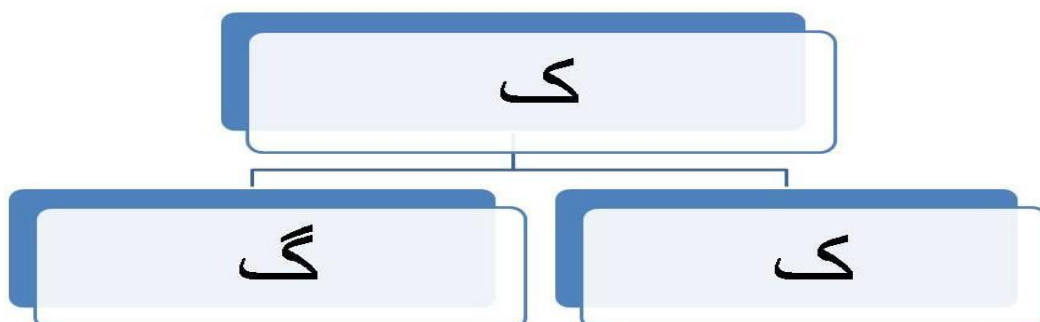
ط unsuri orqali hosil qilingan harflar

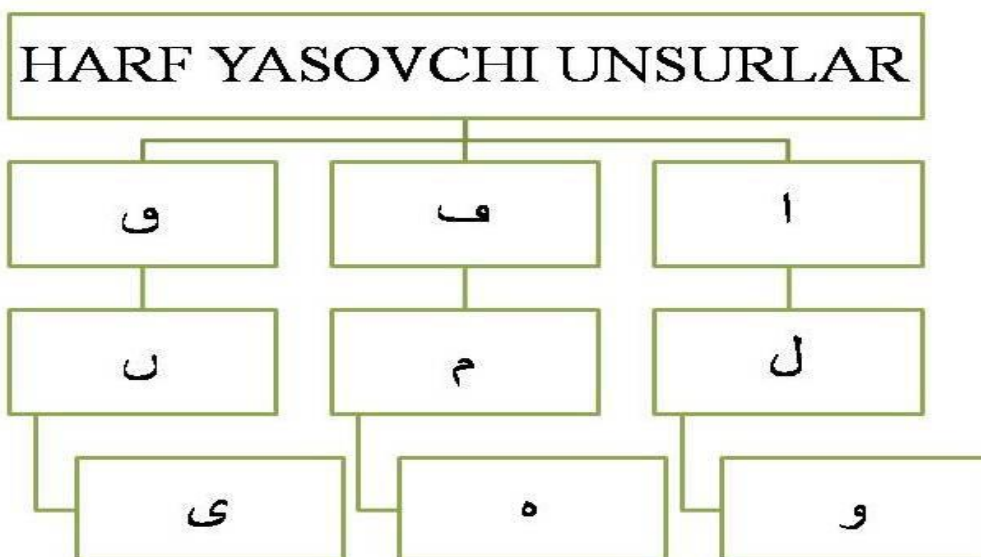
ع unsuri orqali hosil qilingan harflar

ك unsuri orqali hosil qilingan harflar

Qolgan harf yasovchi unsurlar quyidagilar:

Har bir harfni yozishda nuqtalarning o‘rni va miqdoriga katta ahamiyat berishimiz lozim. Chunki bir nuqta kam yoki ko‘p qo‘yilsa yoki o‘rni almasha, aksincha butunlay qo‘yilmasa, harf boshqa harfni ifoda etib qoladi va so‘zning ma‘nosi o‘zgarishini kuzatishimiz mumkin.

Masalan: «pand» (ma‘nosi: *pand, nasihat, o‘git*) so‘zidagi pe harfining uch nuqtasi o‘rniga bir nuqta qo‘yilsa pe harfi be harfiga o‘zgarib «band» (ma‘nosi: *tugun, biror yumush bilan band bo‘lish*) so‘ziga, «sher» so‘zidagi shin harfining nuqtalari tushib qolsa, shin harfi sin harfiga o‘zgarib «sir» so‘ziga, «og‘iz» so‘zidagi ze harfining nuqtasi qo‘yilmasa «ze» harfi «re» harfiga o‘zgarib «og‘ir» so‘ziga aylanib qoladi

Shundan ko‘rinadiki, arab alifbosiga asoslangan arab-o‘zbek yozuvida nuqtalarning miqdori va o‘z o‘rniga qo‘yilishi juda ham muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, o‘quvchining yozuvga nisbatan mas‘uliyatini oshiradi va uning xotirasini yanada charxlashga sabab bo‘ladi.

2-topshiriq. بى «bi» old qo‘shimchasi haqida ma‘lumot bering va misollar keltiring.

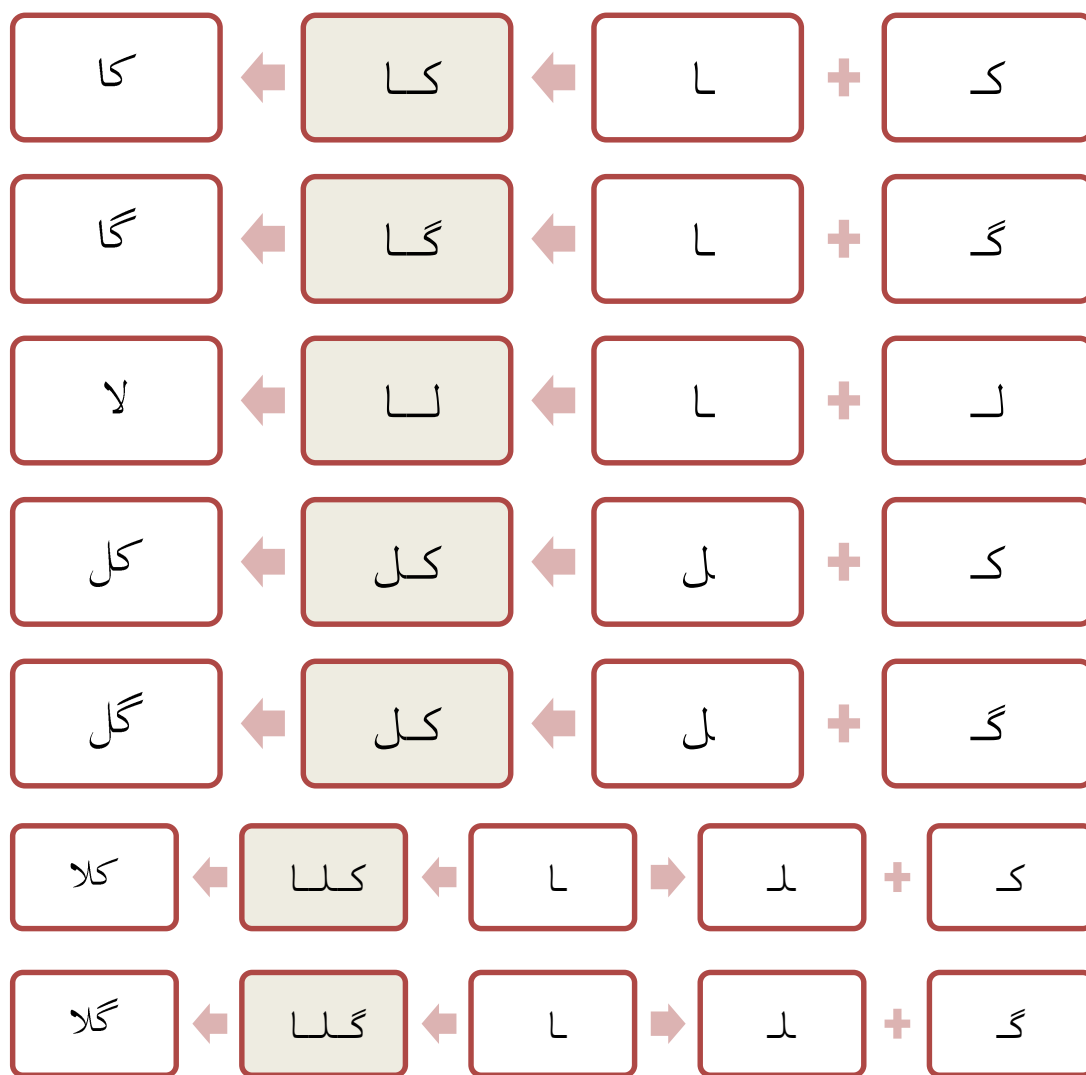
Fors tilidan kirib kelgan «bi» بى inkor ko‘makchisi eski o‘zbek yozuvi imlosida «bi» بى yozilsa-da, talaffuzda «be» deb o‘qiladi. Bu ko‘makchi so‘zning oldida keluvchi old qo‘shimcha bo‘lib, inkor ma‘no bildiruvchi so‘z yasaydi. Yozilishda so‘zga qo‘shilib ham, qo‘shilmay ham yozilishi mumkin. Har ikki hoalt ham to‘g‘ri hisoblanadi. Masalan:

بى بها	bebaho	bahosiz
بى آبرو	beobro‘	obro‘siz
بى حرمت	behurmat	hurmat-siz
بى اعتبار	bee’tibor	e’tiborsiz
بى مدار	bemador	madorsiz
بى مصلحت	bemaslahat	maslahatsiz

3-topshiriq. Berilgan matnni ko‘chiring va matnda uchragan ligaturalarni aniqlang hamda tahlil qiling.

قرا تاش سیره هم بولماس لاجورد
تازه قلبگا یوقماس اصلا چانگ و گرد
قولاق سالگین پوریایولی سوزیگا
قورققلاردین بیران چیقانمیدی مرد

Yuqoridagi to‘rtlik Pahlavon Mahmud qalamiga mansub bo‘lib, to‘rtlikda –lo va –ga tovushlar birikmalarini ifodalashda ligatura (qo‘shaloqharf) lardan foydalanilgan. Masalan:

Lom va alif harflari qo‘shilganda لا ko‘rinishida gof va alif harflari qo‘shilganda esa گا ko‘rinishida bo‘ladi.

4-topshiriq. Berilgan matnni arab yozuviga o‘giring va matnda uchragan munfasil harflar xususiyatini tushuntiring.

ABU NASR FOROBIY

Abu Nasr Forobiy qomusiy bilim egasi bo‘lgan. Uning falsafa, mantiq, matematika, fizika, kimyo, tabobat, tabiat hodisalari, tilshunoslik, shariyat, notiqlik, sanat, ahloq, talim-tarbiya va boshqa sohalarga oid asarlari keyinchalik boshqa tillarga tarjima qilinib, dunyoga keng tarqalgan.

Farobiy 160 dan ortiq asar yaratgan bo‘lsa-da, afsuski ulardan bizga 40 ga yaqini yetib kelgan xolos.

Forobiy kamtar va kamsuqum inson bo‘lib, faqirona kun kechirgan. Abu Nasr saroy olimi bo‘lishni istamagan.

Umri oxirida Misrda, so‘ng Damashqda yashab o‘sha yerda vafot etgan.

Ulug‘ sharq olimining merosi keyingi avlodlar uchun katta xazinadir.

ابو نصر فرابی

(۸۷۵-۹۵۰)

ابو نصر فرابی قاموسی بیلیم ایگاسی بولگان. اونینگ فلسفه، منتق، ماتیماتیکه، فیزیکه، کیمیا، طبابت، طبیعت حادثه لاری، تیلشناسلیک، شعریت، ناطقلیک، صنعت، احلاق، تعلیم - تربیه و باشقا ساحه لارگا عاید اثرلاری کیینچالیک باشقا تیللارگا ترجمه قیلینیب، دنیاگا کینگ تارقالگان.

فرابی ۱۶۰ دان آرتیق اثر یاراتگان بولسادا، افسوسکه اولاردان بیزگا ۴۰ گا یاقینی ییتیب گیلگان خالاس.

فرابی کمتر و کمسوقوم انسان بولیب، فقیرانه کون کیچیرگان. سرای عالمی بولیشنی ایستاماگان.

عمری آخیردا مصردا، سونگ دمشقدا یاشاب اوشا ییردا وفات ایتگان.

اولوغ شرق عالمینینگ مراثی کیینگی اولادلار اوچون کاتتا حزینه دیر.

Yuqoridagi matnda uchragan munfasil harflar «bir shaklli harflar» deb ham yuritiladi. Bunday deyilishiga sabab bu guruh harflari faqat o‘zidan oldin keladigan harflargagina qo‘shilib yoziladi. Agar o‘zidan keyingi harflarga qo‘shilgudek bo‘lsa, ularning munfasillik xususiyati yo‘qoladi. Bu esa arab

grafikasi qoidalari buzilganligini ko‘rsatadi. Yuqorida aytib o‘tganimizdek bu harflar yettita. Ular quyidagilar:

alif	dol	zol	re	ze	je	vov
ا	د	ذ	ر	ز	ژ	و
a,e,i,o	d	z	r	z	J:	v,o‘,u, va

Munfasil harlar ikki xil yozilish shakliga ega bo‘lib, ba‘zilari satr chizig‘i ustida, ba‘zilari satr chizig‘idan pastga tushirib yoziladi.

Masalan:

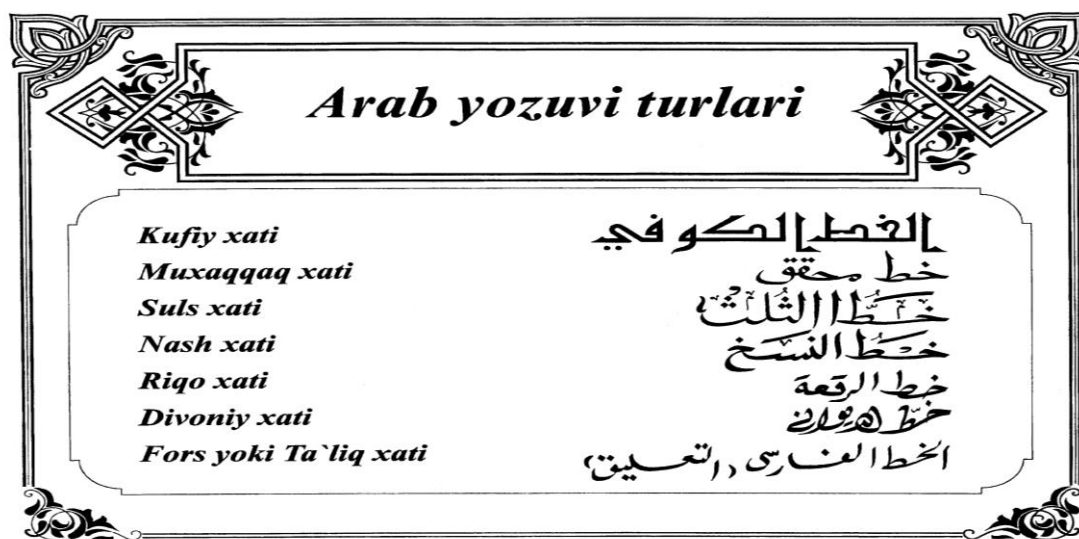
.....ذ.....	Alohida
.....ذ.....	So‘z boshida
.....ذ.....	So‘z o‘rtasida
.....ذ.....	So‘z oxirida
.....ذذ.....	Harfiy birikma

.....ر.....	Alohida
.....ر.....	So‘z boshida
.....ر.....	So‘z o‘rtasida
.....ر.....	So‘z oxirida
.....رر.....	Harfiy birikma

5-topshiriq. Xattotlik va xattotlik bosqichlari haqida ma’lumot bering.

Xatotlik (arabcha **خطاط** - kalligraf) – yozuv, xat san’ati (kalligrafiya, husnixat), kitob ko‘chirish kasbi. O‘rta Osiyoda qadimdan rivoj topgan. Yozuv paydo bo‘lgandan keyin maxsus kishilar xattotlik bilan shug‘ullana boshlashgan. Ayniqsa, arab yozuvi tarqalganidan so‘ng xattotlik keng rivoj topgan.

Xattotlik san’ati uslublari to‘g‘risida ko‘p risolalar yaratilgan. Amir Temur hukmronligi davrida nastaliq uslubi yaratilgan, uni yaratgan mashhur xattot Mirali Tabriziy shuningdek, Sultonali Mashhadiy, Majnun ibn Kamoliddin Rafiqiy, Darvesh Muhammad ibn Do‘stmuhammad Buxoriy, Munis Xorazmiy, Ishoqxon To‘rao‘rg‘oniy kabilarning xattotlik haqidagi risolalari bizgacha yetib kelgan. Ularda yozilishicha, xattotlikda yetti xil asosiy xat san’ati mavjud: **suls, muhaqqaq, nasx, tavqe’, riqo, ta’liq, nasta’liq.**

XVII asrda arab yozuvining keng tarqalgan uslublaridan biri ko‘fiy xati ixtiro qilinguncha (ixtirochi Ya‘rab ibn Qahton) O‘rta Osiyoda turli yozuv usullari mavjud bo‘lgan. Masalan, **makkiy, madaniy, basariy** va boshqalar. Bulardan oldinroq **ma‘qaliy** (tik chiziqli) yozuv bo‘lgan. Kufiy yozuvi ko‘pgina obidalarning naqshlarida saqlanib qolgan. Xalifa Muqtadi zamonida yashagan olim ibn Muqla’ (864-934) ni xatti sitta (olti xil yozuv: **suls, nasx, muhaqqaq, rayhoni, tavqe’, riqo**) ixtirochisi deb tan olingan.

Zamonlar o‘tishi bilan kufiyning turli shakllari ixtiro etilgan. Qur‘onning ilk namunalari (masalan, O‘zbekiston Diniy ishlari idorasida saqlanayotgan Usmon qur‘oni) shu yozuvda yozilgan, keyinchalik bu yozuv, asosan, binolarda bezak sifatida qo‘llangan.

Muhaqqaq yozuvi kufiy yozuvining bir oz o‘zgartirilganidir.

Rayhoni xati muhaqqaq yozuviga o‘xshagan, lekin harf shakllari rayhon barglariga o‘xshagani uchun shu nom bilan atalgan.

Nasx yozuvi kufiy va muhaqqaq yozuvlaridan ko‘ra Qur‘on ko‘chirishda ma‘qulroq topilgan.

Tavqe’ buyruq va farmonlar yozishda foydalanilgan.

Riqo yozuvi tavqe’ga ancha yaqin, lekin undan nozikroq. Asosan, maktublarda ishlatilgani, kitobga aloqasi bo‘lmagani uchun parcha (arabcha-ruq’a) qog‘ozlarga nafis qilib yozilgani uchun riqo deb atalgan. Bulardan tashqari, tumor, g‘ubor, shajariy, tug‘ro va boshqa yozuv usullari ham bo‘lgan.

Tug‘ro – imzo qo‘yishda qo‘llanilgan.

Shajariy – harflar daraxt shoxlariga o‘xshab ketadi.

G‘ubor – mayda xat bo‘lib, ixtirochisi Said Qosimdir.

XV asr boshlaridan kitob ko‘chirishda nasta’liq xati rasm bo‘ldi. Navoiy ta’biricha, xattotlar sultoni bo‘lgan Sultonali Mashhadiy nasta’liq xatini ajoyib san’at darajasiga ko‘targan. Kitobatchilikda bosmaxona paydo bo‘lguncha kotib, xattotlar mehnati asosiy rol o‘ynadi. Kitob chiqarish ishlari hukmdorlarning xohishi va mablag‘lari bilan amalga oshirilgan. Bu borada Boysunqur, Alisher Navoiy, Feruz kabi buyuk siymolarning ishlari diqqatga sazovordir.

Xatotlik bosqichlari:

Mufradot – harflarning alohida, so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozish mashqi. Bu bosqichda alifdan boshlab, boshqa ko‘rinishdagi harflarni o‘xshashligiga ko‘ra yozib o‘rganishgan. Bunda o‘quvchilar har bir harf bilan tanishib, uni tanish, o‘qish va yozish malakasiga ega bo‘lishgan. Masalan:

ف ق	ف	ب ت ث پ	ب
ک گ	ک	ج ح خ چ	ح
ل	ل	د ذ	د
م	م	ر ز ژ	ر
ن	ن	س ش	س
و	و	ص ض	ص
ی	ی	ط ظ	ط

Murakkabot – mufradot bosqichida o‘rganilgan harflarni bir-biriga qo‘shib yozish mashq qilinadi. Bunda har bir harfning turli ko‘rinishlari bir-biriga ulanishi yoki ma’lum bir harfning turli ko‘rinishlari boshqa harf ko‘rinishlari bilan o‘zaro bog‘lanishi o‘rganiladi. Masalan:

ببب	للل	ععع	ججج
ففف	ييي	ببب	تتت
سببب	ننن	ررر	ددا

Muqattaot – murakkabot bosqichida o‘rganilgan malaka va ko‘nikmalar yordamida ma’lum so‘z va so‘z birikmalarini ko‘chirib yozish, mustaqil ravishda yozish, shuningdek, fard, qit’a va ruboiylarni ko‘chirish mashq qilingan.

نادر كوز درد بازار احمد مشق دفترى آزار نور ديدا كتاب السواد

Insho – bu bosqichda o‘rganilgan bilimlar asosida jumla va bir necha jumladan iborat matnlar tuzilgan.

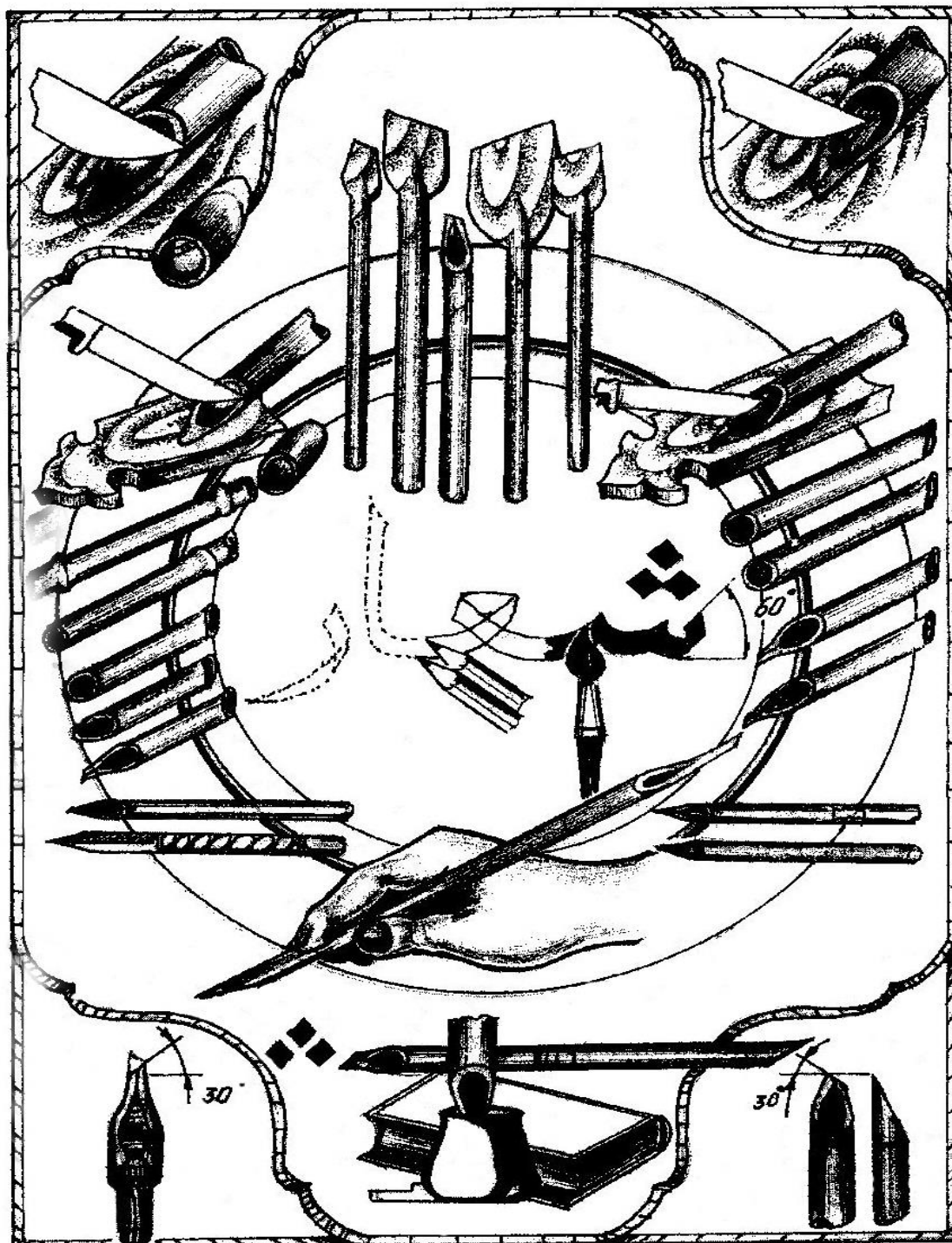
وطنى سويماك ايماناندور بيشيكدان قبركاچا علم ايزلا

Xatotlik qurollari:

Qalam (قلم) – qo‘lyozma kitob yaratishdagi eng asosiy yozuv qurollaridan birining nomi. Qalam so‘zi asli yunoncha «qalamos» bo‘lib, yunon tilida qamishni ifodalagan.

Xatotlik ishida qo‘llangan qamish qalam tayyorlash jarayoni ancha murakkab bo‘lgan. Qalam tayyorlash kishidan o‘ziga xos malaka va tajriba talab qilgan. Yasashga mo‘ljallangan qamish turi to‘g‘ri kelgan joydan olinmagan. Ular turli joylarda yetishtirilgan. Xususan, 16 asrning yetuk xattotlaridan bo‘lmish Fatxulloh ibn Ahmadning fikricha, Vosit shahri (Kufa va Basra shaharlari o‘rtasida joylashgan) atrofida yetishgan qamish eng oliynav hisoblangan bo‘lsa, Amudaryo sohillarida o‘sovchi qamish o‘zining sifati bo‘yicha ikkinchi o‘rinni egallagan. Misr va Mozandaron qamishlari esa keyingi o‘rinlarda turgan. Shu nuqtai nazardan qalamni qanchalik bekamu ko‘st va sifatli yasalishi qamishni qayerda o‘sganligi, yo‘g‘onligi, rangi, saqlanishi, ishlov berilishi kabi holatlarga ham juda bog‘liq bo‘lgan. Qamishning yetishgan joyiga ko‘ra qalam turlarini anglatuvchi terminlar

ham joy nomlariga ko'ra yasalgan: *vositiy*, *amuriy*, *misriy*, *mozandaroniy* va boshqalar.

Qog'oz (کاغذ) - qog'ozning yaratilish tarixi miloddan avvalgi VII asrlarga borib taqaladi. Qadimda qog'ozlar papiros daraxtidan, maxsus ishlov berilgan teridan tayyorlangan. Eramizning II asrida Xitoyda qog'oz ishlab chiqarish keng yo'lga qo'yilgan. Xitoyliklar serdaromad sanalgan qog'oz ishlab chiqarishni qanchalik sir tutmasinlar, VII asrning ikkinchi yarmidan e'tiboran Samarqanda

Xitoy qog‘ozi kabi yuqori sifatli qog‘ozlar ishlab chiqarila boshlandi. Chunki Samarqandda qog‘oz ishlab chiqarish uchun kerakli bo‘lgan xom ashyoning barcha turlari: ipak, paxta, kanop, qamish, poxol, tut novdasining po‘sti kabilar mavjud edi. Dastlabki yozuv qog‘ozlari o‘rama shaklda, juda katta hajmda, keyinchalik esa, ularning daftar, bizga yaxshi ma‘lum bo‘lgan sharq qo‘lyozmalari shaklida tayyorlangan.

Siyoh (سیاه) - yozuv ishida rang sifatida qo‘llangan suyuqlik. Bu so‘z fors tilida qora degan ma‘noni ham bildiradi.

Mixrak (محرک)- termini dovot, ya‘ni siyohdondagi siyohni aralashtirishda foydalaniladigan cho‘p. Bu so‘z asli arabcha bo‘lib, harakatga keltiruvchi ma‘nosini ifodalaydi va u «harraka» - حرک - aralashtirmoq, harakatga keltirmoq fe‘lidan yasalgan.

Mistar(مسطر) – kotib tomonidan matnni ko‘chirishda qog‘ozdagi qo‘lyozma satrlarining to‘g‘ri va ravon chiqishini ta‘minlashda ishlatilgan yozuv quroli. Mistarni tayyorlashda qalin karton qog‘oz yoki bir necha varaqlar bir-biriga yopishtirib tayyorlangan qog‘oz olinib, unga yo‘g‘on iplar bir-biridan ma‘lum va teng masofadagi qatorlarda tortilib turadi. Xattot bunday mistarni toza qog‘oz yoki varaqning tagiga qo‘yib qo‘li bilan bosgan va uning natijasida iplarning izi qog‘ozga tushib, botiq chiziqlar paydo bo‘lgan. Kotib ana shu botiq chiziqlar bo‘ylab matnni ko‘chirgan. Mistar so‘zi termin sifatida asosan Alisher Navoiy hamda Bobur asarlarida uchraydi.

Satr (سطر) - qo‘lyozma asarning, umuman, maktub, hujjat kabilarning yozilgan har bir qatori satr termini bilan ifodalangan. Satr so‘zi arabcha bo‘lib, chiziq, yo‘l, qator ma‘nolarini ifodalaydi. O‘zbek tiliga uning, asosan, qator va satr ma‘nolari ko‘chgan va shu ma‘noda qo‘llaniladi.

وطنی سوماق ایماندیر

BIRINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: ESKI O‘ZBEK YOZUVI

ESKI O‘ZBEK YOZUVINING SHAKLLANISH TARIXI

1-topshiriq. Arab yozuvini O‘rta Osiyo xalqlari hayotiga kirib kelishi haqida ma’lumot bering.

2-topshiriq. Eski o‘zbek yozuvining shakllanish tarixi haqida ma’lumot bering.

3-topshiriq. Arab–o‘zbek alifbosi va yozuvning o‘ziga xos xususiyatlari haqida ma’lumot bering.

4-topshiriq. Munfasil harflar va ularning xususiyatlari haqida ma’lumot bering.

5-topshiriq. Muttasil harflar va ularning xususiyatlari haqida ma’lumot bering.

6-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. Arab tili qaysi tillar oilasiga mansub?

A. yunon

B. somiy

S. hind-yevropa

D. slavyan

2. Arab alifbosida nechta harf bor?

A. 32

B. 18

S. 28

D. 34

3. Arab alifbosida nechta unli harf bor?
- A. 3
 - B. 4
 - S. 6
 - D. yo‘q
4. Eski o‘zbek alifbosi qaysi alifboga asoslangan?
- A. fors
 - B. arab
 - S. turk
 - D. mo‘g‘ul
5. Arab-o‘zbek alifbosida nechta harf bor?
- A. 18
 - B. 28
 - S. 32
 - D. 34
6. Alifboda nechta harf yasovchi unsur bor?
- A. 10
 - B. 18
 - S. 20
 - D. 28
7. Alifbodagi harflar yozuvdagi xususiyatiga ko‘ra necha guruhga bo‘linadi?
- A. 2
 - B. 3
 - S. 4
 - D. 5
8. Arab alifbosiga qo‘shilgan harflar nechta?
- A. 7
 - B. 6
 - S. 5
 - D. 4

9. “**Movaraunnahr**” so‘zining ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri ko‘rsatilgan?

- A. ikki daryo oralig‘i
- B. ikki daryo orasidagi joy
- S. daryo orti nima
- D. daryogacha bo‘lgan joy

10. “**Zafarnoma**” asarini kim yozgan?

- A. Abulqosim Firdavsiy
- B. Zahiriddin Muhammad Bobur
- S. Kamol Ota turk
- D. Sharofiddin Ali Yazdiy

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M.va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi»,1989 y.

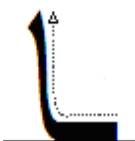
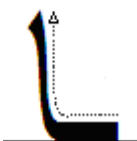
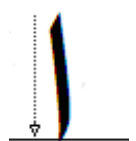

IKKINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: ALIF HARFI

1-topshiriq. Eski o‘zbek yozuvining shakllanish tarixi va uning o‘ziga xos xususiyatlari haqida ma’lumot bering.

2-topshiriq. Alifbodagi munfasil harflar va ularning yozilish qoidalari haqida ma’lumot bering.

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «alif» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ا.....	Alohida
.....ا.....	So‘z boshida
.....ا.....	So‘z o‘rtasida
.....ا.....	So‘z oxirida
.....ا.....	Harfiy birikma

4-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

انسان = نسان + ا

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

اظهار = ر + ل + اظه

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اطراف = ف + ا + اطر

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

آسيا = ل + آسيد

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

نوا = ا + نو

5-topshiriq. ا (alif) harfi, uning o‘ziga xos xususiyatlari. «Alif» harfining «a», «o» unlilarini ifodalashi haqida ma’lumot bering va misollar keltiring.

6-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. Eski o‘zbek alifbosi qaysi alifboga asoslangan?

A. fors

B. arab

S. turk

D. mo‘g‘ul

2. Quyidagi keltirilgan xususiyatlarning qaysi biri eski o‘zbek yozuvi imlosiga tegishli emas?

- A. bosh harflar yo‘q
- B. bo‘g‘in ko‘chirilmaydi
- S. yozuv chapdan o‘ngga qarab yoziladi
- D. qisqa unlillar yozuvda ifoda etiladi

3. Arab yozuviga asoslangan eski o‘zbek alifbosida nechta harf bor?

- A. 29
- B. 30
- S. 31
- D. 32

4. Arab alifbosidagi nechta harf forslar tomonidan kiritilgan?

- A. 3
- B. 4
- S. 5
- D. 6

5. Eski o‘zbek alifbosiga fors alifbosidan kirib kelgan harflar qaysi qatorda to‘g‘ri ko‘rsatilgan?

- A. se, sin, sod, zol
- B. dol, j:e, xe, ze
- S. jim, j:e, ze, lom
- D. gof, pe, chim, j:e

6. Alif harfi yozuvda necha ko‘rinishda bo‘ladi?

- A. 4
- B. 3
- S. 2
- D. 1

7. Alif harfi o‘zlashgan so‘zlarda qachon «a» unlisini ifodalaydi?

- A. madd belgisini olgan vaqtda
- B. alif harfi ustiga zabar belgisi qo‘yilganda
- S. alif harfi ustiga sukun belgisi qo‘yilganda
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

8. Alif harfi o‘zlashgan so‘zlarda so‘z boshida qachon «o» unlisini ifodalaydi?

- A. madd belgisini olgan vaqtda
- B. alif harfi ustiga zabar belgisi qo‘yilganda
- S. alif harfi ustiga sukun belgisi qo‘yilganda
- D. alif harfi ustiga pish belgisi qo‘yilganda

9. Alif harfi qachon madd belgisini oladi?

- A. so‘z boshida
- B. so‘z o‘rtasida
- S. so‘z oxirida
- D. ikki undoshning o‘rtasida kelganda

10. Madli alif harfi qanday tovushni ifoda etadi?

- A. u
- B. i
- S. o
- D. a

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Ven diagrammasi.

3. Oddiy arifmetika o‘yini

Oddiy arifmetika o‘yini mazmuni

O‘yinning maqsadi: Tafakkur va harflarning bir-biriga qo‘shilish yoki qo‘shilmaslik xususiyatlarini o‘zlashtirish.

O‘yinning borishi: Bu o‘yinda alifbodagi ba’zi harflar nomi yozilgan qog‘ozlarni alohida–alohida raqamlar qo‘yilgan konvertlarga solinadi va bu konvertlar o‘quvchilarga tarqatiladi. Raqamlangan konvertlari bor o‘quvchilar konvertlarni ochadilar va uning ichidagi harfning nomini o‘qiydilar va unga to‘liq ta’rif beradi hamda uning kerakli shaklini doskaga yozadi. Raqamli konvert egalari o‘zlarining konvertlaridagi raqamlar tartibiga asoslangan holda ketma-ket ravishda taxtaga chiqadilar va harflarning kerakli shakllarini «+» ishorasi bilan bir-biriga qo‘shilish jarayonini yozadilar. So‘ngi o‘quvchi esa barobar ishorasini yozgach, harflarning barchasiga umumiy ravishda ta’rif beradi va harflarni umumlashishidan hosil bo‘lgan so‘zni taxtaga yozadi. Yozilgan so‘z to‘g‘risida, uning (agar o‘zlashgan so‘z bo‘lsa) tarjimai va mazmuni haqida konvertda ma’lumot bo‘ladi. Masalan:

کتاب = ب + ا + ت + س

«Kitob» so‘zi arabcha so‘z bo‘lib, bu so‘z arab tilidagi «kataba» ya’ni, «yozmoq» fe’lidan olingan. «Kitob» so‘zi «kataba» fe’lining «fiolun» qolipi asosida yasalgan. Ma’nosi «kitob»dir. Bu so‘zning o‘zak harflari kof, te va be harflaridir.

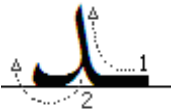
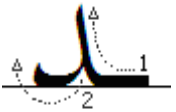

Bu o‘yinni konvertsiz ham bajarish mumkin. Bunda o‘qituvchi ma’lum bir harflarni taxtaga yozadi va talabalar ulardan foydalangan holda so‘z yasashi kerak. Agar hosil bo‘lgan so‘z o‘zlashgan so‘z bo‘lsa talaba uning uning tarjimai va ma’nosini aytib beradi. Agarda ayta olmasa o‘qituvchi tomonidan bu so‘zning ma’no va tarjimalari bayon qilinadi.

Bu o‘yinni yakka tartibda, juftlikda, kichik guruhlarda yoki komandalarga bo‘lingan holda o‘ynashlari mumkin. Bu o‘yinda asosan harflarning shakllarini bir-biriga to‘g‘ri qo‘shilishini o‘rganish bo‘lganligi uchun harfiy birikma (ikki, uch, to‘rt va ko‘p harfdan tashkil topgan) ni ham misol tariqasida keltirishimiz mumkin.

UCHINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: DOL VA ZOL HARFLARI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «dol» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....د.....	Alohida
.....د.....	So‘z boshida
.....د.....	So‘z o‘rtasida
.....د.....	So‘z oxirida
.....دد.....	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

$$\text{دال} = \text{ال} + \text{د}$$

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

$$\text{صندوق} = \text{وق} + \text{د} + \text{ص}$$

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{قودوق} = \text{وق} + \text{د} + \text{قو}$$

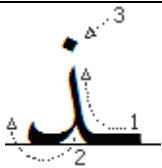
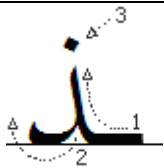

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

$$\text{درامد} = \text{د} + \text{رام}$$

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{مقصود} = \text{د} + \text{مقو}$$

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «zol» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ذ.....	Alohida
.....ذ.....	So‘z boshida
.....ذ.....	So‘z o‘rtasida
.....ذ.....	So‘z oxirida
.....ذذ.....	Harfiy birikma

4-topshiriq.Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

ذهن = هن + ذ

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

تذكيره = كيره + ذ + ت

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اذيت = يت + ذ + ا

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

لذيد = ذ + لذ

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

نفوذ = ذ + نفو

5-topshiriq. Yozuvda «dol» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

6-topshiriq. Yozuvda «zol» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida undosh tovushlar ifodalanishiga misollar keltiring.

7-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. «Dol» harfi yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?

- A. 1
- B. 3
- S. 2
- D. 4

2. «Zol» harfi yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?

- A. 1
- B. 3
- S. 2
- D. 4

3. Qaysi qatorda munfasil harflarning xususiyatlari berilgan?

- A) o‘zidan keyingi harfga qo‘shilmaydi.
- B) o‘zidan keyingi harfga qo‘shiladi.
- C) o‘zidan oldingi harfga qo‘shilmaydi
- D) hamma javoblar to‘g‘ri

4. Qaysi qatorda muttasil harflarning xususiyatlari berilgan?

- A) o‘zidan keyingi harfga qo‘shilmaydi.
- B) o‘zidan keyingi harfga qo‘shiladi.
- C) o‘zidan oldingi harfga qo‘shilmaydi.
- D) hamma javoblar to‘g‘ri

5. Eski o‘zbek alifbosida munfasil harflar nechta va ular qaysi javobda to‘g‘ri ko‘rsatilgan?

- A) 5 ta: alif, dol, zol, ayn, g‘ayn
- B) 6 ta: alif, re, jim, chim. xe, gof
- C) 7 ta: alif, dol, zol, re, ze, j:e, vov
- D) 8 ta: alif, to, zo, sod, zod, sin, shin, j:e

6. “**dod**” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. داد
- B. دآد
- S. دالد
- D. دد

7. – **da** qo‘shimchasi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. دآ
- B. داا
- S. دا
- D. د

8. “**dada**” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. دادآ
- B. دادا
- S. دآدآ
- D. ددآ

9. “**ado**” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. آدآ
- B. اادا
- S. آدا
- D. ادا

10. “**od**” harfiy birikmasi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اد
- B. ااد
- S. د
- D. آد

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

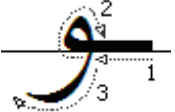
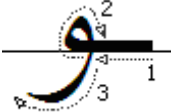

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Ven diagrammasi.
3. Oddiy arifmetika o‘yini

TO‘RTINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: VOV HARFI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «vov» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....و.....	Alohida
.....و.....	So‘z boshida
.....و.....	So‘z o‘rtasida
.....و.....	So‘z oxirida
.....وو.....	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

وطن = طن + و

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

كوز = ز + و + ك

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

پرواز = از + و + پر

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

بانو = و + بان

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اولو = و + اول

3-topshiriq. Yozuvda «vov» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida v undosh tovushini ifodalashini tushuntiring va misollar keltiring.

4-topshiriq. «Alif» va «vov» harfiy birikmalari orqali unli tovushlar ifodalashini tushuntiring va misollar keltiring.

5-topshiriq. «Vov» harfi so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida unli tovushlar ifodalashini tushuntiring va misollar keltiring.

6-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “ov” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. او
- B. الو
- S. آو
- D. اوو

2. “dud” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. دود
- B. دوود
- S. داود
- D. دواد

3. **u** ko‘rsatish olmoshi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. و
- B. وا
- S. او
- D. ا

4. **“vov”** so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. وو
- B. ووو
- S. وآو
- D. واو

5. **“dov”** so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. داو
- B. دو
- S. داو
- D. دوو

6. vov harfi so‘z boshida kelsa qaysi tovushni ifoda etadi?

- A. u
- B. o‘
- S. v
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

7. vov harfi so‘z boshida alif bilan birga kelsa qaysi tovushni ifoda etadi?

- A. u
- B. o‘
- S. v
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

8. vov harfi so‘z o‘rtasida unidan so‘ng kelsa qanday o‘qiladi?

- A. u
- B. o‘
- S. v
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

9. vov harfi so‘z o‘rtasida undoshdan so‘ng kelsa qanday o‘qiladi?

- A. u
- B. o‘
- S. v
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

10. “va” bog‘lovchisi yozuvda qanday ifodalanadi?

- A. vov harfi yordamida
- B. vov va alif harfiy birikmalari yordamida
- S. vov va hoyi havvaz harfiy birikmalari yordamida
- D. alif va vov harfiy birikmalari yordamida

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Ven diagrammasi.
3. Oddiy arifmetika o‘yini

BESHINCHI MASHG'ULOT

MAVZU: RE, ZE VA J:E HARFLARI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «re» harfining yozuvdagi har bir ko'inishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida

.....ر.....	Alohida
.....ر.....	So'z boshida
.....ر.....	So'z o'rtasida
.....ر.....	So'z oxirida
.....رر...	Harfiy birikma

2-topshiriq.Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

ر + است = راست

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

د + ر + مان = درمان

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

ش + ر + اب = شراب

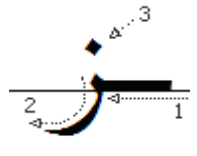
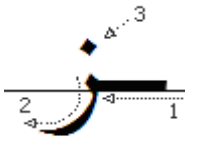
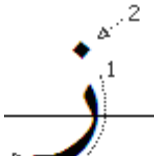
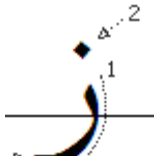
4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

ر + بازا = بازار

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

هنر = ر + هنز

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «ze» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ز.....	Alohida
.....ز.....	So‘z boshida
.....ز.....	So‘z o‘rtasida
.....ز.....	So‘z oxirida
.....زز.....	Harfiy birikma

4-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

زاغ = اغ + ز

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

قىزىق = يق + ز + قيد

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اوزوم = وم + ز + او

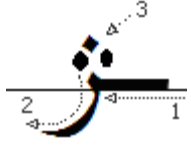
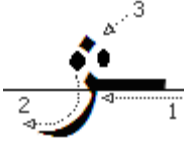
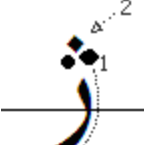

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

آغيز = ز + آغيد

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

ساز = ز + سا

5-topshiriq. Quyidagi berilgan «j:e» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ژ.....	Alohida
.....ژ.....	So‘z boshida
.....ژ.....	So‘z o‘rtasida
.....ژ.....	So‘z oxirida
.....ژژ.....	Harfiy birikma

6-topshiriq.Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

ژاله = اله + ژ

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

مژده = ده + ژ + م

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

واژه = ه + ژ + وا

7-topshiriq. Yozuvda «re», «ze» va «j:e» harflarining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

8-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. *re, ze, je* harflari yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?

- A. 1
- B. 3
- S. 2
- D. 4

2. “**oz**” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. از
- B. الاز
- S. آز
- D. آذ

3. “**zod**” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. زاد
- B. ذاد
- S. زآد
- D. ذآد

4. “**ozod**” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. آزاد
- B. ازاد
- S. آزاد
- D. الازآد

5. “**ozor**” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. آزار
- B. آزر
- S. آزار
- D. آزآر

6. “oro” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. ارا
- B. آرا
- S. آراا
- D. الرا

7. “orzu” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. آرزو
- B. آرزوو
- S. الازوو
- D. آروزو

8. “ovoz” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اواز
- B. آواز
- S. آوواز
- D. آواز

9. “ajdar” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اجدر
- B. اژدر
- S. آژدر
- D. اژيدر

10. “dor” so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. دور
- B. دار
- S. دآر
- D. دارر

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Ven diagrammasi.
3. Oddiy arifmetika o‘yini

OLTINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: ESKI O‘ZBEK YOZUVIDA UNLILARNING IFODALANISHI ARAB SATR USTI BELGILARI

1-topshiriq. «Zabar» («fatha») belgisi haqida ma’lumot bering va misollar keltiring.

2-topshiriq. «Zir» («kasra») belgisi haqida ma’lumot bering va misollar keltiring.

3-topshiriq. «Pish» («zamma») belgisi haqida ma’lumot bering va misollar keltiring.

4-topshiriq. Arab satr ustki belgilari («mad», «tanvin», «tashdid», «sukun», «hamza», «vasla») haqida ma’lumot bering va ularning yozuvda qo‘llanishi hamda ular ishtirok etgan misollar keltiring.

5-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. O‘zlashgan so‘zlarda qisqa «a» unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?

- A. Alif va ayn harflari ustiga zabar belgisi qo‘yish orqali
- B. Alif va ayn harflari ostiga kasra belgisi qo‘yish orqali
- S. Alif va ayn harflari ustiga madd belgisi qo‘yish orqali
- D. Alif va ayn harflari ustiga pish belgisi qo‘yish orqali

2. O‘zlashgan so‘zlarda qisqa «a» unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?

- A. O‘zidan oldingi undosh harf ustiga madd belgisi qo‘yish orqali
- B. O‘zidan keyingi undosh harf ustiga fatha belgisi qo‘yish orqali
- S. O‘zidan oldingi undosh harf ostiga zir belgisi qo‘yish orqali
- D. O‘zidan keyingi undosh harf ustiga zabar belgisi qo‘yish orqali

3. O‘zlashgan so‘zlarda qisqa «a» unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
- A. Alif harfi orqali
 - B. Hoyi havvaz harfi orqali
 - S. Ayn harfi orqali
 - D. Zabar belgisi orqali
4. O‘zlashgan so‘zlarda qisqa «i» unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
- A. Alif va ayn harflari ustiga zabar belgisi qo‘yish orqali
 - B. Alif va ayn harflari ustiga pish belgisi qo‘yish orqali
 - S. Alif va ayn harflari ustiga madd belgisi qo‘yish orqali
 - D. Alif va ayn harflari ostiga kasra belgisi qo‘yish orqali
5. O‘zlashgan so‘zlarda qisqa «i» unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
- A. O‘zidan oldingi undosh harf ustiga pish belgisi qo‘yish orqali
 - B. O‘zidan keyingi undosh harf ostiga zir belgisi qo‘yish orqali
 - S. O‘zidan oldingi undosh harf ostiga kasra belgisi qo‘yish orqali
 - D. O‘zidan keyingi undosh harf ustiga zabar belgisi qo‘yish orqali
6. O‘zlashgan so‘zlarda qisqa «u» unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
- A. Alif yoki ayn harflari ustiga zabar belgisi qo‘yish orqali
 - B. Alif yoki ayn harflari ustiga pish belgisi qo‘yish orqali
 - S. Alif yoki ayn harflari ustiga madd belgisi qo‘yish orqali
 - D. Alif yoki ayn harflari ostiga zir belgisi qo‘yish orqali
7. O‘zlashgan so‘zlarda qisqa «u» unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
- A. O‘zidan oldingi undosh harf ustiga pish belgisi qo‘yish orqali
 - B. O‘zidan keyingi undosh harf ustiga pish belgisi qo‘yish orqali
 - S. O‘zidan oldingi undosh harf ostiga kasra belgisi qo‘yish orqali
 - D. O‘zidan keyingi undosh harf ustiga zabar belgisi qo‘yish orqali

8. «Sukun» belgisining vazifasi qaysi qatorda to‘g‘ri ko‘rsatilgan?

- A. ikkilantirish
- B. to‘xtash
- S. cho‘zish
- D. hech narsani ifodalamaydi

9. «Tashdid» belgisining vazifasi qaysi qatorda to‘g‘ri ko‘rsatilgan?

- A. ikkilantirish
- B. to‘xtash
- S. cho‘zish
- D. hech narsani ifodalamaydi

10. «Madd» belgisining vazifasi qaysi qatorda to‘g‘ri ko‘rsatilgan?

- A. ikkilantirish
- B. to‘xtash
- S. cho‘zish
- D. hech narsani ifodalamaydi

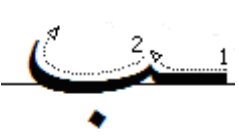

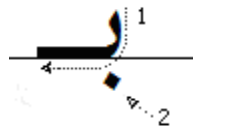
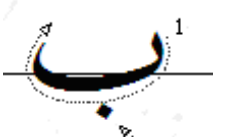
Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

❧ ----- **YETTINCHI MASHG‘ULOT** ----- ❧

MAVZU: BE, PE, TE VA SE HARFLARI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «be» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida
			

.....ب.....	Alohida
.....ب.....	So'z boshida
.....ب.....	So'z o'rtasida
.....ب.....	So'z oxirida
.....بب.....	Harfiy birikma
.....ببب.....	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

ب + ولاق = بولاق

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

ك + ب + وتر = كبوتر

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

با + ب + ور = بابور

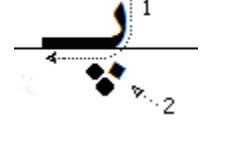
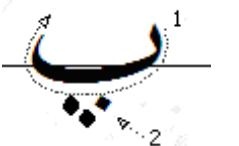
4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

مكت + ب = مکتب

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

ضر + ب = ضرب

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «pe» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida
			

.....پ.....	Alohida
.....پ.....	So'z boshida
.....پ.....	So'z o'rtasida
.....پ.....	So'z oxirida
.....پپ.....	Harfiy birikma
.....پپپ.....	Harfiy birikma

4-topshiriq.Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

$$\text{پارلاق} = \text{پ} + \text{ارلاق}$$

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

$$\text{آشپز} = \text{ز} + \text{پ} + \text{آش}$$

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{قاپلان} = \text{لان} + \text{پ} + \text{قا}$$

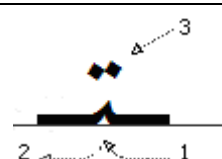
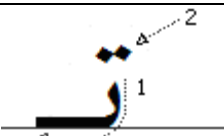

4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

$$\text{ايپ} = \text{پ} + \text{اي}$$

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{كوپ} = \text{پ} + \text{كو}$$

5-topshiriq. Quyidagi berilgan «te» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ت.....	Alohida
.....ت.....	So‘z boshida
.....ت.....	So‘z o‘rtasida
.....ت.....	So‘z oxirida
.....تت.....	Harfiy birikma
.....تتت.....	Harfiy birikma

6-topshiriq.Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida ko‘rinishi:

ت + يمير = تيمير

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

مك + ت + وب = مكتوب

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

تر + ت + يب = ترتيب

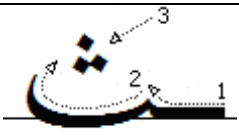
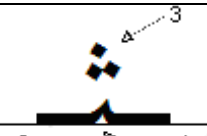
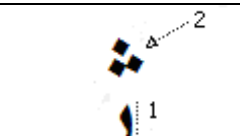

4. So‘z oxirida ulangan shakli:

تخ + ت = تخت

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

قنا + ت = قنات

7-topshiriq. Quyidagi berilgan «se» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ث.....	Alohida
.....ث.....	So‘z boshida
.....ث.....	So‘z o‘rtasida
.....ث.....	So‘z oxirida
.....ثث.....	Harfiy birikma
.....ثثث.....	Harfiy birikma

8-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida ko‘rinishi:

ث = ثانيه

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

مثال = لال + ث + م

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اثر = ر + ث + ا

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

حديث = ث + حدي

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

مرات = ث + مرا

9-topshiriq. Yozuvda «be», «pe», «te» va «se» harflarining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

10-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. **be** harfiga qaysi harflar shakldoshligi to‘g‘ri berilgan qatorni toping?

- A. pe, sin, te
- B. pe, se, chim
- S. pe, te, se
- D. pe, to, ze

2. **“bod”** so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. باد
- B. باد
- S. بآد
- D. بد

3. **“sabot”** so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. سبات
- B. صبات
- S. ثبات
- D. ثبيات

4. **“po”** so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. پآ
- B. پاا
- S. پا
- D. پوا

5. **“tor”** so‘zi qaysi javobda to‘g‘ri yozilgan?

- A. تار
- B. طار
- S. تار
- D. تآر

6. Qaysi qatorda munfasil harflarning xususiyati berilgan?
- A. o‘zidan keyingi harfga qo‘shilmaydi.
 - B. o‘zidan keyingi harfga qo‘shiladi.
 - S. o‘zidan oldingi harfga qo‘shilmaydi
 - D. har ikki tomondan ham birikadi
7. Qaysi qatorda muttasil harflarning xususiyati to‘g‘ri ko‘rsatilgan?
- A. o‘zidan keyingi harfga qo‘shilmaydi.
 - B. o‘zidan keyingi harfga qo‘shiladi.
 - S. o‘zidan oldingi harfga qo‘shilmaydi.
 - D. har ikki tomondan ham birikadi
8. Eski o‘zbek alifbosida munfasil harflar nechta va ularning nomlanishi qaysi qatorda to‘g‘ri ko‘rsatilgan?
- A. 5 ta: alif, dol, zol, ayn, g‘ayn, fe, qof
 - B. 6 ta: alif, re, jim, chim. xe, gof, vov
 - S. 7 ta: alif, dol, zol, re, ze, je, vov
 - D. 8 ta alif, to, zo, sod, zod, sin, shin
9. Munfasil harflar yozuvda ko‘rinishi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?
- A. 2 ta
 - B. 3 ta
 - S. 4 ta
 - D. 5 ta
10. Muttasil harflar yozuvda ko‘rinishi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?
- A. 2 ta
 - B. 3 ta
 - S. 4 ta
 - D. 5 ta

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Blits o‘yini.

Talabanning joriy ya’ni kundalik baholash uchun mo‘ljallangan Blits o‘yini

«Manashu muttasil harf» nomli blits o‘yini

T/r	Harflar	Talabanning javobi	To‘g‘ri javob	Javob uchun ajratilgan ball
1	ا			
2	د			
3	ب			
4	پ			
5	ر			
6	ث			
7	ذ			
8	چ			
9	ن			
10	ز			
11	ع			
12	ل			
13	ى			
14	ن			
15	م			
<i>Mehnatingiz mahsuli muborak bo‘lsin!</i>				

O‘yin qoidasi: 1-ustunda harflarning tartib raqamlari berilgan. 2-ustunda harflar berilgan. Talabanning vazifasi 2-ustundagi harflar ichidan munfasil harflarni topishi va shu harflar to‘g‘risiga 3-ustundagi katakka + alomatini, munfasil

bo‘lmagan harflarga esa – alomatini qo‘yishi lozim. Talabalar bu vazifani bajarib bo‘lishgach o‘qituvchi to‘g‘ri javoblarni aytadi, talabalar esa o‘z javoblarini tekshiradilar va to‘g‘ri javoblar ustuniga + yoki – alomatlarini qo‘yadi. Javoblar uchun ajratilgan ballar ustuniga har bir to‘g‘ri javob uchun 0.1 (yoki 0,3, 0,4, 0,5) ball, noto‘g‘ri javob uchun 0 ball belgilanib, talaba esa, bu ballarni javob uchun ajratilgan ball grafasiga qo‘yib boradi. Talaba ishni nihoyasiga yetkazgach, ballar umumlashtiriladi. Talaba barcha javoblarni to‘g‘ri topsa 1 (yoki 3, 4, 5) ballni qo‘lga kiritadi. Har bir mashg‘ulot uchun ajratilgan eng yuqori ball 1 (yoki 3, 4, 5) ballni tashkil etadi.

-----SAKKIZINCHI MASHG‘ULOT-----

MAVZU: YO HARFI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «yo» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida

.....ن.....	Alohida
.....ن.....	So‘z boshida
.....ن.....	So‘z o‘rtasida
.....ن.....	So‘z oxirida
.....نن.....	Harfiy birikma
.....ننن.....	Harfiy birikma

2-topshiriq.Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

ن = ور + ن

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

ت = بل + ن + ت

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

كو = دوز + ن + كو

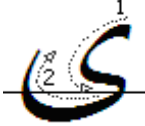
4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

گلشن = ن + گلش

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

تون = ن + تو

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «nun» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ى.....	Alohida
.....ى.....	So‘z boshida
.....ى.....	So‘z o‘rtasida
.....ى.....	So‘z oxirida
.....ىى.....	Harfiy birikma
.....ىىى.....	Harfiy birikma

4-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

يوز = وز + ي

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

تيل = ل + يد + ت

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

تعريف = ف + يد + تعر

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

ايككى = ى + ايکک

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

سرای = ى + سرا

5-topshiriq. «Yo» harfi unli tovushlarni ifoda etishiga misollar yozing.

6-topshiriq. Yozuvda «nun» va «yo» harflarining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

7-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. So‘z boshida «i» unlisi qanday ifoda etiladi?

- A. alif va yoy harfiy birikmalari orqali
- B. alif va vov harfiy birikmalari orqali
- S. vov harfi orqali
- D. yoy harfi orqali

2. So‘z boshida «e» unlisi qanday ifoda etiladi?

- A. alif va yoy harfiy birikmalari orqali
- B. alif va vov harfiy birikmalari orqali
- S. maddli alif orqali
- D. yoy harfi orqali

3. So‘z boshida «u» unlisi qanday ifoda etiladi?

- A. alif va yoy harfiy birikmalari orqali
- B. alif va vov harfiy birikmalari orqali
- S. maddli alif orqali
- D. yoy harfi orqali

4. So‘z boshida yoy va vov harflari birga kelsa qanday o‘qiladi?

- A. yu
- B. i
- S. o
- D. u

5. So‘z boshida alif va yoy harflari birga kelsa qanday o‘qiladi?

- A. a
- B. i
- S. o
- D. u

6. “yulduz” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. يولدوز
- B. يوولدوز
- S. يلدز
- D. يولدز

7. “adabiy” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. آدیبی
- B. ادبی
- S. اددیبی
- D. ادابی

8. “oydin” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. آيدين
- B. ايديين
- S. آييديين
- D. ايدين

9. “non” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. نان
- B. نآن
- S. نوان
- D. نان

10. “o‘yin” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اوين
- B. اويين
- S. آوين
- D. آويين

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Menimcha to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.

Menimcha, to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.

(10-15 daqiqa davom etadi)

O‘yinning maqsadi: Tafakkur, nutq va yozuv ko‘nikmasini rivojlantirish.

O'yinning borishi: Bu o'yinda o'tilgan va yangi o'tayotgan harflardan foydalaniladi. O'qituvchi taxtaga harflarning alohida, so'z boshida, so'z o'rtasida va so'z oxiridagi shakllari uchun jadval chizadi. Talaba o'qituvchi aytgan harf shakllarini shu jadvalga tushuradi. Shu bilan birga yozganlarini tushuntirib ham beradi. Agar talaba xatoga yo'l qo'ysa, o'qituvchi tomonidan to'g'rilanadi.

TO'QQIZINCHI MASHG'ULOT

MAVZU: HOYI HAVVAZ HARFI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «hoyi havvaz» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida

..... ۵	Alohida
..... ھ	So'z boshida
..... ھ	So'z o'rtasida
..... ھ	So'z oxirida
..... ھه	Harfiy birikma
..... ھهھ	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

ھميشه = ميشه + ه

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

بھار = لار + ھ + ب

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

زاهد = د + ه + زا

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

شبهه = ه + شبه

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

گناه = ه + گنا

3-topshiriq. Yozuvda «hoyi havvaz» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

4-topshiriq. So‘z oxirida «hoyi havvaz» harfi «a» unli tovushini ifodalanishini misollar orqali tushuntiring.

5-topshiriq. So‘z oxirida «hoyi havvaz» harfi «h» undosh tovushini ifodalanishini misollar orqali tushuntiring.

6-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “**havo**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. خوا
- B. حوا
- S. هوا
- D. هاوا

2. “**hunar**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. حونار
- B. هونار
- S. هنر
- D. خنر

3. “**baho**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. باحا
- B. باها
- S. بخأ
- D. بها

4. “xona” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. خانە
- B. حانە
- S. خانانا
- D. هانە

5. “roh” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. رآح
- B. رآه
- S. راه
- D. راخ

6. Hoyi havvaz harfi so‘z oxirida undoshdan so‘ng kelsa, qaysi tovushni ifoda etadi?

- A. h
- B. x
- S. a
- D. o

7. Hoyi havvaz harfi so‘z oxirida unlidan so‘ng kelsa, qaysi tovushni ifoda etadi?

- A. h
- B. x
- S. a
- D. o

8. Hoyi havvaz harfi so‘z boshida kelsa, qaysi tovushni ifoda etadi?

- A. u
- B. h
- S. a
- D. o

9. “bahor” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. بخار
 B. بهآر
 S. بهار
 D. بحار

10. “ham” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. هام
 B. حام
 S. همم
 D. هم

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

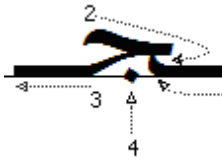
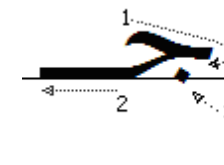
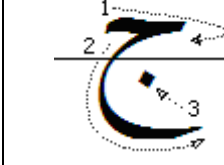
Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Menimcha, to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.

O‘NINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: JIM, CHIM, HOYI HUTTI VA XE HARFLARI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «jim» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ج.....	Alohida
.....ج.....	So'z boshida
.....ج.....	So'z o'rtasida
.....ج.....	So'z oxirida
.....جج.....	Harfiy birikma
.....ججج.....	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

جهان = هان + ج

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

مجنون = نون + ج + م

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

مرجان = لان + ج + مر

4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

رنج = ج + رن

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

خارج = ج + خار

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «chim» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida

.....چ.....	Alohida
.....چ.....	So'z boshida
.....چ.....	So'z o'rtasida
.....چ.....	So'z oxirida
.....چچ.....	Harfiy birikma
.....چچچ.....	Harfiy birikma

4-topshiriq. Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

چراق = راق + چ

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

پيچاق = لاق + چ + يد

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

ساجيق = يق + چ + سا

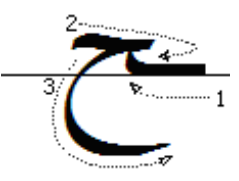
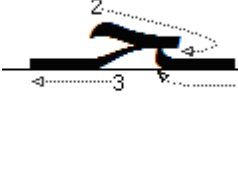
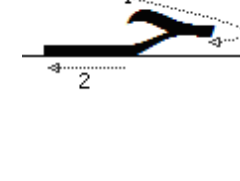
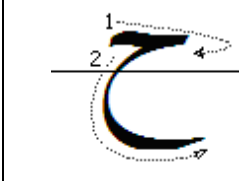
4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

قيرغيج = چ + قيرغيد

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

قولاچ = چ + قولا

5-topshiriq. Quyidagi berilgan «hoji hutti» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida
			

.....ح.....	Alohida
.....ح.....	So'z boshida
.....ح.....	So'z o'rtasida
.....ح.....	So'z oxirida
.....حح.....	Harfiy birikma
.....حح.....	Harfiy birikma

6-topshiriq.Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

حکمت = کمت + ح

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

محمود = مود + ح + م

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

رحبر = بر + ح + ر

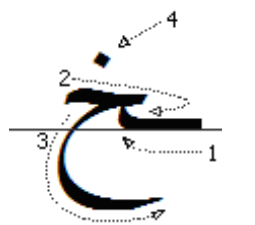
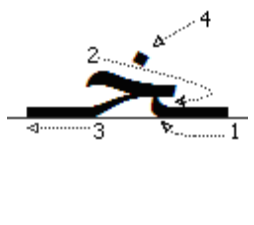
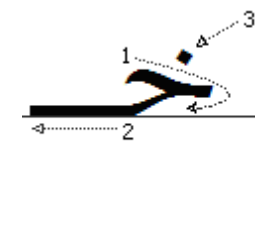
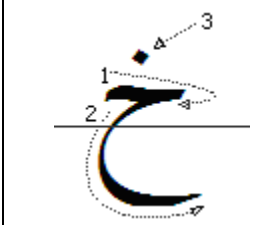
4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

صلح = ح + صل

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اصلاح = ح + اصلا

7-topshiriq. Quyidagi berilgan «xe» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida
			

.....خ.....	Alohida
.....خ.....	So'z boshida
.....خ.....	So'z o'rtasida
.....خ.....	So'z oxirida
.....خخ.....	Harfiy birikma
.....خخخ.....	Harfiy birikma

8-topshiriq.Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

خبر = بر + خ

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

بختسيز = تسيز + خ + ب

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

كارخانه = لانه + خ + كار

4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

ميخ = خ + مي

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

چرخ = خ + چر

9-topshiriq.Yozuvda «jim», «chim», «xoyixutti» va «xe» harflarining so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

10-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. "chorsu" so'zi qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. چهارسو
- B. چارسو
- S. چارسوو
- D. چخارسو

2. “**jodu**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. جآدو
- B. جادو
- S. ژادو
- D. جادوو

3. “**xabar**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. حبر
- B. هبر
- S. خبر
- D. خابار

4. “**ahvol**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اھوال
- B. اخوال
- S. عخوال
- D. احوال

5. “**masjid**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. مسجد
- B. مصجید
- S. مئجید
- D. مائجید

6. “**daraxt**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. درحت
- B. درخت
- S. درھت
- D. دراخت

7. “**harf**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. هرف
- B. خرف
- S. حرف
- D. هارف

8. “**ganj**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. گنیچ
- B. گنج
- S. گانج
- D. گانژ

9. “**tijorat**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. تیجارات
- B. تجارات
- S. تجارت
- D. طجارت

10. “**quloch**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. قلاچ
- B. قولچ
- S. قلاج
- D. قولاج

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

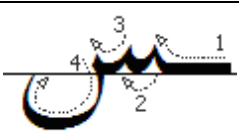
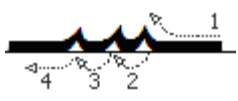
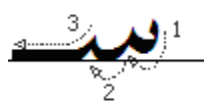

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Menimcha, to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.

O'N BIRINCHI MASHG'ULOT

MAVZU: SIN VA SHIN HARFLARI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «sin» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida
			

.....س.....	Alohida
.....سد.....	So'z boshida
.....سس.....	So'z o'rtasida
.....سس.....	So'z oxirida
.....سس.....	Harfiy birikma
.....سس.....	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

سبب = بب + س

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

انسان = ان + س + ن

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

پاسبان = بان + س + پا

4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

خسيس = س + سید

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اولو + س = اولوس

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «shin» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida

.....ش.....	Alohida
.....ش.....	So'z boshida
.....ش.....	So'z o'rtasida
.....ش.....	So'z oxirida
.....شش.....	Harfiy birikma
.....ششش.....	Harfiy birikma

4-topshiriq. Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

ش + عر = شعر

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

بيد + ش + يك = بيشيك

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

بو + ش + ليق = بوشليق

4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

تيد + ش = تيش

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

تاش = ش + تا

5-topshiriq. Yozuvda «sin» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

6-topshiriq. Yozuvda «shin» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

7-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “**sabab**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. سيب
- B. ثيب
- S. ساباب
- D. صيب

2. “**shahar**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. شاهار
- B. شاهر
- S. شهر
- D. شاحار

3. “**safar**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. صفر
- B. صافار
- S. ثفر
- D. سفر

4. “**sharx**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. شارخ
- B. شارح
- S. شاره
- D. شرح

5. “**asror**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. عسرار
- B. عصرار
- S. اسرار
- D. اصرار

6. “**shab**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. شاب
- B. شب
- S. شآب
- D. شاب

7. “**madrasa**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. مدرسه
- B. مادراسا
- S. مدارسا
- D. مدرسا

8. “**mashhur**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. مشخور
- B. مشحور
- S. مشهور
- D. مشهور

9. “**soz**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. ساز
- B. تاز
- S. ساز
- D. سآز

10. “shod” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. شاد
 B. شآد
 S. شآاد
 D. شآادد

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Menimcha, to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.

O‘N IKKINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: SOD, ZOD, TO VA ZO HARFLARI

1-topshiriq.Quyidagi berilgan «sod» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida

.....ص.....	Alohida
.....ص.....	So‘z boshida

.....ص.....	So'z o'rtasida
.....ص.....	So'z oxirida
.....صص.....	Harfiy birikma
.....صصص.....	Harfiy birikma

2-topshiriq.Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

ص = با + ص

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

حصرت = رت + ص + ح

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

فرصت = ت + ص + فر

4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

شخص = ص + شخ

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

احتراس = ص + احتر

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «zod» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida

.....ض.....	Alohida
.....ض.....	So'z boshida

.....ض.....	So‘z o‘rtasida
.....ض.....	So‘z oxirida
.....ضض.....	Harfiy birikma
.....ضضض.....	Harfiy birikma

4-topshiriq.Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

ضعيف = عيف + ض

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

غضب = ب + ض + غ

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

موضوع = وع + ض + مو

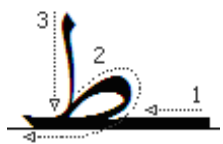

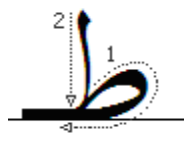
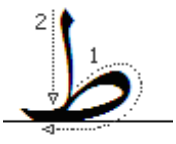
4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

فيض = ض + في

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

انقراض = ض + انقرا

5-topshiriq. Quyidagi berilgan «to» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ط.....	Alohida
.....ط.....	So‘z boshida

.....ط.....	So‘z o‘rtasida
.....ط.....	So‘z oxirida
.....طط.....	Harfiy birikma
.....ططط.....	Harfiy birikma

6-topshiriq.Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

ط = بيب + طيب

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

مطرب = رب + ط + م

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اطراف = راف + ط + ا

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

فقط = ط + فق

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

شفا = ف + شفاف

7-topshiriq. Quyidagi berilgan «zo» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida

.....ظ.....	Alohida
.....ظ.....	So‘z boshida
.....ظ.....	So‘z o‘rtasida

.....ظ.....	So‘z oxirida
.....ظظ.....	Harfiy birikma
.....ظظظ.....	Harfiy birikma

8-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

ظ + لم = ظلم

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

مزظ + ور = منظور

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

و + ظ + يفه = وظيفه

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

واعظ = واعظ

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

الفاظ = الفاظ

9-topshiriq. Yozuvda «sod», «zod», «to» va «zo» harflarining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

10-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “sabr” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. ثبر
- B. ثابر
- S. سبر
- D. صبر

2. “zarar” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. زارار
- B. ظارار
- S. ذرر
- D. ضرر

3. “taraf” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. تاراف
- B. طرف
- S. طاراف
- D. تراف

4. “zolim” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. زاليم
- B. ظاليم
- S. ظالم
- D. ضالم

5. “maqsud” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. مقصود
- B. ماقصود
- S. مقسود
- D. مقتود

6. “mazmun” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. مزمون
- B. مذمون
- S. مضمون
- D. مضمون

7. “**matlab**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. متلب
- B. مطلب
- S. ماطلاب
- D. ماتلاب

8. “**manzara**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. منزارا
- B. منذارا
- S. منضارا
- D. منظره

9. “**sodiq**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. سادق
- B. صادق
- S. ثادق
- D. ساديق

10. “**mavzu**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. موزوع
- B. موضوع
- S. موزوع
- D. موظوع

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

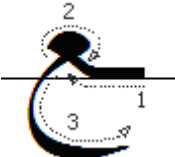
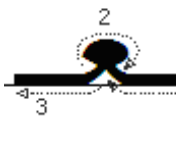
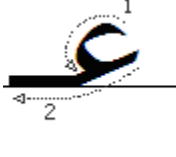
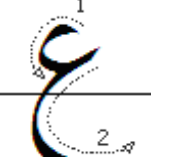
Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Menimcha, to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.

O‘N UCHINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: AYN VA G‘AYN HARFLARI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «‘ayn» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ع.....	Alohida
.....ء.....	So‘z boshida
.....ع.....	So‘z o‘rtasida
.....ع.....	So‘z oxirida
.....عع.....	Harfiy birikma
.....ععع.....	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

$$\text{عشق} = \text{شق} + \text{ع}$$

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

$$\text{تعليم} = \text{ليم} + \text{ع} + \text{ت}$$

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{جرعت} = \text{ت} + \text{ع} + \text{جر}$$

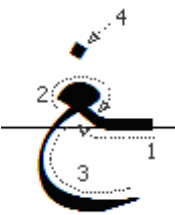
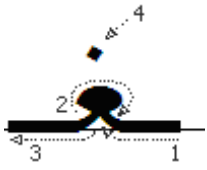
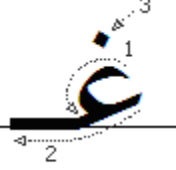

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

$$\text{تابع} = \text{ع} + \text{تاب}$$

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{موضوع} = \text{ع} + \text{موضوع}$$

3-topshiriq.Quyidagi berilgan «g‘ayn» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....غ.....	Alohida
.....غ.....	So‘z boshida
.....غ.....	So‘z o‘rtasida
.....غ.....	So‘z oxirida
.....غغ.....	Harfiy birikma
.....غغغ.....	Harfiy birikma

4-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

$$\text{غالب} = \text{الب} + \text{غ}$$

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

$$\text{لغت} = \text{ت} + \text{غ} + \text{ل}$$

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{قيرغاق} = \text{لاق} + \text{غ} + \text{قير}$$

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

تيغ = غ + يد

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

اولوغ = غ + ولو

5-topshiriq. Quyidagi berilgan «‘ayn» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

6-topshiriq. Quyidagi berilgan «g‘ayn» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

7-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “**umr**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. عمر
- B. عومير
- S. عومير
- D. اومير

2. “**Bag‘dod**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. باغداد
- B. بغداد
- S. باغداد
- D. بأغداد

3. “**soat**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. سات
- B. ساعت
- S. ثاعت
- D. صاعت

4. “g’uncha” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. غونچه
- B. غونيچه
- S. غوونچه
- D. غونچآ

5. “shula” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. شولا
- B. شو علا
- S. شعله
- D. شوله

6. “bog” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. باغ
- B. بآغ
- S. باغ
- D. باغ

7. “ash’or” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. عشار
- B. اشعار
- S. اشعآر
- D. اشعالر

8. “mablag” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. مبلآغ
- B. مبلغ
- S. مابلاغ
- D. مبلآغ

9. “jur’at” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. جورات
 B. جرعت
 S. جورات
 D. جورآت

10. “tig‘” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. تیغ
 B. طیع
 S. طییغ
 D. نییغ

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

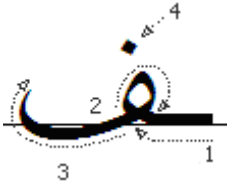
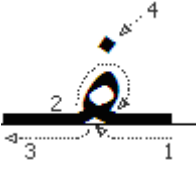

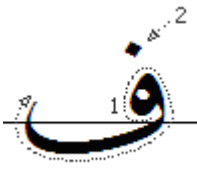
Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Menimcha, to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.

O‘N TO‘RTINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: FE VA QOF HARFLARI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «fe» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida
			

.....ف.....	Alohida
.....ف.....	So'z boshida
.....ف.....	So'z o'rtasida
.....ف.....	So'z oxirida
.....فف.....	Harfiy birikma
.....فففف.....	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

ف = صل + فصل

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

مفتون = تون + ف + م

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

دفتر = تر + ف + د

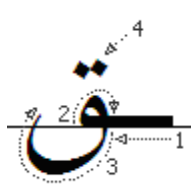
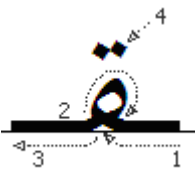

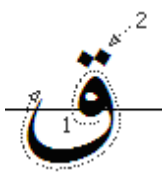
4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

عاريف = ف + عاري

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

شفاف = ف + شفا

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «qof» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	So'z boshida	alohida
			

.....ق.....	Alohida
.....ق.....	So‘z boshida
.....ق.....	So‘z o‘rtasida
.....ق.....	So‘z oxirida
.....قق.....	Harfiy birikma
.....ققق.....	Harfiy birikma

4-topshiriq.Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

$$\text{ق} = \text{ق} + \text{اضى} = \text{قاضى}$$

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

$$\text{ل} + \text{ق} + \text{مان} = \text{لقمان}$$

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{ر} + \text{ق} + \text{يب} = \text{رقيب}$$

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

$$\text{رفيد} = \text{ق} + \text{رفيق}$$

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

$$\text{فر} = \text{ق} + \text{فرق}$$

5-topshiriq. Quyidagi berilgan «fe» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

6-topshiriq. Quyidagi berilgan «qof» harfining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

7-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “fursat” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. فرست
- B. فرئت
- S. فرصت
- D. فورصت

2. “qafas” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. قفس
- B. قافاس
- S. قفص
- D. قفاس

3. “ishq” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اشق
- B. ایشق
- S. عیشق
- D. عشق

4. “taraf” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. تاراف
- B. طرف
- S. ترف
- D. طاراف

5. “maqsad” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. ماقسد
- B. مقسد
- S. مقتد
- D. مقصد

6. “**af’ol**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. افعال
- B. افال
- S. افآل
- D. افایل

7. “**g’olib**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. غآلیب
- B. غالیب
- S. غالب
- D. غالیب

8. “**ufq**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اوفیق
- B. عفیق
- S. عوفیق
- D. افق

9. “**qalb**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. قالیب
- B. قالب
- S. قلب
- D. قآلیب

10. “**fozil**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. فازیل
- B. فاذیل
- S. فاضیل
- D. فاضل

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.

2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.

3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Menimcha, to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.
4. Klaster metodi.

O‘N BESHINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: KOF, GOF, LOM VA MIM HARFLARI

1-topshiriq. Quyidagi berilgan «kof» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

Alohida	so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida
ک	ک	ک	ک

.....ک.....	Alohida
.....ک.....	So‘z boshida
.....ک.....	So‘z o‘rtasida
.....ک.....	So‘z oxirida
.....کک.....	Harfiy birikma
.....ککک.....	Harfiy birikma

2-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

کتاب = تاب + ک

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

تکلیف = لیف + ک + ت

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

نوکر = ر + ک + نو

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

بیشیک = ک + بیش

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

تاکی = ک + تا

3-topshiriq. Quyidagi berilgan «gof» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

Alohida	so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida
گ	گ	گ	گ

گ	Alohida
گ	So‘z boshida
گ	So‘z o‘rtasida
گ	So‘z oxirida
گگ	Harfiy birikma
گگگ	Harfiy birikma

4-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So'z boshida:

گردن = ردن + گ

2. So'z o'rtasida o'zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

تیگیرمان = رمان + گ + تید

3. So'z o'rtasida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

توگون = ون + گ + تو

4. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

تانگ = گ + تان

5. So'z oxirida o'zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

برگ = گ + بر

5-topshiriq. Quyidagi berilgan «lom» harfining yozuvdagi har bir ko'rinishini 4 qatordan yozing.

so'z oxirida	so'z o'rtasida	so'z boshida	alohida

.....ل.....	Alohida
.....ل.....	So'z boshida
.....ل.....	So'z o'rtasida
.....ل.....	So'z oxirida
.....لل.....	Harfiy birikma
.....للل.....	Harfiy birikma

6-topshiriq. Quyida berilgan so'zlarni ko'chirib yozing va harflarning so'z boshi, so'z o'rtasi va so'z oxiridagi ko'rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

ل = طف + ل

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

صلح = ح + ل + ص

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

دليل = يل + ل + د

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

كامل = ل + كام

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

مشغول = ل + مشغو

7-topshiriq. Quyidagi berilgan «mim» harfining yozuvdagi har bir ko‘rinishini 4 qatordan yozing.

so‘z oxirida	so‘z o‘rtasida	so‘z boshida	alohida

.....م.....	Alohida
.....م.....	So‘z boshida
.....م.....	So‘z o‘rtasida
.....م.....	So‘z oxirida
.....مم.....	Harfiy birikma
.....ممم.....	Harfiy birikma

8-topshiriq. Quyida berilgan so‘zlarni ko‘chirib yozing va harflarning so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxiridagi ko‘rinishlarini yozilishiga diqqat qiling.

1. So‘z boshida:

مشرق = شرق + م

2. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi va keyingi harflar bilan ulangan shakli:

ممکن = کن + م + م

3. So‘z o‘rtasida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

زمان = ان + م + ز

4. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulangan shakli:

نیم = م + نید

5. So‘z oxirida o‘zidan oldingi harf bilan ulanmagan shakli:

نام = م + نا

9-topshiriq. Quyidagi berilgan «kof», «gof», «lom» va «mim» harflarining so‘z boshi, so‘z o‘rtasi va so‘z oxirida ifodalanishiga misollar keltiring.

10-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “**kitob**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. كيتاب
- B. كتاب
- S. كيتاب
- D. كيتآب

2. “**maktub**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. ماكتوب
- B. ماكتووب
- S. مكتووب
- D. مکتوب

3. “gul” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. گول
- B. گوول
- S. گل
- D. گولل

4. “bugun” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. بوگون
- B. بووگون
- S. بگون
- D. بگن

5. “kafgir” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. کافگیر
- B. کفگیر
- S. کفگر
- D. کافگر

6. “lola” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. لالا
- B. لاله
- S. لآله
- D. لآلآ

7. “mazmun” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. مزمون
- B. مذمون
- S. مضمون
- D. مظمون

8. “**lab**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. لَاب
- B. لَاب
- S. لب
- D. لَاب

9. “**makon**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. ماكان
- B. مكان
- S. مكان
- D. مآكان

10. “**hol**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. خال
- B. حال
- S. هال
- D. حال

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Menimcha to‘g‘ri to‘ldirdim va harflarni to‘g‘ri biriktirdim.
4. Klaster metodi.

O‘N OLTINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: ESKI O‘ZBEK YOZUVIDA RAQAMLAR

1-topshiriq. Eski o‘zbek yozuvida raqamlar tarixi va ularning turlari haqida ma’lumot bering hamda misollar keltiring.

2-topshiriq. 1, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 16, 17, 19, 23, 24, 26, 29, 31, 35, 38, 83, 97, 98, 101, 189, 222, 456, 707, 817, 826, 911, 934, 978, 987, 999, 1234, 3861, 8778, 8654, 9326 sonlarini namunadagidek qilib yozing.

Namuna: بیر مینگ توققیز یوز ساکسان بیستی - ۱۹۸۷-1987

3-topshiriq. Quyida berilgan Abdulla Avloniyning “Turkiy guliston yoxud axloq” asaridan olishgan “Iffat” matnini arab yozuviga tabdil qiling.

IFFAT

Iffat deb nafsimizni gunoh va buzuq ishlardan saqlamoqni aytilur. Bizlarni gunoh va ma’siyatdan saqlaguvchi, harom-harishdan nafsimizni asraguvchi faqat iffatimizdur.

Axloq sohibi, iffat egasi qalbini, vijdonini poklab, tilini yolg‘on, g‘iybat, bo‘xton, maloya’ni kabi yomon so‘zlardan saqlar.

Chunki insonga iffatidan ko‘proq til iffati lozimdir.

Boshimizga keladurgan kulfat va zahmatlarning aksari yomon tilimizdan, andozadan ortuq so‘ylaganimizdan kelur.

O‘ylamay so‘ylagan og‘rimay o‘lar,

Fikr ila soylagan yig‘lamay kular.

Iffat erlardan ko‘proq xotunlar uchun olmosdan qimmat, injudan qadrli ziynat va fazilatdur.

Iffatli kishi har vaqt nazari ibrat ila harakat qilur. Kecha vakunduz fikri, zikri vatandoshlariga, qarindoshlariga yaxshilik, xayrixohlikdan iborat bo‘lur.

So‘zida, fe'lida sodiq bo‘lub, vijdonga ters, insoniyatga kelishmagan muomaladan hazar qilur. Hazrati Ali raziallohu anhu: «Iffat xotunlarning eng ziynatli libosi, erlarning sarmoyayi ulviyatidur», - demishlar.

Hazrati Luqmon: «Iffat nomusning eng mahkam suyanchig‘idur. Nafsnig hujumiga shul quvvat ila muqobala qilinur», - demishlar. Aflotun hakim: «Iffat xotundan ko‘proq erlarga yarashadurgan bir sifatdur. Xotun iffati adab va nomusini saqlovdur. Erlarning iffati butun insoniyat adablariga shomildur. Iffatsiz inson yalang‘och jasad kavidur», - demishlar.

**Zotingga ziynat o‘lan iffatni dilda saqlagil,
Shahvat nafsing seni bolg‘usidur aqlingg‘a qul.
Har kishining dunyoda yirtilsa iffat pardasi,
Nafsi shaytondek ani bir kun solur bo‘yniga g‘ul.**

4-topshiriq. Quyida berilgan Abulg‘ozi Bahodirxonning «**Shajarai turk**» asaridan olingan parchani o‘qing va sonlarning yozuvdagi ifodalanishiga diqqat qiling.

ابو الغازی بهادرخان "شجره ترک" دان

ایران بیرلا توراندا اوتکان چینگیزخان اوغلانلارینینگ اتلارینا آیتیلغان تاریخلردین اوشبو زمان فقیرنینگ آلدیندا اون ساکیز مجلد حاضر تورور اما بیزنینگ آتا و آقالاریمیزنینگ بیروالیقی و خوارزم خلقی نینگ بیوقفلیقی بو ایکی سبب بیزنینگ جماعتیمیزنی عبدالله خان نینگ اتالاری بیرلان بیزنینگ اتالاریمیز نینگ آیریلغان بیریدین تا بیزگا کیلگونچا تاریخلارینی بیتمای ایردیلا بو تاریخنی بیر کیشیگا تکلیف قیلالی تیب فکر قیلدوق هیچ مناسب کیشی تاپمادوق ضرور بولدی اوزیمیز ایتدوق ترک نینگ مثلی تورور اوکسوس اوز کندیگین اوزی کیسار تیگان آدم زمانیدین تا بو دمگاچا اولچاقلی تاریخ ایتیلغاندورکیم حسابینی تنگری بیلور هیچ پادشاه و امیر و هیچ حکیم و دانشمند اوز تاریخینی اوزی ایتغان ایرماس تورور بیزنینگ یورتیمیزنینگ هواسیندین و اهل خوارزم نینگ بی بضاعتلیگیدین هیچ زماندا بولماغان ایش بولدی ایدمی کونگلینگیزگا کیلماسون کیم فقیر طرف توتوب یالغان ایتقان بولغایمان و یا اوزومنی غلط تعریف ایتکان بولغایمان بو فقیرغا خدای تعالی عنایت قیلیب کوپ نمرسا بیرگان تورور خصوصاً اوچ هنر بیرگان تورور اول

سپاهیگرچیلیک نینگ قانونی و یوسونی کیم نیچوک آتلانماق و یورووماق و یاوغا یاساق یاساماق کوپ بیرلان یورگاندا نیچوک قیلماق آز بیلان یورووگاندا نیچوک قیلماق دوستغا دشمنغا نیچوک سوزلاشماک ایکیکیچی مثنویات و قصاید و غزلیات و مقطعات و روباعیات و بارچا اشعارنی فهلاماکلیک عربی فارسی و ترکی لغت لارنینگ معنی سینی بیلاماکلیک اوچونچی آدم عهدیندین تا بو دمگاچا عربستاندا و ایران دا و توران دا و مغلستان دا اوتکان پادشاهلارنینگ آتلاری و عمرلاری نینگ و سلطنتلاری نینگ کم و زیادین بیلاماکلیک بیر دقتدا فهلاماکلیکدا و تاریخ بیلاماکلیکدا فقیردیک کیشی شاید عراق دا و هندستاندا بولسا بولغای یوق تیسام یالغان بولغای اما سپاهی نینگ یوسونی بیلاماکدا بو چاقدا مسلمان و کافرда بیز کوروب و ایشیتاتورغان بیرلاردا و یورتلاردا یوق تورور بیر یوزی کینگ تورور ایشیتماگان بیرلاریمیزدا بولسا عجب ایرماس ایمدی مقصدیم قالماغالی تاریخ هجری مینگ تاقی بیتمیش تورت دا بیز بو کتابنی ابتدا قیلدوق و تاقی شجره ترک تیب آت قویدوق و تاقی توقوز باب قیلدوق اولگی باب آدمین تا مغولخانگاچا ایکیکیچی باب مغولخان دین چینگیزخان گاچا اوچونچی باب چینگیزخان نینگ توققانیدین اولگونیاچا تورتیچی باب چینگیزخان نینگ اوچونچی اوغلی اوکدای قآن نینگ و انینگ اولادی نینگ و چینگیزخان نینگ اوغلانلاری نینگ نسلیدین هر کیم مغول یورتیندا پادشاهلیق قیلغان بولسا انینگ ذکرى بیشینچی باب چینگیزخان نینگ ایکیکیچی اوغلی چغتایخان نینگ اولادیدین ماورالنهر و کاشغار یورتیندا پادشاه لبق قیلغانلارینینگ ذکرى آلتینچی باب چینگیزخان نینگ کیچیک اوغلی تولى خان نینگ اولادیدین ایران مملکتیندا حکومت قیلغانلاری بیتینچی باب چینگیزخان نینگ اولوغ اوغلی جوجی خان نینگ اولادیدین دشت قیپچاق دا پادشاه لبق قیلغانلارینینگ ذکرى ساکیزینچی باب جوجی خان نینگ اوغلی شیبانی خان نینگ اولادیدین ماورءالنهر و قرم و قازاق و توران دا خان بولغانلاری نینگ ذکرى توقوزینچی باب تاقی شیبانی خان اولادیدین خوارزم مملکتین دا پادشاه لبق قیلغانلارینینگ ذکرى بو توقوز باب عجائب توشدی آنینگ اوچون حکمالار ایتیب تورورلار هیچ نمارسانینگ مرتبه سی توقوزدین یوقاری بولماس نهایتی توقوز تورور

5-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “**firdavs**” so‘zining manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) chaman
- B) jannat
- C) go‘zallik
- D) gul

2. “**giryon**” so‘zining manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) aylanuvchi
- B) yig‘lovchi
- C) tikiluvchi
- D) qarovchi

3. “**oraz**” so‘zining manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) chehra
- B) olov
- C) uchqun
- D) o‘choq

4. “**hamd**” so‘zining manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) ishonch
- B) maqtov
- C) ibodat
- D) yordam

5. “**sayyod**” so‘zining manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) yulduz
- B) kezuvcchi
- C) ovchi
- D) makon

6. **“aqrabo”** so‘zinig manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) amaki
- B) aka
- C) uka
- D) qarindosh

7. **“kalom”** so‘zinig manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) tanbeh
- B) gap
- C) so‘z
- D) suhbat

8. **“mahbub”** so‘zinig manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) sevikli
- B) maqtalgan
- C) go‘zal
- D) maftun

9. **“zabon”** so‘zinig manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) til
- B) lug‘at
- C) kitob
- D) dars

10. **“xonanda”** so‘zinig manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) aktyor
- B) qo‘shiqchi
- C) o‘quvchi
- D) o‘qituvchi

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.

2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.

3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.
4. Juvonmardiyev A. Harflar raqamlarga aylanganda. T.: 1964y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini
3. Klaster metodi.

O‘N YETTINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: FORS IZOFASI

1-topshiriq. Forsiy birikmalar haqida ma’lumot bering va o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy birikmalarga 10 ta misol yozing.

2-topshiriq. Quyida berilgan izofiy birikmalarni ma’nolariga ahamiyat bering va arab alifbosidagi yozilishini yodingizda tuting.

a’zoyi badan	badan a’zolari	عضاء بدن
ahli ilm	ilm ahli (ilm oluvchilar)	اهل علم
allomayi zamon	zamon olimlari	علامه زمان
amiri Turkiston	Turkiston amiri	امير تورکستان
amri mar’uf	ma’rifat chaqirig‘i	امر معروف
arkoni davlat	davlat ustuni	ارکان دولت
baloyi nafs	nafs balosi	بلای نفس
bandayi nochor	chorasiz kishi	بنده ناچار
bog‘i behisht	jannat bog‘i	باغ بیحشت
bog‘i dilkusho	dilkusho (ko‘ngil ochish) bog‘i	باغ دلکشا
bog‘i eram	jannat bog‘i	باغ ارم
bog‘i shamol	shamol bog‘i	باغ شمال
Buxoroyi sharif	sharaflangan Buxoro	بخارای شریف
dardi bedavo	davosiz dard	درد بیدوا

dardi sar	bosh og'rig'i	درد سر
gunohi azim	katta gunoh	گناه عظیم
gunohi kabira	katta gunoh	گناه کبیره
halvoyi tar	nam holva	حلواى تر
ilmi nujum	koinot (yulduzlar) ilmi	علم نجوم
jumlayi jahon	jahon aholisi	جمله جهان
labi xandon	kulguvchi lab	لب خندان
luqmai halol	halol luqma (yemish)	لقمه حلال
mardo'mi Farg'ona	Farg'ona aholisi	مردم فرغانه
margi mush	sichqonning o'limi	مرگ موش
minorayi kalon	katta minora	مناره کلان
mushki anbar	mushkianbar	مشک انبر
obi hayot	hayot suvi	آب حیات
obi ravon	oqar suv	آب روان
ofati jon	jonning ofati	آفت جان
onayi zor	zor bo'lgan ona	آنه زار
oshiqi zor	zor bo'lgan oshiq	عاشق زار
oyinayi jahon	jahon oynasi	آيينه جهان
piri komil	piri komil	پير کامل
piri murshid	piri murshid	پير مرشيد
poytaxt	taxtning oyog'i	پاينخت
ro'yi zebo	chiroyli yuz	روى زيبا
ro'zi mahshar	qiyomat kuni	روز محشر
sahroyi kabir	katta sahro	سحراى کبير
sarvari koinot	koinot egasi	سرور کائنات
sarvi qomat	tik qomat	سرو قامت

shabi yaldo	yaldo kechasi	شب یلدا
shomi hijron	hijron kechasi	شام حجران
sohibi hunar	hunar egasi	ساحب هنر
tarjimayi hol	holat bayoni	ترجمه حال
tarki dunyo	dunyo ishlaridan voz kechish	ترک دنیا
tolibi ilm	ilm talab qiluvchi	طالب علم
vaziri a’zam	bosh (katta) vazir	وزیر عظم
volidayi muhtarama	ehtiromdagi ona	والده محترمه
zoti sharif	hurmatli inson	زات شریف

3-topshiriq.Quyida berilgan Abdulla Avloniyning «Turkiy guliston yoxud axloq» asaridan olingan “**Nazari ibrat**” matnini arab grafikasiga o‘giring va matnda uchragan forsiy birikmalarni tahlil qiling.

NAZARI IBRAT

Nazari ibrat deb har bir narsaga sinchiklab boqub, shundan o‘ziga bir hissa ibrat olmoqni aytilur.

Xulqlarning eng afzali, insonlar uchun eng keraklisi nazari ibratdur. Inson nazari ila boqub dunyo kitobidan o‘z qadr-hissasini bilub olmak lozimdur. Ma’rifat sohibi bo‘lmak uchun ahvoli olamdan xabardor bo‘lmak kerak. Shuning uchun aql sohiblari, fatonat egalari o‘zlariga foydasi bo‘lsa-bo‘lmasa sinchiklab qaragan narsalardan bir hissa olmay qo‘ymaslar. Hozirgi zamondagi taraqqiy qilgan millatlarning hunar va san’atlarining barchasi ilmi va nazari ibrat soyasida namoyon o‘lub, olamni munavvar va musaxxar qilmishlar. Bizim shiati islomiyada har narsani e’tiborga olub, shundan ibrat hosil qilub, axloqini tuzatmak vojibdur. Xazrati Ali Raziyyallohu anhu: -«Dunyoda eng muntazam dorul-ulum nazari ibratdur. Ibrat ko‘zlarining pardasi ochilmagan kishilar dunyo kitobida yozilgan haqiqatni ko‘rolmaslar. Koinot kabi mukammal bir sahnai ibratdan

foydalanolmagan kishi hech bir muallimi hikmatdan bahramand bo‘lolmas», - demishlar.

Mavlono Rumi: «Janobi haqning osori qudratlarini basirat ko‘zi ila, nazari ibrat ila tamosha qilinsa, ko‘p hikmatlar ko‘rilur. Chunki haqiqat ilmining muallimi chashmi ibratdur. Haq chashmai ibrat ila mushohada qilinur», - demishlar.

Bir ko‘r hazrati Luqmonning oldilariga kelub, «agar ko‘zimni ochsangiz, men sizga qul bo‘lurman», - demish. Hakim ko‘rni ma‘rifat sohibi ekanini bilub: «Jonim, ko‘zingning pardasini ochmoq mumkin, lekin nazari ibratni ochmoq qo‘limdan kelmaydur», - demishlar. Ko‘r: «Yo Luqmon! Sizning shuhratingiz faqat parda ochmoqdan iborat bo‘lsa, sizni hakim demay tabib demak lozim ekan», — deb hazrati Luqmonning ibrat ko‘zini ochmishdur. Janobi haq biz musulmonlarning ham ko‘zimizdan g‘aflat pardasini ko‘tarub, ibrat ko‘zlarimizni ochsa edi.

Och ko‘zlaringni, bas, bu qadar g‘aflat, ey ko‘zim,

Umring g‘animat, och nazari ibrat, ey ko‘zim!

Ibrat ko‘zingni ochsang, atrofingga boqub,

Bir-bir ketar qo‘lingdan uchub davlat, ey ko‘zim!

Mol o‘lsa barcha hamdam-uy or-u birodaring,

Qochgay urug‘laring yo‘q esa, sarvat, ey ko‘zim!

Hosili zamonda ilm ila davlatda e‘tibor,

Sarmoyai saodat har millat, ey ko‘zim.

4-topshiriq.Quyida berilgan Abdulla Avloniyning «Turkiy guliston yoxud axloq» asaridan olingan “**Aqsomi jaholat**” matnini ko‘chirib yozing va matnda uchragan forsiy birikmalarni tahlil qiling.

اقسام جهالت

جهالت ايکي قسم دور که بيريني "جهل بسيط" ايکيکينچيسيني " جهل مرکب" ديبييلور جهل بسيط مرضي گا مبتلا بولگان کيشيلار بير نارساني بيلماسالار بيلماگانليکلاريني اقرار و اعتراف قيلورلار شونينگ اوچون بونينگ دواسي آسان

فقط بيلماک و اورگانماک يوليدا جهد و جدل قيلماک ايلا بولور جهل مرکب مرضى گا مبتلا بولگان کيشيلار بير نارسانى بيلماسلار بيلماگانينى هم بيلماسدان بيلامان ديب دعوا قيلور بيزدا بوندای کيشيلار گا "اوزباشيمچه" و "اوزى بيلارمان" اسمينى بيورولار بو درد بيدونينگ علاجى جناب حق نينگ لطف و عنائتى ايلا حل اولونماسا توزالماغى مشكل و آغيردور (عبدالله اولانى "تركى گلستان")

5-topshiriq. Zahiriddin Muhammad Boburning «Boburnoma» asaridan olingan quyidagi parchani o‘qing va matnda uchragan forsiy birikmalarni tahlil qiling.

تينگرى تعالى نينگ عنائتى بيرلان و حضرت آن سرور کائنات نينگ شفاعتى بيرلان و چهار يار با صفالارى نينگ همتى بيرلان سه شنبه كونى رمضان آيينينگ بيشيدا تاريخ ساککيز يوز توقسان توققوزدا فرغانه ولايتى دا اون ايکكى ياشتا پادشاه بولدوم (ظهريد الدين محمد بابر "بابورنامه")

6-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

درد بيدوا

- A. dard va davo
- B. dardning davosi
- S. davosiz dard
- D. bedavoning dardi

2. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

آرام جان

- A. oromning joni
- B. orom va jon
- S. jon oromi
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

3. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosiqaysi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

اهل علم

- A. ilmlar aholisi
- B. ilm ahli
- S. aholining ilmi
- D. ahli olimlar

4. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

درد سر

- A. bosh og‘rig‘i
- B. dard va bosh
- S. og‘riqli bosh
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

5. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

ذات مبارك

- A. tabarruk zot
- B. zotingiz muborak bo‘lsin
- S. zot va muborak
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

6. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

روی زمین

- A. yuz va zamin
- B. yer yuzi
- S. yerning to‘g‘risi
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

7. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

وزير عظم

- A. vazir va a’zam
- B. a’zamning vaziri
- S. bosh vazir
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

8. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

فصل نوبهار

- A. navbahorning fasli
- B. navbahor va fasl
- S. ilk bahor fasli
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

9. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

لب خندان

- A. lab va xandon
- B. kulguvchi lab
- S. xandonning labi
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

10. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

بلای نفس

- A. baloli nafs
- B. baloning nafsi
- S. nafs balosi
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. «Mana bu forsiy birikma» o‘yini.
3. Klaster metodi.

«Mana bu forsiy birikma» o‘yini

(10-15 daqiqa davom etadi)

O‘yinning maqsadi: Tafakkur va so‘zlardan birikmalar hosil qilish xususiyatlarini o‘zlashtirish.

O‘yinning borishi: Bu o‘yinda o‘qituvchi taxtaga turli so‘zlarni yozadi. Talabalar esa ulardan birikmalar tuzishi lozim. Tuzilgan birikmaning to‘g‘ri yoki noto‘g‘riligi aniqlanadi. Agarda noto‘g‘ri bo‘lsa o‘qituvchi yoki talabalar ko‘magida to‘g‘rilanadi va yozilgan birikmasining ma’nosini tushuntirib beriladi.

درد سر = سر + درد

«Dardi sar» birikmasi forsiy birikma bo‘lib, ma’nosi «bosh og‘rig‘i» dir. Bu birikmaning aniqlanmish qismi undosh harf bilan tugallanganligi sababli izofa ko‘rsatgichi zir orqali ifoda etilib «i» tarzida o‘qilmoqda. zir belgi bo‘lganligi sababli yozuvda tushub qoladi.

Bu o‘yinni yakka tartibda, juftlikda, kichik guruhlarda yoki jamoalarga bo‘lingan holda o‘ynash mumkin.

----- O‘N SAKKIZINCHI MASHG‘ULOT -----

MAVZU: ALIFI MAQSURA VA VOVU ZOIDA

1-topshiriq. Quyida berilgan yozilishi bilan talaffuzida keskin farq qiluvchi so‘zlarni ko‘chirib yozing va bu so‘zlardagi alifi maqsuraning yozilishini eslab qoling.

الله تعالى	Alloh taolo	Alloh taolo
معنى	ma’no	ma’no
دعوى	da’vo	da’vo
يحيى	Yahyo	Yahyo
عيسى	Iso	Iso
موسى	Muso	Muso
فتوى	fatvo	fatvo
تقوى	taqvo	taqvo
اقصى	aqso	aqso
حتى	hatto	hatto
مصلى	musallo	musallo
مصطفى	Mustafo	Mustafo
مرتضى	Murtazo	Murtazo

2-topshiriq. Quyida berilgan tarkibida vov harfi (vovi zoida) yozilib, lekin o‘qilmaydigan so‘zlarni ko‘chirib yozing va bu so‘zlarni yozilishini eslab qoling.

خوارزم	Xorazm	Xorazm
خواب	xob	uyqu
استخوان	ustixon	suyak
خواننده	xonanda	xonanda, qo‘shiq kuylovchi
خوان	xon	o‘quvchi, o‘kiyotgan, kuylayotgan
غزلخوان	g‘azalxon	g‘azalxon, g‘azal o‘quvchi
خوشخوان	xushxon	yoqimli kuylovchi
درخواست	darxost	talab, so‘rov
خواهلاماق	xohlamoq	xohlamoq
خواجه	xoja	xo‘ja, ega, xo‘jayin
خواهش	xohish	xohish, istak

خوانش	xonish	kuy, ashula
خواهن	xohan	xohlovchi, xohlayotgan
نيكخواه	nikxoh	yaxshilik tilovchi
خوشخواه	xushxoh	yaxshilik tilovchi
خوابگاه	xobgoh	uxlash xonasi
دلخواه	dilxoh	ko‘ngil ochuvchi

3-topshiriq. Abdulla Avloniyning «Turkiy guliston yoxud axloq» asaridan olingan “**Adovat**” matnini arab grafikasiga o‘giring va alifi maqsura qatnashgan so‘zlarni toping hamda ularni tahlil qiling.

ADOVAT

Adovat deb birovga xusumat va dushmanlik qilmakni aytilur. Adovat vijdonni behuzur qiladurgon eng yomon xulqlardan o‘ldig‘ini inson yaxshi bilsa edi, hech vaqt aziz jonini alamli kazzobga giriftor qilmas edi.

Suqroti hakim: «Man dushmanim bo‘lg‘on bir odamga adovat qilmayman. Zeroki, maning adovatim dushmanimning xusumatini ziyoda qiladur. Man adovatga qarshi do‘stlik ila muqobala qilub, xusumatni muhabbatga aylاندurub, dushman kishilarni o‘zumga el qilaman», - demish.

Aflotuni hakim: «Dildagi adovat temirdagi zangg‘a o‘xshar. Zang temirni yegani kabi adovat qalbni azobga soladur», - demish. Hazrati Muhiddin: «Xusumat va adovatdan qutulmoq, birovga jabr va zulm bo‘ladurgan ishdan ehtiyot bo‘lmak, dushman paydo qiladurgan harakotdan ihtiroz qilmak ila bo‘ladur. Man hech king‘a adovat qilmoqg‘a lozum ko‘rmadim. Chunki hozirgacha man hech dushmanga uchramadim», - demish.

Alhosil, yomon xulqlarning yomoni bo‘lgan adovat shunday bir yomon sifatdurki, barcha buzuq ishlarni tug‘ub, katta bo‘lub chiqadurgan yeri adovatdur. Adovat esa nafsoniyatdan paydo bo‘lur. Nafsoniyat esa farishtalarning ustodi o‘lan Azozilga «Shaytonur-rajiim» ismini bergan shoyoni ihtiroz bir sifati zamimadur. Adovat ila nafsoniyat ikkisi tarbiyasiz dilga hosil bo‘ladurgan bir illati jismoniyadurki, buning birinchi iloji vijdon va insof uzra hakimona tadbir va

harakotimizga bog‘lidir. Hamaga ochuq va oydindurki, adovat daraxti xusumat mevasini chiqarur. Agar adovatni kesub tashlab o‘rniga muxolasat novdasi ulansa va bu soyada muhabbat va ulfat mevasi nishona qilur. Rasuli akram nabiiyi muhtaram sallollohu alayhi vasallam afandimiz: «Alloh taoloni suymagan odam xusumat va da’vosinda qattig‘lik qilgan odamdur»,- demishlar.

Adovat balosi bizlarni netdi,

Adovat qilma deb haq bizga aytti.

Zidlik qilduk, mol vadavlatlar ketdi,

Moldan o‘tub, oxir jonlarga yetdi.

4-topshiriq. Quyida berilgan matnni ko‘chirib yozing va vovi zoida qatnashgan so‘zlarni toping hamda ularni tahlil qiling.

الخوارزمی

(۷۸۳-۸۵۰)

محمد ابن موسی الخوارزمی بویوک متفکر متیمتیکه’ استرانامیه و جوغرافیه فنلاری رواجیگا اولکان حصه قوشگان دانشمند دهادیر. ابو عبد الله محمد ابن موسی الخوارزمی خوارزم دا توغولیب وایه گا بییتگان. یاشلیگیدان علم فنکا قیزیققان. قونت بیلان عرب’ فارس’ هند و یونان تیللارینی اورگانگان. شو تیللاردا کوپلاب علمی کتابلار هم اوقیگان. ۸۱۳ ییلی اونی خلیفه معمون بغدادگا تکلیف ایتادی و شو طریقه او بغدادداگی بیت الحکمه دا خدمت قیلا باشلاگان. کییینچه لیک اوشا بیرداگی عالم لارگا باش بولدی و بغدادداگی رسدخانه نی باشقاردی. الخوارزمی نینگ جهان فنی گا قوشگان حسه سی بینهایه کنتا. او حساب علمیداگی اونلیک تیزیمنی باییتدی و شوندای قیلیب عرب تیلیدا بیان ایتدی. قوشیش اییریش کوپایتیریش و بولیش کبی تورت عمل قانده لارینی یاراتدی. یانگی استرانامیه جدولینی توزدی بیر توزیلیشی حقیدا کتاب ناملی قمتلی اثر یازدی. اوندا مملکتلار’ شهرلار’ تاغلار’ آرالار’ دریالار و دینگیزلار حقیدا معلومات بیردی. حاضرگی فنیمیزدا کینگ ایشلاتیلادیگان الگارتم اتامه سی علامه الخوارزمی نامی دان آلینگان. الگییره ایسه بویوک عالم نینگ الجبر اثری نینگ بیوراپه تیل لاریگا اوگیریلگانیدیر. خوارزمی بیگیرمادان آرتیق اثرلار یازگان شولاردان

"الجبر و المقابلة" "هند حسابی حقیدا" "بیر صورتی" "زیج" "کتاب التواریخ" و باشقالار شولار جمله سیدان.

5-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. "Xorazm" so'zi qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. خارزم
- B. خوارزم
- S. خآرزم
- D. خارزیم

2. "taqvo" so'zi qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. تقوی
- B. طقوا
- S. تقوا
- D. تاقوا

3. "xohish" so'zi qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. خاخیش
- B. هاهیش
- S. حاحیش
- D. خواهش

4. "fatvo" so'zi qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. فتوی
- B. فاتوا
- S. فاتوا
- D. فتوا

5. "ustuxon" so'zi qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. اوستوخان
- B. استخوان
- S. استوخان
- D. اوستووخوان

6. “**Muso**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. موسا
- B. موسى
- S. موصا
- D. موثا

7. “**xobgoh**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. خابگاه
- B. حابگاه
- S. خوابگاه
- D. هابگاه

8. “**hatto**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. ختآ
- B. حتا
- S. حتی
- D. هتی

9. “**kitobxon**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. کیتابخان
- B. کتابخوان
- S. کیتابجان
- D. کتابهان

10. “**Iso**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. عیسی
- B. عیسا
- S. ایسآ
- D. ایسا

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.

2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.

3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. «Blits» o‘yini
3. Klaster metodi.

O‘N TO‘QQIZINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: QAMARIY VA SHAMSIY HARFLAR

ARAB IZOFASI

1-topshiriq. Arabiy izofa haqida ma’lumot bering va o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofiy birikmalarga 10 ta misol yozing.

2-topshiriq. Quyidagi berilgan arabiy birikmalarni arab yozuviga o‘giring va birikmalar tarkibidagi qamariyva shamsiy harflar xususiyatini bayon qiling.

Ne’matulloh – Ollohning ne’mati

Hikmatilloh – Ollohning hikmati

Habibulloh – Ollohning do‘sti

Majolisun-nafois – Nafis majlislar

Qissasul-anbiyo – Payg‘ambarlar qissasi

Mantiqut-tayr – Qush nutqi

Mizonul-avzon – Vaznlarmezone

G‘aroibus-sig‘ar – Yoshlik g‘aroibotlari

tolibul-ilm – ilm talab qiluvchi

lisonul-arab – arab tili

dorul-funun – fanlar maskani

malikul-kalom – so‘z sohibi

rohatul-qulub – qalblar rohati

Lison ul-tayr – Qush tili

dor ul-hukuma – hukumat idorasi

dorush-shifo - kasalxona

3-topshiriq. Abdulla Avloniyning «Turkiy guliston yoxud axloq» asaridan olingan „**Sadoqat**“ matnini arab grafikasiga o‘giring va matnda uchragan arabiy birikmalarni tahlil qiling.

SADOQAT

Sadoqat deb kishi o‘z vazifasini to‘g‘rilik ila ishlamakni aytilur. Sodiq kishi din va millatiga, vatan va davlatiga to‘g‘rilik ila xizmat qilub, obro‘ va mukofatlar olur. Sadoqat gulshani salomat, bo‘stoni najotdur. Sadafdan inju, ilondan zahar hosil bo‘ldug‘i kabi rostlikdan foyda, xiyonatdan zarar hosil bo‘lur.

Janobi haq sodiqlarni suyar. Yo‘lg‘onchilarni suymas. To‘g‘rilikdan yo‘qolgan kishi yo‘q, xiyonatdan yo‘qolganlar cho‘qdur. Rostlik ila xiyonat ikkisi jam kelmas.

Agar bir kishining diliga to‘g‘rilik tuxumi ekilsa, har qancha och va suvsiz bo‘lsa ham to‘g‘rilik o‘sar. Xiyonat ko‘karmas. Axloq yuzasidan to‘g‘ri faqir yolg‘onchi boydan e‘tiborlidir. Chunki sodiq kishi ahdig‘a vafo qilur. Yolg‘onchi esa va‘dasida turmay o‘zini xijolat, boshqalarni ovora qilur.

Sadoqat bir fayzi ma‘naviydurki, u fayzdan hissasini olmak har bir kishining muqaddas vazifasidur.

Hazrati imom Husaynga hazrati Ali: «So‘zingda to‘g‘ri bo‘l, yolg‘onchilar kabi munofiq o‘linmassan», - deb nasihat qilmishlar. Rasuli akram nabiiyi muhtaram sallollohu alayhi vasallam afandimiz: «To‘g‘rilikni ixtiyor qilingiz, garchi halokat kabi ko‘rinsa ham, yolg‘ondan saqlaningiz, zeroki oqibati halokatdur», - demishlar.

Sidq-u safoyi rostlig‘ o‘lsa qarobating,

Shuldur jahonda rohat, fayz, saodating.

Olamda to‘g‘rilikcha uo‘q odamning ziynati,

Qalbing alifdek o‘ldimi, ayni sharofating.

4-topshiriq. Alisher Navoiyning «**Majolisun-nafois**» asaridan olingan quyidagi parchani ko‘chirib yozing va matnda uchragan arabiy birikmalarni tahlil qiling.

اول جمله دین مولانا لطفی علیہ الرحمہ کہ اوز زمانیدا خراسان ملکیدا ترکی و فارسیدا ملک الکلام ایردی بیر کون بهار ای امیدای کیم بولوت عاشق کوزیدیک اشکبار و اول اشک قطراتیدین هر بیرى معشوق وعده سیدیک بیر موهوم تار آشکار قیلور ایردی بو فقیرغا یولوقتی و دیدی کیم بو یاغین تارلاری مخصوص بولادور میر خسرو علیہ الرحمہ هندوچه اشعاریدا بیر عجیب غریب معنی ایتیب دور و اول بودور کیم محبوب بهار ایامیدا بیریان بارادورمیش بولغای و یاغین جهتی دین بیر بالچیغ بولمیش بولغای و انینگ ایاقی بالچیغیدین تالیب بیقیلور چاغیدا غایت نازوکلیدین یاغین رشته سین مددی بیله توتوب قوپمیش بولغای. بو فقیر بو معنی نی ایشیتکاج خوش حال بولوب میر خسرونینگ بودقیق خیالیغه آفرین لار او قودوم

5-topshiriq. Alisher Navoiyning «**Tarixi muluki ajam**» asaridan olingan quyidagi parchani o‘qing va parchada uchragan arabiy birikmalarni tahlil qiling.

اما نظام التواریخ و جامع التواریخ جلالی دا اتفاق بیلا حُجَّت الاسلام امام محمد غزالی قُدَس سِرُّه نصحیت الملوک دا انی شیس علیہ السلامنینگ قرداشیدوردیگانینی طعن قیلیدورلار نیدین کیم شیس علیہ السلام ضحاک عُلَّوَانی زمانیدادور و تاریخ اهلی اتفاق بیله کیومرث زمانیدین ضحاک زمانیغاچه مینگ بیلغا یاقین بار هر تقدیر بیلا پادشاه لیغ قاعده سین اندین بورون یوق ایردی. ...

6-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

محبوب القلوب

- A. qalb mahbubasi
- B. mahbubning qulfi
- S. qalblar mhabbati
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

2. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

شمس الدين

- A. diniy quyosh
- B. dinning quyoshi
- S. otashparastlik
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

3. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

لسان الطير

- A. qush tili
- B. qush nutqi
- S. tildan chiqqan qush
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

4. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

طالب العلم

- A. ilm talab qilish
- B. ilm talab qiluvchi
- S. ilmlar talabi
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

5. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

جمال الدين

- A. jamol va din
- B. dindor ko‘rinishi
- S. dinning jamoli
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

6. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

ميزان الاوزان

- A. vaznlar o‘lchami
- B. o‘lchamning o‘lchami
- S. mizon og‘irligi
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

7. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

مجالس النفائس

- A. nafis majlislar
- B. majlis nafosati
- S. majlislarning go‘zalligi
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

8. Quyidagi o‘zbek tiliga o‘zlashgan arabiy izofaning ma’nosi qaysi qatorda to‘g‘ri berilgan?

قصص النبىدان

- A. Nabilarning hikmatli so‘zlari
- B. Anbiyoning qissasi
- S. Payg‘ambarlar qissasi
- D. barcha javoblar to‘g‘ri

9. Shamsiy harflar guruhini aniqlang.

- A. ا ب ج خ ح ع غ ف ق ك م و ه ي
- B. ا ب ل خ گ ع د ف ش ظ م س ه ث
- S. ض ت ج خ ص ع غ ف ق ك م و ه ي
- D. ا ب ج ض ح ع غ ر ق ط چ و ه ي

10. Qamariy harflar guruhini aniqlang.

- A. ث ش ج خ ح ع غ ف ق ك م و ه ي
 B. ا ب ل خ گ ع د ف ش ظ م س ه ث
 S. ت ث د ذ ر ز س ن ل ظ ط ض ص ش
 D. ا ب ج ض ح ع غ ر ق ط چ و ه ي

«Bu esa arabiy izofiy birikma» o‘yini

(10-15 daqiqa davom etadi)

O‘yinning maqsadi:Tafakkur va so‘zlardan birikmalar hosil qilish xususiyatlarini o‘zlashtirish.

O‘yinning borishi:Bu o‘yinda o‘qituvchi taxtaga turli so‘zlarni yozadi. Talabalar esa ulardan birikmalar tuzishi lozim. Tuzilgan birikmaning to‘g‘ri yoki noto‘g‘riligi aniqlanadi. Agarda noto‘g‘ri bo‘lsa, o‘qituvchi yoki talabalar ko‘magida to‘g‘rilanadi. So‘ngra talaba yozgan birikmasini ma’nosini tushuntirib beradi. Masalan:

لسان الطير = طير + ال + لسان

«Lisonat-tayr» birikmasi arabiy birikma bo‘lib, ma’nosi «qush tili» dir. Bu birikmaning ikkinchi qismi alaniqlik artikli qabul qiladi va shamsiy harflar bilan boshlansa ikkinchi so‘zning birinchi harfi ikkilanadi.

Bu o‘yinni yakka tartibda, juftlikda, kichik guruhlarda yoki jamoalarga bo‘lingan holda o‘ynash mumkin.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

- 1.Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M.va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi»,1989 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.

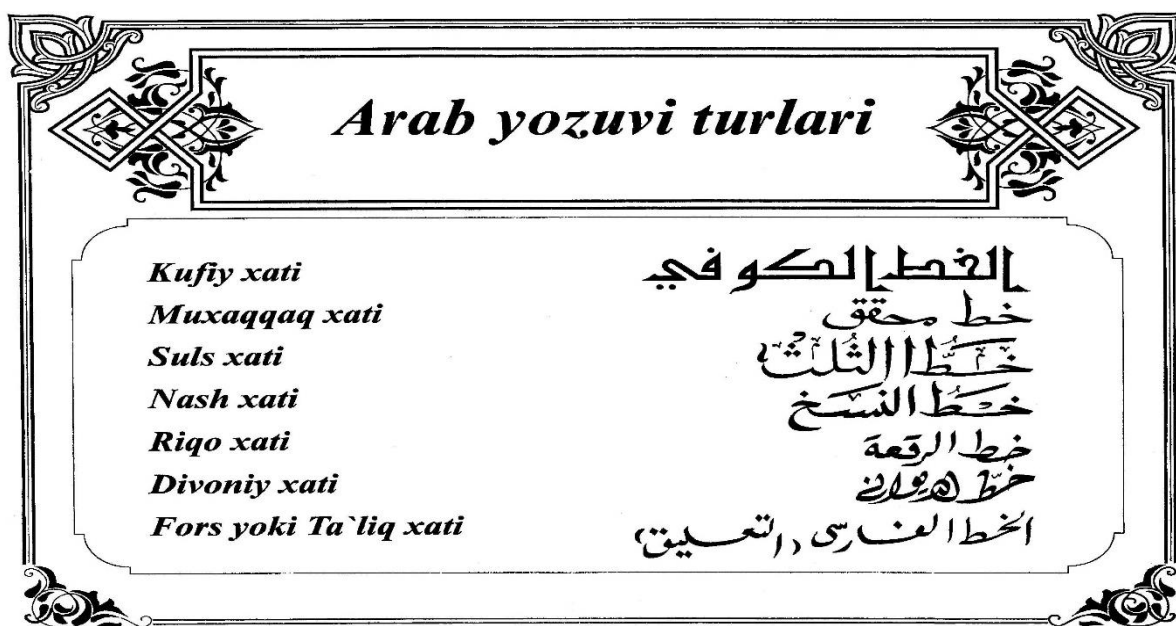
2. «Bu esa arabiy birikma» o'yini
3. Klaster metodi.

YIGIRMANCHI MASHG'ULOT

MAVZU: YOZUV TURLARI

NASTA'LIQ XATI

1-topshiriq. Quyida berilgan yozuv turlari haqida ma'lumot bering.

2-topshiriq. Quyida berilgan Alisher Navoiyning g'azalini ifodali o'qing va uni daftaringizga ko'chirib yozing.

مهر کوپ کور کوزدوم اما مهربانی تا پادیم
جان بسی قیلدیم فدای آرام جانی تا پادیم

غم بیلہ جانیمغاییم غمگساری کور پادیم
ہجر ایلہ دل خستہ بولدوم دلستانی تا پادیم

عشق ارا یوزینک ملامت اوقیغا بولدوم نشان
سیرکان ابرودا توز لوقدین نشانی تا پادیم

کو مھلوم ایچرہ سرو او قیدور غچہ پیکان گل مھکان
دہرباغی ایچرہ مونداق گلستانی تاپادیم

حسن ملکی ایچرہ سیندیک شاہ ظالم کورمادیم
عشق کویدا اوزومدیک ناتوانی تاپادیم

کوپ او قودوم وامق و فریاد و مجنون قصہ سین
اوز ایشمدیک بولاجبراق داستانی تاپادیم

اول زمان ایچیندا بولسون ای نوالی کرچہ سین
بیر زمان ایشقدا مختدین امانی تاپادیم

طبع کنجیدین معانی خرده سین یوز قتلہ حیف
کیم نثار ایساگکا شاہ خرده دانی تاپادیم

3-topshiriq. Quyida berilgan Abdulla Avloniyning «Turkiy guliston yoxud axloq» asaridan olingan «Yomonliq jazosi» matnini ifodali o‘qing va daftaringizga ko‘chirib yozing.

یامانلیق جزاسی

بیر کیشینیک قاسم اسلی بیر اوغلی بار ایردی. آتا و آنا سینیک سوزیگا کیرمادان هر خیل یامان ایشلارنی قیلور

ایردی. بالالار بیرلا اوروشیب یاقالاشیب کیسلارینی سیرتوب کیلور ایردی. اویدا آناسی مھمان اوچون اسراب

تویگان طاعلارینی سگان و قدا آناسی او مگا:

- قاسم او غلیم طعمنی سین ییگنکی دیساین یگانیم یوق موشوک یگانور دیر ایردی. بارابار آتاسیننگ پولینی

هم او غیرلاب آلدورغان بولدی.

آتاسی بلیب او غلیم پولنی کیم آلدی دیسا آنام آکلدور دیب آناسینی او غری قیلور ایردی. بیر کونی آتاسی

اوسال اوستیکا بیر تنگه پول قویب اوزی او خلاکان کیشی بولیب یاندی. قاسم کیلیب سیکین تانگه نی آلیب آغزیگا

سالدی. شول وقت آتاسی اوشلاب آلماتچی بولگاندا تامکانی یوتیب یو باردی. تانگه باریب قاسم نینگ خلقومیغا

تیقتیب جان بوردی. محترم کتابخوان کوردینگنیز- می یانسننگ یانلیکی اوزیننگ باشکامیتدی.

4-topshiriq. Pahlavon Mahmudning quyidagi to‘rtliklarini lotin yozuviga transliteratsiya qiling.

فیدای کویچنگ بولسا هم مور بولیب کورین مالینگ آشیب تاشسا هم عور بولیب کورین

همه نینگ عیینی بیلغاننگ حالدا بیچ نرسه بیلگاندا ای کور بولیب کورین

هر حرفى قاراغونى ظلمت دىماكدور

هر نقطه خطىدا يانغان يوراك دور

چونكه فكرىم شمع دان شعله لىراقدور

چىكاسمىن آتقاملار شمع نىنگ نىتىن

يولنىنگا دان ساحب قومادى توزاق

يامان بىلان الفت بولما يور يىراق

اوق اوزدان قانچە لىك قانچا نىجاباق

يامى نى اىكرى كوروب توغرىلىكىدان

5-topshiriq.Berilgan testni yeching.

1. “ahvol” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. احوال
- B. عحوال
- S. اخوال
- D. اهوآل

2. “dast” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. داست
- B. داصت
- S. دست
- D. دسىيىت

3. “oshyon” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اشىيان
- B. آشيان
- S. عاشيان
- D. آشىآن

4. “**zibo**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. ظيبا
- B. ضيبا
- S. ذيبا
- D. زيبا

5. “**qasaba**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. قصبه
- B. قثبه
- S. قسبه
- D. قثبا

6. “**aqrab**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. اقراب
- B. اقرب
- S. عقرب
- D. عقراب

7. “**nazm**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. نزم
- B. نضم
- S. نظم
- D. ندم

8. “**vojib**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. واجب
- B. واجيب
- S. وجب
- D. واجيب

9. “**muxtasar**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. مهتسر
- B. محتسر
- S. موختصر
- D. مختصر

10. “**gumroh**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. گومراخ
- B. گومراه
- S. گمراه
- D. گمراح

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.
4. Yo‘ldoshev I. O‘zbek kitobchilik terminologiyasining shakllanishi. TDPU. T.: 2004y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Matnni sharxlab o‘qish.
2. Tahlil.
3. Savol-javob.

YIGIRMA BIRINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: YIL HISOBI

MILODIY YILNI HIJRIYGA VA HIJRIY YILNI MILODIYGA

AYLANTIRISH USULLARI

MUCHAL VA BURJ

1-topshiriq. Milodiy, hijriy-shamsiy va hijriy-qamariy yillar haqida ma'lumot bering.

2-topshiriq. Hijriy-shamsiy va hijriy-qamariy yil oylari haqida ma'lumot bering hamda ularni nomlarini araba libbosida daftaringizga ko'chirib yozing va yod oling.

3-topshiriq. Burj nomlarini arab alifbosida daftaringizga ko'chirib yozing va yod oling. O'zingiz va oila a'zolaringizning qaysi burjda tavallud topganliklarini hisoblab aniqlang va mashq daftaringizga ko'chirib yozing.

4-topshiriq. Pahlavon Mahmudning quyidagi to'rtliklarini lotin yozuviga transliteratsiya qiling.

نامردینگك باشیدان چتقاراردی کرد
عالم ایشی باشی دابولسیدی بیر مرد

نیرنگک سیلان یوتادی مردلارنی نامرد
عالم ایشی دائما مشلی نزد اوین

همه قایغودان هم یاماندر جهران
همه دردوان کورا ایریلیق یامان

جانسان جانان کچیش ایماسکو آسان
قولیمان کیلایدی سیندان ایریلاق

توزیب بولادی و قیلادی ویران
دنیا ناکاری توزار قصر ایوان

ایرنگا اتادی سیر سیر لایکسان
فلک کاییتگازیب بوکون طاقینی

5-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. Milodiy 1838 yil qaysi qatorda hijriy-qamariy yiliga to‘g‘ri o‘girilgan?

- A. 1250
- B. 1254
- S. 1248
- D. 1221

2. Milodiy 1990 yil qaysi qatorda hijriy-shamsiy yiliga to‘g‘ri o‘girilgan?

- A. 1368
- B. 1372
- S. 1376
- D. 1331

3. Hijriy-qamariy 1386 yil qaysi qatorda milodiy yiliga to‘g‘ri o‘girilgan?

- A. 1962
- B. 1966
- S. 1970
- D. 1830

4. Hijriy yil nechaga bo‘linadi?

- A) 2
- B) 3
- V) 4
- D) bo‘linmaydi

5. Milodiy yil nechaga bo‘linadi?

- A) 2
- B) 3
- V) 4
- D) bo‘linmaydi

6. Hijriy –qamariy yil nechaga bo‘linadi?

A) 2

B) 3

V) 4

D) bo‘linmaydi

7. Hijriy –shamsiy yil nechaga bo‘linadi?

A) 2

B) 3

V) 4

D) bo‘linmaydi

8. Qaysi qatorda hijriy –qamariy yilga mansub oy berilgan ?

A) muxarram

B) dalv

V) savr

D) qavs

9. Qaysi qatorda hijriy –shamsiy yilga mansub oy berilgan ?

A) muxarram

B) dalv

V) shabon

D) shavvol

10. “**Burj**” so‘zining manosi to‘g‘ri berilgan qatorni ko‘rsating?

A) yasanmoq

B) aylanmoq

V) ko‘rinmoq

D) boylanmoq

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.

2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.

3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.
4. Hamidova M. Abjad hisobi va u bilan bog‘liq harfiy san’atlar. TDPU. T. 2005y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. ”T” jadvali
3. “Toifalash” jadvali
4. Taqdimot

YIGIRMA IKKINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: ABJAD HISOBI

- 1-topshiriq.** Abjad hisobi haqida ma’lumot bering.
- 2-topshiriq.** Quyidagi atamalar tarkibidagi harflar ifoda etgan raqamlarni aniqlang va daftaringizga ko‘chirib yozing hamda ularni yod oling.

ابجد	هوز	حطى	كلمن	سعفص	قرشت	ثخذ	ضظغ
------	-----	-----	------	------	------	-----	-----

- 3-topshiriq.** Quyida berilgan misralarda Alisher Navoiyning «Mahbubul-qulub» asari yozilib tugallanish ta’rixi yashiringan. Ta’rix yashiringan so‘z abjad hisobi bo‘yicha nechanchi hijriy yilni anglatgan.

تاریخی خوش لفظیدین اولدی حاصل
هر کیم اوقوسه الهی بولغای خوشدل

Tarixi xush lafzidin o‘ldi hosil,

Har kim o‘qusa ilohi bo‘lg‘ay xush dil.

Mana bu ta’rix Ubaydulaxxon davrida Buxoroda barpo qilingan oliy imoratlardan biri Mir Arab madrasasining qurib bitkazilishi munosabati bilan shoir Aziziy tomonidan aytilgan bo‘lib, uning ta’rix moddasinia niqlang.

میر عرب فخر عجم آن که ساخت
مدرسه عالی بو العجب
بو العب این استکه تاریخ او
مدرسه عالی میر عرب

4-topshiriq. Pahlavon Mahmudning quyidagi to‘rtliklarini lotin yozuviga transliteratsiya qiling.

دورلداكوپ كوزنى مين كىريان كوردىم نىكە بلا بولسا بى آمان كوردىم

نوح كو مىنگىل ياشاب كوردى بىر طوفان مىن نوح بولماسام هم مىنگ طوفان كوردىم

سوراكىن كوزلىم كىراك بولسا جان جان اياس سوراكىن حتى كه ايمان

فقط يقيسراق كىل قىلما انظار سىن هر نه ايتسانك بىر كوم بىمان

اوچ يوز كوه قافنى كىلدا توياق دل قاندىن بىراق فلک كا بوياق

يا اينكه بىر عصر زنداندا ياتاق نادان صحبتىدىن كوره ياخشىراق

5-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. Abjad hisobi bo‘yicha «kof» harfi ifoda etuvchi sonni aniqlang.

- A. 70
- B. 60
- S. 20
- D. 90

2. Abjad hisobi bo'yicha «vov» harfi ifoda etuvchi sonni aniqlang.

A. 11

B. 6

S. 8

D. 7

3. Abjad hisobi bo'yicha «jim» harfi ifoda etuvchi sonni aniqlang.

A. 3

B. 2

S. 4

D. 8

4. Abjad hisobi bo'yicha «zol» harfi ifoda etuvchi sonni aniqlang.

A. 700

B. 200

S. 400

D. 100

5. Abjad hisobi bo'yicha «zod» harfi ifoda etuvchi sonni aniqlang.

A. 700

B. 600

S. 800

D. 900

6. Abjad hisobi bo'yicha «sin» harfi ifoda etuvchi sonni aniqlang.

A. 70

B. 90

S. 80

D. 60

7. Abjad hisobi bo'yicha 30 raqami qaysi harfni ifodalaydi?

A) jim

B) lom

V) zol

D) g'ayn

8. Abjad hisobi bo‘yicha 1000 raqami qaysi harfni ifodalaydi?

A) jim

B) nun

V) zol

D) g‘ayn

9. Abjad hisobi bo‘yicha 50 raqami qaysi harfni ifodalaydi?

A) jim

B) nun

V) zol

D) g‘ayn

10. Abjad hisobibo‘yicha 900 raqami qaysi harfni ifodalaydi?

A) jim

B) nun

V) zol

D) g‘ayn

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.

2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.

3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.

3. Yo‘ldoshev I. O‘zbek kitobchilik terminologiyasining shakllanishi. TDPU. T.: 2004 y.

4. Hamidova M. Abjad hisobi va u bilan bog‘liq harfiy san’atlar. TDPU. T.: 2005y.

5. Valixo‘jayev B. Alisher Navoiy va uning izdoshlari talqinida tuyug‘. T.: Adabiy meros. To‘pl. №3. 1973 y.

6. Juvonmardiyev A. Harflar raqamlarga aylanganda. T.: 1964y.

7. Rahmonov V. Harfiy san’atlar. T.: Adabiyot ko‘zgusi. Ilmiy to‘plam. №5, 2000 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Oddiy arifmetika o‘yini

-----YIGIRMA UCHINCHI MASHG‘ULOT-----

MAVZU: HARFIY SAN’ATLAR: TA’RIX, MUAMMO, TUYUQ, TAJNIS, TOPISHMOQ, CHISTON

1-topshiriq. Ta’rix va muammo san’atlari haqida ma’lumot bering va quyida berilgan misolni daftaringizga ko‘chirib yozing.

Ibn Sinoning tavalludi, ilmga kamol baxsh etishi va vafoti sanalarini ifodalovchi mana bu to‘rtlik ta’rix janrining eng yaxshi namunalaridan biri hisoblanadi:

در شرح آمد از عدم با وجود

حجت الحق ابو علی سینا

در تکلیف کرد این جهان پرود

در شفا ضبط کرد جمله علوم

Alisher Navoiyning ellik ikkita o‘zbek tilidagi muammosi uning «Navodirush shabob» devoni tarkibiga kiritilgan. «Hilol» nomiga aytilgan muammo shularning biridir.

آخر باشید هر نیکیم بار ایدوی تاشلادی

کو مکلوم حلاک بولدی چو عشقینگی باشلادی

2-topshiriq. Tuyuq va tajnis san’atlari haqida ma’lumot bering va quyida berilgan misolni daftaringizga ko‘chirib yozing.

Navoiyning «Mezonul-avzon» asarida keltirilgan tuyuq:

يارب اول شهدو شكريا لبموودور ياكى شهدو شكريا لبموودور

جانما سوتە ناوك اتقالى غمزه او قىن قاشيغايالب موودور

Navoiyning mana bu tuyug‘i tajnisi tom (to‘liq tajnis) ning eng yaxshi namunalaridan biri hisoblanadi:

چون پرى و حوردور آيتىك بىكىم صرعت ايچراديو ايرو آيتىك بىكىم

هر حد نىكىم اولوس آيدىن قاجار ناتوان جانىم سارى آيتىك بىكىم

3-topshiriq. Topishmoq va chiston san’atlari haqida ma’lumot bering va quyida berilgan misolni daftaringizga ko‘chirib yozing.

Qo‘lyozma bayozlar tarkibiga kirgan topishmoq matni:

سيراكى اوچ بولادى تورت بولماس تور توپخىنى عالدا بىچ بىكىم بىلماس

شامغه بارىب تاپدىم اول اوچىن مصردا تاپادىم بىچ بىرىسىن

مندا بارو سندا بار آدما يوق بلكه آدما دىماى عالدا يوق

Ogahiy tomonidan aytilgan chiston. Unda ismi boru o‘zi unutilayozgan «vafo» so‘zi yashiringan.

اول نه بئىنچ طرفه قوشكيم آلتيدور آينك باشى طرفه راق بوكيم اياق بيردور قنات سلسان امكا

كرچه آينك بوزمان اهلى اربارور آتى ليك يوقلوع آشانى اچرادور مسكن امكا

4-topshiriq. Berilgan matnni o‘qing va mashq daftaringizga ko‘chirib yozing.

آمارضاسى

بايزيد بطامى ديدى: مين حياتيم دواميدا كوپ عمللار قىلىب شونى امكلا ديكه، اولارنىنگ اچيدا اينك

اولوغى ويگانه سى آنالار رضالكي اوچون قىلىناديگان ايشلاردير.

سيركونى آنام كىچاسى اويقودان اويغايىب، ميندان سوو كىلتيريشىنى سورايدىلار. كوزه دا سوو يوق ايدى.

شوسبىلى كوزه نى آيب، انهاركا بارديم و سوو كىلتيرديم. اويكا قايتىب كىلسام، آنام اوخلاب قالگان ايكان.

مين تامككاچا كوزه نى اوشلاگان حالدا آنامنىنگ يانلاريدا تورديم و اولارنى اويغايىلارنى كوتديم. آنام توركلچ،

سوو اچيدىلار و مينىنگ حتمككا اوزاق دعا قىلدىلار.

شونдан سونك يندان سوراويلار: بالام، نىكا كوزه نى سىركا قويمى اوشلاب تورىسان؟ مین آناگك ایتدیم

که آناچان، مین سزنى اونغایب قاییشکنیزدان قورقدیم.

پنجمبریمیز محمد علیه السلام بویورایلار: آتا و آناگك آزار بىرىش، آدلارگك ظلم قىلىش و یاخشىلىك اورىگك

يامانلىك قىلىشك اوچ كناه عمل لار بار که بوايشلارنى قىلگك كىشلارنىنگ ياخشى ايشلارى آخرت اوچون

يىمىر بولادى. شونىنگ اوچون آتا- آناگك بىر قانچا ياخشى ياكه يامان بولماسىن اولارنىنگ احترامىنى جاىگك

قويماق لازمدور. اولارنى رنجىتماق كناه لار اىچدا اينك اولوغىدىر.

5-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. *Hakim, hamroh, hunar, hiyla, hokim* so'zlari qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A.

حاکیم	حیلہ	ہونر	خمرہ	حکیم
-------	------	------	------	------
- B.

حاکم	حیلہ	ہنر	ہمراہ	حکیم
------	------	-----	-------	------
- S.

حاکم	حیلہ	ہنار	ہمراخ	حاکیم
------	------	------	-------	-------
- D.

خاکیم	حیلا	ہنر	ہمراہ	حکیم
-------	------	-----	-------	------

2. *Fatvo, Mustafo, taqvo, ma'no, hatto* so'zlari qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A.

حتی	معنی	تقوی	مصطفی	فتوی
-----	------	------	-------	------
- B.

حتا	ماعنی	تا قوی	مشفی	فتوی
-----	-------	--------	------	------
- S.

حاتی	معنا	تقیوی	مطفی	فتوا
------	------	-------	------	------
- D.

ختی	معنی	تقوا	مصطفا	فتوی
-----	------	------	-------	------

3. «**Burj**» so'zining manosi to'g'ri berilgan qatorni ko'rsating?

- A) yasanmoq
 B) aylanmoq
 V) ko'rinmoq
 D) boylanmoq

4. «**Muammo**» so'zi qaysi tildan olingan?

- A) arab
- B) fors
- V) mo'g'il
- D) turk

5. Harfiy sanatlarda «tajnis» so'zi qanday manoni ifoda etadi?

- A) biror narsa bilan o'xshash bo'lmoq
- B) yashiringan
- V) bezanmoq
- D) hech qanday ma'noga ega emas

6. Harfiy sanatlarda «muvashshax» so'zi qanday manoni ifoda etadi?

- A) biror narsa bilan o'xshash bo'lmoq
- B) yashiringan
- V) bezanmoq
- D) hech qanday ma'noga ega emas

7. Abjad hisobi bilan bog'liq bo'lgan harfiy san'atlarda qaysi harf qaddini tik tutib yuruvchi odamga o'xshatiladi ?

- A) alif
- B) dol
- V) zol
- D) nun

8. Abjad hisobi bilan bog'liq bo'lgan harfiy san'atlarda qaysi harf qaddin bukib yuruvchi odamga o'xshatiladi?

- A) alif
- B) dol
- V) zol
- D) kof

9. «**Aqrabo**» so‘zinig manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) qarindosh
- B) aka
- C) uka
- D) amaki

10. «**Kalom**» so‘zinig manosi to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni aniqlang?

- A) so‘z
- B) gap
- C) tanbeh
- D) suhbat

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.
3. Yo‘ldoshev I. O‘zbek kitobchilik terminologiyasining shakllanishi. T.: TDPU, 2004 y.
4. Hamidova M. Abjad hisobi va u bilan bog‘liq harfiy san’atlar. T.: TDPU, 2005y.
5. Valixo‘jayev B. Alisher Navoiy va uning izdoshlari talqinida tuyug‘. T.: Adabiy meros. To‘pl. №3, 1973 y.
6. Juvonmardiyev A. Harflar raqamlarga aylanganda. T.: 1964y.
7. Rahmonov V. Harfiy san’atlar. T.: Adabiyot ko‘zgusi, Ilmiy to‘plam. №5, 2000 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Matnni sharxlab o‘qish.

YIGIRMA TO'RTINCHI MASHG'ULOT

MAVZU: NASTA'LIQ YOZUVIDAGI MATNLARNI O'QISH VA TAHLIL QILISH

1-topshiriq. Berilgan matnni ko'chirib yozing va o'qing.

علیشیر نوائی

میر علیشیر نوائی اوزبیک ادبیاتی تاریخی دایمانکی صحیفه آچکان اولوغ دانشمند جهان ادبیاتی نینگ بویوک سیالاریدان

سیریدیر. نوائی یاراتکان اولکان ادبی میراث کیکنکی یوزیملیکلار اوزبیک ادبیاتی و صنعتی ترقیاتیکا کوچلی تعسر کورسادی. او

۱۴۴۱ میلیننگ ۹ فورالیدا حراسانینگ مدنی و سیاسی مرکزنی بولیش هرات شهیدا دنیا کایدی. علیشیر بالالیکیداناق زیر گلکی

اوتکر زهنی شعر اوقیش و یادلاشقا قالمیتی اوزگاجا ایکانگی بیلان کوچیک نینگ دقت اعتبارینی اوزیکا جلب قیددی. علیشیر

نوائی ۱۲-۱۰ یاسلاریداناق ایلمک شعرلاری بیلان شاعر و عالم لارنی حیرتکا سالدی. علیشیر نوائی ذو السانین شاعر بولوب

یتیشدی. اوزبیک تیلیدانگی شعرلارینی نوائی فارس تاجیک تیلیدانگی شعرلارینی فانی تخلصی بیلان ایجاد قیددی. بویوک دولت

اربابی صقیدا علیشیر نوائی مملکت آبادانچلیکی و خلق فراوانلیکی اوچون کورش آلیب باردی. خلق ذمه سیدانگی سالتق لارنی

چیکلاشقا حرکت قیددی. مکتب مدرسه لار اریق و کنل لار شفاخانه لار کتبخانه لار قوردی. علم و صنعت اهل لاریکار همنالیک

يعنى يولباشچىلىك قىلدى. پادشاه و شىزاده لارنى عدالت گادىموت ايتدى. ۱۴۷۶ يىلدا وزيرلىك وظيفه سىدان استعفا بيركلاچ

علشىر نوانى ايندى ايجادى ايشكا بيرىلىب اوزى نىنگ اولماس اثرلارنى يارتدى. ۱۴۸۳-۱۴۸۵ يىل لاردا بىش داستاننى

اوز ايشكا جاقىلكان "حسرت الابرار" "فرهاد و شيرين" "لىلى و مجنون" "سبعه سيار" "سدا سكندرى" داستان لاريدان عبارت خمه

اثرىنى يارتدى. ۱۵۰۰-۱۴۹۰ يىل لار آرسيدا ۵۰ نىنگ مصرع نى اوز ايشكا آلكان ۴ ديواندان تشكىل تاپكان خضائن المعانى

ديوانىنى ۴۰ گاياقىن ادبى علمى و تارىخى اثرلارنى يارتدى. اولوغ مستفكر و عالم علشىر نوانى ۱۵۰۱ يىلىنىنگ ۳ يانوريدا هرات

شريدان وفات ايتدى.

2-topshiriq.Quyida berilgan Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asaridan oligan "Iqtisod" matnini arab grafikasiga tabdil qiling.

IQTISOD

Iqtisod deb pul va mol kabi ne'matlarning qadrini bilmakni aytilur.

Mol qadrini biluvchi kishilar o'rinsiz yerga bir tiyin sarf qilmas, o'rni kelganda so'mni ayamas. Sahovatning ziddi baxillik o'ldig'i kabi iqtisodning ziddi isrofdur. Alloh taolo isrof qilguvchilarni suymas. Iqtisodni rioya qilgan kishilar hamma vaqt tinch va rohatda yasharlar. Arilar qish kunida yemak uchun bol yig'ganidek, boshlariga keladurgan qora kunlarni o'ylab, oq pul yig'urlar. «Tomato-toma ko'l bo'lur»,- demishlar. Har narsa ozdan ko'payur.

Ko'pni ozaytirg'uvchi xotun kishi,

Ozni ko'payturmak erur er ishi.

Hozirgi zamonda maqsudga yetmak, o‘z millatiga xizmat qilmak, xalq‘a maqbul bo‘lmak uchun ilm va mol lozimdur. Olamdagi hamma millatlarning hol va qudratlari, mol va boyliqlari ila o‘lchanur. Har yerda boy millatlar og‘ir kelub, pallani bosub xoja o‘lganidek, faqirlari yengil kelub, qul va asir bo‘lub, osilib qoladur. Mol topmakning eng barakatli yo‘llari: hunarchilik, ekinchilik, chorvachilik, savdogarlikdur. Bularning har biriga ham bu zamonimizda bilim lozimdur. Bobolarimizning «bo‘lsa bo‘lar, bo‘lmasa g‘ovlab ketar» zamonlari o‘tub, o‘rniga «bilgan bitar, bilmagan yitar» zamoni keldi. Amerikaliklar bir dona bug‘doy ekib, yigirma qadoq bug‘doy olurlar, yovrupolilar o‘zimizdan olgan besh tiyinlik paxtamizni keturub, o‘zimizga yigirma besh tiyinga soturlar. Ammo biz osiyolilar, xususan, turkistonlilar, dumba sotub, chandir chaynaymiz: qaymoq berub, sut oshiyimiz, non o‘rniga kesak tishlaymiz. So‘zning qisqasi, hozirgi zamonga muvofiq kishi bo‘lmak uchun ilm va ma‘rifat ila barobar iqtisod, insof, tuganmas sa‘y, bitmas g‘ayrat lozimdur.

Rasuli akram nabiiyi muhtaram sallollohu alayhi vasallam afandimiz: «So‘ng zamonlarda dinni saqlamak mol ila bo‘lur. Iqtisod uzra harakatli kishilar faqir bo‘lmas», - demishlar. Yana, «Har narsada o‘rta iqtisod yo‘lini tutmak lozimdur. Ifrot va tafritdan ihtiroz qilmak kerak, hatto din amrinda ham bir odam ortuq sufiylik sotsa, oxirinda o‘zi mag‘lub bo‘lur», - demishlar.

Xalq ichinda mo‘tabar bir narsa yo‘q davlat kabi,

Bo‘lmag‘ay davlat jahonda quvvat-u sihhat kabi.

Iqtisod, insof ziynatdur vujudi odama,

Yaxshi ne‘mat yo‘q kishiga sa‘y ila g‘ayrat kabi.

3-topshiriq. Pahlavon Mahmudning quyidagi to‘rtliklarini lotin yozuviga transliteratsiya qiling.

بارليق شرابدين مست قيلماربي عمر يميزد ختمين پست قيلماربي

اوزىنگ كرم بىرلامردىكىكىتلارنى ناكسلارگا زىردست قىلارنى
 قراتاش سىره هم بولماس لاجورد تازه قىلگا يوقماس اصلا چانك و كرد
 قولاق سالكىن پورايولى سوزىگا قورقاقلاردىن بىران چىققانمىدى مرد
 كىم قىلور بو وىران دلیم عارت؟ كىم كىنا هم او چون بىرور كفارت؟
 مین زیارت قىلدىم كوپ قبرىستان نى بىلادىم كىم قىلور قبرىم زیارت؟!

4-topshiriq. Berilgan matnni o‘qing va mashq daftaringizga ko‘chirib yozing.

تىل ساگرد

كونلارنىنگ بىرىدا استاذ ساگردىگا ايتدى: تاشقارىگا چىقىب كورچى يامغىر ياغلاپتىمى ياكه يوق. ساگرد جواب
 بىردى: بو موشوك حاضركىنه تاشقارىدان كىلدى. اونى اوشلاب كورىنگ اگر نم بولسا يامغىر ياغلاپتى اگر قوروق بولسا

ياغلاپتى.

سیر آزدان سونک استاذ ساگردیکا دیدی: باریب قوشنی دکاذان اوچا و اسابینی آلیب کیل متالارنی

اوچا ما قحمان. تبل ساگرد جواب بیری: بو موشو کینک دمی یاریم متر. سیراوندان متر اورنیدا فیدالای شینگنیز ممکن.

سیرا عملاردان سونک استاذ ساگردیکا ایتدی: اوچ کیلالی تاشنی آلیب کیل نارسالارنی اوچا ما قحمان.

تبل ساگرد ایتدی: بو موشو کنی یوز بار اوچا گانمان اوچ کیلادان قیلچا هم آغیر ایاس.

استاذ ساگردینک تبل لیکلی و حاضر جوابلیکیدان عصبیلا شیب او مکا ایتدی: چاقادیم. سیرکاسا سوو کیلتیر.

تبل ساگرد جواب بیری: ایسکان اوچ ایسینگنیزنی مین با جاردیم بیچ بولماسا شوایشنی اوزینگنیز با جارینگ.

5-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “Navoiy” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A.

نوای

B.

ناوای

S.

نواپی

D.

ناوایی

2. “xohlamoq” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. خواهلاماق

B. خاهلاماق

S. خواهلاماق

D. خاهلاماق

3. “hatto” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. ختا

B. هتا

S. حتا

D. حتی

4. “kitobxon” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. کتبهان

B. کتبهوان

S. کتبخوان

D. کتبخوان

5. “**hazrat**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. *hzrt*
- B. *hzrt*
- S. *hzrt*
- D. *hzrt*

6. *ishq, oshiq, olam, oqil, aql*, so‘zlari qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. *ashq, ashq, ashq, ashq, ashq*
- B. *ashq, ashq, ashq, ashq, ashq*
- S. *ashq, ashq, ashq, ashq, ashq*
- D. *ashq, ashq, ashq, ashq, ashq*

7. *sohib, sodiq, san’at, surat, sabr* so‘zlari qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. *sohib, sodiq, san’at, surat, sabr*
- B. *sohib, sodiq, san’at, surat, sabr*
- S. *sohib, sodiq, san’at, surat, sabr*
- D. *sohib, sodiq, san’at, surat, sabr*

8. *talab, taraf, to'fon, tanob, tabiat* so'zlari qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. تلب تاراف توفان تاناب تابات
- B. تالاب تاراف توفن تب طبیات
- S. طلب طرف طوفان طناب طبیعت
- D. طلب ترف طوفان تناب طبیعت

9. *ajdod, idora, ixlos, axloq, idrok* so'zlari qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. ارادو ادارا احلاص عخلاتق ادراك
- B. اجداد اداره اخلاص اخلاق ادراك
- S. عبادو ايداره اخلاس اخلق ايدراك
- D. اجدد عیداره ایخلاص عاخلاق ادك

10. *El, ekin, echki, erk, eng* so'zlari qaysi qatorda to'g'ri yozilgan?

- A. لیل ایکیین ایچکی ایریک اینک
- B. عیل لیکیین ایچکی ایریک ینگ
- S. ال ییکین یچکی ایریک عینک
- D. یل ایکیین ایچکی ایرک اینک

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.
3. Yo‘ldoshev I. O‘zbek kitobchilik terminologiyasining shakllanishi. T.: TDPU, 2004 y.
4. Hamidova M. Abjad hisobi va u bilan bog‘liq harfiy san’atlar. T.: TDPU, 2005y.
5. Valixo‘jayev B. Alisher Navoiy va uning izdoshlari talqinida tuyug‘. T.: Adabiy meros. To‘pl. №3, 1973 y.
6. Juvonmardiyev A. Harflar raqamlarga aylanganda. T.: 1964 y.
7. Rahmonov V. Harfiy san’atlar. T.: Adabiyot ko‘zgusi, Ilmiy to‘plam. №5, 2000 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Matnni shaxlab o‘qish.

YIGIRMA BESHINCHI MASHG‘ULOT

MAVZU: NASTA’LIQ YOZUVIDAGI MATNLARNI O‘QISH VA TAHLIL QILISH

1-topshiriq. Quyida berilgan Boborahim Mashrabning “O‘rtar” g‘azalini o‘qing va mashq daftaringizga ko‘chirib yozing.

اکر عاشقینیم ایسام کوئیب جان و جهان اورتار

بو عشق سرین بیان قیسام تقی اول خانان اورتار

من پچانمان تینمای کو یوب یاندیم فراغینکدا

آتینگ توتسام مکارا دیب که زوقیدین زبان اورتار

قوتیل بیرلا ای جاناسنی و صفینک بیان ایلائی

تیلیم لال و کوزوم کریان سو مکارا یم نهان اورتار

نه قانتیغ کون ایکان جانا وصالینکدین جدا بولماق

مانی آهیم توتوینیغی زمین و آسمان اورتار

بودد ایلا خراب بولدوم کیلیب حالیمنی سورما سسین

غمینک باشقه الم باشقه یوراکیمنی فغان اورتار

بو مشرب دردینی جانا که ییچکیم باشیغاسالما

اگر مشرد آه اورسام بهشت جاودان اورتار

2-topshiriq. Alisher Navoiyning “Topmadim” g‘azalini ifodali o‘qing, matn tarkibidan yoyi vahdatga misol bo‘ladigan so‘zlarni aniqlang va tagiga chizing. G‘azalni daftaringizga ko‘chirib yozing.

مەرکوپ کور کوزدوم اما مهربانی تاپادیم
جان بسی قیلدیم فدا آرام جانی تاپادیم

غم بیلہ جانیمغایستیم غمکاری کورادیم
ہجر ایله دل خستہ بولدوم دستانی تاپادیم

عشق ارا یوزینگ ملامت اوقیغا بولدوم نشان
بیرکان ابرویدا توز لوقدین نشانی تاپادیم

کو مکلوم ایچره سرو اوقدور غمچہ پیکان گل مکان
دہرباغی ایچره مونداق گلستانی تاپادیم

حسن ملکی ایچره سیندیک شاه ظالم کورادیم
عشق کویدا اوزو مدیک ناتوانی تاپادیم

کوپ اوقودوم وامق و فرهادو مجنون قصہ سین
اوز ایشمدیک بولاجبراق داستانی تاپادیم

اول زمان ایچیندا بولسون ای نوالی کرچه مین
بیر زمان ایشقیدا محنتدین امانی تاپادیم

طبع کنجیدین معانی خرده سین یوز قتلہ حیف
کیم نثار ایماککا شاه خرده دانی تاپادیم

3-topshiriq. Berilgan matnni o'qing va mashq daftaringizga ko'chirib yozing.

حکایت

اونچه ليک باي بولماكان سوداگر بىركون سفرگا چىقماقچى بولدى. اونىنگ يوز باتمان تىمىرى بار ايدى.

شوتىمىرنى بىر قوشىنىنىنگ اويىگا قويىب سفرگا كىتدى. سوداگر سفردان قايتىب تىمىرنى سوراكاندا قوشىنى

ديدى: مین آمايىنىنگى اونىنگ بورچا ليكا قويىب خاطر جمع يور او يريمان. اوشا بورچاك يانيدا سىچاننىنگ

اويىسى بار ايكان. لغتى لار فرسطنى غنىمت بىلىب بوتون تىمىرنى كىمىرىب قوشىشدى. سوداگر ديدى:

كېنىنگ توغرى. مین هم سىچان تىمىرگا جوده اوچ بولادى دىب ايشىنگان ايدىم. قوشىنى سويونىب سوداگر

سوزىگا ايشاندى و تىمىردان واز كېچدى دىب ملازمت قىلا باشلادى. سونك ديدى: اوزاق سفردان

كېلىسبان مىنىنگ اوسىدا قال مھمان قىلامان. سوداگر ديدى: بولكون ضرور ايشلاريم بار ايرىنگا كىلارمان:

سوداگر کوچە کا چقیب قوشنیینگ اویناب یورگان او غلینی آلیب کیٹیب اوز او یگا یا شیرب قودی.

ایرتاسی کون سوداگر قوشنیسی او یگا کیلکاندا او یغلاب اوتیر ایدی. سوداگردان او غلینی کورمادیکنی دیب

سوداگر دیدی: کیچه سیکیدان کی تیا تکانیدا بیر اولکان قیرغی بیر کودکنی چنکلیکا آلیب او چب

کی تیا تکانینی کوریب قالدیم. اوشا سیننگ او غلینگ بولماسین. قوشنیسی جل بیلان دیدی: علقکا

سیغایدگان یالغان نی یگا کپیراسان ایسکنی ییدکنی؟ بیر قیرغی اوزیدان کاتنا بالانی کوتاریب آلیب کی تیا

آلار میدی؟ سوداگر استزالی کولیب دیدی: اوبو قدر عجلانا اخیر یوز باتان تیمیرنی پختان میب قویادگان بو

شردا اون باتان کیلادیگان بالانی قیرغی کوتاریب او چال میدی؟ قوشنیسی کپنی قایرگا بوریا تکانینی فغلاب اوی

ایکاسی دیدی: پختان تیمیرنی یماکان بالانی کیلتیریب تیمیرکنی آلیب کیت دیدی. قصه دان حصه شوکه

دوستکا وفا قیلماکان خیر خواه لیکنی یماکان آدم بیلان دوست بولیش بیچ قاندا می یا خشی تیجه بیر میدی.

4-topshiriq. Pahlavon Mahmudning quyidagi to'rtliklarini lotin yozuviga transliteratsiya qiling.

سیر و فالی یار یوق اصلا عالم دا	افسوس که تاپیلماس بهمم بودم دا
وفا عادتیی یوق بنی آدم دا	آدملاردان وفا ایستما زنهار
یولینگان دان ساحب قومادی توزاق	یامان بیلان الفت بولما یور سیراق
اوق اوندان قانچالیک قانچا نیگاباق	یای نی ایکرسی کوریب توغلیکیدان
حسد قیلغان بیلان طلا خار بولماس	عقل عقلی حسکا گرفتار بولماس
دریا است دمیدان میچ مردار بولماس	نامردایت کبیر مرد بویوک دریا

5-topshiriq. Berilgan testni yeching.

1. “fido” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

- A. فا
- B. فیدا
- S. فیدآ
- D. فیدیا

2. “**fasl**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. فاسل

B. فاصل

S. فصل

D. فصیل

3. “**lison**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. ليسان

B. لسان

S. لیسان

D. لصان

4. “**zabon**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. ذبان

B. ضبان

S. نطبان

D. زبان

5. “**tashakkur**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. تشكر

B. تشككور

S. تشاكر

D. تشاكور

6. “**ulamo**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. اولما

B. علما

S. عولما

D. عولما

7. “**hudud**” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. حدود

B. حدود

S. هودود

D. خودود

8. “zulmat” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. زلت

B. ضلمت

S. ذلت

D. ظلمت

9. “maqbara” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. مقبره

B. ماقره

S. ماقررا

D. مقبرا

10. “markab” so‘zi qaysi qatorda to‘g‘ri yozilgan?

A. ماركب

B. مركب

S. مركاب

D. ماركاب

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan adabiyotlar.

1. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M. va G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. : «Ijod uyi», 2006 y.
2. Xalilov L. O‘qish kitobi. T.: «O‘qituvchi», 1998 y.
3. Jumaniyozov R. Eski o‘zbek yozuvi. T.: «O‘qituvchi», 1989 y.
3. Yo‘ldoshev I. O‘zbek kitobchilik terminologiyasining shakllanishi. T.: TDPU, 2004 y.
4. Hamidova M. Abjad hisobi va u bilan bog‘liq harfiy san’atlar. T.: TDPU, 2005y.
5. Valixo‘jayev B. Alisher Navoiyvauning izdoshlari talqinida tuyug‘. T.: Adabiy meros. To‘pl. №3, 1973 y.
6. Juvonmardiyev A. Harflar raqamlarga aylanganda. T.: 1964 y.
7. Rahmonov V. Harfiy san’atlar. T.: Adabiyot ko‘zgusi, Ilmiy to‘plam. №5, 2000 y.

Mashg‘ulotni yoritishda tavsiya etiladigan texnologiyalar.

1. Aqliy hujum.
2. Matnni shaxlab o‘qish.

O'ZAKDOSH SO'ZLAR JADVALI

نظر

nazara
qaramoq

انتظار	مناظره	نظارت	منظوره	منظور	ناظر
intizor	munozara	nazorat	Manzura	manzur	nozir

علم

alima
bilmoq

علماء	تعليم	معلم	علامه	عالم	علم
ulamo	ta'lim	ma'lum	alloma	olim	ilm

نظم

nazama
tartibga solmoq

منتظم	انتظام	ناظم	نظامی	نظام	نظم
muntazam	intizom	nozim	nizomiy	nizom	nazm

کتب

kataba
yozmoq

کتابت	کتابخانه	مکتوب	مکتب	کاتب	کتاب
kitobat	kitobxona	maktub	maktab	kotib	kitob

عرف

arafa
bilmoq

عرفت	معرفت	معارف	تعريف	معروف	عارف
Arofat	ma'rifat	ma'orif	ta'rif	ma'ruf	orif

حکم

hakama
hukm qilmoq

مستحکم	محاکمه	محکمه	محکوم	حاکم	حکم
mustahkam	muhokama	mahkama	mahkum	hokim	hukm

ESKI O‘ZBEK YOZUVI FANIDAN TEMATIK SAVOLNOMALAR

ESKI O‘ZBEK YOZUVINING SHAKLLANISHI

1. Eski o‘zbek yozuvi qaysi alifboga asoslangan?
2. Arab alifbosida nechta harf bor?
3. Arab alifbosida nechta bosh harf bor?
4. Arab alifbosidagi harflar xususiyatlari nimadan iborat?
5. Arab yozuvida bo‘g‘in ko‘chiriladimi yoki yo‘q?

MUNFASIL HARFLAR

1. Munfasil harf deb nimaga aytiladi?
2. Munfasil harflar nechta va ular qaysilar?
3. Munfasil harflar yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?
4. So‘z o‘rtasida munfasil harfning alohida shakli uchraydimi?
5. So‘z oxirida munfasil harfning alohida shakli uchraydimi?

DOL VA ZOL HARFLARI

1. Dol harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?
2. Zol harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?
3. Dol harfi qaysi tovushni ifoda etadi?
4. Zol harfi qaysi tovushni ifoda etadi?
5. Yuqoridagi harflarning o‘xshash va farqli tomonlari nimada?

VOV HARFI VA UNING IMLOSI

1. Vov harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?
2. So‘z boshida kelgan vov harfi o‘aysi tovushni ifoda etadi?

3. So‘z boshida alif va vov harflari birga kelsa qanday o‘qiladi?
4. So‘z o‘rtasida vov harfi undosh harfdan so‘ng kelsa qanday o‘qiladi?
5. So‘z o‘rtasida vov harfi unli harfdan so‘ng kelsa qanday o‘qiladi?
6. So‘z oxirida vov harfi undosh harfdan so‘ng kelsa qanday o‘qiladi?
7. So‘z oxirida vov harfi unli harfdan so‘ng kelsa qanday o‘qiladi?
8. Vov harfi qachon **va** bog‘lovchisini ifoda etadi?
9. Vov harfi qachon yoziladiyu o‘qilmaydi?

RE, ZE VA J:E HARFLARI

1. Re harfi qaysi harflar guruhiga mansub?
2. Ze harfi qaysi harflar guruhiga mansub?
3. J:e harfi qaysi harflar guruhiga mansub?
4. Ze harfining shakldoshlari qaysi harflar?
5. J:e harfiga qaysi harflar shakldosh hisoblanadi.
6. Nima uchun so‘z o‘rtasida yuqoridagi harflarning alohida shakli yoziladi?
7. Nima uchun so‘z oxirida yuqoridagi harflarning alohida shakli yoziladi?

ESKI O‘ZBEK YOZUVIDA QISQA UNLILAR

1. Eski o‘zbek yozuvida unlilar nimalar orqali ifoda etiladi?
2. O‘zlashgan so‘z deganda nimani tushunasiz?
3. Qisqa unlilar yozuvda qanday ifodalanadi?
4. So‘z boshida qisqa a unlisi qanday ifodalanadi?
5. So‘z o‘rtasida qisqa a unlisi qanday ifodalanadi?
6. So‘z oxirida qisqa a unlisi qanday ifodalanadi?

7. So‘z boshida qisqa i unlisi qanday ifodalanadi?
8. So‘z o‘rtasida qisqa i unlisi qanday ifodalanadi?
9. So‘z oxirida qisqa i unlisi qanday ifodalanadi?
10. So‘z boshida qisqa u unlisi qanday ifodalanadi?
11. So‘z o‘rtasida qisqa u unlisi qanday ifodalanadi?
12. So‘z oxirida qisqa u unlisi qanday ifodalanadi?

BE, PE, TE VA SE HARFLARI

1. Muttasil harf deb nimaga aytiladi?
2. Muttasil harflar yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?
3. Muttasil harflar nechta va ular qaysilar.
4. Be, pe, te va se harflari harflarning qaysi guruhiga mansub?
5. Nima uchun be, pe, te va se harflari so‘z o‘rtasida so‘z boshidagi shakli yoziladi?
6. Nima uchun be, pe, te va se harflari so‘z ozirida alohida shakli yoziladi?

YO VA NUN HARFLARI

1. Yo va nun harflari harflarning qaysi guruhiga mansub?
2. Yo harfi yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?
3. Nun harfi yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?
4. Yo harfi so‘z boshida qaysi tovushni ifoda etadi?
5. So‘z boshida alif va yo harfiy birikmalari qaysi tovushni ifoda etadi?
6. So‘z boshida yo va alif harfiy birikmalari qaysi tovushni ifoda etadi?
7. So‘z boshida yo va vov harfiy birikmalari qaysi tovushni ifoda etadi?

8. So‘z o‘rtasida yo harfi undosh harfdan so‘ng qanday o‘qiladi?
9. So‘z o‘rtasida yo harfi unli harfdan so‘ng qanday o‘qiladi?
10. So‘z oxirida yo harfi undosh harfdan so‘ng qanday o‘qiladi?
11. So‘z oxirida yo harfi unli harfdan so‘ng qanday o‘qiladi?
12. Nima uchun so‘z o‘rtasida yo harfining so‘z boshidagi shakli yoziladi?
13. Nima uchun so‘z o‘rtasida yo harfining so‘z o‘rtadagi shakli yoziladi?
14. Nima uchun so‘z oxirida yo harfining alohida shakli yoziladi?
15. Nima uchun so‘z o‘rtasida nun harfining so‘z boshidagi shakli yoziladi?
16. Nima uchun so‘z o‘rtasida nun harfining so‘z o‘rtadagi shakli yoziladi?
17. Nima uchun so‘z oxirida nun harfining alohida shakli yoziladi?

HOYI HAVVAZ HARFI

1. Hoyi havvaz harfi qaysi tovushni ifoda etadi?
2. Hoyi havvaz harfi yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?
3. Hoyi havvaz harfi so‘z oxirida undosh so‘ng qanday o‘qiladi?
4. Hoyi havvaz harfi so‘z oxirida unlidan so‘ng qanday o‘qiladi?
5. Nima uchun hoyi havvaz harfi yot harf deyiladi?

JIM, CHIM, HOYI HUTTI VA XE HARFLARI

1. Jim, chim, hoyi huyyi va xe harflari harflarning qaysi guruhiga mansub?
2. Nima uchun jim, chim, hoyi hutti va xe harflari so‘z o‘rtasida so‘z boshidagi shakli yoziladi?
3. Nima uchun jim, chim, hoyi hutti va xe harflari so‘z o‘rtasida so‘z o‘rtadagi shakli yoziladi?

4. Nima uchun jim, chim, hoyi hutti va xe harflari so‘z oxirida alohida shakli yoziladi?

5. Nima uchun jim, chim, hoyi hutti va xe harflarining o‘xshash va farqli tomonlari nimada?

6. Nima uchun hoyi hutti harfi yot harf deyiladi?

SIN VA SHIN HARFLARI

1. Sin harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

2. Shin harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

3. Sin harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

4. Shin harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

5. Nima uchun so‘z o‘rtasida sin va shin harflarining so‘z boshidagi shakli yoziladi?

6. Nima uchun so‘z o‘rtasida sin va shin harflarining so‘z o‘rtadagi shakli yoziladi?

7. Yuqoridagi harflarning o‘xshash va farqli tomonlari nimada?

SOD VA ZOD HARFLARI

1. Sod harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

2. Zod harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

3. Sod harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

4. Zod harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

5. Yuqoridagi harflarning o‘xshash va farqli tomonlari nimada?

6. Nima uchun so‘z o‘rtasida sod va zod harflarining so‘z boshidagi shakli yoziladi?

7. Nima uchun so‘z o‘rtasida sod va zod harflarining so‘z o‘rtadagi shakli yoziladi?

8. Nima uchun yuqoridagi harflar yot harflar deyiladi?

TO VA ZO HARFLARI

1. To harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

2. Zo harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

3. To harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

4. Zo harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

5. Yuqoridagi harflarning o‘xshash va farqli tomonlari nimada?

6. Nima uchun so‘z o‘rtasida to va zo harflarining so‘z boshidagi shakli yoziladi?

7. Nima uchun so‘z o‘rtasida to va zo harflarining so‘z o‘rtadagi shakli yoziladi?

8. Nima uchun yuqoridagi harflar yot harflar deyiladi?

AYN VA GAYN HARFLARI

1. Ayn va g‘ayn harflari harflarning qaysi guruhiga mansub?

3. Ayn harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

4. G‘ayn harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

5. Yuqoridagi harflarning o‘xshash va farqli tomonlari nimada?

6. Nima uchun so‘z o‘rtasida ayn va g‘ayn harflarining so‘z boshidagi shakli yoziladi?

7. Nima uchun so‘z o‘rtasida ayn va g‘ayn harflarining so‘z o‘rtadagi shakli yoziladi?

8. Nima uchun ayn harfi yot harf deyiladi?

9. Ayn harfining qanday xususiyatlari bor?

FE VA QOF HARFLARI

1. Fe harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

2. Qof harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

3. Fe harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

4. Qof harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

5. Nima uchun so‘z o‘rtasida fe va qof harflarining so‘z boshidagi shakli yoziladi?

6. Nima uchun so‘z oxirida fe va qof harflarining alohida shakli yoziladi?

7. Yuqoridagi harflarning o‘xshash va farqli tomonlari nimada?

KOF, GOF, LOM VA MIM HARFLARI

1. Kof harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

2. Gof harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

3. Lom harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

4. Mim harfi harflarning qaysi guruhiga mansub?

5. Yuqoridagi harflar harflarning qaysi guruhiga mansub?

6. Yuqoridagi harflar yozuvda necha ko‘rinishli bo‘ladi?

7. Kof harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

8. Gof harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

9. Lom harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

10. Mim harfi qaysi tovushni ifoda etadi?

11. Yuqoridagi harflar satr chizigiga nisbatan qanday joylashadi?
12. Yuqoridagi harflar yozuvda necha ko‘rinis
13. Nima uchun so‘z o‘rtasida kof, gof, lom va mim harflarining so‘z boshidagi shakli yoziladi?
14. Nima uchun so‘z oxirida kof, gof, lom va mim harflarining alohida shakli yoziladi?
15. Kof va alif ligaturalarini hosil bo‘lishini tushuntiring va misollar ayting?
16. Gof va alif ligaturalarini hosil bo‘lishini tushuntiring va misollar ayting?
17. Lom va alif ligaturalarini hosil bo‘lishini tushuntiring va misollar ayting?
18. **Falak, bugun, bol** va **mard** so‘zlaridagi kof, gof, lom va mim harflarining qaysi shakllari yoziladi?

ESKI O‘ZBEK YOZUVIDA RAQAMLAR

1. Raqam so‘zi qanday ma’noni anglatadi?
2. Eng qadimgi raqamlar kimlarga mansub?
3. Raqamlarning qanday turlari mavjud?
4. Raqamlar yozuvda qanday ifodalanadi?
5. Sonlar so‘z bilan yozilsa yozuvda qanday ifodalanadi?
6. Ikki ko‘rinishga ega raqamlar qaysilar?
7. Qaysi raqamlarga arab raqamlari deyiladi?
8. Qaysi raqamlarga rim raqamlari deyiladi?
9. Poygir nima?
10. Poygir bilan raqamlarni qanday bog‘liqligi bor?

FORSIY IZOFA

1. Izofa so‘zi qaysi tilga mansub?
2. Izofa so‘zining lug‘aviy ma’nosi qanday?
3. Forsiy izofa deb nimaga aytiladi?
4. O‘zbek tiliga o‘zlashgan forsiy izofalar bormi?
5. Qaysi hollarda izofa hosil qilinadi?
6. Undoshlardan so‘ng izofa qanday ifodalanadi?
7. Qisqa unlidan so‘ng izofa qanday ifodalanadi?
8. Cho‘ziq unlilardan so‘ng izofa qanday ifodalanadi?

ALIFI MAQSURA VA VIVI ZOIDA

1. Alifi maqsura nima?
2. Alifi maqsura yozuvda qanday ifodalanadi?
3. **Dono, ma’no, fatvo** so‘zlarining qaysi birida alifi maqsura ishtirok etgan?
4. Vivi zoida nima?
5. Vivi zoida yozuvda qanday ifodalanadi?
6. **Xonanda, xohish, xobgoh** so‘zlarining qaysi birida vivi zoida ishtirok etgan?
7. Alifi maqsura so‘zning qayerida joylashadi?
8. Vivi zoida so‘zning qayerida joylashadi?

MUCHAL VA BURJ

1. Yil hisoblari haqida ma’lumot bering.
2. Muchal yili deganda nimani tushunasiz?

3. Muchal yili nomlarini sanab bering.
4. Muchal yilini boshqa yillardan farqi nimada?
5. Burj so‘zining lug‘aviy ma‘nosi nima?
6. Burjlar nomini sanab bering.
7. “Burji obiy” birikmasi nima degan ma‘noni anglatadi.
8. “Burji noriy” birikmasi nima degan ma‘noni anglatadi.
9. “Burji bodiy” birikmasi nima degan ma‘noni anglatadi.
10. “Burji hokiy” birikmasi nima degan ma‘noni anglatadi.

ABJAD HISOBI

1. Abjad hisobi deb nimaga aytiladi?
2. Harflarning son qiymatini ayting?
3. Pe, chim, j:e va gof harflarining son qiymatlari qanday aniqlanadi?
4. Abjad so‘zining ma‘nosi nima?
5. Havvaz so‘zining ma‘nosi nima?
6. Sa‘faz so‘zining ma‘nosi nima?
7. Qarashat so‘zining ma‘nosi nima?
8. Saxaz so‘zining ma‘nosi nima?
9. Zazag so‘zining ma‘nosi nima?
10. Abjad hisobining ahamiyati nimada?

HARFIY SAN‘ATLAR

1. Harfiy yoki lafziy san‘at deb nimaga aytiladi?
2. Tarix janri nima va u necha turga bo‘linadi?

3. Muammo janri deb nimaga aytiladi?
4. Tuyuq janri deb nimaga aytiladi?
5. Tajnis janri deb nimaga aytiladi?
6. Tajnis necha turli bo‘ladi?
7. Tajnisi tom nima?
8. Tajnisi noqis nima?
9. Tajnisi murakkab nima?
10. Muvashshax deb nimaga aytiladi?
11. Lug‘z deb nimaga aytiladi?
12. Topishmoq deb nimaga aytiladi?
13. Chiston nima?
14. Harfiy san’atlardan nima uchun foydalaniladi?
15. Tarixi ma’naviy deb nimaga aytiladi?
16. Tarixi suvariy deb nimaga aytiladi?
17. Abjad hisobi nima?
18. Harflarning son qiymati qanday aniqlanadi?

ISLOH QILINGAN YOZUV

1. Arab alifbosiga asoslangan yozuv qachon isloh qilingan?
2. Islohga muvofiq yozuvda qanday o‘zgarishlar bo‘ldi?
3. Isloh qilingan yozuvda s tovushi qanday ifodalangan?
4. Isloh qilingan yozuvda t tovushi qanday ifodalangan?
5. Isloh qilingan yozuvda z tovushi qanday ifodalangan?

ESKI O‘ZBEK YOZUVI FANIDAN YAKUNIY NAZORAT

SAVOLNOMALARI

1. Eski o‘zbek yozuvining shakllanishi haqida ma’lumot bering.
2. Arab-o‘zbek alifbosi haqida ma’lumot bering.
3. Arab-o‘zbek yozuvining o‘ziga xos xususiyatlari haqida ma’lumot bering.
4. Bir nuqtali harflar haqida ma’lumot bering.
5. Ikki nuqtali harflar haqida ma’lumot bering.
6. Uch nuqtali harflar haqida ma’lumot bering.
7. Shakldosh harflar haqida ma’lumot bering.
8. Satr ustida yoziladigan harflar haqida ma’lumot bering.
9. Satr ostida yoziladigan harflar haqida ma’lumot bering.
10. Ham satr ustida va ham satr ostida yoziladigan harflar haqida ma’lumot bering.
11. “Z” tovushini ifoda etuvchi harflar haqida ma’lumot bering.
12. “S” tovushini ifoda etuvchi harflar haqida ma’lumot bering.
13. Ligaturalar (qo‘shaloq harflar) haqida ma’lumot bering.
14. Zabar (fatha) belgisi haqida ma’lumot bering.
15. Zir (kasra) belgisi haqida ma’lumot bering.
16. Pish (damma) belgisi haqida ma’lumot bering.
17. Arab-o‘zbek yozuvining o‘ziga xos xususiyatlari haqida ma’lumot bering.
18. O‘zlashgan so‘zlarda “a” qisqa unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
19. O‘zlashgan so‘zlarda “a” qisqa unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
20. O‘zlashgan so‘zlarda “a” qisqa unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
21. O‘zlashgan so‘zlarda “i” qisqa unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
22. O‘zlashgan so‘zlarda “i” qisqa unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
23. O‘zlashgan so‘zlarda “i” qisqa unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
24. O‘zlashgan so‘zlarda “o” qisqa unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
25. O‘zlashgan so‘zlarda “o” qisqa unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
26. O‘zlashgan so‘zlarda “o” qisqa unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
27. O‘zlashgan so‘zlarda “o” cho‘ziq unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
28. O‘zlashgan so‘zlarda “o” cho‘ziq unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
29. O‘zlashgan so‘zlarda “o” cho‘ziq unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
30. O‘zlashgan so‘zlarda “i” cho‘ziq unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
31. O‘zlashgan so‘zlarda “i” cho‘ziq unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
32. O‘zlashgan so‘zlarda “i” cho‘ziq unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?

33. O‘zlashgan so‘zlarda “u” cho‘ziq unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
34. O‘zlashgan so‘zlarda “u” cho‘ziq unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
35. O‘zlashgan so‘zlarda “u” cho‘ziq unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
36. Turkiy so‘zlarda “a” unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
37. Turkiy so‘zlarda “a” unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
38. Turkiy so‘zlarda “a” unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
39. Turkiy so‘zlarda “i” unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
40. Turkiy so‘zlarda “i” unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
41. Turkiy so‘zlarda “i” unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
42. Turkiy so‘zlarda “u” unlisi so‘z boshida qanday ifodalanadi?
43. Turkiy so‘zlarda “u” unlisi so‘z o‘rtasida qanday ifodalanadi?
44. Turkiy so‘zlarda “u” unlisi so‘z oxirida qanday ifodalanadi?
45. Turkiy so‘zlarda “ya” tovushlari qanday ifodalanadi?
46. Turkiy so‘zlarda “ye” tovushlari qanday ifodalanadi?
47. Turkiy so‘zlarda “yu” tovushlari qanday ifodalanadi?
48. Alif harfi so‘z boshida qanday tovushlarni ifoda etadi?
49. Alif harfi so‘z o‘rtasida undoshdan so‘ng qanday tovushlarni ifoda etadi?
50. Alif harfi so‘z oxirida undoshdan so‘ng qanday tovushlarni ifoda etadi?
51. Vov harfi so‘z boshida qanday tovushni ifoda etadi?
52. Vov harfi so‘z o‘rtasida unidan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
53. Vov harfi so‘z o‘rtasida undoshdan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
54. Vov harfi so‘z oxirida unidan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
55. Vov harfi so‘z oxirida undoshdan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
56. Yo harfi so‘z boshida qanday tovushni ifoda etadi?
57. Yo harfi so‘z o‘rtasida unidan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
58. Yo harfi so‘z o‘rtasida undoshdan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
59. Yo harfi so‘z oxirida unidan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
60. Yo harfi so‘z oxirida undoshdan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
61. Hoyi havvaz harfi va uning xususiyatlari haqida ma’lumot bering.
62. Hoyi havvaz harfi so‘z oxirida undoshdan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
63. Hoyi havvaz harfi so‘z oxirida unidan so‘ng qanday tovushni ifoda etadi?
64. Tashdid belgisi haqida ma’lumot bering.
65. Tanvin belgisi haqida ma’lumot bering.
66. Sukun belgisi haqida ma’lumot bering.

67. Madda belgisi haqida ma'lumot bering.
68. Hamza belgisi haqida ma'lumot bering.
69. Vasla belgisi haqida ma'lumot bering.
70. Al aniqlik artikli haqida ma'lumot bering.
71. Aniq otlar haqida ma'lumot bering.
72. Alifi maqsura haqida ma'lumot bering.
73. Vovi zoida haqida ma'lumot bering.
74. Munfasil harflar va ularning xususiyatlari haqida ma'lumot bering.
75. Muttasil harflar va ularning xususiyatlari haqida ma'lumot bering.
76. Alifbodagi harf yasovchi unsurlar haqida ma'lumot bering.
77. "Se" va "hoi hutti" yot harflari haqida ma'lumot bering.
78. "Zol" va "hoi havvaz" yot harflari haqida ma'lumot bering.
79. "Sod" va "zod" yot harflari haqida ma'lumot bering.
80. "To" va "zo" yot harflari haqida ma'lumot bering.
81. Turkiy so'zlarni aniqlash usullari haqida ma'lumot bering.
82. O'zlashgan so'zlarni aniqlash usullari haqida ma'lumot bering.
83. Eski o'zbek yozuvida tinish belgilarining ishlatilishi haqida ma'lumot bering.
84. Forsiy izofa haqida ma'lumot bering haqida ma'lumot bering.
85. Forsiy izofaning imlo qoidalari haqida ma'lumot bering.
86. Qamariy (oy) harflar haqida ma'lumot bering.
87. Shamsiy (quyosh) harflar haqida ma'lumot bering.
88. Arabiy izofa haqida ma'lumot bering.
89. Old qo'shimchalarning yozuvda ifodalanishi haqida ma'lumot bering.
90. Ort qo'shimchalarning yozuvda ifodalanishi haqida ma'lumot bering.
91. Arab yozuvining "mufradot" bosqichi haqida ma'lumot bering.
92. Arab yozuvining "muqattaot" bosqichi haqida ma'lumot bering.
93. Arab yozuvining "murakkabot" bosqichi haqida ma'lumot bering.
94. Arab yozuvining "insho" bosqichi haqida ma'lumot bering.
95. Yozuv qurollari haqida ma'lumot bering.
96. Arabiy xat turlaridan "nasx" haqida ma'lumot bering.
97. Arabiy xat turlaridan "ta'liq" haqida ma'lumot bering.
98. Arabiy xat turlaridan "tug'ro" haqida ma'lumot bering.
99. Arabiy xat turlaridan "riqo" haqida ma'lumot bering.
100. Arabiy xat turlaridan "suls" haqida ma'lumot bering.

101. Arabiy xat turlaridan “kufi” haqida ma’lumot bering.
102. Arabiy xat turlaridan “nasta’liq” haqida ma’lumot bering.
103. Arabiy xat turlaridan “rayxoniy” haqida ma’lumot bering.
104. Arabiy xat turlaridan “devoniy” haqida ma’lumot bering.
105. Arabiy xat turlaridan “shikasta” haqida ma’lumot bering.
106. Arabiy xat turlaridan “muhaqqaq” haqida ma’lumot bering.
107. Arabiy xat turlaridan “tavqe” haqida ma’lumot bering.
108. Arabiy xat turlaridan “shajariy” haqida ma’lumot bering.
109. Arabiy xat turlaridan “g‘ubor” haqida ma’lumot bering.
110. “Mistar” haqida ma’lumot bering.
111. “Mixrak” haqida ma’lumot bering.
112. “Qalam” haqida ma’lumot bering.
113. “Qog‘oz” haqida ma’lumot bering.
114. “Poygir” haqida ma’lumot bering.
115. Birlik sonlarni so‘z va raqam bilan ifodalanishi haqida ma’lumot bering.
116. O‘nlik sonlarni so‘z va raqam bilan ifodalanishi haqida ma’lumot bering.
117. Yuzlik sonlarni so‘z va raqam bilan ifodalanishi haqida ma’lumot bering.
118. Minglik sonlarni so‘z va raqam bilan ifodalanishi haqida ma’lumot bering.
119. Yo-yi vahdat va yo-yi nakara haqida ma’lumot bering.
120. Isloh qilingan yozuv (1921 yil) haqida ma’lumot bering.
121. “abjad” so‘zi tarkibidagi harflarning son qiymati haqida ma’lumot bering.
122. “havvaz” so‘zi tarkibidagi harflarning son qiymati haqida ma’lumot bering.
123. “hutti” so‘zi tarkibidagi harflarning son qiymati haqida ma’lumot bering.
124. “kalaman” so‘zi tarkibidagi harflarning son qiymati haqida ma’lumot bering.
125. “safaz” so‘zi tarkibidagi harflarning son qiymati haqida ma’lumot bering.
126. “qarashat” so‘zi tarkibidagi harflarning son qiymati haqida ma’lumot bering.
127. “saxaz” so‘zi tarkibidagi harflarning son qiymati haqida ma’lumot bering.
128. “zazag” so‘zi tarkibidagi harflarning son qiymati haqida ma’lumot bering.
129. Yil hisobi haqida ma’lumot bering.
130. Milodiy yil hisobi haqida ma’lumot beering.
131. Hijriy yil hisobi haqida ma’lumot beering.
132. Hijriy yilni milodiyga aylantirish haqida ma’lumot bering.
133. Milodiy yilni hijriyga aylantirish haqida ma’lumot bering.
134. Hijriy-qamariy yil oylari haqida ma’lumot bering.

135. Hijriy-shamsiy yil oylari haqida ma'lumot bering.
136. Muchal yil hisobi haqida ma'lumot bering.
137. Burj haqida ma'lumot bering.
138. Tarix san'ati haqida ma'lumot bering.
139. Muammo san'ati haqida ma'lumot bering.
140. Tuyug' san'ati haqida ma'lumot bering.
141. Tajnis haqida ma'lumot bering.
142. Muvashshah haqida ma'lumot bering.
143. Lug'z haqida ma'lumot bering.
144. Chiston haqida ma'lumot bering.
145. Topismoqlar haqida ma'lumot bering.
146. Mantshunoslik haqida ma'lumot bering.
147. Toshbosma va qo'lyozma manbalar haqida ma'lumot bering.
148. Manbashunoslik haqida ma'lumot bering.
149. Tanqidiy matn yaratish tamoyillari haqida ma'lumot bering.
150. Yozuv poliografikasi haqida ma'lumot bering.

TARIXIY MATNLAR

علی شیرنوائی نینگ تاریخ ملوک عجم اشردان پرچہ

عجم تاریخدا فارس سلاطینی تورت طبقه قلیب دورلار بورونغی طبقه پیشدای لاردور و
 الار اون بیر کیشی دورلار کیم سلطنت قلیب دورلار تاریخ علماسی اتقاقی بیلا بیر اوکیم اول سلطنت
 قیدی کیومرس یردی اما آئینگ نسبتی بایدا اختلاف کوپتور کیم مغ دیدور کیم آدم علیہ السلام
 اولدور و بعضی عجم دین دیدورلار کیم آدم علیہ السلام نینگ نبره دیدور و بعضی فرس دین انی
 نوح اولادین دیدورلار نه داعی سوز کوپ بار اما صفت دین سیراقراق او چون سنیلادی آدم
 دیگانلار قولی بیلا آنی گل شاه دیدورلار بو معنی بیلا کیم باپغین یاراتیلدی یعنی کیشی پشتی دین
 ایاس یردی اوزکا قوللار بیلا کیم کیومرس دیدورلار معنیسی حی ناطقدور یعنی ترکیلی کیم سوز ایتهای
 اما نظام التواریخ و جامع التواریخ جلالی ده اتقاق بیلا حجت الاسلام امام محمد غزالی قدس سره
 نصیحت الملوک ده انی شیس علیہ السلام نینگ قرداشیدور دیگاننی طعن قلیب دورلار نیدین کیم شیس
 علیہ السلام ضحاک علوانی زمانیده ادور و تاریخ اهلی اتقاقی بیله کیومرث زمانیدین ضحاک زمانیغاچه

يىنگ يىلغا ياقين بارهتر قدير بىلا پادشاه ليغ قاعده سين اندين بورون يوق ايردى بوقاعده نى اول
 توزدى داغى اول كيشى كيم شهرباقيدى اول ايردى داغونى بنا قيدي اما انده گاهى بولور ايردى
 داغى اصطحرنى بنا قيدي اما كوپراك اوقات انده بولور ايردى يىنگ ياشادى و لكن عمر يىنگ
 آخيريده قىرق يىل سلطنت قيدي داغى يىلك اوغلى هوشمىنى كيم نيره سى ايردى ولى عهد
 قىلب و فاسنر جهانغه و داع ايتى. شعر

بوروزراق كىشىم توزوب رود و جام جهاندار لىق تحنين ايتى مقام

كيومرث ايدى ليك دوران دون انكاسيردى بارى باريدى بورون

هوشنگ خردمند و عادل و عالم پادشاه ايردى و جاويدان خرد آتليغ كىتابنى عمل حكمتيده اول

تصنيف قيدي كيم معمون خليفه وزيرى حسن سحرل اندين سىرار نيمه تايب عرب تىليكا ترجمه

قىليدوروشىخ بوعلى مسكويه آداب العرب و الفوس آتليغ كىتابيده انى ذكر قىلور كيم اينك مطالعه

سى مضمينىنگ فضل و كالىغه دليل دورور و عجم انى پنجمبر ديدور و داد و ادل جهمدين انى پيشداد

دیدیلار و تیسیرنی تاشدین اول چقاردی و طبری دیدورورکیم یغاچدین تخته اول کیسیب اویلارگا
 ایشک یاسادی و اکثرکانلارنی اول چقاردی و بارس نی و ایتنی اول کیسیک آلفوچی قیلدی و
 آتقه ایگار اول یاسادی و تیوه نی یوگکا اول کیووردی و اریغلار قازیب سوسالیب آبادانلیق اول
 قیلدی سیرگافرش اول سالدی و تولکو و آس و تایین سیرسین اول کیارکا قابل قیلدی عمری بایده
 اختلاف بار انا پادشاه لیغی قسرق بیل ایردی و تجرود و تقوی طریقی بیلا او مکاردی دایم تاغلارده
 عبادت قیلور ایردی تواریخده مونداق مستورکیم دیولارانی سجده ده تاپیب تاش بیلا باشین یاخیب
 اولتور دیلار و طهمورث دیوبند اوغلی ایردی آتاسی حالیدین واقف بولوب دیولارنی اتاسی قصاصیغه
 هلاک قیلدی داغی اول موضوع ده شهر بنا قیلیب آتین بلخ قویدی و سوس بیله بابل شهرینی
 هوشنگ یاسادی و بعضی کوفه نی هم امکانشوب قیلیدورلار. شعر

یوق ایردی جهاندار انجوم سپاه همان ایچره اندا کله هوشنگ شاه
 ملک شیوه شاه بی عدل فلک دیوگا قیلدی انی قتل

طهمورث اتاسى ھونمىنىڭ چون ۋلى ھمدى ايردى اينىك اونيدە سلطنت تختىغە
 اولتوردى و خلائق رعائىتغە و مالىك جايستىغە جديده مشغول بولدى و اينىك زمانيدە عظيم قحط واقع
 بولدى غنى لارغە بويوردى كيم چاشت طعامى بىلە او تىكار گايلا و شام طعائىنى مساكىن گايلا و
 روزە توقاق اندىن سنت قالدى و اول بنا قىلغان شەرلار مروتە كېن دزو خراسانە نشابور و اصفهانە
 مبرز و ساريە و طبرى دىب دور كيم عامل و طبرستانى اول بنا قىلدى و فارسى كتاب يىتاك و بوز
 توقوماتنى اول اختراع قىلدى و اينىك زمانيدە قاتىق و با بولدى ھىر كىمىنىڭ بىر سوار كىشىسى بار
 ايرسا ايردى اينىك صورتىن ياساب اينىك بىلا خرنسند بولور ايردىلار تا بودىر سلتىققا مېجر بولدى و
 طهمورث او تونز ايكى بىل ملك سوردى. شعر

شى ايردى طهمورث آفاقارا كە عدل ايتتى كېن تاق ارا
 نېچە دىوبند ايردى اول ارجمند اجل دىوبى آخىرانى قىلدى بند

جمشید بعضی انی طمور شینگ قارداشی دیدورلار و بعضی قارداشینینگ اوغلی چون سلطنت
 قه اولتوردی جهان ملکین عدل و دادیلا توردی و حسن و جمالده دلپذیر و فضل و کمالده بی نظیر ایردی
 غریب اختراع لار قیلدی اول جمله دین سپاهی لیک اسلحه سیدورکیم پیدا قیلدیکیم آندین بورون
 تاش و پیغاچ ایردی سینان و حرب و پچاق بعضی جبه هم دیدورلار قالدان هم دیدورلارکیم اول
 یاسادی و هام بنا قیلدی و غوا سلنج خیال قیلدی و ایاک و قر و کوپراک توقور نیمه لارنی و رنگلارنی و
 ایشلارنی ارغا کیوردی کیم آندین بورون کیشی اراسیده یوق ایردی و شهر دین شهره چه دهلار
 بویوردی و خیلد ایشکا قانون و قاعده قویدی و اصطر شهرین اولغایتی انداق که طولی خنجر کدین راجبردق
 یسیکیم اون ایکی پیغاچ بولغای و عرضی اون پیغاچ حصیستی و انده اولوق بنائی سالدیکیم حالا آثاری
 و نیشانه لاری بارکیم آددا انداق یاسماق محال کورونورکیم کیشی کورما کونجه باور قیلماس و انی چهل مینار
 دیرلار چون بو عمارت توکلندی عالم سلاطین و اشراف و اکابیرین پیغیب انده عظیم جشن قیلدی
 اول و قلمیم قویاش نقطه اعتدالی ربیعته تحول قیلیب ایردی اول بناده تخت اوستیگا اولتوروب

عدالت صیت و صداسین عالمغه مستشرقیدی و اول کون ینک آتین نوروز قویدی و سلطنت
 ینک زمانی یتتی یوزیلغه چه بولدی عاقبت مفرط جاه و غروری و عظیم دولت تکبری دماغیغه
 فاسد خیال سالیب عالمنی اوز عبادتیغا امر قلیب اوز صورتی بیلا بتلار یاساب اقالیم و کشورلارغه
 مباریب ایلگا اوزی ینک پرستشین بویوردی هر آینه غیرت الهی مقتضی اول بولدی کیم امکا جزا
 میسکای شاد عادغه تقدیر بولدی کیم قارداشی اوغلی ضحاککی علوانینی قالدین سپاه بیلا مباردی تانی
 توتوب اره بیلا ایکی بولوب جسمین پاره پاره قیلدی طبری داینگ قتل بیوراسیقا نسودور اما اوزگا
 توارنخده یوقتور. شعر

دماغیغه یول تاپتی سودای خام

چو جمشید تخت اوزره توتتی مقام

سیاست قلیچی بیلد ریز ریز

انی قیلدی حق مگری ایلاب سینیز

صاحبقران امیر تیمور

تیموریک ۱۳۳۶ میل ۹ اپریل اکیش (حاضرکی شہر سبز) شہری یاقینیداکی خواجہ الغار قیشلاغیدا
توغیلگان اونینگ تولیق اسمی امیر تیمور ابن امیر تاراغای امیر تیمورینگ آتاسی برلاس
اوروغیدان بولیب چغتای اولوسی ینگ اعتبارلی ییکلاریدان بولگان آتاسی تاکننا خاتون
کیشینگ اعتبارلی شخصلاریدان حسابلا بولگان انسانلارینگ عائله لاریدان ایدی امیر تیمور اوز
فہائیتینی بیکرکروه دوستلاری بیلان ایریم ولایت امیرلاریکا خدمت قیلش دان باشلایدی امیرلار
اور تاسیداکی اوزاراکورش لاردا تیموریک اوزمی توزگان حربی بولینمہ بیلان قاتناشکان و حسارت
کورسا بولگان امیر تیمور جنگلاردا چینقیدی آہستہ حربی مہارتی آشیب باردی ۱۳۴۶ میلدا قارشی
یاقینیدا بولگان جنگدا امیر قازاغان خان قوشینینی تارمارا یتیب قازاغان نی اولدوردی شوندان
سونک چغتای اولوسی میدا قسم لارکا چہ لاینب کیتدی ۱۳۶۰ میلینگ بہاریدا مغولستان خانی
توغلوک تیمور کتہ قوشین بیلان ماوارالنہر کا با ستیریب کیردی اوغلی الیاس خواجہ نی ماوارالنہر

حکمداری قلیب تانلادی امیرلار ایسه بیرلاشیب باسقین چی یاوگا قارشی کوراسا آلمادیلار عکسینچه
 اولاریننگ بیر قسمی قاقچب کیتدی تیموریک اناشوندان آغیر بیر سیاسی وضیتدا تاریخ سخمه سیدا
 پیدا بولدی امیر تیمور کیش اهلینی مغول لاریننگ نوبتدگی تیلان تاراجیدان سلاب قالدی
 ۱۳۶۱-ییلان باسلااب الیاسخانکا قارشی یورت آزاد کیچی اوچون کورسکا بیل باغلادی امیر تیمور
 قاناقاسی امیر حسین بیلان بیرکالاشیب مغول لارکا قارشی کورسکا کیریشنی سیستان ولایتیدا
 بولگان جنگدا امیر تیمور اونک قولی و اونک آیاغیدان یارالاندی لیکن شومخا قارامای
 الیاس خواجه لشکرلاری بیلان جنگنی دوام ایستیردی و مغول قوشین لارینی موارا انهردان
 خایداب چیقاردی امیر تیمور کینکاشکا امیرلار و ییکلارنی چاقیرتیریب شهر و قلعه لارنی تعمیرلاش
 حقیدگی اوزیننگ ریح لارینی اورتاگاتاسلادی کین بولاجاک دولتیننگ پدتحی مسئله سی
 کوریلدی لیکن اوننگ خل بولیشی آسان کیچادی چونکه برلاس پاخت قارشی بولسین دیب
 توریب آلدی خان هم شومخا طرفدار ایکان کیشنی تانلادی تیموریک سمرقندیدی باشقا فکر

سيرك بولگان منزللاردا کروان سرامي لارييمك خانه لار رباط و سردابه لار قوريلدي قودوق لار
 قازيليب سیر آستی سولاری چيقاريلدي اینک مهیمی اهللی ینگ بارچه طبقه لاری اوچون تیحلیک
 آسایشلیک اورناتیلدی امیر تیمور توزوکلاریدا بویوردیم که یول او سنیگا کوزاتووچیلار ضابطلار
 تاینلانسین لار که یول لارنی قوریطلاب او تکینجیلار و سوداگرلار و مسافرلارنی کوزاتیب مال ملکی و
 باشقازسه لارینی منزل دان منزلکایمیگازیب قویسنلار یول اوستیدا سیراته سی ینگ نرسه سی
 یوقالسا اوزی اولدیریلسایا که باشقاکار حال یوز سیرا بولار اوچون جواب سیریش اولارینگ ذمه
 سیدا بولسین دیب الاحیده قید ایتمیگن اسان ایلمچی کلاوینانگ یازیشچه سمرقند بازارلاری سودا
 رسته لاریدا بوخدای کوروج ایپک و جوندان توقیگن کیسملار اتلاس مویانالی و ایپاکلی پوستینلار چیننی
 کاسه لارییللور قح لار زرکرلیک بویوم لاری زره وار و داری وارلار همه باشقه مال لار سیراب
 بولگان امیر تیمور سالیق تیزیمنی تریگاسالدی دولت سالیق لارینی یغشدا خلققه نسبتا انصاف
 و عدالت اورناتدی کوچ عدالتدیگان قانده نی ایلمکاری سورب مملکت اهللی سینی اکلانی باریچه

عدالتی قانون بیلان حمیه قیدی خلق نی تلان تاراج لاردان ساقلادی مملکتنی عقل دکاوت
بیلان حوقتی اساسدا اداره قیدی

امیر تیمور وفاتی دان سونک...

امیر تیمور صاحبقران ۱۴۰۵ میل ۱۸ فوردا اوتاردا وفات ایدی. سرای عیانلاری مملکت
آسایشه لیکینی اویلاب تیمور وفاتینی سولالا اعضالاریدان سیرتوشکا و حسدنی تیزلیک بیلان پدختگا-
سمرقندگا آلیب باریب دفن مراسمی نی اوشایردا اومکازیشکا شاییدیلار. شو سبب اوزاق
یاقیندگی ولایتلارنی باشقاریب تورکان شزاده لارکا نامه لار سیتیلیب ایل چی لار آرقالی پیغام لار
یوباریلیدی. امیر تیمور اوز بنیره سی پیر محمد ابن جهانگیرنی حاکمیتگا وارث قیلیب تاینلاگان ایدی.
لیکن شو کو مگچه بویوک امیر نینگ فرمانلاریکا سوز سز اطاعت قیلیب کیلکان شزاده لار اورتاسیدا
تخت اوچون اوزاراکوراش باشلانیب کیتدی. امیر تیمور وفاتی حقیدگی خبر امیرزاده سلطان
حسین گاباریب ییگاندا سلطان حسین نینگ حیالی بوزیلیدی وینک اسکر بیلان تیزلیکدا سمرقند

تختینی ایگاللاش اوچون شتاب قیلدی. امیرزاده حسینینک بو حرکتینی ایل چی سیزب اولاردان هم تیزراق حرکت قیلیب باشق شزاده لارنی بوزدان آگاه قیلدی. جمله دان بو خبرنی سرکرده لار شیخ نورالدین و شاه ملیک هم ایشیدیلار. اولار تیزلیک بیلان سمرقندگا-ارغوشاهگا خط یازیب سلطان حسین قیلیشینی آشکار ایتدیلار و شهرینک ضبطنی اوچون محکم توریب اونک شهرگا کیرگالی یول بیراس لیکینی تاینلادیلار. سلطان حسین تخت آرزو هوسیدا اونکوسولیکا قارامای شتاب بیلان بارار ایکان اسکرلاری بیلان یسخون سوویدان اوتایا تکانلاریدا دیاموزی یاریلیب طلا و زر یوکلا مکان اوچه تیه سی سوگا چوکب کیتدی. اسکرلار زور بزور سودان اوکلچ یسخون یاقینیدا توتخاشکا مجبور بولدیلار و بو وقتدا امیرزاده خلیل سلطان ابن میران شاه تاشکنتدا ایدی. امیر تیمورینک و امیرزاده سلطان حسینینک حرکتلاری خبرینی نوبین لاری و لشکر اهلی بیلان ایشیتکلچ حیرت و سراسمه لیکاری ایگی خندان آشدی. مملکتدا یوز بیرایاگان واقعه لار خلقتق یول باش چی لازم ایکانینی کورساتماقدا ایدی. شونینک اوچون امیرزاده

عمر شیخ ینگ اوغلی امیر احمد امیر حسینی امیر یادگار شاه امیر شمس الدین عباس امیر بوروندوق و
 باشقہ سرکرده لارگا آدم یوباریدیکہ خاتونلار شہزادہ لار سرکرده لاردان امیر شیخ نور الدین ہمدہ
 شاه ملیکلار بیلان کینگاشیب امیرزادہ خلیل سلطان نی پادشاہ قلیب کوتاریش مسالہ سینی
 مسلحتلاشیب آغا یلار. امرا و سپاہ ینگ امیرزادہ خلیل سلطانکا بیعت- یعنی اہد و پیمان
 قیلگانلاری ینگ خبرینی پلہتختگا- سمرقندگا قاراب (یوریب) بارایاتگان اہلی عیال شہزادہ لار
 امیر شیخ نور الدین و امیر شاہ ملیکلار یولدا ایشیدیلار بوتشوش خبری اولارنی اولار یگا کیلتیردی.
 شوزدان سونک اولار اوزار اکینگاشیدیلار و امیرلار شیخ نور الدین خداداد و شاہ ملیک تیزلیکدا
 قویداگی مضموندا نامہ نی یتدیلار «صاحبقران بو یوریب ایردی کیم یندین سونک امیرزادہ پیر محمد
 ابن جهانگیرنی اوز اور نومغا ولیعهد و قائم مقامیم بولسون- دیگانلار. بیزلار مطلقا اندین اوزگا
 کیمہ ینگ پادشاہ لیک مصندی اوستیدا اوتیریشکا راضی ایما سمنز بیز و امیرزادہ خلیل
 سلطانینگ تعشری دائرہ یگا کیرایمیز. سیزلار ینگ نادانلار سوز یگا کیریب کینچہ لیک بدنام

بولیب قایشینگیزی مصلحت بیرایمیز. دشمن کامیدین ایمن بولینگ» اولار شو مضمونداکی سوزلار یازیلگان مکتوبنی ہر تاماگکا یوباردیلار. مکتوب عالی مقام امر حضور یگکا میتشدی. اولار خطنی اوقوب اوزلاری نینگ اطوار و کردکارلاریدان پوشمان بولدیلار. لیکن بولینگ فایده سی یوق ایدی. چونکہ ایش قولدان کیلگان ایدی. شوندا ای بولسا ہم امیر بوروندوقنی یوباریب قولدان کیلگان نارسه لارنی قاتاوان قولگا کیریتشگا اورندی لار.

امیر بوروندوق تاشکنگکا میتب کیدی و مذکور ایگی امیرینگ یازگان نامه لارینی اولوغ امیرلارگا کورسادی ہدہ بولیب اوگان واقعه لاردان اولارنی خبردار قیدی. معلوم بولشچہ اول خلیل سلطان حکمرانلیگکا راضی بولگان جماعت ایندیلیگدا قیلگان ایشلاریدان پوشمان بولگان لار وتاج و تخت و صاحبقران تقدیم لیشنی اختیار قیلگان تخت شہزادہ نیکی بولشی کیراک شو جہندان بیز اول حضرت نینگ و سیتینی اوزگار تیریش یاکہ الماشتیر شگا یول قویایمیزدیگان قطعی قرارگا کیلگانلار. بوجا عتینگ کتہ ییغندا - مجلسدا قیلگان اہدالاری بولیب اہدنامہ گا ہر بیر کتہ اوز مہرینی

باسب تصدیق لاگان ایدی. جمله دان شهزاده خلیل سلطان هم وضعیت تقاضای یوزاسیدان
 بو مکاراضی لیک سیرب ایدنامه نی اوزیننگ خط و مهری بیلان زینتلاگان ایدی. ایدنامه نی
 چار آرقالی شیخ نورالدین و شاه ملیککا یوبار دیلار تاکه اول سیردان تیزلیک بیلان یورب اونی
 ولیعهد سیر محمدکا میتکور گایلار. ایتالیس یعنی چار جوناب کیتار ایکان خلیل سلطان اونی حضور یگا
 چارلادی و «امیرزاده سیر محمدکا بیزیننگ حیرخوا هلیکیمیننی لیتکنیز. سیراونی صاحبقران امیر
 تیموریننگ ولیعهدی و اورین باساری دیب ییلور منیر و بورون هم شو فکر دایدیک. انا وقت
 تقاضای یوزاسیدان او شوایشکاتتق کیریشش نی لازم تلدیک» دیدی. لیکن امرزاده خلیل
 سلطان وضیت نقطه نظردان کیلیب چقیب و بعضی نوبین لارگا موافلا شیب آشکاره روشدا
 بوندای سوزلارنی تکرار لاسادا انا ضمیریدا پادشاه بولیشلیک آرزوسی کو مکلیدان سیردم هم ناری
 کیتاس ایدی. شهزاده بیلان هممکر بولگان امیرلاریننگ برچه سی بوندیشه داکیم غالب بولسا اوشا
 شان و شوکتگا ایریشادی شو سبب فرصتی غنیمت بیلاق و تیزلیک بیلان بنت مانند سمرقندگا

جو ناماق ھمدە حکمرانلىك تختىنى حمایە قىلماق كىراک. چونکہ خزىنانا لار ايشكىنى آچماق و بو وقتدا
 آسانلىك بىلان قول بىردى. اگر فرصت باى بىر پىلسابى فايدە پوشمان ليغ يىتگامى ديگان كپلارنى
 ايتىب خىلى سلطان يىنگ كو مگلىدا ارداقلاب يورگان مدعاسىنى يانادا الامكالاتار ايدىلار.
 اميرلار يىنگ بو قوتقوسى خىلى سلطان آرزو سىگاقاعت باغىشلادى. او صاحبقران امير تيمور
 شىزاده و اميرلارگا يىتكىشى بو لگان ياقىن اطرافدا اوتلاب يورگان آت تيوە چچىرلارنى ھمدە شو
 حدودداكى اسباب انجام قىمبھانرسە لار تون و ساووتلارنى آلىب اوزى يىنگ ياقىن آدم لارى
 اميرلارگا بولىب بىردى و سمرقند سارى شتاب بىلان روانە بولدى. اولار يىحون دىياسىنىنگ
 قىرغاقچىكا يىتیب كىلدىلار. خىلى سلطان امير بوروندوق قوشىنى يىنگ اونك قاتى بىلان
 شىروچىە يىنگ يوقارى سىگاكىمە آرقالى باغلا نىسەن ديگان فرمان بىردى. انا امير بوروندوق شوندا
 ايلكارى ياشىرىن روشدا امير خداداد و امير شمس الدين گا اوزى يىنگ امير نور الدين و امير
 شاه بلىك تاماندا ايكانى مرحوم حاقان يىنگ وصىتى تاقاضا سىدىن بو يىن تاو لاس لىكى و خىلى

سلطان سلطنت یکاراضی بولما سلکینی فرکت (پرکینت) تاماگک یول سالگان ایدی خلیل سلطان
 بوروندوقینک بولکیشماو چلیکیدان آگاه بولدی لیکن بیج سیر حوقکا بارامای سوو یقاسیکا کیلیب
 اولکسیدان هم پنجه راق کوروک باغلانیدی و اوزی باسلیق برچه لشکر کوروکدان اوتدیلا امیر
 بوروندوق دوبه حوایسکا میدی بوسیردا شهزاده لاردان قاحب امیرزاده خلیل سلطان ینک
 اوردوسیگا بارایاتگان جلال باورچیکا اوچرادوی او بوروندوققا امیرشاه ملکینک سمرقندگا بارکانی و
 ازغون شاه اوینک شهرکا کیرشیکا یول سیرماکانی بیان قیددی بوسوزلارنی ایشیتگان بوروندوق ایدو
 پیماننی بوزیشدان بیج سیراندیشه قیلای درحال ایزیکا قایدی و خلیل سلطان کا حیرنخواه لیک یوزه
 سیدان جہالت و اوایلش بیلان شهزاده ینک یانیدا بارایاتگان خاص اسکرلار کروہیکا میتیشب
 تیلینی عذرخواه لیک بیلان آچیب ایدینی کوراق آنت لپیش بیلان محکم لاردوی انا رسم تاغای
 بوغاو بوروندوقنی یولدا کورگان و اوینک ایشلاریکا قرشلیک کورساتگان ایدی شو سبب او
 شهزاده لار و اہل عیالی یانیکا کیلیب اولارنی بو حالدان آگاه و خبردار قیددی خلیل سلطان اوزیگا

تبع آدم لار بیلان پیر محمد کا یوبارگان عهدنامه نی اونوتوب سمرقند شہر کا کیردی و سلطنت سیرا عینی
 تیکدی و فاسیر امیرلارینگ یانا قایتا امیرزاده خلیل سلطانکا بیعت (عهد و پیمان) ایستب سمرقندکا
 یوز بورگانلاری ینگ خبری امیر شیخ نورالدین و امیرشاه ملیککایتی کو مکمل لاری خون بولیب
 حادثہ صورتینی آغالار و خاتونلار کا بیان قلیب دیدی لار کہ بیزلار بخارا طرفکا۔ پیر محمد جهانگیر ملازمیکا
 بارور منیزو اگر یاردم بولسا عهد و پیمان نی سیندیرگان نان کورلارینگ جزاسیکا کیریشور منیز سیزلار ایسا
 سمرقندکا بارینگلار عیال لار یغیلیشیب مجلس توزدیلا و اوندا امیرلارینگ فکرلارینی معقول لادیلار
 امیر شیخ نورالدین و امیرشاه ملیک ہم عیال لار انجمنیدا قاتناشیدیلا مجلس دان سونگ اولار
 تاشقاری چیتقاچ امیر تیمورینگ اینک یاقینلاری۔ اتالمیش قارچین توکل قرقره حسین
 چیغدا اول خواجہ طرخان استومی شمس الدین وفادارلار بیلان جمع بولیب مصلحتلا شیب آلدیلار
 یعنی وضعیت طلبی بیلان وصیت و ولیعلیککا تعلقلی بولگان پیر محمدینگ خذتیکا باریشکا قرار
 قیلکا نلیکلارینی ایتدیلا و بوباره دا اولارینگ فکرلارینی سورا دیلا اولار اتفاقلیک بیلان حضرت

صاحبقران نینگ بۇرۇقن حیات و مەلۇم بۇرۇقن تۇتۇقلىق بۇرۇقن لارگا باجاریلیشی شرط بولگان
 ایشلار جملە سیدان دیر و امیرزادە پیرمحمد جهانگیرنی حاکم و اوندان باشقا شەزادە لارنی محکوم (طابع)
 بیلامیر دیدیلار صاحبقران نینگ بۇرۇقن لاری ہم بۇبۇدا اولار بیلان ہمفکر دیدیلار شو تەفصیلی
 اولار نینگ بخاراگا باریشلاری مقرر بولدی شەزادە لاردان اولوغنیگ و امیرزادە ابراهیم سلطان
 (اینگالاسی اون بیری شەزادە لاری) ہم عیال لار بیلان خیرلاشیب و کوزلارینی یاسلاب امیر شیخ
 نورالدین و امیرشاه ملیک باشلیکیدا بخاراتانان یول آلدیلار رمضان آیینینگ اوینیچی کونی بخارا
 ولایتی یاقینیکا ییتیلار رستم برلاس (اونی اوزلاریدان ایلمکار یراق بخارا طرفیکا یوبارگان دیدیلار) قرداشی
 حمزه (بخارانیگ حاکمی و فرمانبرداری دیدی) بیلان اولار استقبالیگا حقیق بۇرۇقن تاشقاری سیدا
 کوتیب آلدیلار امیرشاه ملیک امیر شیخ نورالدین رستم برلاس و حمزه لاریانکی باشندان عهدلاشیب
 آلدیلار سونگ او سیردان آتلانیب مذکور رمضان آیداشهرگا کیر دیدیلار و اوزارا مصلحت لاشیب
 شهرگا آچیلادیکان دوازە و قلعه نینگ یارمی امیرزادە اولوغنیگ بیلان امیرشاه ملیککایا بۇرۇقن دوازە

رستم برلاس و اوینگ اوکاسی حمزه کا تعلقو قلی بولیشی اتالمیش توکول قرقره و اولاردان اوزکا امیرلار
 سردارلار ایسه شهرداتوریشلاری کیلیشیب آکیندی شو طریقه هر کیمسه اوزایشی یعنی دروازه لارنی ضبط
 قیماق و باشقا خدمتلار بیلان مشغول بولدیلار اول طرفدین خاتونلار بايقرا ایجال سعید وقاس
 سوپور غتمیش و اولاردان اوزکا شهزاده لار حضرت صاحبقران ینگ حاس نوکرلاری توغ و نغاره و
 بیراق لار بیلان کوک و قاره کیملار داسمرقد طرفیکا یونالیب اذه شعارین آشکار و عیان قیلیب ناله و
 فریادلار بیلان چهارراهه دروازه یگا میدیلار اما قلعه احمیدگی عیاملار اولارنی شهرکا کیرکیرمادی لار
 شوزدان سونک اولار کوئکل لاری اینزلیب دل لاری پریشان بولیب شو دروازه یاقینیدا بولگان
 شاه روح باغیکا توشدیلار آتشان نی او تمکازیب قویاش چیقیشی بیلان دروازه لارنی خاتونلار
 شهزاده لارنی اوغروق یعنی حربی قسم بیلان شهرکا کیرکازدیلار قالگان جماعه امیرزاده محمد
 سلطانینگ خانه قایمیکا قوزدیلار چونکه حضرت صاحبقران ینگ قبری اوشا سیردا ایدی آخالار
 باشلارینی آچیب سیانا لارینی تیرناب زمین و زماگکا غلغوله سالدیلار شهر احمیدگی شهزاده و

اميرلارنىڭ خاتونلارى عيان و اکابرلارنىڭ خاتونلارى بيلان يىغلاشيب ساچلارنى يايىب
 گلدىك سوليم يوزلار يىگا كوزياسلارى دىلارنى ساچب بوينيلار يىگا قارا لىگنيز سالىب حدىن تاشقارى
 ناله حدىن تاشقارى فغانلار چىكىدىلار يانا بارچه شىزاده لار و شىركىر اميرلار علما و فاضل لار دان خواجه
 اسام الدين امير سىد شريف جرجانى اميرك و ميرمهده برچه دانش اربابلارى معرفت و بىلیم
 صاحبلىرى لباس لارنى اوزگار تىرىب حاضر بولىدىلار شونان سونك شونداى حال روى بىردىكه
 اوينىك تعريفىنى تو صفىنى بيان قىلىشقا قلم عاجز عاقبت صبر قىلىش دان اوزگا چاره تاما آلمادىلار
 بىرىچە كوزىن سونك تعزىت بساطىنى يىغىشتىرىدىلار

اميرزاده خلیل سلطان اميرلار و قوشىنى بيلان تاشكىنتدان مقصدى سارى ياقىنلاشتى
 سمرقندگاچە تورت فرىنگ مسافە قالكان ایدی امير خواجه يوسف ساق چى و تارىغلار بيلان
 شەردىن تاشقارى چىقىب شىراز قىرە يىگا باردى و بساطبو سلىق شىرفىگا مىسرى بولدى بو شىرنىڭ كىتە
 لارى و سىدلارى و ھمە ھالى طبقە و قاضى لارى تىزلىك بيلان شىزاده نىڭ استقبالىگا يوزلاندىلار

خلیل سلطان قوشینی کوھک سووی ینک قیرغایکا قوندی ارغوشاه قلعه دروازه لاریننگ
 کلیدی و خزیانا لاریننگ آچقیچینی شزاده ینک خدمت چی لاریکا تاپشیردی خلیل سلطان بھری
 نہ سیننگ ۷۰۸ (۱۴۰۶.م) ییلی رمضان شریف آی ینک ۱۶ کونی شہرکا کیردی امیر
 تیمور ینک جمعی قیلگان نیرسہ لارینی تصریفکا کیریدی او صاحبقران و صیتینی ملاحظہ قلیب
 امیرزادہ پیر محمد جہانگرنی (امیرزادہ محمد سلطان ینک اوغلی و امیرزادہ پیر محمد ینک برادرزادہ سی)
 ولیعهد قلیب خانلیکا کوتاردی و رسم و عادت بوپچہ اوننگ آتینی فرمان و یارلیقلار دایتدی
 امیرزادہ خلیل سلطان بیچ بیرمانع لیکسیر و ججلسیز سلطنت ایشلارینی یورہ تیشکا کیریدی ایگی
 کوزدان سونگ صاحبقران دفن قیلینگان امیرزادہ محمد سلطان ینک خانہ قاہی کا باریب یانگی
 باشند تغزیہ ایشینی باشلادی لار و برچہ شزادہ لار آغالار و حسارتلی نوبین لاریان اطرافیننگ تانی
 عالی طبقہ لاریکا مملکت عمل دارلاری و لایق آدم لار کا نظر و صدقہ لار بیری لار آشار تارتیلار بیرنچہ
 کون او گلچ تغزیت رسمی توکال لندی خلیل سلطان بو یوردیکہ برچہ شزادہ لار و خاتون لارنی

عدت و حرملک نوینلارنی ماتام کیسیدان چقاریب اولار کاقامت و قابلیستلاری یاراشا فخرلی
 کیسلار طلاوز تونلار تارقاسینلار و خاص و یاقینلار ایچکری و تاشقاریدگی لار بلکیم برچه خلایق نی
 مول کول انعام بیلان. بخشیار و خاطرلارینی آسوده قیلسون لاریانا خزینا لار دروازه سینی آچیب لشکر
 اهلینی باشلاری یازرو کوهر ساچسینلار خدمتکار و صد اقتیلار فلک قدر پادشاهینک باجاریلیشی شرط
 بولگان امریکاغل قلیب اسراف و یوقاشنی شودرجه کایمکاز دیلار که طلالنی خرور یعنی چرم
 خلته بیلان کیلتیر ایدی لار بیرنچه کوندا کوپ خزینا لار اسراف و نابود بولیب خلیل سلطان
 مملکتی و حکومتی زوالگا یوزتودی (حمداوه ینک ایسکی اوزیک یازوی کتیدان آلینگان)

افراسیاب تاریخدان

سمرقند شهری قدیمی سیاب اریغیدان اوتیلیسا جوده کتته میداندا یاستایب یا تکان آقیش
 تیپالیکلار کا کوزیمیز توشادی. بوتیپالیکلار آستیدا انسان قوی بیلان یارایلیگان نایاب یادگار لیکلار
 یاشیرینیب یاتیدی. بوسیردا کهنه افراسیاب شهری بولگان. فردوسی اوزیننگ شاهنامه اثریدا

كىلتىرىلپىشچا افراسىاب ايران شاعلارنىڭ مەركىزى آسىكا قىلگان باسقىچلىك يوروشلارغا
 قارشى كوراشكان تورانىك پادشاه و سركرده نىڭ نامىدەر. افسانه لاردا حكاية قىلىنىشچا افراسىاب
 كوپكىنا شهرلارغا اساس سالگان. شو سبب دان سمرقند و تاشكند شهرلارى بىزىنىڭ دورىمىزغا
 تىپا شكىدا سطلانىب قالگان قدىكى خرابه لارى افراسىاب نامى بىلان يورمىلادى دىگان توشۇنچا
 كىنك تارقالگان. لىكىن بۇ كۈنگى كۈندا بىر كروه عالم لار سمرقند دىكى كىنك تىپالىك نامى بۇ قىرماغا
 علاقه سى يوق دىب چىقماقتالار. اولار كىرچا افراسىاب اسلىدا سوغدىچا نام بولوب سىاب يعنى
 قاراسو بويلارى معناسىنى اىكلاشكان. مشهور سىاب انهارلاردىن بىرى سمرقند شەرى نىڭ
 شمالىدان آقىب اوتادى. قدىدا اوز سويىنى زرفشان دىياسىغا قويگان سىابغا كىلىب توتاشكان
 بىرىنچا سايلار اوينىڭ قونى قىمىدا تىك صاعل لارنى قىرىق چوقور جىرىك لار حاصل
 قىلگان. بۇ سىرلار نىھىتدا باھواھدا مدافىعە اوچون جودە قولاي بولگان. بۇندان ۱۵ عصر مەدم سىاب
 انھارنىڭ خودى شو قىمىدا قدىم كى سمرقند كوتارگان. بۇ شەرىنىڭ ۱۷۰۰ يىل لىك جۇشتىن

حياتى و تارىخى واقعه لارگاباى اوتىشى ماناشوسىاب بويلاردا صاد بولگان ۱۳ عصر باشدا سمرقند
 چىگنرخان قوشىنلارى تامانىدان باسب آلىنىب ويران ايتىلدى. اوينىك تىپكا ايلانگان
 خرابه لارى ايسا ۱۷ عصردان باشلاب افراسياب نامى بيلان يوريتىلا باشلادى. سوغد
 دوستىنىك پلدىختى بولگان افراسياب ۲۵ عصردان بىرى قدىكى سمرقندىنىك خرابه لارىنى اوز
 باغرىدا ساقلاب كىلماقتا. او بولمىنى شىرىنىك باى تارىخىنى اوزىدا مجسم اىتگان يادكارلىك
 حسابلانادى. افراسيابدا عالم لارمىز جوده كىتتا علمى تدقیقات ایشلارى آلىب بارماقتالار.
 شىرىنىك تورلى دورلاردا بنىاد قىلىنگان عارتلارنىك قالدقلىلارى قازىب آچىلدى. اوينىك
 اوتىشى تارىخى استه سىكىن تىكلانماقتا. قازىشلار تىپىدا معلوم بولدىكى افراسيابىنىك شامىدا
 سىبىنىك تىك صاعل لارى شىرق و غربدا ايسا جىرىك لار ياقالاب ءكىلامىرگا چوزىلگان.
 دوستلىكىدا قدىكى شىردىوارىنىك قالدىق لارى جاىلاش كان. او بىرىنىچە سىردان قازىلدى.
 سىرىك خام خشت لاردان اورىب چىقىلگان بولمىنىك قالىن لىكى عىتىراچكى قىسمى

راواق سيمان اوزون يولاك ترصيدا بنا قىلىنغان. ديوار تاشقارىسى بويلاپ ساخمت كىتك لارىگا
 اوختايب نشان تويوك لارى اويسر بويىدا تورت بورچكى درىچە لار ايشلامكان. بولار
 ميلاددان اوڭكى ۳۲۷-۳۲۹ ميل لاردا كىدانيه ليك اسكندر قوشين لارى ۷۱۲ يىلدا عرب
 خليفه ليكى ۱۲۲۰ يىلدا ايسه چىنگىزخان باشلىق مغول اسلاچىلارى يىنگ يولدا مستحکم غاوبوليب
 بىرقانچا وقت باستىچىلارنى شىركا كىرتمى سمرقند آسانالاردا تويىب تورگان. قدىكى مدافى
 انشائىنىك قالدیق لارى ايدى. قدىدا افراسابىنىك اوچتادروازه سى بولگان شىمالى دروازه سى
 بخارا جنوبى دروازه سى كىش و غربى دروازه سى نوبهار ناملارى بىلان يوره تىلكان. افراسابىنىك
 ميدانى ۲۱۹ كىلتر بولگان شىرىنىك سوو بىلان تعمين لانىشى آغىر بولگانلىكىدان جنوب طرفدان
 سوو كىلتىرىلكان. سوونى كىلتىرىش اوچون پىشيق غىشت و سووكا چىدالى كىچ دان رواقىمان توغان
 قورىلب اوينىك اوستىدان شىركا كىتتارىق او مىكازىلكان. بو عجاب سوو انشائىنىك ايچكى
 قىسى قورغاشىن بىلان قاپلامكانلىكى سببى او جوى ارضىس يعنى قورغاشىنلى ارىق نامى بىلان

مشهور بولگان. كىيىنى يىللاردا افراسىدا اىلك اورتا عصرلارگا منسوب كلاچىلىك كارخانه لارى
 ھىزمندلارنىنگ اوى جاي لارى تاش تىرىلگان كوچە لار كىچكارلى سىراى خرابە لارى قازىب
 آچىلدى. تىلپىلگان يادكارلىكلار آراسىدا ۷عصرگا منسوب تصویری صنعت اثرلارى ۱۹۶۵
 يىلدا اسا سمرقند حاكىمىنىنگ سىراى آچىلدى. سىراىنىنگ ۱۱ مېترلى كوادت شىكداكى حانه
 سىنىنگ ديوارلارى رسم لار بىلان بىز تىلگان ايدى. اولاردا توى مراسىمى تصويرلامگان. آق
 نىل اوستىداكى تخت رواندا ملكە و اونىنگ آرقاسىدا اوچ چوانداز عىمال اىلگى توى كىش سونگرە
 بىز تىلگان آت يىلكلگان كىشى ھەدە بىر نىچتە آق قوش خىداب كىلدايىتگان او سپىرنلار
 تصويرلامگان. اولارنىنگ يوز قول و كوپراق كىيلاردا سوغدا چازوولار بار. ديوارنىنگ بىر
 طرفىدا كىمە داسار قىلدايىتگان ختامى ايلچىلارى ايلگىنىچى تامانىدا يىر تىچ حوانلار بىلان اىلىشوو منظرە
 لارى تصويرلامگان. ارخىلاك لارنىنگ مشقتلى محنتى طفىلى افراسىاب ميدانى دان يانە كوپراق
 ارخىلاك اشىلار تاپىماقتا.

میرزا اولو عیسیٰ نینگ تورت اولوس تدریخیدان کتایدان

او غوزخانینگ تورک قوملاریکا لقب قویکانی ذکرسی

مذکور تاریخدا او غوزخان تورکلارینگ قوملاریکا لقبلار قویدیکه اولار تا حوز او شاسم و لقبلار
 بیلان مشهور دورلار جمله دان، بیرنچا قومینگ لقبلاری قویداکیچا اوغور، قاتقلى، قیچاق،
 قارلوق، حالج، چیموغ لار اما اوغورینگ معنی سی (قوشاق) باغلاماق، سیری سیری بیلان عمدو
 بیلان باغلاماقدور بو طائفه او غوزخانکا بیر جنکدا بی سبب مدد سیرکان ایردی شو بائسیدین اولارکا
 اوغور دیب نام قویدی اما قاتقلى عقللیک، فراستلیک معنی سیدور اوزی سیرنار سادین سیر
 معنی چقارماقدیر چونچا، سیر جنکدا او غوزخان قویگا جوده کوپ بایلیک اوجا توشگان ایردی
 غنیمان ہشار اوجا آلب اوینگ قلفینی آچا آلماکدی لشکر داکیلارینگ توغری فکر
 یوریتوچی سیر توده سی اورونیب کوریشدی بی ترتیب قیدیلار، اول اوجانی آسانکیچا آچیب
 تاشلاب، آلدیلار اوز عقل و فراستی بیلان دنیا مشکللارینی یچا آلگان لیکلاری سیدین الارکا

قاتلى، دىب لقب قويدى اما قىچاق قابوق سوزيدان آلىنكان قابوق بىر درختىنك ناميدور او
 درخت تىزى سىنىنك اپچى كاوك بولادى پوستيدان تاشقار سىدا كوكلېك يوقد يرياغا چىنك اپچى
 چىرىگان، خاوك بولادى ايتادىلار كى، جنكلارنىنك بىرىدا او غوزخان لشكرى سگست مېدور و
 او غوزخان آدملارنىنك كوچىلىكىنى قتل ايتىرادى او غوزخاندا دشمنكا قارشى ضربه بىرىش قوتى
 قالمىدى ناچار احوالدا قالىب، چكىنىشكا يوز توتادى صحرادا ايگى ديا آرا لىغىدا آتدان توشادى
 لشكردا بىر خاتىنىنك قارىدا حامله سى بار ايردى اول خاتىنىنك ايرى و آتامسى او غوزخان
 كوزى اونكىدا او غوزخان دشمنى بىلان بولگان جنكدا اولدىرىلگان ايردىلار اول خاتىنىنك
 دردى قوزىب قالدى الابسز قالكان خاتون يانداكى درختىنك كاوكلىكا كىردى او سىردا اوندان
 بىر بقوت او غىل توغىلدى او غوزخان بو واقعدان خبر تاچكچ، اولار حالىكا رحم و شفقت
 قىلىب، دىدى آتامسى و باباسىنى و آتامسى و ايرىمىكە بىز طفىلى اولدىرىشى او سىتم قالدى اوشا
 او غىل بالانى فرزندلىككا قبول قىلدى و قىچاق دىب نام بىردى بوكونكى كوندكى قىچاق قوينى

اوینگ بىر اوغلى نصلیدىن دىب بىلادىلار ایشلارچا، اوغوزخانینگ اوشا بنگیدا ایران
 والیسی ایتبراق همراه ایدی ۱۷ میل اوگکچ، ایتبراق اوستیدان غالب کیدی و ایرانى استلا
 قیدی بىرىنچامت اوتىب، اوغوزخان تورانگا قایگاندا، ایشیدیکه، یانا اوینگ دشملاری باش
 کوتاریبى فرزندیم دىب انانگان قیچاققا بویوردیکه، اوزیگایقین تابع آدلاری بیلان اولار اوستیگا
 بارگای و مامق ناحیه لاریدا چیکره محافظه سی بیلان شوغوللامگای اوغوزخان فرمایگاناعن او یولگا
 توشدی و ایشیکان جایگا اورناشدی و یاشاب قالدی قارلیق اوغوزخان غور سرحدیدان توران
 زمین تانان یولگا چیتقاندا، قیش جودا ساووق کیگان ایردی دشت و صحرائی تام قار قاپلاب
 آکلان ایدی او بویوردیکه، سیچ کیم لشکردان آرقادا قالبب کیتمسون اما قار کوپلیگی و ساووقیننگ
 کوپلیکیدىن بعضیلار لشکردان آرقادا قالبب کیتدیلار اوغوزخانگا بو معلوم بولگکچ، یانا فرمان
 بىردى اولارنى تاپىب کیدیلار سوراقلانلاری بیلان بارىبىر قالبب کیگانلار بولدی
 سوریشىرب، اولارگا قارلیق دىب نام بىردیلار ایندی قارلیق نجادینى اولار نصلیدان دىب

بىلاويلار اما خالاج توغرىدا دىدىلار، اوغوزخان مملكتلار تىخرى (تاسخىرى) اوچون كىشى
 تاركاندا، حكم قىدىلار، بىچ كىم كىشىدان قالىب كىتاسون اوشا اورتادا بىر كىشى بولىب، خاتونى
 حامىلايدان قوتولگان ىردى، اما كىمقوتلىكىدان سوتى يوق ىردى صحرادا بىر شاخانى كوردى،
 تاووقنى آولاب تورگان ىردى سوتى يوق خاتون نىنگ ىرى اوشا آدم بىر كالتانى آلىب،
 شاخاكا آدى توستاووقنى اوزدان قوتقارش واونى خاتونىكا كىتاب قىلىب بىرش مقصدىدا ىردى،
 تا اول خاتوندا سوت پىدا بولگامى و فرزندى سوتدان تويدىرگامى اوشا خاتون توستاووق كىمىدان
 بىكچ، سوتى كوپىدى و فرزندى سوت بىلا تويدىردى اوغوزخان اولار احوالىدىن واقف بولوب،
 يول عزائىنى تاركان معنى سىدا بولگان خالاج نائىنى اول اوغولغا قويدى نظم مضمونى شو
 يوشدان يوپانىب بىرىنچا آدم، اوغوزخان ايشتىدى اولاردان شول دم اچچىلاندى و دىدىكى،
 كىمىنىك خاتونى، توغسا، نىچون آرگاتارتار آتىنى شاه زمان او كى قويدى خالاج نام، معنى سى
 شول قالىب كىتما، آباجان اما چىيورغا ايتادىلار، اوغوزخان سفرلارنىنگ بىرىدا بىكىرىك يوز

بىردى بىر سىرگا مىنگاچ، آندان توشدى وقاراسا، بىر توده آدملارى كىشىردان اجراب آرقادا
 قالىب كىنگانلار قاتار آرقاسيدان كىلا باشلاگانلار شوسىدان اول آدملارنى چىيورغانلار دىب
 اتادى نظم مضمونى چىيورغان توركى دا قاتار معنى سىنى بىر ادبى شىرىار شونداى دىب خطاب
 قىلدى او غوزخان توركى نجاد قوللار يگا شوترطدا نام قويدى سىن اولارنىنگ بارچاسىنى تورك
 دىب بىل، فقط ناملارى تورلچا بولدى

او غىزخاننىنگ او غىل لارىگا اورىن بىلكىلاگانى ذكرى

يىشىلارچا، بىر كونى او غوزخان او غىللارى بىلان بىرگا لىكدا شكارگا بارگان ايدىلار شكار پىتىدا هر
 بىرى بىر آو كىتىدىن قوودىلار ناگاه، هر آلتى نفر او غول بىر بولوب شكارگاه دا بىرگا لىكدا بىر جا يگا
 يىشىدىلار و بىر كان بىلان اوچ زرن اوق تاپىب آدىلار آتالارى حضور يگا محاكمه كا كىلتىرىدىلار
 او غوزخان اولوغ او غوللار يگا كانى و اوچ كىچىك او غلىگا او قتلارنى بىردى كاتتا او غىللارى
 كانى اوچ قىمكا بولوب آدىلار شونىنگ اوچون هم اولارنى بوزوق دىب اتىدىگان بولدىلار

كچىك اوغوللارنى اوچ اوق دىشادىگان بولشدى يولدا بوزوقلار اوچ اوقىن كوپ بولادىلار
 اوق ايلچى حكىمنى، كان پادشاه حكىمنى كىلتىرادى اوق مثل ايلچى، كان پادشاه بولدى يولدا ايلچى
 شاه دان كمتردور او اونغاردين يوريشنى بوزوقلارغا بويوردى، جونغاردىن اوچ اوق كىنگان
 ايردى لىكن اوز اختيارىنى بوزوقا بىردى اوچ اوق اوچون عارت سالدى بوزوقلارغا دىكه
 سوارى لار اوچون و قور اورىنى اونك تاماندىنكه اونغار دىرلار، تاينلاسونلار و اولتورسونلار اوچ
 اوقلارغا بويوردىكه چپ قول تاماندىنكه، اونى جونغار دىرلاى، سوارى لارغا و سادە لارغا اورىن
 تيارلاب اولتورسونلار اورىنلارغا قايتسونلار، شومىنگىك، بوزوقلارغا وليعهدلىك امىرنى قىلدىلار
 اوچ اوروقا امريك فرمانى بىردىلار

خوارزمشاهلار

قاراخانى لار دولتى موارء النهرىنگ اجمائى اقتصادى و سياسى ترقيتدا يانگى باستىجنى باسلاپ
 بىردى ترك اهالىسى كوچانچى قىسمنىنگ اوتراقلاشوى، شىرلار كوپلىشى و هنرمندچىلىك

ایشلاب چقارشینک رواجلاشی شراتیدا کوچاچی همدا اوتراق اهلی منفعتلاری قوشیلب
 کیتدی و مرکزلاشکان میتا دولت دائره سیدا ایگکلا سینینک بیرکالیکدا یاشاشی همدا بهکارلیکی شکلی
 قرار تلدی تیجه دا ۱۲۱۳ اصرلاردا خوارزم داقیتقا بیر تاریخی وقت ایچیدا خوارزمشاه لار دولتی
 اولوغ جهان دولتیگا ایلاندى امودریانینک سول ساحلیدا جایلانلار کورنج شهری ۱۰ اصردا سپیر
 و جنوبی روسیه بیلان کروان سودا سینینک سونکی چکیره سی بولگانلیکی تفضیلی کاتتا اقتصادی همدا
 سیاسی اهمیت کسب ایتدی کروانلار بوسیردان اوترار گاجا باران، اوسیردان ایساختای گالیب
 بارادیکان یول نینگ نوبتدگی قسیمگا اوتاردیلار باشقا یول بخارا گالیتار و بوسیردا حتای همدا
 هندوستانگا یاکه مرو و خراسان آرقالی یاقین شرفا آلیب بارادیکان یوللار ایریشکچا چاییتیب
 باراردی سیردیانینک قوی آقیمیدا جایلانلار بولیب، اسلامنی انجا آلدین قبول قیلکچان جیندا
 خواره و یانگی کند شەرلاری کاتتا حربی سیاسی و اقتصادی اهمیت کسب ایتدی اولاردا اساسن
 اوغوزلار و قیچاقلار یاشار، بوندا اوغوزلار تدمسری کوراق ایردی قیچاقلار مملکتیدان بخاراگا

آلب بارديگان کروان يولى اوستيدا جايلانگان جيند اجراليب تورار ايردى، اورتا اصرياه
 لاريننگ تكد لايچا، او كاتاشهر ايردى خوارزمشاه لار لشكريننگ اينك ياخشي حربى قملارى،
 سركرده لارى شو سیردان آكينار، يوقارى لوازىلى عىدارلار شو سیردان چيقار ايدى افسانه وى
 تيكيش اوزىنى خوارزمشاه دىب اعلان قىلىنىشكاچا جيند نأبى بولگان، بوسيركا اينك سويوكى
 اوغلى نصرالدين ملكشاه نى نأب ايتىب تانلانگان ايدى ۱۰۹۷ يىلدا سلطان برك ياروق اوزىكا
 صادق بولگان انوش تيكيننگ اوغلى محمدنى خوارزم حكمدارى ايتىب تىنلاب، اوگما خوارزمشاه
 عنوانىنى سیرادى شو وقتان باشلاب انوش تيكيننى خوارزمشاه لارى دولتىنگ تدرخى باشلانادى محمد
 خوارزمدا اوتىزىل حكمدارىك قىدى و وفايكاچا سجريننگ صادق فقراسى بوليب قالادى همدا
 اوينگ ايشاچىنى قازانادى شوننگ اوچون محمد وفات اىگاندا سجر اوينگ اوغلى آتسزنى
 سيرا ايگىلانامىدان وارث ايتىب تىنلايدى ليكن او آتسز خوسيدا جودا يا تىكلىشگان ايدى آتسز
 خوارزمينگ تولامو سىلكىكىنى تىنلاي آلمادى قاراخايلارگا اولپان تولاشنى دوام ايتىرگان حالدا

۱۱۵۶ ییل ۳۰ ایولدا وفات ایتدی نوبتدگی حکمدار ایل ارسلان خراسانی بویسوزیریب،
 آذربایجاندا اورناشیب آلادی و او ایردا اولکی حاکمی و میل قلیب قادیرادی عین وقتدا او
 خوارزم همان اولپان تولاب تورکان قاراختایلارگاقارشی آغیر کوراش آلیب بارادی او ۱۱۷۲
 ییلدا وفات ایتادی اوینک کاتاوغلی تیکیش قاراختایلارمددی بیلان تختنی ایگاللایدی او آتامی
 کبی قاراختایلارگاقارشی کوراش آلیب بارادی تیکیش نشاپورنی، سونکرا خراسانینک معلوم
 قسمی بایب آلادی و خوارزمشاهلار ملکیکا قوشیب آلادی تیکیش اوکاسی سخریوراک خسته تیکیدین
 اولکانیدان سونک ترکییگا خراسان، مرو و هرات کیرگان بویوک بیر دولتنینک حکمداری بولیب
 قالادی تیکیش ۱۲۰۰ ییل ۳ ایولدا بغداد اوستیکا قوشین تارگاندا خوارزم و نشاپور اورتایدی وفات
 ایتادی آرادان اوچ کون اوتیب اوینک اوغلی محمد الاوالدین کورکنج احالیسی کوز او نکیدا
 سرای یانلاری و امیرلاری حاضر بولگان بیر وضیتدا خوارزمشاه لار دولتی تختیکا اوتیرادی
 آرادان کوپ اوتامی اوینک شاه لیکی تحکیکلی بولیب قالدی محمدینک اوکای آغاسی نشاپور

حاکمی ہندو خان و خوارزشاہ آناسی تورکانتون بیلان باغلیق ایدی

بخارا

علم فن فی ایگاللاش ہریر مسلمیہ و مسلمیم کا فرضدیر بو دعوت بخارا شہریدگی مدرسہ
ایسکینینک یوقاری قسیمگا اویب سیتیلگان یعنی ہریر عیال و ایرکاک البتہ علم آیشی کیرک
دیلاقتا اوشا وقتدا دین خرافات باتقاعیگا بانگان اوشو شہرینک حیات طرزى بو شعارگا بیچ ہر
موافق کیلماسدی اونى قایسی داویورک جرعت بیلان سیتگان تاجدار عالم (اولوغ بیک) بخارا
ولایتی نینگ قاق مرکزیدا شونداى مدرسہ قوری سیتیلگینی اولوغ بیک نینگ زور مرد لیکى دىب
سابلاسا بولادی مدرسہ دا اولوغ بیک دینی فنلار بیلان ہر قطاردا کرا تیک حوقوق سلیک تاتما تیک
استرانامیہ منطق ناطلیک صنعتی موسیقہ حطاطلیک سینگاری دنیاوی فنلار ہم اوقیتیلگان
معرفت یولیدگی ماناشو فعالیت کینچالیک مسلمان روحانیلار نینگ قاتیق قار سیکلیگا اوچرادى
بخارا مرکزی آسانینگ کمنہ شہرلاریدان بو شہر بوندان ۲۳۰۰ میل مقدم زرفشان وادیسیننگ

قوئي قسيدا قد کوتارگان دست اول او دریاينک زيرود ناملی قوئي ترماغيننگ ايگلی صاحبدا
 بىر بىرگا قاراما قارشى جايلانگان اوچتا قيشلاق شکیدا پيدا بولگان قيشلاق ينک چهار اطرافى
 قديم دا نهايتدا خوش منظره ایدی بوتون وادی بویلاب اطرافى قاپلاب يانگان قالین درختزار
 چاکالاکزار و توقانزارلاردا توری تومن يا ووايى حوانلار بهدا عجاب قوسلار بولگان شوننگ اوچون
 بو اولگانى و اوندا قد کوتارگان دستلابى شرنى احالى قديدا بوغ آرا يعنى تنگرى جمالى دىب
 بوریگان بو قديكى اوچ قيشلاق ينک اطرافى اوشا زمانلاردا ياق الاحيدا الاحيدا مدافه دیوارلارى
 بیلان اوراب آلینگان ایدی دیوارلار بلند و قالین بویلب پحسا و سیریک خام غشلاردان
 اورىب چىقىلگان اولار ينک اوسىر بوسىریدا بلند مناره و موله (تالانچ مناره) لار بنا قىلىنگان قىل
 و قىلاریدا دشمنگا اوق اوزیش مقصدیدا دیوار و مناره لار بویلاب بىرنچا قاتار نشان تویومکارى
 ایشلانگان شرنىنگ بىرنچا دروازه سی بویلب هر قىمىگا الاحيدا دروازه آرقالى کىرىلگان دروازه
 خانه لاردا مخصوص ساقچىلار يعنى دروازه بانلار تورگان کىچ توشىشى بیلان دروازه لار بىرىکتىلىب ايرتا

سحر دا آچىلىكان قىل و قىلاردا اولار كىچە و كوندوز طمبە لائىب تورىلىكان شەر مەھسۇس دىوار بىلان
 اورالكان اينك بىلەن قىمىكا تورىلىكان قورغان ارک دىب اتالادى اوندا پادشاه و امىرلار ياشانكان
 ارکدا پادشاه يىنگ كوشكى و سىرايلار دىن تاشقارى خزىنە پول چىقار يىلادىلىكان طربخانە قامانخانە نوكرلار
 اوچون باستىر مالار بولكان شەرىنك قانكان اساسى ايگى قىمىدا شەر عىمانلارى سوداكرلار، مەرمەنلار
 ياشانكان اولار يىنگ كارخانە و دوكانلارى شومىنك دىك عبادت خانە لار و بازار جايلانكان قەدىم دىن
 بخارا خطاي ايران كىچىك آسپا و اورتا دىنگىز بونى مەلكىلارى بىلان باغلامكان سودا بولى- بويوك
 اىپاك بولى اوستىدا جايلانكان بولس بويول آرقالى بخارا لىك سوداكرلار خطاي ھىندستان ايران
 ووزتە كا تويە لار كارواندا تورلى خىل سودا ماللارنى آلىب باركانلار ۹ عىسردا بخارا قەدىمكى اوچتا
 قىمىنى ھەم اوز اىچىكا آلكان يكانە تاشقى دىوار خلقى بىلان اوروب آلىندى عىسرلار او تىشى
 بىلان خدودى يانادا كىنگىدى اونىنگ اطرافىدا شەر دىوارى تاشقار سىدا يانكى محلە و كىزىلار قە
 كوتاردى ۱۶ عىسردا اىسا يانايانكى جايلارنى اورالكان باشقا تاشقى دىوار خلقى سى بىلەن اىتىلىكان بو

دیورداشهرگا ۱۱ دروازه دان کیریلگان بود دروازه لاریننگ بعضیلاری آرقالی سمرقند خوارزم خراسان
 و ایران قارشی و تیرمیزگا تامان یول کیتگان قالگانلاری بخارانی اطرافدگی قیشلاقلار بیلان
 بوغلاگان اورتا عسرلاردا بخارا مرکزی آسیا و اورتا شرقدا علم فن معرفت و مدیتیننگ
 مرکز لاریدان بیریگا ایلامگان بو شهردا مشهور ممتکر عالم و ادیب لاردان ابو علی ابن سینا زرخنی
 رودکی و باشقالار یاشاب ایجاد ایگان عسرلار دوامیدا بخارا مرکزی آسیاننگ بیریگ معموری
 مرکزی صقیدا هم تانیلیدی او قوی زرفشانینگ قدیم گی حاکم لاری بخارخدا ت لار دولتی (۸-۵
) سامانی لار دولتی (۹-۱۰) بخارا خانلیگی (۲۶-۱۲۰ صرباشی) همه بخارا خلق ریسوبلیکده سی
 (۱۹۲۴-۱۹۲۰) پلختی بولیب کیدی اوز تاریخی جریانیدا بخارا بیریچه بار تاشقی دشمنلار
 تامانیدان ویران ایتمیگان اسلاچیلار تاشیردا قانلی جنگلار میدایگا ایلامگان لیکن یانا قایتا قایتا
 تیکلامگان بخارا تاریخی عابد لارگا جودابای عمائل سامانی مقبره سی (۱۰ عسر) مناره کلان (عسر
 ۱۶) چشمه عموب (عسر ۱۴) طاق زرکران طاق تیلک فروشان طاق صرافان مجموعه لاری

(۱۶عس) ارک (میلاددان اول عسر ۴-۳-XX عسر باشی) عینتساب حاوز میدانیدگی
 معمارى عابده لار مجموعه سی (۱۶-۱۷) کبی لار اوز دوریدا بخاراینک داوروغینی جهامگاتاراکان
 اسکندر ذوالقرنین

میلاددان اولکی ۱۷ عسراورتالاریدا کریتیه شمال شرقیدا قدرتلی مکیدانیه دولتی تشکیل تاپدی
 اونینگ پادشاهی فیلیپ II میلاددان اول ۳۳۸ ییلی کریتیه نی بوسوندوردی و شرققا یوریش
 قیلیش اوچون کاتته قوشین توپلادی بیراق او توساندان وفات ایتدی تنحکا اونینگ ۲۰ یاشار
 اوغلی اسکندر ذوالقرنین اوتسردی (میلاددان اول ۳۲۳-۳۵۴ ییل لار) میلاددان اولگی
 ۳۳۴ ییلا اسکندر ذوالقرنین شرققا یوریش باشلادی او اورتا سیر دینکنزیننگ شرقی حدودلاریدا
 اوروش قیلیب ایران شاهی دارا III قوشینلارینی یینکدی کیچیک آسیا مصرنی اوزیگما
 بوسوندوردی نیل دریاسی قویلادیگان سیردایسیریک شهر برپا قیلدی و او مگالیکسندریه دیب نام
 قویدی مصرکاهنلاری اسکندر نی فرعون و خدا دیب اعلان قیلدی لار اسکندر میلاددان اول ۳۳۰-

۳۳۱ ییل لاردکی اوروشلاردا ایران قوشینی تارمار اییب ایران نی باسیب آلدی دارا III شرقتا تامان قاحدی و اویردا اوز نابی بیس تامانیدان اولدیریدی ۳۲۹ ییلی بهاردا اسکندر اورتا آسیکا یوریش قیلدی نیز آرادا بقتریه نی بویسوردی محلی خلق اخلانی لار ظلمی دان نیزار بولگان ایدی بو حال با سقچی لارگا یورتنی آسانلیک بیلان باسیب آشکا اکلان توغیردی شوزان سونک اسکندر قوشینی بیلان آمودریا بویسکا کیلیب توشدی لیکن او بوکاتادیدان اوتیش اوچون کیمه تا آلمادی کوریک کوریش اوچون ایسا یاغلاچ یوق ایدی شو سبب لشکر لاریکا سامان تیقتیکان میش تارقاتیردی لشکر ع کوندا دیدان اقدی و سوغدیاناگا یوریش باسلا دی ۴ کوندا مرافند (سمرقند) شهریکا کیریب کیددی شهر خودا اوزون دیوار بیلان اورالکلان ایدی شهرینگ ارکی یانا بیر مستحکم دیوار بیلان اورالکلان ایدی شومکا قارامای یونان لار شهرلارنی ایگاللا دیلار و عیاوسیز تلان تراج ایتدیلار اطرافدگی قیشلاق لارنی هم تالاب کیسین یاقب یوباردیلار اسکندر سوغدیانا دا یانا یتیتا شهرنی باسیب آلدی شوزان کیسین او تاناس دیاسی بویدا اوزاقدگی

اېكسندريه دېكان كاتتا شهر قوردوردى شهر حاضركى تاجيكستانىنگ جند شىرى ياقىنىدا جايلاشكاندى
 بو شهر اسكندر اوچون تاشكىنت فرغانه وادىلار يگا يوريش قىلىشدا تالانچ بوليب خدمت قىلىشى
 كىراك ايدى لىكن اسكندرىنگ او تامانلارگا قىلماچى بولگان يوريشى علكا آشماي قالدى سوغدييانا
 داکاتتا قوزغالان کوتارىلگان و او مكا بطريه لىلار قوشىلگانى حقىدا بىر بىرىدان تشوشلى خبرلار كىلا
 باشلادى شوپىت بقتريه هم اسكندر تصرفىدان چىقىب اوز مستقل لىكىنى قولگا كىرىدى اسكندر
 ايسا اېلگى اوت آراسىدا قالدى بىر تاماندان مستقل لىكىنى قولگا كىرىشكان بقتريه بىلان قوزغالان
 کوتارىگان سوغدييانا ايتىلگىنچى طرفدان يونان عىسكلار يگا تىز تىز هجوم قىلىب اولارگا كاتتا تلافىلار
 يىتگازىب تورگان سىكلار آراسىدا قالكندى اجدادلار يىمىر يورت مستقل لىكى اوچون مردلارچا
 كوراشگا كىرىشكان ايدىلار شولاردان بىرى سىتامين قوزغالانى بولدى اسكندر سىتامين گا قارشى
 ۸۰۰ آتلىق و ۳ مىنگ پىاده كىشكر جوندى سىتامين اولارنى تار مار قىلدى شوندىن سونك
 اسكندرىنگ اوزى كاتتا قوشن بىلان كىلىب سمرقندنى قاتتىق اسكىنچه گا آلدى كوچلار يىنگ

ایماں ایدی یاخشی تعلیم آلکان اسکندر قوشینینک قولى بلند کیدی سیتاین چکینیشکا مجبور
بولدی باسچیلیک اوروشی دوامیدا اسکندر اورتا آسیا ختلارینی یینگیش آسان ایما سلکینی
توشونب میدی او هیلد نیرنگ یولیکا اوقدی و شو یول بیلان سیتاین قوزغالانی باسیردی
آزادلیک قوزغالانچیلاری یینگیکان بولسادا او اولوغ اجدادلاریمیزینک مردلیک حسارینی
یارقین نایش ایدی اسکندر ذوالقرنین اورتا آسیانی بویوندریشکا ایریشدی سیراق بو او مگا جودا
قمتگا توشدی ایراندیک قدرتلی دولتنی اوچ آی اچیدا بویوندرگان اسکندر اورتا آسیانی
بویوندریشکا ۳۳۱ میلاددی اسکندر ذوالقرنین میلاددان اول کی ۳۲۷ میلی هندستان اوستیگا
قوشن تارتدی اویانکی اوروش لارکاتیارکرلیک کوریش اناسیدا بیزگاک کسلی گا اوچراب قالدی
و میلاددان اول کی ۳۲۳ میل نینگ ایونیدا ۳۳ یاشیدا وفات ایدی

میت الحکمه یاخود معمون اکادیمیه سی

معلوکمه پیغمبریمیز محمد علیه السلام دان کسین چهار یارلار ابوبکر عمر عثمان و علی لار سیرین کیتین

حلیفه بولدیلار و اسلام دینینی تارقایش سیاستینی دوام ایستیردی لار عرب لار حیرتاموز تیزلیکدا
 افریکانینگ شمالی قسیمی ایران مرکزی آسیا گوکز آرتی اولکه لارینی غربدا سپرینی یاریم آرالینی ضبط
 ایستیلار خطای چیکاره لاریدان اسانیه گچه بولگان جایلاردا یعنی سیر کره سینینگ انسان یاشایدیگان
 جایلاری نینگ یارینی بیرلاشتیرگان حلیفه لیک دولتی تیزدیلار حلیفه لیکدا سودا و هنرمندچیلیک
 کینگ رواجلاندی قاغاز ساپال و شیشه بویولار ایستلاب چقارش یولکا قویسیدی معدن لار قازیب
 آلیش و قایتا ایستلاش ترقی ایستدی مرکزی آسیا خقلاری نینگ خالیک ساحه سیدگی یوتوقلاریدان
 کینگ فایده لانیلب سغی سوغارش اریق لاری توغانلاری سو آسبارلاری قوریش
 باغدارچیلیک پالنرایکین لاری پنجه شکرپیه ایکیش باراسیدگی یوتوغ لاریدان کینگ بهره مند
 بولدیلار حلیفه لیکنی تشکیل ایستگان منطقه لاردا هنرمندچیلیک بازار اوچون بویوم ایستلاب
 چقارش ایچکی سودا علاقہ لاری تاور آماشتیرشلار کینگ یولکا قویسیدی بودورد ا قورو قلیکلار آرقالی
 عملکا آشتیریلگان قطعہ لار ارا سودا یولی (بویوک ایساک یولی) بیلان قفاعلانا می دینگنیرامان یول لاری هم

آپھیدی دیا سو یول لاریدان ہم کینگ فایدہ لانیلیدی تیجہ داعلم فن ینگ رواجی کاتنا
 احتیاج سزیددی عینیتساتیما تیکا استرانامیہ طبعی فنلار کیمہ سازیک و کاتنا اشاعتلار قوریش اوچون
 فن ینگ رواجی جودا مهم ایدی احالی ینگ کولیدیشی شہرلار سانیگ آرتیشی و عمومی ترقیات
 درجہ سی طباط فنی رواجینی تقاضا قیلار ایدی بولار ینگ ہمہ سی اسلام دین شکلیدار یواجلا مگان
 یاریم بدوی ایلت لاردان عبارت بولگان عربلار ینگ ضبط لیتیلگان باشقا و ایسلار ینگ ایلغار
 یوتوقلارینی زودلیک بیلان اوزلا شیریش نی طلب قیلار ایدی طبعی کہ اولار شوندا می یولدان
 باردیلار تیجہ داعرب مدینتی دیب اتالگان عموم خلق مدینتی یوزاکا کیددی عرب تیلی ققطکینا حلیفہ
 لیکنی تشکیل قیلگان خلق لار اورتاسیدا علاقہ تیلکینا بولیب قالمای بلکہ علم فن تیلگاہم ایلانندی
 اونینگ علمی و کرانیکہ سینی ایشلاشدا مرکزی آسیالیک عالم لار عبداللہ خوارزمی محمود ز محشری
 یوسف سگکانی کبیلار کاتنا حصہ قوشدیلار حلیفہ لیکنینگ پداحتی ۷۶۲ ییلی دمشق دان بغدادکا
 کوچیریلدی عالم لار ہم یانگی پداحتکا چارلاندی تیز آرادا بغداد دو تشینگ علمی مرکزیکا ایلانندی عباسی

حلیفه لار المنصور حارون الرشید و اوینک اوغلی المعمون علم فن عیقتیه فلسفه ماتیاتیکا استرانامیه
 ینک رواجیکا حیرخواه لیک بیدیر بکینا قالمای اوینک رواجیکا حامیلیک هم قیدیلار حارون
 الرشید دوریدا بغداددا کوپلاب کتبخانه لار تشکیل ایتیدی اولارینک اینک سیرکی حلیفه کتبخانه سی
 ایدی کتبخانه لارکا حلیفه لیکنینک توری منطقه لاری و خارجی یورتلاردان کتابلار کیلتیریلادی
 اولارنی کوپلاب ترجمان لار عالم لارباشته تیل لاردان عرب تیلیکا ترجمه قیلار دیلار بغداددا ایجاد
 قیلگان عالم لارینک کوپچیلیکی یورتداش لاریمیز بولیب «عرب فنی» دیب اتالمیش علم ینک
 رواجیکا شمه لی حصّه قوشگانلار حارون الرشید اوغلی معمون اول خوارزم سونک خراسان نایی
 ایتیب تاینلانگان ایدی معمون آتاسی کبی علم فن رواجیکا حامیلیک قیلووجی شخص بولگان
 معمون مرودا اوز اطرافیکا خوارزم فرغانه سوغدیانه شاش فاراب کبی اولکه لاردان کوپلاب عالم
 لارنی توپلاب اولارینک علمی ایجادی فعالیتلاریکا شراعت یاراتیب سیرگان عالم لار ایحیدامحمود
 موسی خوارزمی احمد فرغانی عباس ابن سعید جوهری لار بار ایدی ۸۱۳ ییلی اوز برادی بیلان

حاکمیت او چون بولگان کورشا غالب چیتقان معمون حلیفه لیک لوزیمیکا اوتیرادی ماورا انهردا
 باشلامکان حیرلی ایش علم فن رواجیکا حامیلیک قیلیش نی گینکراق مقیاصدا دوام ایتیرادی بو
 دوردا فلکیات طبابت فلسفه ماتیمیکایی فلارگا عائد رساله لار کریک سهریانی سنسکریت پهلوی و
 خورزمی تیللاریدان عرب تیلیگا ترجمه قیلینادی المعمون عاللار کروینی (مروداکی) بغدادگا تکلیف
 قیلادی و «یت احکمه» (معمون اکادیمی سی) دیب نام آلکان او یوشمه نی تشکیل ایتادی یت
 احکمی سل سایین عرب ایران سهریانی یونان یهودی ملتلار یگا منسوب کولاب عالم خطاط ترجمانلار
 حسابیکا کینکابارادی علم لار آرسیدا مرکزی آسیالیک عالم لار فعالیت کورساتیشکان یت احکمه
 عالم لاری ترجمه ایشلاری بیلان قاعئلانامی علمی ایکسپدیته لار هم او یوشترگانلار مثلا ۸۳۰ میل
 لاردا محمود موسی خوارزمی رهبر لیکیدا غربی هندتا محاکم کینینچالیک ویزاتیه کا خزریه کا علمی ایکسپدیته
 لار یوباریلکان ایدی عالم لارینگ فکر یگا کور خوارزمی هند صفره لاری بیلان اوزی عملگا آشیرکان
 علمی ایکسپدیته دوریدا تانیشکان و ماتیمیکایی کا کیر یگان علم فن ادبیات فقط حلیفه لیک پدحتی

بغداددا كينا اياس بلکہ آكدين دان مدنى عادت لارگا باى بولگان خوارزم مرو بخارا سمرقند بلخ و باشقا جايلاردا هم رواجلا تكانىنى ايتىب اوتىش كىراك (غرب و شرق كتابى دان)

تدبرى عالم

مولانا حسين واعظ كاشفى هر هفته جمعه كونى هر اتىنك اولوغ ميدانيدا وعظ سوزلار خلقچا پند نصيحتلار قىلار عبرتلى حكايه لار سوزلار دى اونىك جاضه لى سوزلار يگا مضنون بولگان خلق مولانا حسين كا نظر نيازلا رىنى بيراردى مولانا حسين وعظ تام بولگان دان سونك يىغىلگان آلتىن و كوش تنگه لارنى بيررومال قىلب آلب مدرسه داكى حجره يگا قاتاردى ايرتاسيكا شويىغىلگان پول لاردان اوز روزغارىكى يىتارلى بير آرز قىمىنى آلب قالكانىنى كبغىل چاره لارگا بولىب بيراردى بير جمعه كونى مولانا حسين كاشفى وعظدان توشگان آلتون و كوش تنگه لارنى آلب حجره يگا قاتردى ياريم كچه مدرسه اهلى شيرىن اويتودا ايدى شوچاغدا مولانا نىنگ حجره سى يانيدا آياق شرپه لارى ايشتيدى كىمىر حجره ايشكىنى سىلگىننه تا قىللا تدى مولانا ايشكىنى آچوب

قوراللامكان آلتى كيشىنى كوروب حىردا قالدى كىلكان نامعلوم كىشىلار ايچكارىغا كىرىب حجره
 ايشىكىنى زنجىرلادى لار اولاردان بىرى مولانا حسينغا تعظيم قىلىپ ايتدى محترم دامله بىر اوغرىلار
 طاعفه سيدان بولامىز شوكونلاردا پولكا محتاج بولىپ قالدىك شو احتياجمىزنى سىزغا عرض قىلگانى
 كىلدىك بوكون وعطدان توشگان آلتون وكوموش تانگه لارنى بىزگه بىر ايتار سىز دىب اميد قىلامىز
 مولانا حسين اوغرى لارنى آچىق يوز ملايم لىك بىلان قبول قىلىپ اولارغا جاي كورساتدى
 درحال دستورخان يازىب نان ميوه وشىرتلار كىلتىردى اولار بىلان سىجىلاشيب اوتوروب
 دىدى غىزلار بو كچه مىنگا مھمان بولوب كىلدىكىنكى خوش كلىمىز مىزبان البته مھمان نىنگ حر مېنى بجا
 كىلتىرىشى كىراك ميدان ياردم سوراب كىلكان ايكانسىز جان و دل بىلان قبول قىلىپ قولمىدان
 كىلادىگان ياردمنى سىز غىزىر مھمانلاردان ايامان يالغوز آلتون وكوموش تىنگه لارنى كىنگه ايماس ھىر
 قاسىنگىزغا حتى تون ھىم بىد قىلامان حاضر پلاو تايارلاشكا كىرىشلىك پلاوگا كىراكلى ھىم نرسە بار
 سىزى كوشت بىراى توغرا نىگىز بىر نىگىز اوچاققا اوت ياقىنگ سىزلارنىنگ قولىنگىزدان مېن ھىم

پلاويش آرزويدان مولانا حسين در حال گوشت سبزی کيلتيريب کوتيماکان ممانلار ينگ
 آدلار يگا قويدی مين بيکار اوتيرماي گوشت سبزی توغراب بولکوي ننگنرچه جودا قزيرق بير حکايه
 ايتيب بيراي دیدي او اوغري لار مولانا کاشفي ينگ ناطليکيني سوزکا اوستا ليکيني بيلار اوينگ
 ياقملي تاثرچن و عطاريني ايشيگانديلار اوغريلار دامه ينگ حکايه سي پالادان هم شير سراق
 بوليشيني توشونيب اول حکايه ني ايشيتش آرزويدا ايگانليکلاريني بيلدیرديلار مولانا وعظ ايتار ايکان
 ايگلي تاماگاکورسي قويديريب شوکور بيلار آراسيدا يوريب سوزلاردی شوعادتي بويچه حجره دحلنري
 ينگ اويانغيدان بويانغيا يوريب حکايه ني باشلادی بير شردا احمد اسلي کبغل آدم ياشار ایدی او
 شردان تاشقاريدگي بيرچه سیريگانين ايکيب اوندان چيققان حاصل بيلان کون کيچسار ایدی
 بيريل بهار آيدا سیريني آماچ بيلان حیدار ايکان حوکنر قايقيب کيتيدي قاييگان جاني
 تيشيردی بيرزسه ينگ اوچي کورينيب توراردی او جاني ياخشيلاب کاولاگان ایدی آغزی
 محکلمان کاتا و آغير بير کوزه کوريندی احمد کوپ اورينيب کوزه ني زورغا چيقاريب آلدی

در حال اوینک اغزینی آچدی کوزه آلتون و جودا قمتبها تاسلار بیلان تولایدی احمد جودا حیران
 بولوب قالدی کوزه نی کوتاریب آلیب کیلتشگا کوچی میتادی آلیب کیلتگان تقدیردا هم آدم لار
 شه لانیسی ممکن مانا شولارنی اویلاب باشی قاتگان پچاره احمد: اینک یاخشیی کوزه نی کومیب
 اویگقا قاتای ایتاسی کون قوشنینی آلیب کیلامان ایگاولاشیب کوزه نی اوراب چیراب
 کوتاریب اویگقا کیلتیرا منیر کوزه اچیدگی آلتون و قمتبها تاسلار اینک یارمینی اویگقا سیرامن قاتگان
 یارمیی ینگا میتیب آرتادی دیگان اوی حیال بیلان کوزه نی کومیب خوکیزنی حیداب اویگقا
 قاتدی احمدینگ حیدکار ایار سیربای قوشنینی بارایدی بوبای زا سردا صوفی بولیب کورینسا هم
 قلبی ناپاک اوزینینگ منفعتی یولیدا هر قاندای جنایتان تارتینمادی ساده دل احمد شوبای
 قوشنینی چاقیرب واقعه نی اویگقا سیرا سیر سوزلاب سیردی اوزی بیلان باریب کوزه نی آلیب
 کیلتشگا یاردم سیرا کوزه اچیدگی بایلیگکا شیریک قیلشینی بیلدیروی حید کر بای جودا سونیب
 کیتدی سیرکا باریشگا وعده سیردی ایتاسیگا هر ایگی قوشنی دالاکا باریب کوزه نی کومیلگان سیریدان

چهار دیلار نابکار یارلار باي اوزيگاحاص بولگان يامانليک کوچه سگاقدم باسدي صاف کومگل لي
 چاره کبغلني اولديرب بوتون بايکيني اوزيگاقالديراچي بولدي شوافلاس نيسيئني علكا اشيريش
 مقصيدا احمدگاتاسلاندی غايدا کوچلي بولگان بوابلس کوچ قوتی يوق زورغه قيميرلاب يورگان
 احمدني بيرزده سیرکايقتدی اوستيگامينب آلب بويگاپچاق تارتاچي بولدي اوغريلار حکايه کا
 مهلبا بولوب هم نرسه ني اونوشگان ايدي اوياق بوياقا يوريب حکايه ايتب فرصتي عنيمت
 بيلوب ايشک زخچيرني سيگينکينه توشوروب قيوب حکايه ني دوام ايتيردي چاره احمد تاش
 يوراک بايگا جان قوشنيم ميگارحم قيل اولديرما کوزه داگي آلتون و قمتها تاسلارينگ هم سي سيگي
 بولسين ميگاسيچ نرسه کيراک اياس ديب هر قانچه يالينيب يالوار سا هم رحم سيزباي اونى قبول
 قيلمادي احمد جانيدان اميد اوزيب بايگا ايتدي دنيدان اوشيگاکوزيم ييتدي فقط سيندان بير
 التاسيم بار بوني رد قيلماتنيم حانله دارايدى اوگابايب ميننگ شوو صيتيني ايت اگر او غيل
 فرزند کورسا اسميني داد قويسين ديدى باي باشيني قيميرلايتب و صيتيني قبول قيلمکاني بيلديردى

وقت او مھازمای احمدینک باشینی کیسیب آلدی حکایه شویرکایمیگاندا او غری لاردان داد فریاد
 کوتاریدی همه لاری مظلوم احمدکا اپینیب کوزیاشی قیدیلار مولانا کاشفی یانا سوزیدا دوام قیدی
 بای احمدینک جسدینی توپراقتا تاپشیریب خاطر جم بولگاندان کیسین کوزه نی توپیکا اوراب آلیب
 اوپیکا قایدی در حال احمدینک خاتینیکا او چراب ایری احمدینک اولکانینی و اولیمی آلدیدان
 قیلکان و صیتینی ایدی بیا قیش خاتون نیما هم قیلسین یغلاب سیفتاب قالاویردی بیرنچه آمی
 او مھکادان کیسین کوزی یارب سیر او غیل توغدی ایریننگ و صیتیکا عل قلیب او غلیکا داد
 دیب اسم قویدی آنا پچاره آغیر مشقتلار تارتیب بولسا هم بالاسینی یاخشی تریه قلیب او ستیرا
 باشلادی بالا اوسیب تورت یا شکا کیردی کونلاردان سیر کون شهر حاکمی اوز آدلاری بیلان کوچه
 دان او تیب کیتیا تگان ایدی داد آتلاریننگ آباق تاووشلارینی ایشیدی بالا ایما سمو تاماشا قیلماقچی
 بولوب کوچه کا قاراب چلیدی آنا پچاره بالاسی آتلاریننگ آیاقلاری آستیدا قالب کیتشیدان
 قورقوب جان حالتدا اویدان یوکوریب چیتدی کوچه تاماگکا یوکوریب داد داد قای سیرداسان

او غلیم دیب باقیرب او غلینی قیدر باسلادی مولانا حسین کاشفی حکایه شویرکامیگاندا بوتون
 مدرسه اهلی ایشیارلیک قلیب داد سوزینی تاووشی بارپچه قیچقیرب ایدی اوغریلار داندله
 داوینک الم زده آناسی شوندا ای باقیرب بالاسینی قیدر باسلگانی تئصور لاپاتیلار دیب او یلاب
 حکایه نی ذوق شوق بیلان تینکلاب اوتیرار دیلار مدرسه اهلی داد دیگان تاووشنی ایشیتیب
 اورینلاریدان تور دیلار تاووش مولانا کاشفی ینگ حجره سیدان کیلایا تگانی بلیب شوتاماگھا
 یوکوردیلار حجره ایشینی آچیب ایچکاریگا کیردیلار مولانا ینگ اشارتی بیلان اوغریلار کاتاسلانیب
 اولار ینگ قول لارینی باغلادیلار اوغری لار داندله ینگ نیرنگیکا توشونیب حیرت
 برماقلارینی تیشلادیلار تانک آتیب قویاش چیتقاندان سونک اوغری لار پادشاه حضوریکا
 کیلتیریلدی پادشاه واقعه نی ایشیتیب اوغری لار ینگ همه سینی اولیگا بووردی مولانا حسین هم
 بندی بولگان اوغری لار بیلان پادشاه حضوریکا کیلگان ایدی اولیم جزاسی حکمی ایشیتیریلگاندان
 کیسین اوغریلار باشلیغی اورنیدان توریب کاشفیگا تعظیم قلیب ایدی آفرین مولانا حسین کاشفی

بىزنى بىچ بىر حاكم قوڭكا توشىرا آلمانگان ايدى سىز ايسه عجاب تدبير ايشلايتىب بىزنى بىزى ايتىدىنكىز
 سىزىنىك عادتدان تاشقارى بولگان دىكىلىكىز تدبيركار لىكىلىكىز آلدیدا باش ايگانىز فقط اوليم
 آلدیدان سىزدان التماس قىلامىز حكاية نىك دوامىنى سوزلاب بىرىنىك تامم ايشىتىب سونكره
 اولساك دىنادان بى ارمان كىتامىز مولانا حسين كاشفى پادشاه نىك اجازتى بىلان حكاية نىك
 دوامىنى سوزلاشقا كىرىشى حاكم دادىگان تاوشنى ايشىتىب درحال توختادى آدلار يگان زودلىك
 بىلان نقش قىلىب داد فرىاد قىلگان كىشىنى حضور يگان كىلتىرىشى بويوردى كىچكىنا بىرىاش او غمىل
 بالانى باغرىگان باسىب كوزىدان قمار قمار ياش تامچىلارنى آقزىب تورگان خاتوننى حاكم حضور يگان
 كىلتىر دىلار حاكم آتدان اىرغىب توشىب خاتون نىك يانگا كىلدى بالانى قوچىب اىر كالادى
 خاتونىكاسلى بىرىب سورا دى آياق قىزىم نىگا دادلاسان كىم سىنى قاقشادى قايسى نانساف
 سىنىك كوز ياشلار نىك توكىلىنىشقا سىچى بولدى يىغلاما قىزىم واقعه نى مىنگا بىر اىستىب بىر سىنگا
 جبر ظلم قىلگان ظالم گاجزا بىر امن آناپچاره يىغىدان اوزىنى توختايتىب يوق مىنگا حاضر بىچ كىم جبر

قىلگان ایماس کوزوم نىنگ آتوقاراسى بولگان او غلیم آتلار آياغى آستيداقالشیدان خوشیراب
 او نىنگ نایىنى ایستب چاقىردیم خلاص دیدى حاکم حىرتلایىب سورا دى او غلینکىنىنگ آتى نىما
 آتى داد «داد» دىگان اسم هم بولادى او غلینکىگا بولاسمى کیم قویگان خاتون کوز یاشلارینى توکىب
 یىغلاب ایتدی ایرىمىنى دالادانكى سیرىمىزدا اولدیرگانلار اولیش آلدیدا ایرىم قوشنى بولگان بايگا
 خاتونیم فرزند کورسا آتىنى «داد» قویسین دىب وصیت قىلگان ایگان باى کىلىب ایرىمىنگ
 وصیتىنى یىنگا ایتدی ایرىمىنگ و صیتىنى بجا کىلتىرىب او غلیم نىنگ اسمىنى داد قويدیم حاکم بو
 الحى واقعه نى ایشیتىب جوداهم تعصرا لندى بولمىزده عائله نىنگ حالىگا اچىنىب کوزىگياش آلدى
 در حال پانى حضورىگا کىلتىرىشنى بویوردى آنا بالاسى بىلان سىرگا آلىب محکمه سىگا قایتدی کوپ
 وقت اوتامى پانى محکمه گا حاکم حضورىگا کىلتىردیلار باىنىنگ رنگى او چکاندى قور قوودان اعضاى
 بدنى تىترادى باىنىنگ روحى احوالىنى سىزىب تورگان حاکم اونى اوتتازىب سورا دى بولالگا کیم
 «داد» دىب اسم قويدى آتامى آتامى قويدى واقعه نى یاشىرامى سوزلاب سىرنگ بالانىنگ

آتاسی احمدنی اوغری لار چله اولیک قیلیب تاشلاب کیلتگان ایکان شو وقتدا مین اوینک
 دالاسیدانکی سیریکاسیرایش بیلان باریب قالدیم احمدینک قان ارالاش قارا توراققا بیلانیب
 یاکانینی کوریب باشینی تیززاکا آلدیم او کوزینی آچیب خاتونی حامله دار ایکانینی آسی کونی تولیب
 فرزند کورسا آتینی «داد» دیب قومیشنی وصیت قیلیب جان بوردی مین او یگاکیلیب اوینک
 و صیتینی خاتونیکا ایتدیم بولگان واقعه مانا شو دیدی اوبای شولارنی سوزلاگان رنگی روینی اوچیب
 تیرادی حاکم غزب بیلان با یگاکاراب یالغان ایتاسیر اوینک سیریکاسیرکارگا بارمای افلاس بیر
 مقصدنی کوزلاب بارگانسیر اوغری لار هجوم قیلگان دیگاینگنیریم یالغان اوغری لار مال دولتی
 آدملا رگا کوزتیکادیلار بیج نرسه سی یوق کبغزل بیلان نیما ایشلاری بار حکله شو سیرکاینگاندا بندی
 بولگان اوغری لاردا جانلانیش پیدا بولدی باشلارینی قیمیرلاتیب حاکم ینک سوزلارینی
 تصدیقلادیلار مولانا کاشفی حکله نی دوام ایتسوردی مادامیکه چله اولیک بولیب یاکان احمد
 سزینک قویکنسیردا جان بیرگان ایکان اوینک حسدینی نیمه قیدیکنیر سورا دی حاکم توراق

قازیب اوشایرگا کودیم اخیر جسدنی اویگا کیلتیریب یویب تاراب جنازه اوقیب دفن قیلیش
 کیراک ایامیدی ییگا بوندای قیلدی نکلیربای جواب بیرلمای سوکوت قیلدی احمدینک خاتونی حاکم
 و محکمه گایغیلگان خلققا قاراب ایریم اوشا فاحه صادر بولگان کون ایرتالاب بای بیلان بیرگادالاکا
 سیریمزگا کیسگان ایدی کچتورون قایتیب کیلمادی حواطر بولوب اوتیرگاندیم بای کیلیب
 ایریمینک وفات قیلگانینی خبر سیردی یو بسینی ایتمادی مین هم قایغومینک زور لیکیدان
 بسینی سوریشتیرمادیم دیدی محکمه دا حاضر بولگان بیرنچه کیشی لار هم اوشا کون ایرتالاب احمد بیلان
 باینک بیرگالاشیب کیتا تگنلارینی اوز کوزلاری بیلان کورگانلارینی ایتدیلار شوندا کیسین حاکم
 بایگا خطاب قیلیب مانا کوردینکیزی همه سوزینکیزینک یاغانکیکی معلوم بولدی اوپچاره نی
 اوغری لار ایاس اوزینکیز اولدیرگانسز فقط نیمه اوچون اولدیرگانینکیزینک بسینی اینک دیب
 اوننی قیسین قیساوگا آلدی نهایت بای جنایتیگا اقرار بولدی حاکم پانی زندانگا تاسلادی بیرنچه
 کوزدان کیسین زندان چقاریب شریعت حکمی بیلان دارگا آسدی اونینک بوتون مال ملکی

دولتىنى داۋىنىك نامىكا اوتكازدى حاكم بالانى قولغا آلىب اوپىب ايركابل ايتدى او غلیم
 ايندى مین سینىك نامىكنى اوزكار سیرامان بوزدان سونك نامىك دادایاس دلشاد بولسین چونکه
 شهید آتالگىنىك اتقائىنى آلىب دلنىك شاد بولدى آتالگى نیا اوچون سىنگا دادویب نام
 قولگانىنىك سیری آچىلدى مولانا حسین واعظ کاشفی حکایه سینی تام قیلدى اوغرى لار هم اوشا
 سیردا حاضر بولگانلار هم حاکم نىنگ حقیقشپور لىکی وعدالتىگا تحسین آفرین ایتدیلار اوغرى لار
 باسلىغى اورنیدان توریب رحمت مولانا حسین حکایه نى تام ایشتىک ايندى بی ارمان اولامىز
 دیدى مولانا حسین کاشفی پادشاه کا تعظیم قیلب شونداى دیدى جناب سىزدان مىنىك عاجزانه
 التماس بار بولتاسىنى رد قیلا سىزیدب امیداتىن بولکىشلار اوغرى لىک کبی یاراماس یولدا
 یورگانلاری اوچون البته جزاگاسنراوردورلار لىکن بولار بولکچه مىنگا مهمان بولدیلار مهمان نى اولىگا
 توتیب سیرگان مىزبان اینک کناھکار اینک یاراماس کىشىلاردان سانالادی حکایه ایتیب بولارنى
 توتیب سیرش دان مقصدیم اولدیرش اوچون ایاس بلکه سىزىنىك حضورىنگىزدا اوغرى لىکیدان

توبه قىلدىرىب اوزىڭغا ساگر د قىلىپ آكشيدىر حكايه نى سوزلاب تورگان وقتىدا بو غزىز مھمانلاريم
 نىنگ روحى حالتلار يگا دقت قىلىپ تورديم بغرى تاش باى مظلوم احمد نىنگ باشىنى تانايدان
 جدا قىلىڭانى ايتىڭاندا بولار فریاد و فغان قىلىپ كوزلاريدان ياش توكديلار بو حال اولار نىنگ
 رحمل ششقىلى ايكالنىكلارنى كورساتادى نھایت يامان ياراماس كيشى اوز قىلىشكا ياراشا جزا تاپشكا
 عدالت و حقايتنىنگ البتة غلبه قازانىشكا ايشامكانلارى اوچون اوليم آلدیدا بولسالار هم حكايه
 نىنگ دواینى سوراديلار مھمانلاريم نىنگ روحى حالتلارنى جودا ياخشى اورگانديم بولار اوغرىلىكنى
 بىر كىب قىلىپ آلمانكانلار مٹا جلكيدان عاجز بوليب بو ياراماس يولگا كىرىب قالكانلار بو غزىز
 مھمانلاريم نىنگ كناه لارنى كىچىب مینىنگ تریه لگا تاپشیرىنگ مین بولارنى احتیاجدان قوتقاریشكا
 حرکت قىلماق بولار خلق فایده سینی كوزلاوچى عاليجناب آدم بولوب مینشادیلار مین بولمكا
 ایشانامن پادشاه مولانا حسين كاشفى نىنگ التماسینی قبول ايتدی در حال اوغرى لارنى بنددان
 آزاد قىلىپ مولانا نىنگ قولگا تاپشیردی اوغرى لار كاشفى نىنگ بولمكا بولمكىنى كوريب بىردان

اوزلارینی اونینگ آیاقلاری آستیکا تاشلادیلار کوزیاشلارینی توکیب پادشاه و مولانا آکدیدا توبه
 قیدی لار مولانا اولارنی اوزیکاکر د قیلیب آکدی شو آلتی اوغری حضرت مولانا حسین کاشفی
 نینگ عالم فاضل ساگردلاریدان بولوب ییتشیدیلار

اوزیک خلق کتابلاری دان نمونه

کل فرح

انداغ روایت و مونداغ حکایت قیلورلار کیم زمان اولیده بیر پادشاه بار ایردی انی آتینی
 جعفر شاه دیر ایردی لار مالی و خزینہ سی و عسکری پیماب ایردی مونچه شان شوکت بیلان دنیا ده
 بیچ فرزند یوق شول سبب دین هر وقت کونکلینغه غم و تشویش پیدا بولور ایردی قیسی ولایتدا و
 قوشهر دا حکیم و طیب کامل بولسه ایچیلار یوباریب حد دین فزون و عدد دین بیرون طلا
 آلتون کوموش لار صرف قیلیب آلیب کیلور ایردی هر تور لوک دولار و هر خیل معجون لار
 قیلوروب اوزیکاکر اولار قیلور ایردی آخر بیچ بیر فایده تامادی طیب لار دین امید اوزوب

اللہ تعالیٰ اوزی برباسا مخلوقنی قولیدین نیما کیلور دیب بیر آرز زمان بو فکر بیلان قالدی
 راویان اخبار و ناقلان آثار انداغ روایت قیلور لار کیم بو پادشاهنی شهر دین تاشقیری برباچه سی
 بار ایردی انداغ باغ ایردیکه مثال باغ ارم ایردی هر قداغ عکلمین و اندوه کین کیشی کیرسه
 و کو مکلئ سگسته آدملارنی در حال غم اندوهی خرسند و فرزندیک کا مدخل بولور ایردی بو
 پادشاه هر چقان غم تشویش عارض بولسا شول باغکا کیلیب کو مکلئین آچیب گلدیک بولوب
 کیتار ایردی کونلاردین بیر کون پادشاه کا فرزند سوداسی توشوب اولتورماق تورماق طافتی
 قالدی شول زمان لباسلارین کیلیب در حال وزیرین همراه آلیب رسته و بازارلارنی سیر
 سیاحت ایلاب یورور ایردی کوردیکیم بیر درویش خوش آواز برلان ایتادورکه هر کیشی
 اخلاص ایلا مینکاینک طلا صدقه احسان قیلما الله تبارک و تعالی اول آدمنی کو مکلئدا هر نیما
 مراد و مقصودی بولسا اوزی عطا قیلسون دیب ایردی پادشاه وزیرغا قاراب ایدی بو قدر حکیم
 و طیب لار کا حد دین فزون و عدد دین بیرون طلا و آلتونلار صرف قیلدیم بیچ بیر فایده

سینی بیلادیم البته بو درویش درویشلار اراسیدا صاحب نفس کورونادور بو درویش کاینک طلا
 برب دعاسینی آلاهی شایدکه خداوند کریم انی دعاسین برکاتیدین منکا بیر فرزند عطا قیلسا
 دیب ینک طلا صدقه احسان چیقاریب بردی درویش آلیب خدای تعالی مرادینکنی بیرون
 دیب دعا قیلدی القصة اندین اوتوب کوچه لارنی و دشت صحرالارنی سیریاخت ایلاب
 باقچه طرفه قراب روانه بولدیلا بیر آرز منزل یول یورب باقچه کا داخل بولدیلا اندا بیر
 درویش اولتورودور بیچ کیکا قرامای خط یازادور پادشاه بو درویش نی کوروب درحال آلدیغا
 بارب سلام قیلدیم درویش جواب سلام بیریلا پادشاه آداب و تواضع بیرلان سوردیکیم
 ای جناب ذات بابرکات سیرکیهور سیزو بو کلاندا نیما سبیدین اولتوریب دور سیرینکا بیان
 قیلینک دیدی بو درویش عالی مقام ایدیلارکه مین رمال لارنی استادی ترورین علم رمل نی
 یاخشی بیلورین و هر تورلوک نمرسالار دین خبر برورین دیدیلار پادشاه ایدی منی کو مکلیدیا بیر
 نیتیم باردور اگر شول نیتیم نی بیلسانکنیز علم رمال لیکدا کامل ایکنینکنیز معلوم بولور دیدی

درویش قول لارید اکی قللارین پادشاه غا بیریب ای دیلار ای پادشاه اوشبو قلم نی اوشلاب
 کو مکلینکد اکی مرادینکنی اویلا کیل تاکه نیمه لار ظاهر بولادور پادشاه قلمنی اوشلاب ایدی یینکا هم
 الله تعالی فرزند بیور موایکان یا یوموکین دیب نیت قیلدی اندین سونک قلم نی درویش کا
 بیردی درویش قلم نی آلیب نقطه لار اوریب رمل قاعده سی بیرلان تورت کا تقسیم قیلیب
 پادشاه نی نیتینی چقاردیلار ای دیلار که بیلیم سزنی یینکنیز پادشاه لیک ایکان و فرزند او چون
 نیت قیلغان ایکانسیر دیدیلار القصة پادشاه خرنند بولوب ایدی ای جناب بزرگوار منی هم
 فرزندیم بولور موکین دیدی درویش ای دیلار سزکا الله تعالی بی فرزند عطا قیلور دیدیلار پادشاه
 کو مکلید ایدی بول آدم عزیز آدمغا اوشایدور قول لارین او پای دیب درویش نی قول لارین
 اوپتی و سزنی تبرک دعا کنیزدین امیدوارین دیدی درویش قوینی لاریدین بیردانه آلمه آلوب
 دعاللار اوقوب پادشاه غا بیریب ای دیلار ای پادشاه سز بوکون کیچه سی شول آلمه نی خاتوینکنیز
 بیرلانهاری قیلیب یاتسا کنیز الله تعالی خاتوینک حالمه دار بولوب توقوز آسی اون کوندا بیر

اوغول وجودغا كیلور اسمینی عبد الملک قومغیل دیدیلار شول ساعت پادشاه قوینغا قولین
 سالیب درویش کا ینک طلا آلیب سیراق بولوب تورکاندا کوردیلار کیم درویش غایب
 بولوبدورلار جايلاریدین مشک غسبرایسی کیلا دور درحال پادشاه باقچه نی چند مراتبه دان اولایب
 ازلادی لا اقل درویش نی کردلاریدین هم اثر یوق نامید بولوب باقچه دین چقیب توغری
 اوزینی سرايغا کیلیدی چانکه کیچ آلمه نی تناول ایلاب یاتیلار ایرته سی پادشاه نی خاتونی حامله دار
 بولوب و قشیکه توقوز آسی اون کون تام بولوب سیر اوغول دنیاغا کیلیدی اسمینی عبد الملک
 قویدیلار بعد بوالانی تریت قیلاق اوچون پاکزه جاریه لار تعین سیر سیرداتریه لاب اوستوردیلار
 القصة پادشاه بوالانی آلتی یاشغا کیرکاندا مکتب کا سیردی هر کون اوچ مراتبه باریب سبق
 آلیب کیلور ایردی شونداغ عقل و فراستیک ایردیکه استادی هم عاجز حیران ایردی و بو
 طریقه دا یوروب بوالا اون یاشکا کیردی شول قدر فهم فراستیک زیرک و دانا بولدیکه
 توصیف قیلاتغیل لار عاجز کیلور ایردی اما هر قداغ آدم کورساینا سیر کورسم دیب آرزو

قیلور ایردی کورکان آدلار حیران و سرگردان بولور ایردیلا بیچ بوبالانی مثالی دنیا دا یوق
 ایردی اما پادشاه بوبالانی کورکاندا زیاده شاد و خرم بولور ایردی القصّه بوبالا اون بیش یاشکا
 یتتی کونلاردان بیر کون یتاب لیک عارض بولوب وای باشیم وای یوراکیم دیب ییغلاهی
 بردی در حال دایه لار پادشاه کا خبر بیردیلا پادشاه اوشال ساعتدا امر قیلدی وزیرلاریغا طیب
 حاضر قیلینک لار دیب اوشال آندا حاضر قیلدیلا حکیم لار شهادا کا هر خیل دوا قیلدیلا
 اصلا دارو درمانلار تاثیر قیلاس ایردی نه پادشاه باشا حکمالار کیلتوریب تریت قیلور ایردی
 بیچ بیر سین فایده سی بولدی پادشاه بیار خفه بولوب خدای تعالی کا ناله و زاری قیلیب ییغلار
 ایردی اما بالاسینی آه باشیم وای یوراکیم دیکان آوازینی ایشیتیب یورکلاری اویناب
 باغیرلاری پاره پاره بولوب هوشیدان کیتار ایردی بر فرصت دان کیین هوشیغا کیلیب یانا
 بالاسین یوزیغا تیرمولوب ای جانیم بالم مین سینی الله تعالی دین سوراب سوراب درویش
 لار کا ینک ینک آلتون لار صدقه بیرب الله تبارک و تعالی اوچون دعالار قیلدوردیم ایدی

سىندىن ايرىلىب قالا منمو دىب يىغلار ايردى نورلىك يوزلارنىكىن آتاناك ايلانسون دىب
 توركاندا بالاسىنى دردى زياده بولوب آخر اجل ايلكىكا كرفتار بولوب آمانت جانين الله تعالى
 كاتاپشوروب دار الفئادين دار البقاغا اتقال قىلدى الله تعالى رحمت قىلسون پادشاه بىرلان
 خانىم يىغلاشيب جنازه سىن اوقوب اوزىنى باقچه سىغا دفن قىلدىلار هر وقت ساغىنسالار كىلىب
 مزارىن قوچوب يىغلاب كوئىكل لارىن بو شايىب كىتار ايردى انا سىر نىچا كون ماتدا بولدىلار
 القصة پادشاه جعفر كوب مدت فرزندىغا كويوب ماتدا بولدى فقرالاركا كورونوش هم قىلادى و بو
 پادشاهنى سىر وزيرى بار ايردى انى آتىنى خواجه سعيد دىر ايردىلار بىسار عاقل و دانا ايردى پادشاه
 نى حضورىغا كىردى كوب پند و نصيحت لار قىلدى ايدىكه سىچ كىم بو اولومنى دستىدىن نجات
 تاپمادور اكر دىنجات تاپىلسا ايردى جناب پنجمبر يىمىز حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه و سلم
 قالور ايردىلار بو اولوم برچه كا برابر دور و هم برچه كا سنت دور قويونىك تىرىكلىك غنىمت
 اولكانى خدا رحمت قىلسون اوزىنىكىز سلامت بولىنىك دىب دلدارلىك اىلاب پادشاهنى

شكاركا آليب چىشى سىرىاحت اىلاب كىلور اىردىلار يولدا بر آدمى باش سويكىنى تاپىب
 آدىلار اول باشغا اوچ سطرخط يازىلكان اىكان خطى شو طرىقه دادور قىتىغ دان قىتىغ نىما قىتىغ اچىغ
 دان اچىغ نىما اچىغ شىرىن دان شىرىن نىما شىرىن جعفرشاه باشى قولىكا آلب حىران بولوب
 قرادى اتاخنى اوقوب بولمىدور اندىن سونك بو باشى اورداىغا آلب كىلدى بارچا
 وزىرلار چارلاب اىدى بو باش داكى خطنى اوقوب معنى سىن مىكا اىتىك دىدى اما
 وزىرلار هرچند ملاحظه قىلدىلار بىچ بىر نمرساكا قرار قىلادىلار بىرىن سوزى بىرىغا توغرى كىلماس
 اىردى القصة پادشاه بوندى قىلدوردىكه هر كىم شو باشداكى خطنى معنى سىن بىلسا اول كىشىنى اوز
 يانىمغا وزىر اعظم قىلورمان دىدى بو خبر مشهور عالم بولدى هر طرفدان آدىلار كىلور اىردى هر
 قىسى سى هر طرىقدا معنى بىرور اىردىلار بعضى لارى ايتور اىردىلار تاش قىتىغ لىمون اچىغ عسل
 شىرىن دىر اىردىلار و بعضى لارى تىمر قىتىغ اورما قلىغ اچىغ و شگر شىرىن دىر اىردىلار اما
 سوزلارى بىر بىرلارغا موافق كىلادى و لكىن شول شىركا ياقىن بىر شىر بار اىردى شول شىر

ھم پادشاھ جعفر کا تابع ایردی اما اول شہر دا بیر مرد فقیر بار ایردی فقیر لیک بایدا نہایتا
 انتہاسیغا یئگان ایردی و لیکن بو مرد فقیرنی اون بیش یاشغا کیرکان بیر قیزی بار ایردی اسم
 شیر یلاری کل فرح ایردی حسن بایدا تاجدار و نزاکت کشوریدا شہسوار و لطافت و فصاحت
 بایدا طوطی شکر کھتار ایردی و فراسلیک و دانشمند ایردی قزیرل یاقوت کبی لبلا رین
 تبرا تیب بیر سوز ایتہ شہر خلقتی ییہوش بولوب یاک و ایچاکدین قالور ایردی لار اما پادشاھ
 جعفرنی باش سویاکدکی خطنی معنی سین بیماکانلاری مشہور بولدی القصہ کل فرح بو سوزنی
 ایشیتیب تعجب غا قالب آتاسیکا ایدی ای پدر مہربان پادشاھ جعفر شاھ شکارغا چیتغان ایکان
 یولدا بیر باش سویاک تانیب آلیب دور اوشال باشدا اوچ سطر خط بار ایکان پادشاھنی اہل دانش
 لاری اول خطنی معنی سیدین عاجز بولوب دور لار سیر پادشاھنی حضور یغا بارینک و ایسینک کہ قتیغ
 دین قتیغ آت نی تو یاغی قتیغ اچین دین اچین اولوم اچین شیرین دین شیرین اولان نکان آدمغا
 اولانماک شیرین دیب ایسینک اما اورکا نکا نیمی بیلدور مانک دیدی کل فرح آتاسی بجان

دل بىرلان خرسند بولوب پادشاه طرفيغا قراب روانه بولدى القصة نچا مدت يولنى رنج
 مختلارين تارتيب جعفرشاهنى ولايتى غا داخل بولدى پادشاهنى اوردا سيغا باردى خادملار و غلام
 لاركا تواضع بىرلان سلام قىلدى الار جواب سلام بىردىلار بو مرد فقير ايدى اجازت عالي
 بىر يانگىزلار جناب حضرت پادشاهىم نى آستانا عالي لار يغا كىرىب بو قرا يوزىمنى سورتىب
 يىنك يىنك عجز شگه تىك بىرلان عرضىم نى ايتسام دىدى درحال غلام لار خواجه سعيد
 وزير يغا خبر بىردىلار كىم بىر مرد مسافر كىلىب پادشاه غا عرضىم بار دىدور دىب او شل آن وزير
 پادشاه كا كىرىب بيان قىلدى پادشاه ايدى سورا نك نىما عرض بار ايكان درحال اول مرد
 فقير دىن سوردىلار كه نىما عرضىنك بار دىب اول مرد فقير ايدى باش سوكداكى خطنى معنى
 سىن ايتاق اوچون كىلىب اىردىم دىدى درحال پادشاه غا خبر بىردىلار پادشاه ايدى آلىب
 كىر سىكلار دىدى آلىب كىردىلار بو مرد فقير يىنك تواضع بىرلان عمودىت بجا كىلتىردى پادشاه
 ايدى نىما سوزىنك بار سوزلا كىل دىدى اول مرد فقير يوقارىدا قىزىن اوركا مكان سوزىنى بيان

قىلدى پادشاه حيران بولوب ايدى سين بو جواب نى كىمدين اورگاندىك راستلىك بىرلا
 جواب بىكىلىل اكردا راست ايتامانك اولدورورمان دىدى بو مرد فقير چاره حيران و
 سرگردان بولوب اكر راستلىق بىرلا جواب بىرماسا اولماغى مقرر بولدى ناعلاج بولوب ايدى
 او بويدا بىر قىزىم بار اسم شريف لطيف لارى كل فرح دور ياشى اون بىش دا مىكاشول
 اوركاتى دىدى پادشاه باشلىغ همه تحسین و آفرین قىلدىلار اوشال آندا پادشاه غا بو مرد فقيرنى
 سوزى نهايت درجه دا منظور بولوب غايانا عاشق مىكاران بولدى كل فرح نى آتاسىكا حدین
 فزون و عددین بیرون آلتون و كوموش لار انعام قىلدى پادشاه خواجه سعید وزیرنى خلوتغا
 چارلاب ايدى بو مرد فقيرنى قىزى تعريف دین تاشقارى دانا و زيراک ايكان شول قىزنى قو
 طرىقا بىلان كورار منزىدب مصلحت قىلدى مصلحت لارى شول سىركا يىتى كه بىر قىزىش
 ايساك بىرىب يبارور منزىانا بىر آدم قوشوب يبارور منزى شول ايساك دین بىر كىيوم تىكىب
 يبارسون دىب البته عاجز بولوب بىر سوز ايتىب يبارور ياكه اوزى كىلور شول علاقه بىرلان

كورورمىز دىدى پادشاه غا معقول بولوب كل فرح نى آتاسىغا ايدى قىزىنك شول ايساك دىن
 مىكا بىر كىيوم تىكىب بىرىب يارسون اكر دا قبول قىلما مىكلار قىزىنكىنى هم اوزىنكىنى هم
 اولدوروب ماينكىنى تالان تاراج قىلورمان دىب وزيرىن قوشوب يوباردى كل فرح نى آتاسى
 يىغلاى يىغلاى اوز شىرىغا روانه بولدى بىرمدىن سونك قىزىنى آلدىغا داخل بولدى اى
 قىزىم پادشاه نى آلدىكا باردىم و دىكان سوزىنكىنى ايتىب ايردىم بو جوانى سىكا كىم ايتدى دىدى
 مىن اوزىم بىلا مىن دىب ايردىم راست ^{ستىغىل} يوق ايرسا اولدورورمان دىدى مىن ناعلاج
 بولوب ايتىب ايردىم وزيرىن قوشوب يوباردى دىب او مىكان واقعه لارنى بيان قىلىب
 كوزىن ياش اورنىغا قانلار روان قىلدى كل فرح ايدى ايش او مىكان سونك يىغلاما قىزىن فايدە
 يوق دىدى پادشاه غا اوزوم جواب قىلورمان دىدى القصة پادشاه نى وزيرىغا بىردانه دىدان كاو
 چىدىن پادشاه نى ايساكى برابر اىر قىرىش نى سىندوروب وزيركا بىرىب ايتدىكه پادشاه مىكا شول
 ايش توقىدوركان قالب قىلىب يارسون لار مىن اوشال طرىقه قالب دا ايش قىلىب

تىكىب سىروران و ليكن باشقا قالد ايمكالماسان دىب جواب سىردى وزير بو سوزنى ايشيتىب
 پادشاه طرفىغا قاراب روانه بولدى پادشاهنى باركاسىكا داخل بولوب كل فرحنى استكان
 سوزلارنى ايتىب بيان قىلدى پادشاه و اهل مجلس لار همه لارى حيران بولوب بارماقلارنى
 تىشلاب تىكردا قالديلار پادشاه وزيرىكا ايدى يانا بار غىل اول كوب دانا و زىرك اىكان و يانا
 بىر عدد هوكونز آيب باركىل پادشاه ايتادور كه كل فرح او شو هوكونزنى سىتىسى آسى تولغندا بالا
 لاسون ديدور وزير بالراس و العىن دىب كل فرح كا كىلىب پادشاهنى استكان سوزىنى بىر بىر
 بيان قىلدى كل فرحنى آتاسى بو سوزنى ايشيتىب كوب يىغلادى كل فرح آتاسىغا ايدى
 كوب يىغلانانك پادشاهنى بىر كا باركان هوكونزى سىتىسى آغاچا معاش مىزغا تيار دىب وزيرغا
 ايدى سىز سىتىسى آسى تولغندا كىلىنك البته ايكى دانه بالالاىب قوبارمان ديدى وزير پادشاه غا
 كىلىب كل فرحنى سوزىنى بيان قىلدى پادشاه و وزيرلار همه سى شاد و حرم بولدىلار القصة سىتىسى
 آسى بولدى پادشاه وزيرىغا ايدى وعده تمام بولدى كل فرح كا بار غىل وزير درحال روانه

بولدى كل فرح نى ايشيغا كىلىب ايشيكن قاتتى كل فرح كوردىكه وزير ايكان آتام اويدا يوق
 دىدى وزير ايدى قىدا كىتتى قىرايدى حاماغا توغماغا كىتتى وزير قىردىن بو سوزنى ايشيتىب
 پادشاه طرفىغا قاراب روانه بولدى پادشاه حضورىغا كىلىب هر نه كل فرح دىن ايشيكتانين بىر بىر
 تقرير قىلدى پادشاه بىار غضبناك بولوب وزيرين يانا يوباردى و ايدى بىچ بىر زاندا ايركاك
 آدم هم توغار موكل فرح نى دانا و عاقل دىب خيال قىلور ايردىم اماكل فرح نادان و احماق
 ايكان بارىب منى سوزلار مېنى بىتام بيان قىلغىل دىدى وزير كىلىب پادشاه نى دىكان سوزلار دىن
 دىدى كل فرح وزيركا ايدى مېن دىيادا سىزلار دىك احماق و نادان آدمنى كورما دىم سبب كه
 بىچ زاندا هوكونز هم بالا توغار مومىنى هم سوز مېنى بارىب پادشاه غا دىكىل دىدى وزير پادشاه غا
 كىلىب ايدى اى پادشاه مېم كل فرح سلام پىام دىدى بعد از آن ايدى بوتون دىيادا
 سىزلار دىك احماق نى كورما دىم هوكونز هم بالا توغادور مو دىدى پادشاه وزير دىن بو جواب نى
 ايشيتىب بىار نىكردى دىنى بىلا قولدىن تىشلادى القصه پادشاه كل فرح نى آتاسىغا ايل چى يوباردىكه

بو شهرکا کیسون دیب ایل چی کیلیب کل فرح نی آتاسیکا واقعه نی میان قیدی بو مرد فقیر
 چاره بو خبرنی ایشیتیب بیار خوف ناک بولوب ایدی منی نیما کناه و شوم لیغیم بار ایکان
 دیب یغلاب قیزی بیرلان وداع لاشیب ایل چی بیرلان پادشاه ینک شهرغا قراب روانه
 بولدیار بیر آزدت یول یوروب شهرغا داخل بولدیار پادشاه جعفرکا خبر بیری دیلار که کل فرح
 آتاسی کیدی دیب درحال آیب کیدیلار کل فرح آتاسی تعظیم و تکریم بیلان سلام قیدی و
 ایدیکه ای پادشاهیم کمیانانی خدمتدارغا چارلا تگان ایکانلار نیما فرمایش لاری بار و نیما حکم لاری بار
 دیدی جعفرشاه ایدی ای مرد فقیر سزنی قیزی نکلنیز بیار بیار او تکور وزیرک و دانا و عاقل ایکان مین
 شوخا شهرلارغا پادشاه بولوب سزنی قیزی نکلنیز برابردا قزنی بیج کورما دیم امیدلیکدا امیدالتجا شولدور که
 مرحمت ایلاب شول قزنی مکاح شرعی قیلیب بیرسانکلنیز دیدی کل فرح آتاسی ایدی ای
 پادشاهیم بیزلار نهایت درجه دافقیر و مسکین دور منیرا کرداجنای نکلنیز بزلارنی قبول قیلسانکلنیز بیزم یا
 الرأس و لعین دیب قبول قیلور منیرا پادشاه ایدی مین سز لاردان بیج نیار سا سورلما سان نه قدر مال

ديسانك لار بيورمان امايني بير شرطي م باركل فرح بيلان بير سموار چاي ايچار مين و اينك بيرلا
 قىلا دوركان بير ايگى شرطلار يم بارا كر كل فرح ميني شرطلار ميني قبول قىلسا مين سزنى فقير دىب
 خوار لاما سمين كل فرح آتاسى پادشاه دين بو سوزنى ابشيتيب اوز شرىغا قراب روانه بولدى شرىغا
 ميتيب او تكان واقعه لارنى بيان قىلدى كل فرح ايدى بىرلار فقير دور منىر و پادشاهلار غا مناسب
 اياسدور منىر بير آز صبر قىليب تور ايلوك اوز برابر منىر چىقيب قالار ديدى و يانا آتاسى پادشاه طرفىغا
 قاراب باردى قىزىن دىكان سوزىن ديدى پادشاه ايدى البته قىزىنكنى آلور مين اما سىكا قر شولوق
 قىلسون و ليكن خواه نا خواه آلور مين ديدى بو مرد فقير كىليب قىزىغا بو سوزنى ايتدى كل فرح آتاسىكا
 ايتدى اى آتاسىز يانا پادشاهنى آلدىكا بارىنك و اينىنك كه بوكون كىچقورون پادشاه اوز اوردا سىكا بير
 مجلس قورسون دىناد او پادشاه لاردا بولماكان طعاملار و سازنده لار حاضر قىلسون و يانا سىكا كىليب سىراق
 اوچون رىكارنىك لىسا لار محىتا قىلسون اندىن سونك اوزى كىدورغان لىسا لىدان بير ايگى عدد
 صاحب جمال كنىزكلارى دين بىارسون شو ترتىدا بولغاندا مين جعفر شاه نى قبول قىليب مجلس

حضور يکباريب قیلا دورکان شەرطلارینی ایشیتای قیو طریقه داشرطلار ایکان دیدی القصه کل فرح نی
 آتاسی پادشاه نی حضور يکباريب قیزین ایسکان نمرسالار دین بیر سیریان قیلیب خبر سیردی پادشاه شاد
 خرم بولوب سوراکان نمرسالار نی همه سین محیا قیدی الوان الوان تورلوک تورلوک نعمتلار حاضر
 قیدی نیچا نیچا قل لار و حورلار کبی قیزلار و یانا غلمانلار کبی بالالار آلتون ایجوکاسه و یانا کل فرح اوچون
 بیر آلتون کرسی تیارلاب تورت خادم آلتون طبقلار دالعل و جواهر تولدوروب کیما فامطر
 بولوب تور دیدیلار و یانا یانکی دین کل فرح کا آلتی لیک یاشیل قیزیل اطلس لار دین چادرلار و تخت
 روان کبی عربیه سیردی و هم کل فرح کا کیب بارورغا آلتون کوموش و جواهرلار و اصل یاقوت
 مرجانلار و هم سیر نیچا صاحب جمال کنیزکلار یوباردی بولار کیلیب کل فرح کا خبر سیرب ایشکیدا
 انظار بولوب تور دیدیلار القصه بعد از نماز خفتان بولار نی کیلغان خبر نی ایشیتیب سنبل کبی ساچین
 تراب ماه تاب کبی نورلوک یوزین مشک عنبر سیلان باشیغا جواهرات در کوه سرلار دین بنیاد بولغان تاج
 قیوب یوزین نوری سیلان قرانغویکچه لار نی کوندوز کبی روشن ایلاب آلتون و کوموش سیلان زرین

بولغان لباس لار و دىقوت مرجانلار بويىكا تاقىب شونداغ صاحب جمال بولدى كه يوزين شعله
 سى ديوارغا توشتى كوركانلارنى هوشلارى كىتىب عقل لارى زایل بولور ايردى مثال بولوت
 آراسيدىن چىقغان آيدىك سىر يوزين روشن توتتى اونىك و سوليدىن كىنىزكلار اوسلاب هر قدىكا
 هر ايراطلس سالىب عربله كا آلىب چىقىب اوتقوز ديلار القصة كل فرح اوزى سىرلان برابر اوسكان
 قىزلار بىلان وداع لاشىب و بعد آتاماسى بىلان آمانلا شىب برچه شهر خلقى خاتون قىزلارى هر
 قايسلارى كل فرح كافاتحه شريف بىرب مرجا قدىكىنىزكا حسنات يولكىنىزكا و سفرىكىنىز مبارك
 بولسون دىب يىغلا شىب قالدیلار بعد كل فرح الله تبارك و تعالى غاتوكل قىلىب جعفر شاه طرفىغا
 قراب روانه بولدى لار اما بولارنى كوزىمىكان شهر خلتلارى حىران بولوب هوشلارى كىتىب
 يىقىلىب عقلنىز بولوب نىچا كونلار غاچا آه كل فرح واه كل فرح دىب ياداىستىلار القصة ايرتاسىكا جعفر
 شاهنى ولايتىغا داخل بولدىلار پادشاهنى امرىغا موافق سىراىلار كا و كوچه لار كا تورلوك اوت ياقىب و نىچه
 نىچه كىنىزك و جارىه لار كوز كورماكان قولاق ايشىماكان كو نىكىلكا كىلماكان هر تورلوك اويونلار و شهر خلقى

بارچاسى جمع بولوب يول لاريغا انظار بولوب تورديلار هر كيم نى تىليدا كل فرح باشقا سوز سويلماق
 يوق القصة پادشاه نى رسته بازار لارنى سىر ساحت ايلاب يولدا تورغان كىنيزكلارغا الغاتلار ايلاب
 كىلور ايرديلار پادشاه نى قهرىكا و اوردا سىغياقنى يتديلار درحال خادملار و جاريه لار پادشاه نى آلدىغا
 كىرىب خبر بىردىلار كه مجومى سىنيز شهر كا داخل بولدىلار دىب پادشاه الار كا سىر طباق طلا انعام قىلدىلار
 اندىن سونك امر قىلدى سمور ساز و هر خىل اويونلار سىننى باشلا مكلار دىب درحال شونداغ قىزىق
 اويونلار قىلدىلار كه تعريفىن تشارى انى تعريفىن ايتماقتىل لار هم عاجز بولور كل فرح تعجب
 قىلىب كولو سىراب جواهر كى تىشلار دىن نور سىرائى ديوار لار دىن روشن قىلىب كوركانلار يانا سىر
 كورسام دىب خلافتلار سىر سىر لار دىن با سىب كىلور ايرديلار اما شول روشدا يوروب سىرايكا تىشلار
 درحال جاريه لار يركا فلاس سالىب حور كى قىزلار غلمان يا مكلنج بالا قىر شو چىقوب تواضع بىلان كل
 فرح نى باشدىن طلا طبق لار بىلان آلتون كوش ساچىلار قدى سىنيزغا حسنت مر جبا خوش كىلدى سىنيز
 دىدلار القصة كل فرح مىنك ناز نىنا بىلان آلتون كرسى اوزرا كىلىب اولتوردى و يانا خادم لار

آلتون كوش لار ساچتى و يانا مجلس كا كىلكان قىزلار كىلىب كل فرح نى قولىن اوپوب مرچا خوش
 كىدى نىگىز دىدلار كل فرح اونك و چپ يانغا قراب قىزلار نى حالىن سوردى اما بولار بو سىردا بلبل
 كى سىراب مىنك نازىمىلار صحت قىلىب اولتوردىلار القصبه بوكون كىچ بولدى كل فرح قىزلار
 بىلان او يىناب كولوب مىلار ايتىب كىچانى تام قىلدىلار اندىن سونك پادشاه امر قىلدىكه در حال
 سىراىنى اىچىن زىنلار تور لوك تور لوك نعمت لار حاضر قىلدى حورلار كى قىزلار غىلمانلار كى بالالار
 طلا كاسه بىلان شراب حاضر قىلىب هر تور لوك نغمه چى لار تيار قىلىنكلار دىب اما پادشاه اوزى
 جواهرلار دىن تاج مرصع كىلىب آلتون كوش لار غا غرق بولغان لباس كىلىب اولتوردى كل
 فرح نى نور اىلا مىنا بولغان يوزىكا عاشق بولوب ساير اكان بلبل كى سوزلار نى ايشىماق غا آرزو
 بولوب كولوب مشقت چكىب انظار بولوب اولتوروب ايردى وزير اعظم كل فرح كا خبر سوردى كه
 اى كل فرح پادشاه سىمىزنى كوز كوسى مبارك كوزىنى سهرمه سى كو مكل ذكرىنى كعبه سى شوپوزونك و
 سوزىنك بىلان پادشاه سىمىزنى سخر اىلا دىنك و سى عشقىنگدا قولىكا تسىج آلىب سى ذكرىنگى قىلور

دیدی عسل اریسی عسل ایزلاکاندیک یوزینکنیزکا عاشق مکاران دور دیدی اگر داجنایه مینکنیزکا مقبول
 بولسا حلال لیکینغا آماق خواهلایدور لار مرحمت قیلینک پادشاه نی خلوت سر ایلاریکا دیدی القصه
 کل فرح بو خبرنی ایشیتکاندان سونک اورنیدان توروب سنبل کبی ساچین تراب آیدیک یوزین
 خوشبوی نیما سالار بیرلان معطر قلیب آلتون کوموش لاریلان مزین بولغان لباس کیسیب یاقوت
 جواهر دین تیرکان طومار و مرجانلار تاقیب شونداغ بیر زیبا بولدی که یوزین شعله سی دیوارلار کا توشتی
 اما ایرکاک خاتون قنیرلار کورکان همان عقل لیدین ییکانه بولیدیلار اونک سولدان دایه لار قولی دان
 اوشلاب هر قد میکا حریر اطلس لار سالیب هر تور لوک دوتار تنبورلار غزل خوانلیک قلیب شعرلار
 ایستب پادشاه ینک خلوت سر ایغا کیریب مرصع کرسی اوزرا کوتاریب اوتقوز دیلار اما کل فرح
 تنبور سازلارنی خوش آواز ایلان غزل خوانلیق قیلغانلاریکا عقلی شاشیب هوشیدان کیسکان دیدی
 جعفر شاه بیلان ملاقات بولکانبین هم بیلماس ایردی بیر آرزو فرستدین سونک هوشیغا کیلیب
 قاراسا یانیدا جعفر شاه یوزلاریدین بوسه لار قلیب اولتور و دور کل فرح هم حیران بولوب بیر

بىرلار دىن بوسە لار آلدىلار اندىن سونىك پادشاه وزىرىكا فرمايش قىلدىكىكە ھەر تورلوك نعمت لار و
 طلاق لار بىرلار شىرابلار كىلتوردىنك مىن تسلى خاطر ايلاب كل فرح بىرلار باھضور عىش
 عشرت قىلاى دىدى درحال خادم جارىە لار ھەر تورلوك نعمت لار و قىمت ھەبا شىرابلار حاضر
 قىلدىلار پادشاه كل فرح برلان نعمت لار دىن تناول قىلىپ نوشانوش قىلىپ سىركرم بولوب
 صحت قىلىپ اولتوروب ايردىلار اما كل فرح آداب تواضع برلان مىنك بورالىب اوتوز
 تولغانىب ايدى اى پادشاهىم مىنى آتاك كل فرح بىرلان قىلادىكان شىرطىم بار دىكان ايكانسىز
 اول شىرطىنكىز قو طرىقە داوور مىكايان قىلىنك دىدى پادشاه ايدى اى مىكار معشوقىم مىن
 سىزنى مىكاح شىرى بىلان آلورمىن و يانا بىر شىرطىم بار شىرط شولدور كە مىنى مىكاحىمكا
 كىركا مىنكىز دىن سونكرە مىندىن بى اجازت اىركاك آدىكا بىر كلمە سوزنى سوزلاماى سىز اكر دا
 سوزلاسا نكىز اويدا خواھلاكان نىمىرسانى آلېب جونا نك مىنكا طلاق بولور سىز دىدى كل فرح
 ايدى شىرطىنكىز شول مودىدى بىزىم بجان دل بىلان قبول قىلدىك دىدى ھەر ايكاولارى شاد

خرم بولوب اولتوردولار القصه پادشاه بعد از صحبت توینی حرکتیکا توشوب وزیرین چارلاب
 امر قیدیکه توینی اسبابلارینی تیار قیلینکلار دیب وزیر درحال بالراس و العین دیب تورلوک
 تورلوک نعمت جای خوش مزه لار حاضر قیلیب شهرداکی علما و فضلالارنی جمع قیدی لار بعد
 از آن الارنی آلدیلار یکا نعمت لار تارتیب تناول ایلاب بعد از آن طعاندین فارغ بولوب
 کل فرح نی پادشاه جعفرکا عقد مکاح قیدیلار و پادشاه عالم و فقیر جمیع فقرالارکا طلا سیرب همه نی
 شاد خرم قیدی اندین سونک علما و فقرا دعا قیلیب کیستیلار بیرنچا زمان کل فرح جعفرشاه کا
 خاتون بولوب عمر او تمکار دیلار القصه کونلاردن بیر کون پادشاه شکارغا کیستیب ایردی ایگی
 آدم بیر سیرکا ایگی عددآت بایلاب کیستکان ایکانلار سیرینی آتی اینغیر برینی آتی یہ ایکان یہ
 آت قولون لاب اینغیر آتی آستیغا کیلیب یا تمکان ایکان بولارنی ایکاسی کیلیب غوغا قیدیلار
 جنجال لاری بیر طرف بولمای سیر سیرلارینی یقالاریدین اوسلاب جعفرشاه نی بارکا سیکا کیلیدیلار
 پادشاه شکار دین کیلمکانی یوق ایردی کل فرح سوراویکه نیما جنجال و نیما عر ضینکنغیر بار دیدی بو

ايگى آدم اوزارلايدا بولغان دعوالارنى بيان قىلدى لار كل فرح خانم حكم قىلدى قولون يه
 نىكى اما ايركاك آت قولون لاس دىدى ليكن يه قولون لاس اينخىر آت آستىغا بارىب
 ياتكاندور دىدى بولار هم شو حكمنغا راضى بولدىلار شول آن جعفر شاه شكاردين كىلىب قالدى
 الاردين سورديكه نيا ايشدا كىلىب ايردىنكىلار بولار ايدى ارامىزده سىر آرز دعوامىز بار ايردى
 خانىم كل فرح حكم قىلىب يىتكاردىلار دىدى پادشاه بو سوزنى ايشىتب كل فرح كا كىرىب
 ايدىكه مىن سىنكا مىكاح قىلغاندا شرط قىلىب ايردىكه مىندين بى رخصت سىراوكا حكم قىلسانك
 مىنكا طلاق بولورسان اويدا نا قدر مال بولسا آل اما كىت مىنى او يودا تورما دىب درحال
 كىتىلىب دىدى كل فرح ايدى اى جانىم افندىم بو يورتدا بوكون مىنى رزقىم تام بولكان اىكان
 بو كىچا سىر مجلس قىلىب اولتور اىلىك دىدى پادشاه ايدى خوب مقبول اما بو كىچا مىنى او يودىن
 كىتىلىب دىدى كل فرح راضى بولدى جارىه لاركا امر قىلدىكه تورلوك تورلوك نعمت لار حاضر
 قىلىنكار و يانا قىمت بها شىرابلار حاضر قىلىنكار دىب مهيا قىلدىلار پادشاه كل فرح طعاملار دىن

تناول قىدىلار اندىن سونك جعفرشاه غا بىر طبق دىن شراب قويوب بىردى يانا بىر طبق
 قويوب بىردى پادشاه سىركرم بولوب هوشيدان كىتى اندىن سونك كل فرح بىر جاريه كا امر
 قىدىكه بىر عربله آلىب كىلىب اوئل آن حاضر قىدى كل فرح يانا بىر جاريه كا امر قىدى
 پادشاهنى شول عربله كا آلىب چىقىب سالغىل دىب درحال كوتارىب پادشاهنى عربله كا سالدى
 كل فرح اوزى هم توشوب پادشاهنى بىر ساعت عربله دا ايلانتوروب يورىب ايردى پادشاه
 هوشىكا كىلىب كوردىكه خاتونى كل فرح بىلا عربله دا كوچادا يورودور پادشاه كل فرح دىن سورادى
 نىما حادى بولدى موندا نىما اوچون يورودور منىر كل فرح ايدى اوزى نىكنىر حكىم قىدى نىكنىر كه اويدا نىما
 نىمرسانى خواهلانك آغىل اما نىنى اويودىن كىت دىب ايرى نىكنىر اويدا مىن سىزدىن باشقا
 نىمارسانى خواهلادىم ايدى مىن سىزنى آلىب اوز شىرىم غا كىت مىن دىدى پادشاه اوز حكىمغا
 اوزى حىران بولوب ايدىكه اوز سىرايمىز كا بارىب يانا قايتادىن مىكاح قىلىب آلاى دىب اوز
 شىرىكا كىلىب يانا باشقادىن مىكاح قىلىب آلدى كل فرح بىلان پادشاه نىچايل لار راحت

بیلان عمر او مکاریب و یانا کل فرح نی آتاسینی آلیب کیلیب قرغان حالدا راحت بیلان
 ایگی ییل عمر کیچوروب اندین کسین دار الفنادین دار البقاغا اتقال قیلدی اما کل فرح بیلان
 پادشاه دین نیچا فرزندلار بولوب اولاریدین کسین اولادلاری پادشاه بولوب عمر او مکار دیلار دنیا
 شوندا ی بیوفا ییچکیگا و فا قیاماس آخری همه قرا سیر آستیغا جا بولغوسی تیت الکتاب بعون
 الملک الوهاب یا آله العالمین و یا خیر الناصرین هرکه خواند دعا طمع دارم ز آنکه من من کنه
 کارم تیت سنه ۱۳۲۸ هجری جماد الاول در سنه ۱۹۱۰ میلادی مای روز یکشنبه تام

تاشکند الکتاب فروش ملا قوام الدین مخدوم ملا محمد موسی قاری او غلینانک دوکانیدا هر وقت موجود
 بولادور کان اجناس لار اسمی و باشا هر خیل مال لار موجود و هر متلو خریدار لار یمنیرکا ارزان بها بیلا

بیرب خرسند قیلور منیر

بعد مذکور کل فرح کتابیغا ۷ تین بها قویولدی البته تیت

العبدالراجی محمد تمیر ابن ملا میرزا محمد صحاف تاشکندی در سنه ۱۳۲۸ هجری

HIKOYATLAR

حکایت: انداق ایشیدیکه بیرکچه حارون الرشید بیر توش کوردیکیم آغزیدین برچه تیشلاری
 توکولمیش ایرتاتانک توروب بیر معبرنی چاقیرب سورا دیکیم بو توشینک تعبیری نیدور معبر
 دیدی ای امیرالمؤمنین سزینک آلدیکنیزد ابرچه خوش و اقربا هدا قارینداشلارینکنیز اولغوسیدور
 اندا کلیم سزیدین اوزگا بیچ کیشی قالمای دور بو سوزنی ایشیتغان حارون الرشید مینک یوزومغا
 بوذاق دردلیغ و اندوه لیغ سوزنی ایتدینک مینک بارچه قرینداشلاریم اولسالار سونکره مین قانداغ
 ایشکایار ایمن و نه یا مکلینج روزغار سورار مین دیدی و او مکا یوزده اورماقنی بو یوردی سونک باشقا
 بیر معبرنی چاقیرب توشینی او مکا ایتدی معبر دیدی ای امیرالمؤمنین سزینک عمرینک
 برچه اقربالارینکنیز عمریدان اوزاق و زیاده بولور حارون الرشید دیدی بارچه عقلینک یولی بوردور و
 ایکنک اوی نینک تعبیری نینک نینکنیزی بیر سیرکا بارور اما بو عباره بیلا اول عباره نینک آراسید افرق
 بغایت کودور سو مکلکی معبرکا یوز طلا سیریشنی بو یوردی

ای فرزند سوزینک یوزین و آرقاسین بیلغیل و اولار کارعایه قیلغیل هر نی سوز دیسانک یوزی
 بیلا دیکیل تا سخکوی بولغایسین اگر سوز ای تب سوزینک نیچوک ایکانینی بیلسانک قوشکا
 اوخشار سینکه اونی طوطی دیرلار او هر دایم سوزلار اما سوزینک معناسینی بیلس سخکوی شول
 کیشی بولغای که اول هر سوزنی دیسه خلقتا معقول بولغای و خلق هم هر سوز دیا او مکا معقول
 بولغای بوندای کیشیلار عاقل لار قاریکا کیرکای یوق ایرسا اول انسان صورتیدا موجود بولغان بیر
 حیواندور سوزنی بغایت اولوغ بیلگیل سوز آماندان کیلس و اول هر نرسا ایاسدور قای بیر
 سوزنیکه بیلسانک جایینی او مکارمای بیلگیل و قتنی ضایع قیلانغیل یوق ایرسا دانشکا تم قیلغان
 بولغایسین هر بیر سوز دیسانک راست دیکیل و بیمعنیلیکنی دعوا قیلنوجی بولمانغیل بیلسان
 علمین دم اورمانغیل هر نه مطلوبینک بولسا بیلسان علم و هنردین حاصل بولور بیلسان هنر
 دعوا سیدین بیچ نرسا حاصل بولماس فقط پشچود از حمت چیکور سین

حکایت: بیر کون بیر پادشاه شاه زاده بیرلا شکارغا باریب ایردی و قشیکه هوا قشیردی و آفتاب آسمانینگ میانه سیغا کیلیدی پادشاه بیرلا شاه زاده جامه لارینی بیر مسخره بازنی قولیغا قويدیلار پادشاه کولدی و ایدی ای مسخره باز شینگا بیر ایشا کینگینکوی بولبودور مسخره باز ایدی ای پادشاه انداغ ایماس بلکه ایکی ایشا کینگینک یوکی بولبودور

حکایت: بیر پادشاه وزیرى بیرلا خرما سیر ایردی داناکینی وزیرینگ آدیغا تاشلار ایردی خرمانی میب بولغانیدین سونک وزیرغا ایدی سین کوب ییغوجی کیشی ایکانسان کیم خرمانینگ داناکینی آدینگدا آنچا توپلانیب قالیدور وزیر ایدی انداغ ایماس بلکه حضرت پادشاه کوب ییغوجی ایرکانلار زیراکه ناداناکینی قویبودورلار و ناخرمانی

حکایت: بیر پادشاه سیر مسخره باز دین رنجیده بولوب فیل نینگ آیاغی نینگ آستیغا تاشلاماقغا بویوردی مسخره باز فغان قیلا باشلادی و ایدیکه ای پادشاه مین پچاره فیل نینگ آیاغینینگ آستیغا لایق ایماس مان مینی سیرار قوشینگ آیاغی آستیغا تاشلا غیل و وزیرنی فیل نینگ

آياغينىنگ آستىغا تاشلاغىل زىراكه وزير سيمىردور اينىك استخوانلارى فىل نىنگ آياغينىنگ
 آستىدا يانچىلماغوسىدور پادشاه وزيرغا قاراب بىم قىدى و ايدىكه اول نىما ديدور وزير عرض
 قىدىكه از براى خدا بو حرامزاده نىنگ كانايىنى باغىشلاغىل يوقسايىنى هم هلاكت قاتاشلاغايى
 پادشاه غا مسخره باز نىنگ و وزير نىنگ شاعت قىلغانى پند بولوب مسخره باز نىنگ كانايىنى
 باغىشلادى و خلعت شاهانه سىردى

حكايىت: سىر كىشىنىنگ سىرهميان آلتونى اويدا يوقالدى اول كىشى قاضىغا عرض قىلىب
 ايردى قاضى اينىك اويداغى بار كىشىلارنى ايندادى و هر سىر كىشىغا سىردانه دىن جوب سىردىكه همه
 چوبلار اوزونلىقتا سىر ايردى و ايدى هر كىمكه اوغرى بولسا اينىك جوبى سىر انگشت مقدارى
 اوزايغايى تاكه همه سىغار خست سىردى سىر كىشى كىم اوغرى ايردى قورقتى و اوزىنىنگ جويىنى
 سىر انگشت مقدارى كىسىب تاشلادى ايرتاسى مذكور كىشىلار نىنگ همه سىنى ايندادى و جوبلارنى
 كوردى بىدىكه جويىنى كىسىكان كىشى اوغرى ايركان هميانى اندىن آدى و سياست قىدى.

حکایت: بیر دانشمند بیر پادشاه ینک ندیی ایردی اول ندیم همیشه ساقالینی یولار ایردی بیر کون پادشاه انکا ایدیکه اکر یانا ساقالینکنی یولغودیک بولسانک سین گا جزا بیرغایان بیرینچا کونلاردین سونک اول دانشمند بیر ایش قیلیب ایردیکه پادشاهغا کوب منطور بولدی و امکا ایدیکه هر نیما تیلانک بیر غوم دور دانشمند ایدی ساقالیم نی یولماق اختیارین بیر غیل اندین اوزگا بیچ نمرسا تیلانسان پادشاه کولدی و ایدی اکر سیننگ خرنسلیغنگ موزدا بولغودیک بولسا سینکا باغشلا دیم

حکایت: بیر طیب هر وقت کورستانلیغغا یورسا باش و یوزیغا ایتاگینی یاپار ایردی آدلار اندین سوردی لارکه موینگ سببی نادر طیب جواب بیردیکه بو کورستان ینک اولوکلاریدین اویالورمان زیراکه همه لاری ینک دارولاریدین اولغاندورلار

حکایت: بیر کون بیر قارچیغای بیر خروس قا ایدیکه سین کوب سوفادور سین زیراکه آدم لار سیننی باقارلار و سیننگ اوچون اوی قیلورلار و هر زماندا سیننی توتار بولسالار نا اوچون

قاچارسين و مين اگر دشت ينگ قوشى دورين و لکين سيريچا کونلار کيم آدميرادلار قوليدن
 طعام ييغودیک بولسام الار اوچون شکار قیلورين و هرچند سیراق بولسام هم و قميکه
 پيحقير غودیک بولسام يانا يانب کيلغايين خروس جواب سیردیکه گالا سیرار پنده ني سخدا
 کورغانم دورين و مين کوب خروسلار ينگ کباب ينگ سخدا و تولا خروس لارني اوت يوزا
 سیدا کباب قیلغليق کورگان دورين سين هم اگر پنده ني سخدا کورور بولسانک کوب سیراق
 بولور ایردنگ قارچغاي جواب سوزلامادی

حکایت: ايگلی کيشی ماللارني سیرقاری کپسیرغا تابشوردیلار و ایدیلار هر وقت کيم سیرا يگگيمنيز کيلور
 بولساق آلتايمنيزچه کونلاردين سونک اول کيشيلاردين سیري کپسیر ينگ آلدیفا کيلدی و ایدی
 ميننگ شیر يکيم اولدی ایدی مالني ميگنا سیرغايين کپسیر ناچار بولوب مالني امگا سیردی نيچا
 کوزدين سونک يانا سیري کيلدی و مالني تیلادی کپسیر ایدیکه شیر يکينگ کيلیب ایردی سيني
 اولدی دیدی مين هرچند مبالغه قیلدیم و حجت مشروعه کيلتور دوم لکين سوزومنی امگلامادی و همه

مالنى آيب كىتدى مذکور كىشى كىشىنى قاضىنىڭ آلدىغا آيلىتىپ عدالت تىلادى قاضى تام
 واقعه نى تىخلا كاندىن سونك بىلدىكە كىشىنى كىشى يوقدور و اول كىشىغا ايدى سىن اول شرط
 قىلىپ ايركاسىن كىم هر وقت ايككىمىز آغايمىز و سىن شىركىنى كىلتور غىل و مالنى اندىن
 آغىل چوك يالغوز بويىغا كىلدىنك اول كىشى جواب ايتالماسدىن اوز بولغا كىتدى
 حكايه: بىر كىشى بىر قاف تولا مالنى بىر صرافغا تاشوروب شىرغا كىتتى يانب كىلغاچ مالنى
 تىلاب ايردى صراف اكار قىلدى و مىنگا بىر باب ايردىنك دىب قسم ياد قىلدى اول كىشى
 قاضىنىڭ آلدىغا بارىپ احوالىنى سوزلادى قاضى تعال قىلدى و ايدى برار كىشىغا سوزلا ما غىل
 كىم فلان صراف مىنگ مالىمنى بىر ايدور دىب و سىنگ مالىنك اوچون بر تدبىر قىلغايمىن
 ايرتاسى قاضى اول صرافنى ايندادى و ايدى مىنگ باشمىغى بر مشكل توشودور تنها قىلغالى قدر تىم
 يوقور سنى اوز اور نومغاناب قىلماقنى خواهلايمىن زىراكه سىن دىانتلى كىشىدور سىن صراف قبول
 قىلدى و خرند بولدى اوغا جوناغاچ قاضى اول كىشىغا ايدى ايدى مالىنكى صرافدىن تىلا غىل

البتہ بیرغوسیدور مذکور کیشی صرافینک آدیغا باردی صرافنی کورغاچ ایدی کیلغیل خوش
 کیلیسین سینگ مایکنی اونوتقان ایرکانان بوکچه یادیغا توشتی القصہ اول کیشینک ماینی
 سیردی و نابلیق آمیدیا قاضینک آدیغا باریب ایردی قاضی ایدی بوکون مین پادشا سینگ
 آدیغا باریب ایردییم انگلادیکہ سینکا سیر اولوغ ایشی تاشورماقنی خواہلایدور خدا غاسکر قیلغیل
 اولوغ مرتبا تابغونکدور ایدی اور نومغا نایبلیقتا اورگا کیشینی ایساغایم القصہ قاضی بو حیلہ سیرلا
 رخت سیردی.

حکایت: سیر کیشی سیر طوطینی باقی و انگا فارس تیلینی اورگاتی ہر چند سعی قیلدی اول طوطی در
 این چه شکدین اورگا کلیمہ نی اورگانادی اول کیشی ہر نمیرہ نی سورسا اینک جوایدا در این چه
 شک دیر ایردی مذکور طوطینی ساتاق اوچون بازارغا ایلتی اونگا ایگی یوز روپہ بہا قویولدی بر
 مغل طوطیدین سوردی کہ سن ایکی یوز روپہ غہ لایق مودور سن طوطی ایدی در این چه شک مغل
 کوب خرسند بولدی و طوطینی ایگی یوز روپہ غہ آلیب اوینا ایلتدی اول مغل ہر نمیرسانی کیم سورسا

طوطی در این چه شک دیر اوردی مغل طوطینی انداغ کوردی اوز کو مکلید اشرمندە و پشمان بولدی و
ایدی نیما حلقیق قیلیب ایرکان مین کیم مونداغ طوطینی آلغان ایرکانمین طوطی ایدی در این چه
شک مغلنی کو لکو آلدی و طوطینی آزاد قیلدی

حکایت: بیر پادشاه توشیده کوردیکه همه تیشلاری توشوب کیتیدور بیر منجین اینک تبسیرنی
سوردی منجم ایدیکه پادشاهینک اولاد و قریندشلاری پادشاهین ایلمکاری اولغایلار پادشاه در خشم
بولوب منجمنی بندغ سالدوردی و یانا بیر منجمنی ایندادی و اول منجمین توشینک تبسیرنی
سورادی منجم عرض قیلدیکه پادشاه همه اولاد و قریندشلاریدین اوزون یشاغایلار پادشاه بو جوانی
منطور قیلدی و انکا انعام بوردی

حکایت: بیر کیشی بر اولوغ مرتبه غایینیب اوردی اینک بیر دوستی مبارکباد قیما قلیق او جون
آلدیغاباردی اول کیشی سوردیکه سین کیم دور سن دوستی شرمندە بولدی و ایدی مینی تانممو سین
کیم مین قدیمغی دو سینگدور من و تغزیت او چون کیلیبدور مان زیراکه کور بولغان اییش سین

دیب ایشیتیب ایردیم

حکایت: بیر آدم بیر کیشیدان بیر کیچیک خط یازوب بیرنگ دیب الماس قیددی اول کیشی آیانغیم آغریدور یازالمایان دیب جواب بیرادی اول آدم دیدیکیم مین سزنی بیر جانغا بارنگ دیما دیکه مونداغ عذرا یاسیر اول کیشی ایدی سوزیکنیر راست لیکن مین قانچانکه بیر اوکا خط یازسام انی او قوب بیرانغیم او چون اوزومنی چاقیردور معلوم بولادور که اینک خطین اوزیدین باشقا آدم او قومالاس هرکیم خوش خط بولماغی او چون الاحیداسعی قیماغی لازمدور

حکایت: کونلارینگ بیردا سلطان حسین باتقار شکارکا چیتیشنی اختیار ایدی او مگا علیشیرنوائی حضرتلاری همراه بولدی شکاردان قاتار ایکانلار بیر قشلاقدان اوقدیلا کچه چیتیدا تورکان آلتی سیتی یاسلارداکی بالاسلام بیردی سلطان حسین قولینی کوسیکا قویب علیک آلدی و اویتب کیتا بیردی علیشیرنوائی ایسا بالانی کوریب آتینی توختادی پاسکا توشوب بالاییلان قوش قوللاب کوریشدی اوندان سونک آتکاینیب یولکاتوشدی نوائی ننگ بو ایشی سلطان حسین باتقاران

حيران قالديردى او نوائى كايوزلاينب سىرسلطان ينك وزيرى بولسا نكيز بونىنگ اوستىكاجامكا
 تانيقلى شاعر بولسا نكيز نيا او چون كودك سىربالاكا شونچه لار مروت كورساتادور سىر عالم پناه ديدى نوائى
 كپ بالادا ايماس كپ شوندا كه سىر و قتلار شوبالاننگ آتاسى مينىنگ سوادى ميني چيقارگان ايردى مين
 استادى مينىنگ سىتى پوستى آلدیدا همیشه قرضدار دورمان

حكايات: سىر پادشاهى نىنگ وزيرى علمدين آلىندى و سىرايدىن قوويدى اول وزير درویشلار دوره سىگا
 قوشولدى درویشلار صحبتى نىنگ فىض و برکتى او مكا تاثيراتى قلىدى احضور پيدا بولدى خاطرى جمع
 بولدى پادشاه امكا داعى الطفاتلار كورسايىب اولغى علمىنى قايتارىب سىر شىكا جزم قىلدى ليكن وزير
 بو مكللىنى قبول ايتادى خدمتان كورا استغدادا يورگان ياخشىراق دورىب جواب سىردى پادشاه
 ديدى دولتى اداره قىلماق او چون سىر كات سىرلى دانشمند وزير لازمدور وزير ديدى شونداغ ايش سيلان
 شوغوللايشىكار اضلىك بىلدىرما سلىكىنىنگ اوزى دانشمند ليك علامتيدور پادشاه سوز تامالمای اوز
 قىلىشىدان پشمان بولدى

حکایت: بیرایت آغزیدانان تیشلاب یکچکینا کینا کو پروک اوستیدین اوتوب کیتماکد ایدی کوزیکاسو
 ایچدا اوزیکا اوخشاب نان تیشلاب تورگان بیرایت کوردی اول ایشینگ آغزیدگی نامکا هوسی
 کیلوب آنی تارتوب آلماک آرزوسید اتیز- تیز تیکمکانیدا سووداگی ایت هم بو مکا کوزین آلا توروب
 قاراب قویار ایدی آخردا نفسی غلبه قیلوب آغزین آچوب ایریللاب سووگا اوزین تاشلادی
 سووگا توشکچ بیر شوغوب یانا سوو یوزیکا چقیدقاراسا نایت بار نانان سوودا کورینگان ایت ایسا
 اوزینگ عکسی ایکان سوکر سوزوب سوزوب زورغا چیتکایتوب اولار حالتدا سوودین چقیدی
 اوز نایدین هم ایریلدی چونکه ایریللاب آغزین آچکاندانانی سووگا توشوب آقب کینگان اید حصه
 اوز آغزیدکیقا قاعت قیلماسدان بیراوتینگ نارسا یگا قول اوزا تکان کیشی اوز نارسایدان هم

ایریلور

حکایت: بیر خسیس کپسیر بار ایدی اوتینگ اوزگا شردا اوقیدینگان عالم اوغلی بار ایدی او بیر
 کونی آناسینی کوریش اوچون اویگا کیدی شوندا آناسی سوینب

او غلیم یاخشی کیدینگ سینکا عجاب نارسالار حاضرلاب قویکانان ییمزکینا غاز کوشتی
 بار شیرین یاغلی قویماغیم بار یانا قویوق قویماغیم هم بار کویکلینگ اولاردان قایسی سیرینی خواهلاسا
 اوشانی اول بیرامان قالکاینی ایسا کیسینراق سیسان دیدی اوغلی او مگا

آناجان مین غاز کشتینی قویماقا اوراب اوزدان سونک قایماقا باتیرب مییشگا

عادتلانگان - دیب جواب سیردی

لقمان حکیم او غلیکا نصیحت قلیب شوندا ی دیدی

انی او غلیم قارینگ تویسا هم یانا اوستیگا زورلاب یما توق قارینگ زورلاب ییگانان
 کورا آوقاتی ایگا تویکب سیرگان ثواب سیرا قیر چونکه کوپ مییشدان دل کوزی بیکیلادی قلبنی
 ایسا قارازنگ باسادی هرخیل کسللیکلاری پیدا بولادی

حکایت: سیر حکیم آوگا چیتقان ایدی آشنیزکا آوقت تیارلاشنی بو یورب اوزی یاقینلاری

سیلان آوگا مشغول بولدی اوزاق یورب قارنی آچدی آوقاتلانیش او چون چادرگا قایتدی آشنیز

اوينك آلكا پيشيرگان پلاوني كيلتيرب قويدى حكيم پلاوگا قول اوزايب سیر آشام آلكان
 ایدی اچیدان شه چیدی او قاتیق آچیتقايگا قارامای پلاوني سیر چيگکا سوردی و آشنرنی
 چاقيرب دیدی

پلاوني ياخشی تيار لاسان سیراق بوندان کسين پلاوتيار لاکانگدا شه کمرق بولسين
 سونک اونان ميسيش بيلان قناعت قیدى اکار حکيما قناعت کوهرى بولماگاندا
 آشنرنی جزالاکان بولور ایدی میت: قناعت هر کيمينگ بولسا يولداشی
 حکایت: سیر پادشاه سیر دانشمندی حضور يگا چارلاب او مگا دیدی مین سینی شو شهرينگ قاضی
 سی ایتب تعيندلا قحمان دانشمند دیدی مین بو منصبگا لایق ایما سان پادشاه سوراوی نیا او چون
 دانشمند جواب سیردی قاضی لیک اولوغ و آغیر یوموشدیر چونکه حکم قیلش جریاندا يول
 قویلمکان اینک کیچک خطا هم انسان عمرینی ایزدان چقارشی یاکه اونى حلاکت ییاقاسگا آلیب
 کیلیشی ممکن

حکایت: بیر شاعر بیر بحیل بای ینگ آدیگا باردی و اوننی مدح قیلدی او کیشی خوشحال
 بولدی و دیدی ایرتاگا کیل پول بیرامان شاعر ایرتاسی کونی او ینگ آدیگا کیلدی او کیشی
 شاعر دان سورادی نیا او چون کیلدینگ شاعر ایتدی کیچا ینگا پول بیرامان دیب وعده بیرگان
 ایدینگیز شونینگ او چون کیلدیم او کیشی ایتدی عجائب آدم ایکانسان سین یاخشی سوزلارینگ
 بیلان مینی خوشحال قیلدینگ اورنیدا مین هم سینی خوشحال ایتدیم شوندیگ ایکان مین سینگانیا
 او چون پول بیر شیم کیراک

حکایت: کونلاردان بیر کون بیر شاعر بحیل بای نی مدح قیلدی لیکن او شاعر کا بیچ نرسا
 بیرادی شونان سونک شاعر اوننی هجو قیلدی او کیشی ایسا شاعر کا بیچ نیا دیادی باشقا کونی شاعر
 او سا آد مینگ او ییکا کیلدی بای او مگا دیدی ای شاعر مدح قیلدینگ سینکا بیچ نرسا بیرادیم هجو
 قیلدینگ سینکا بیچ نرسا دیادیم حاضر نیا او چون مینگ آدیگا کیلدینگ شاعر ایتدی حاضر
 ایسا سینی او ییشینگنی وین مرثیه نگنی لیتیشنی خواهلایان

حکایت: کونلاردین بیر کون سلطان محمود غزنه وی توش وقتیدا اولتوروب ایردیلا بیر طالب
 العلم سیکت کیلیب سلام قیددی تقی ایدی ای سلطانیم قاضی ایلیدین داد ایدی نی قیددی اول
 طالب العلم ایدی آتام بیر قاری کیشی ایردی اولدی ایرسامالی کوب قالدی مین تحصیل علم
 قیلاق اوچون تورکستان ولایتیغابارماچی بولوب ینک قزیرل طلانی بیر کسه بی که ایپا کدین توقولغان
 ایردی آنغاسالیب قاضیغا آلیب باریب آمانت قویدوم تقی اول کسه ینک آنغریغا مہرم
 قیلیب ایردیم بیر نچه وقتدین سونک تحصیل علم قیلیب کیلیدیم ایرسا قاضی آلدیغاباردیم او شول
 آمانت قویغان نمرسانی بیر ینک دیب اول کسه نی مہری بیرلان چقاریب ایردی او یغاباریب
 او شال کسه نی آچیب کورسم مس تنگه بولوبدور آدین سونک قاضیدین باریب سوردوم ایرسا اول
 قاضی ایدی مین بیلامان میخا بیر مہر لیک کسه بیر ینک آلتنمو و یا باقر مو بیلامین مہرین سکا بوزمای
 ایردیم تیلانک مہر بوزوب آلمانغا نیت آنت ایچار مین تیدی ایدی سیرغا کیلیدیم سیریلور سیر
 سلطان ایدی آنت بیر غیل اول طالب العلم ایدی ای سلطانیم بو قاضیننگ حکایت لککک

قوشنىك حكايتىكا اوخشار آنغا چو ك آنت بىراىن تىدى سلطان ايدى لكلك قوشنىك حكايتى
 چو ك تورور اول طالب العلم ايدى لكلك دائم يىلان سىرايش بىر كون يىلانلار جمع بولوب
 ايدىلار بىرلار لكلك بىرلارن ماسه قىلىب قىمت قىلالى هر كوندا بىر يىلان آنىك خورلكىكا
 بىراىلىك اوز مىزگاز حمت بىراسون بارچه لارى ايدىلار انداق بولسون بىر يىلان نى ايلچى قىلىب
 لكلك نىك يانگى بار دىلار لكلك هم بوسوزنى قبول قىلدى آنت اىچتى كىم كوندا بىر يىلاندىن زياد
 ايا مىن دىب بىرىچه كون كىچكاندىن سونك لكلك بالالادى بالاسى آچ بولدى بىر يىلانلار قارنى
 توپاس بولدى بىر كون يىلانلار ايندىن چىقىب همه جمع بولوب اولتورور ايدىلار لكلك اوچوب
 بارار ايردى بولارنى كورىب يانلار نغە كىلدى تقى سلام قىلدى فكر برلان تورىب ايردى يىلانلار
 كىلىب بارچه لارى زيارت قىلدىلار بىر ساعت كىچتى ايرسه يىلانلار غافل بولوب توروب ايدىلار
 بورىن اوز اتوب بىش آلتى يىلان نى توتى ايكى تىماغى برلان ايكى يىلانى توتوب اوچوب باله
 لارنىك يانغا كىلدى آدىن سونك يىلانلار فرىاد قىلىب لكلكنى كىتىدىن بار دىلار تقى ايدىلار اى

لکک سین آنت ایچیب ایردینک کوندا بیر میلان دین باشقه میلانغه تیکماس بولوب ایردینک نیچوک
 آتنی بوزدینک اول ایدی سیرلار بیلور موسیرلار مین کیم تورور من دائم مناره اوستیدا
 اولتورور مین تھی مناره دین توروب مسجدکاسانغور مین کناه دین قورقاسمین مناره باشیدین مسجدغا
 سانغورخانینگ آنتی بولور موتیدی ایدی ای سلطانیم براو کیم قاضی بولوب حان بولسا ایرتا و کیچ
 ریشه آلیب اولتورغان بولسا آئینکدیک کیشی نیچوک آنت ایچاس تیدی بوسوز سلطانغا بسیار خوش
 کیدی سلطان ایدی اول که نی منینگ یانیدا قویب بار غمیل من بیر فکرین قیلان دیب اول
 که نی آلیب قالدی ایدی حالا سینگ سوزینگ سیرلان بو قاضینی اولتورسم خلایق ایتورلار
 قاضینینگ پولی اوچون اولتوردی دیب ملامت قیلورلار آدیم یامان بولور طالب العلم کیتتی
 سلطان بو که نی قولغا آلیب باقتی بیچ سیر سیرندا تیشکینگ کانی یوق ایردی سلطان فکر قیدیکیم
 عجب ایرماس بو که نی تیشب داغی توکو تغان بولسه دیب گمان قیددی بو کیچایاتب ایرتا تورغاندا
 توشاکنینگ سیر سیریدین چچاق سیرلان یاردی آدین سونک اوزی آوغا چیتیب کیتتی آدین

سونگ فراشی کیلیب توشاکنی پیغار بولدی کورساکیم پچاق بیرلان کیسیلغان تورور ایدی اگر مونی
 سلطان کورسانی قیلغایمین دیب قورقونچیدین آدین یاخسیراق یوقورور کیم مونی ایلیتیب
 توقوغایمین تیدی بیراستاد توقوچوچى بار ایدی انغایدی ای استاد مونی انداغ توقیغیکیم بیچ کیشی
 سیلسون تیدی اول ایدی انداغ قیلاین تیدی میش آلتون سیدی اول استاد قبول قیلدی بیرکون
 ایچدا توقودی فراشینگ قولیغایسیدی فراش کیلتوروب توشاکنی توشاکنانہ غاقویدی سلطان آودین
 کیددی کوردیکیم توشاک بوتون بولودور فراشین سوردی بو توشاکنی مین کیسیب ایردیم مونی کیم
 توزاتی فراش ایدی سیرکیکنگدین سونگ توشاک پیغاردا کوردیکیم توشاک کیسیلیش اندین سونگ
 قورقانیمدین سونگ سیرکیشی بار ایرکان آلیب باریب توزاتیردیم سلطان ایدی اول اوستانی ایرتا
 تانگ سیرلا آلیب کیلکایسین عجب بولور دیب سیراودی تقی تانگ سیرلاباریب اوستانی آلیب
 کیددی ایرسا سلطان ایدی ای استاد بو توشاکنی سینمو توقودینگ اول ایدی آری مین توقودیم
 سلطان سوردی بو شهر داندن باشقا بیچ اوستا بار مو اول ایدی یوقور سلطان ایدی اوز باشینگ

اوچون ایغیل قاضی سینغا بیچ که توقوتوردی مو اول ایدی آری سلطان ایدی کورنگ
 تانور موسین اول ایدی تانورین سلطان اول که فی چقاریب استاذینک آدیغاتاسلادی استاد
 آیب کوردیکیم اول که تورور دیدی سلطان ایدی باریب پرچه لارنی آیب کیلینک دیدی
 آدین سونک باریب پرچه لارنی آیب کیدیلا سلطان الار دین سوردی قاضی اوچون مس تنگه
 قاضیمنگیز مو آلا ایدیلا آری سلطان ایدی تانور موسیزلا ایدیلا تانور منیز چقاریب کور کوز تیردی
 ایرسا الار ایدیلا شول تورور آدین سونک بولارنی بر او یگا کیر کوزوب قویدیلا آدین سونک
 طالب العلم بیرلان قاضینی آیب کیدیلا سلطان طالب العلمکه ایدی سوزلا غیل تیدی طالب
 العلم هر نی سوزی بار ایردی بارچه سین بیان قیلدی قاضی ایدی یالغان ایتور منکاسیر مهر لیک که
 سیردی بیلادیم اچینده فی بار تورور ایردی مین تقی مهرین بوزمای اول سیرکاندیک اوز قولیغا سیردیم
 تیدی سلطان ایدی آمانتنی خیانت قیلماغانک اوچون آنت اچار موسین قاضی ایدی اچار مین
 تیدی سلطان ایدی پوچی استاد بیرلان که توقوغان استاد گواه لیک بیرسالار اولار موسین اول

ایدی اولارین سلطان ایدی پول چی بیرلاکه توقوغان نی اوندا نک اوندا دیلار که توقوغان ایدی
 ای قاضیم که نی مین توقوب سینکا بیردیم پوچی ایدی ای قاضیم بو پولنی مین سغا ایشلاب
 بیرادیم موسین تانار موسین تیدی قاضیغا توچم بولدی سلطان ایدی دانشمندلار دین سورانگلار بو
 قاضیغانی کیسلور دانشمندلار ایدیلار اولوم کیرک آدین سونک سلطان حکم قیلدیکیم بو قاضینی دارغا
 آسینک تقی آسیدیلار آدین سونک سلطان اول طالب العلمغا بو یوردیکیم سین قاضی بول تیدی
 اول طالب العلم ایدی مین شونچا وقتدن بیری علم تحصیل قیلدیم خدا رضاسی اوچون ایدی الله
 تعالی یارلاقاغای ایدی سین ایسلار سینکیم مین قاضی بولسم تقی اولسم ایمانسیر کیتسام تیدی سلطان
 ایدی نیچوک اول ایدی آذیچان شهریندا بر قاضی بار ایردی خسته بولغان ایکان مین استادیم بیرلان
 اول قاضینینگ کوچه سیدین اوتوب بارور ایردوک کیلیب ایدیلار قاضینی سورما سنیرلار مو استادیم
 سورغالی کیردی ایرسه مین هم برگا کیردیم قاضینی کوردوک ایرسا قاضی بنیرلار غاقاراب یغلادی تقی
 کلمه شهادت اوقیدی تقی ایدی ای استادیم مین اولسم میندین رضا بولینگ تیدی استادیم ایدیلار

ای قاضی قورقماغیل اولماسین بو خسته لیکدین تورارسین قاضی ایدی نی بیلدی نکلنر تیدی آده
 استاذیمیز ایدیلار حالا کلیمه عرضه قیدینک ایمان کیلتیردینک کتاب ایچنذا کورو. بمنکم قاضی رشوه
 آلسا ایمان کیلتورسا اولماس تقی اول خسته تگدین اولمای توردی آدین سونک بیر شراب ایچیب
 آتکا مینیب بارور ایرکان آتی خورکیب کوتاریب سیرکا اورمیش اول تقی اولمیش اول قاضی بو
 دنیا دین ایمانسز کیتمیش ایدی نیکا قاضیک کیرک ایماس دیب جواب بوردی سلطان ایدی
 قاضیلار غاکور عضابی قاتومو بولور اول طالب العلم ایدی بیر کون کوفه شهردا امیرالمومنین علی
 ... یانلارغا بیر کیشی کیلیدی ایدی یا علی اوچ ییل بولدی ایکن ایکارمین اول سیر پیج حاصل
 بیراس تیدی علی ایدیلار دوات و قلم کیلتور و مھکلار دوات بیرلا قلم کیلتیردی لار بیر خط یازیب
 بوردی ایکن ایکایا تورغان کیشیننگ قولیغا ایدی بو خطنی ایلتیب ایکن ینگ اورتای سرندا کو کلیل
 ایلتیب کودی ایرسا اول سیرزاده کوب حاصل بوردی اول کیشی تحسین قالدی عجتورتیدی بو
 خطنی خط ایرکان اول سیردین آچیب اول خطنی آلیب او قودی ایرسا یاز یلیشکیم ای سیر بوییل هم

حاصل سیراسانگ سیرظالم قاضی اولکان بولسا اولکینی کیلتوروب سینک اورتانگدا کومارین
 دیگان خط ایکان ایدی موزین معلوم بولدیکیم قاضیلارنی سیرهم قبول قیلاس ایکان اینک
 عضایدین قورقار... برظالم قاضینک حکمانه سینک ایسکیدین اوتساقولی آزاد بولماغای تقی
 ایستیتورکیم ایت هر تودا ایتور ایریش الله تعالی غا سکرکیم منی قاضی قیلمای ایت قلیب تورور تقی
 ظالم قاضینک سوزی کوردور ایا ایدی مختصر قیدوک ایدی سلطان یایک بولغان جوانمرد بولماق
 کیرک نیچو گلیم سلطان محمود تنگتا اولتورماقی بولغاندا وزیرلار یغوایدی بو خلافتقا بولطان کور کلوک بولسا
 آنی سوارلارین کور کسزین یناقیم رسو بولور بورنیم اولوغ تورور خلافتلار منی تیلا مسلار وزیر ایدی
 ای سلطانیم سیرمالنی یغما قیلشینی سوما سکنز بارچه خلایق سزنی سوارلار تیدی ایرسه جمع خلایق انداق
 تورور دیب راضی بولدیلار آندین سونک تنگتا مندی...

BUYUK AJDODLARIMIZ

ابو نصر فارابی

(۸۷۳-۹۵۰)

ابو نصر فارابی قاموسی بیلیم ایگاسی بولگان. ابو نصر فارابی جهان فنی خصوصاً فلسفه تیمیگه
 فیزیکه کیمیا تیشناسلیک موسیقه شناسلیک کبی فنلار رواجکا قوشگان حصّه سی بیخایه کاتادیر. او
 سیردیا بویدا جایلانگان فاراب (اوترار) شهریدا سپاهی (حربی) عائله سیدانیا کایمکان. دستلابی
 بیلیم نی بخارا و سمرقند شهرلاریدا آلدی. سونک او قیشنی دوام ایستیریش مقصدیدا بغدادکا بارادی.
 عمری نینگ کوپ قسیمی اوشا سیردا علم اورگانش بیلان او تکازادی. ۹۴۱ ییدا دمشق دا،
 ۹۴۱-۹۵۰ ییل لاردا مصر دا یاشادی. عالم ۱۶۰۰ دان آرتیق اثر یازیب قالدیرگان. ابو نصر فارابی
 نینگ اثرلای دنیانینگ کوپلاب تیللاریکا ترجمه قیلینگان. فارابی با ستمچلیک اوروش لارینی

قارالاکان. او اوزینینگ قولیازمالاریدا دولت ینگ و طیفه سی انسان لارنی بخت سعادتگا
 آلیب باریش فاضل جمعیت قوریشدان عبارتدیریب یازگان. فرابی گوکیانایونان عالم لاری
 ینگ اثرلاریگاکمل شرحلار یازیب قالدیرگان. فرابی کمتر انسان بولیب فقیرانه کون
 کچمیرگان. سرای عالمی بولیشنی ایستامکان. عالم یازیب قالدیرگان اثرلار گیلکوسی اولاد اوچون
 کاتنا خزیانادیر. شوایت عالمینگ علمی میرایشنی اورگانش همیشه دالزرب بولیب قالماقدا.

ابوریحان بیرونی

(۱۰۴۸-۹۷۳)

ابوریحان بیرونی ۹۷۳ ییل ۴ سینیبردا خوارزم ینگ کت شهیدا توغیلکان. او آتا
 آنادان ایرتاییتیم قالکان. او معمون اکادیمیه سیدا خدمت قیلکان و زمانه سی ینگ همه فنلارینی

پنجه ایگال لاگان. استرانامیه فزیکه تیاتیکه کیا کرافیه معدن شناسلیک و باشقه فنلار ترقیایکا قوشکان
 خصه سی بیلان اوینک نامی دنیا فنی ینک بویوک سمالاری قایدان جای آلاگان. او خارجی
 تیل لاردان عرب هند لاتین فارس یخودی و باشقه تیل لارنی مکمل بیلکان. عالم ایگی یوزکا
 یاقین علمی اثر یاراتگان و ترجمه لار قیلکان کلابوسنی دنیا دا سیرپچی بولیب اخترع قیلکان.
 استرانامیک کوزاتوولار آلیب باریش مقصدیدا کوزاتیش اسباب لارینی هم اوزی یاراتگان.
 اوینک «قدیمی خلقلاردان قالکان یادگار لیکلار» «هندستان» اثرلاری اجدادلاریمیز تارخیننی
 اورگانیشدا مهم منبع بولیب حسابلانادی. بیرونی ۲۲ یاشیدا خوارزمی تاشلاب چقیب کیتیشکا مجبور
 بولادی. اول او افغانستانینک غزنه شهردا سونکرا هندوستاندا یاشان. بیرونی فن همیشه علمیاکاو
 کیشیلارینک حیاتی فعالیتیکا خدمت قیلسین دیگان فکرلارنی ایلکاری سورا دی. او ۷۵ ییل عمر
 کورگان.

علی شیرنوائی

(۱۵۰۱-۱۴۴۱)

اوزبیک خلقشېنېك اولوغ شاعرى و ممتكر دانشمندی علی شیرنوائی جهان ادبیاتینېك

بویوك سیمالاریدان دیر.

علی شیرنوائی ۱۴۴۱ میل ۹ فوردا ہرات شہریدا توغیلدی. اونېك آتابالاری تیموری لار

خزمتدگی عمل دار کیشیلار بولشېگان. آتاسی غیاس الدین کچکیانا اوز زمانه سینېك ایلغار و

اومیشلی کیشیسی بولگان. علی شیربالا لیکیدان ادیاتی علمی موسیقه نی سوادی. مکتبدا اوقیب

بورگان ییل لاری جوده کوپ شعرلارنی یاددان بیلگان. خطا فارس شاعری فرید الدین

عطارینېك منطق الطیر دېگان داستاننی یاددان ایتهب کوپچکیکنی حیرت لائیرگان.

اوسمیر لیکیدا ایسا ۵۰ ینک میت شعرنی یاد بیلگان. علی شیر ادبی اثرلارنی اوقیش و اورگانیش
 بیلان کفایه لاینب قالمادی. ۱۰-۱۲ یا سلا ریدا ایلك شعرلاری بیلانا ق کوپچیکلینگ دقتینی
 اوزیگا جلب ایدی. علی شیر غایت قابلیتی تیر شتاق حرکتان زینلی بولیب اوینگ
 استعدادی اوشا دورینگ اولوغ کیشیلاری تامانیدان جوده ایرتاتن آلینگان. علی شیر سیر کونی

اوسازی مولانا لطفی حضرتلاریگا

عارضین یاتقچ کوزوم دین ساچیلور هر لوزه یاش

بولاکیم پیدا بولور یولدوز نهان بولغاچ قویاش

دیب باسلا مگان غزلینی اوقیب سیرادی. لطفی اگر الاحی بولگانیدا برچه شعرلاریمینی شوایگی

مصرعه کا الماسگان بولار دیم دیدی. حضرتینگ بو فکرلاری یاش علی شیر اوجون کتته مکافات

ایدی. نوائی ۱۴۷۲ و ۱۴۸۶ ییللاردا ایگی شعری توپلام نوادر نهاییه و بدیع البدایه دیوانلارینی

توزدی. جوده قیفا ایگی سیدا (۱۴۸۳-۱۴۸۵) بیش داستانی اوز ایچکا آلکان خمه اثرینی

يارتدى. ۵۱۲۳۰ مصرعه دان سمنگىل تاچكان خمسه حيرت الابرار فرهادوشيرين لىلى و مجنون سبعة
 يار سداسكندرى داستانلاريدان عبارت. نوالى هر وقت ايجاد قيليش بيلان بيركا ياسلىكدان
 بيركا اوسكان بير مکتبدا اوقچكان دوستى حسين بايقرا سر ايدا دولت ايشلارنى هم وجدانا آليب
 باردى. مەردار سونگرا باش وزير بولگاندا مەلكتنى آبادانلاشتيريش خلق حياتىنى فراوان ايتيش
 مەلكتشلاردان آينادىگان سالىقلارنى قىسقارتيرىشكا االهيذا احميت بىردى. اريق لار قازدىردى.
 شفاخانه لار كتابخانه لار قوردىردى. خلمتىنگ تورموشىنى ياخشىلاش يىكلار و عملدارلارنىنگ
 اوزباشچى لىكىنى يوقاتيش اوچون حرکت قىلدى. قنە چيلارگا قارشى كوراشدا شخصاً اوزى
 قاتناشيب مەلكتدا تىچلىك اورناتىشكا اورىندى. او خلق آراسىدا كتە آبرو قازاندى. اوينىنگ
 زمانداش لارى آراسىدا «وزير روشن زمين» پاكدل وزير لىتىشكا سزاوار بولدى. علم صنعت و
 ادبىات اهللارىگك همیشه رهنمالىك قىلدى. نوالى اجتماعى ايشلار بيلان جوده بند بولگان و قتلاريدا
 هم بىچ قاجان قوليدان قلمىنى قويمادى. او اوزىنى اوللا شاعر دىب بىلار بىران كون شعر

يازمادان تورا آلماس كونيكا يوز ايگي يوزيت شعر ايجاد ايتاردى. نوانى اوزينىنگ اولماس
 اثرلارنى اوزىك تيلدا يازدى. اوزىك تيلينىنگ كوزل ليكي بايلىگىنى و قدرتىنى عالم كا
 نايش قىلدى. على شير نوانى ادبى ميراثينىنگ كتبه بير قىسمىنى اوينىك لىرىك شعرلارىنى تىكلەپ
 ايتادى. اوينىك ايگى يىل دوامدا ياراتكان غزل رباعى قطعه تويوغ مۇخس مۇسس معا فرد
 چىستان كى شعر تورلارغا آمد لىرىك اثرلاريدان توزىلگان. خزاين المعانى ديوانى ۵۰۰ مىنگ مشره
 دان عبارت فارس تىلداكى شعرلارنى شاعر و قىتچە او تىكلەپچى معنالارنى اىنگلا توچى فانى تخلصى
 بىلان ايجاد ايتكان. شونىنگ اوچون هم اوينىك فارس تىلداكى شعرلار توپلامى ديوان فانى
 دىب اتالادى. نوانى بوتون ايجادىنى خلق منفعىلارى اوچون كوراشكا انسان قدر قىستىنى ھامە
 رىشكا مملكتدا تىچلىك و آسايىشە لىك اورناتىشكا باغىشلادى. نوانى اوزىك ادبائىنى جھان
 يوكسا كلكىكا كوتاركان و اولادلارغا باي ادبى ميراث قالدىرگان بويوك شاعر دىر. نوانى حيايتىنىنگ
 سوغىكى يىللارى هم سىرتاشوش بولدى. او حسين بايقرا اوينىك اوغىللارى اورناتىدىكى نظا

ادواتلارنى برطرف قىلىشقا كوپ كوچ سرفلادى. حكدارىنىڭ نوائى گا مناسبتى هم
 ايلكارىكىدىك ايماس ايدى. زمان تشوئشاريدان حارىگان وتاليتقان شاعرىمىه گا قان قوسىلىشى
 تىجه سىدا ۱۵۰۱ يىل ۳ يورددا وفات ايدى. بو مشعوم واقعه نى تائى نچى خاند مىر كارىم الاحلاق
 كتايىدا نوائى وفايىڭا خطا طبعيت هم ماتم توتدى دىب تعريظلاگان. چونكه اونى دفن ايتىش چاغىدا
 مايدالاب سخاوت يامغىرى ياغىب تورگان ايدى. نوائى اثرلارى كتته سىرغان و چوقور معنالار
 حزانانا سىدىر. اونىڭ اثرلارنى قات قات او قىرايىڭا نىمىز هر گل اولاردان يانكى معنوى آرزوقه

آلامىز.

ابو على ابن سينا

(۹۸۰-۱۰۳۷)

ابن سینا جوده کوپ فنلارنى طب فلسفه موسیقه پسخالاکیه وباشقه علم لارنى مفصل بیلگهان و شو
 فنلار بوپچه اوچ یوزکایقین کتاب یازیب قالدی رگان بویوک عالم دیر. حسین ابن عبدالله ابن
 سینا بخارا ولایتی ینک افشانه قیشلاغیدا عمل دارعائده سیدا توغیلگهان. کسین بخاراگا کوچوب باریب
 اوشا سیردا اوسیب اولغای گان. زهینی جوده اوتکیر استعدادی یوقاری بولگهان. شو سبب علم
 لارنى تیزلیک بیلان اوزلاشتیرا آلگهان. اون یاشیدا قرآن کریمنی یاد آلگهان. اون سیراون
 اوچ یاشیدا تسمیکه فکه (مسلمان قانون شناسلیکی مجموعه سی) منطق موسیقه شناسلیک وباشقه فن لارنى
 قمت بیلان اورگانا باشلادی. اون آلتی اون سیتتی یاشلاریدا پاتخدا قولی ییکمیل طیب صفاتیدا
 شهرت قازندی. توقشیر یوز توقسان توقشیرنچی ییلی حاکمیت قاراخانی لار قولیکا اوکلاچ ابن سینا
 خوارزم گابارادی. بوسیردا او بوریحان بیرونی ابو صخل مسی وباشقه عالم لار بیلان سیرکا اوشا
 زمانلاردا جهانگاشرت تاراگهان معمون اکادیمیه سیدا خزمتم قیلدی. بیرینک ییکیرمه اوپینچی
 ییلی هندستان گابارادی وقالگهان عمرینی اوشا سیردا او مگازدی. عالم بیرینک اوتیز سیتینچی ییل

ایلیک سیتی یاشیدا همداندا وفات ایدی. ابن سینا طب قانونلاری اثری بیلان جهانکا مشهور بولدی. عالم ینک مذکور اثری ۱۲ عصر دایق لایحه کا ترجمه قیلینیب ۱۷ عصر گاجه سوراه مملکت لاری ینک اونور سیتیلاریدا هم او قیتیلیب کیلندی. اثر حاضرکی کوندا هم اوزی ینک علمی قمتینی یوقاماگان. طب قانونلاری تولیق حالدا اوزیک و روس تیل لاریدا بیرنجه مرته نشر قیلینگان.

علی قوشچی

(۱۴۰۳-۱۴۷۴)

مولانا الاویدین علی ابن قوشچی سمرقندی مشهور استرانم، اولو عسکینیک قابلیتی ساگردی، زبردست عالم، او تکیر متفکر ایدی. علی قوشچی ینک علمی و فلسفی قاراشلاری مهم اهمیتگا ایگادیر. او ینک ۱۶-۱۷ عصرلاردا اورتا شرق و یاقین شرق مملکتلاریدا تیسینکده فنینیک

رواجلانىشدا تعمير كورساتكان "ارمىنىكىدە عايد رساله"، "كسر سانلار حقيدا رساله"، "ال محمدى رسالى" كىبى اثرلارى بار.

عالم عرب، فارس تىللارنى مۇكەممەل بىلىمگە ئىگە. على قوشچى فلسفە، حقوق، ادبىيات، تارىخقا عايد كىتابلارغا ھەم كۆپ شىرخلار يىزىمگەن.

احمدیوسی حکمت لاریدان نمونہ لار او قیش

حکمت

طالبلار غادر و کوہر ساچتیم منا	بسم اللہ یدب بیان ایلامی حکمت ایتیب
من دقثر ثانی سوزین آپتیم منا	ریاضتنی قانیغ تارتیب قانلار یوتوب
جان فی جانغا سوزد قیلیب رکنی اولاب	سوزیم ایدیم ہرکیم بولسہ دیدار طلب
کو مھکی بوتون خلائدین قاپتیم منا	غریب سیتیم فقیرلارنی کو مھکلین اولاب
انداغ مظلوم یولده بولسہ ہدم بولغیل	قایدہ کورسانک کو مھکی سینوق مرسم بولغیل
ماونلیک خلائدین قاپتیم منا	روز محشر دکاہینغہ محرم بولغیل
اوشل کیچہ معراج چقیقید دیدار کوردی	غریب فقیرتیلارنی رسول سوردی
غریبلارنی ایزین ایزلاب توشتیم منا	قایتیب توشوب غریب فقیر حالین سوردی
آیت حدیث ہرکیم ایتسہ سامع بولغیل	امت بولسانک غریبلارغہ تابع بولغیل
قانع بولوب شوق شرابین اپتیم منا	رزق و روزی ہرناہیر سا قانع بولغیل

غریبلیغده محبت تارتیب بولدی حبیب	مدینه کارسول باریب بولدی غریب
غریب بولوب عقبه لار دین آشتیم منا	خفا تارتیب یاراتقانغ بولدی قریب
مصطفی دیک ایلمنی کنیریب سیتیم ازلا	عاقل ایرسانک غریبلارنی کو مھکلین آوله
بولون تاولاب دریا بولوب تاشتم منا	دنیارست نابض لار دین بولوب تاوله
تفراق قیلیب حاضر بول دیب بوینوم ایگدی	عشق بایینی مولیم آچقچ مھکایتی
پیکان آلیب یوراک بغریم تیشتم منا	باران صفت ملاتنی اوتی تیکدی
قورآن اوقوب عل قیلما یالغان عالم	کو مھکلیم قاتیغ تیلیم آچینغ اوزوم ظالم
حدین قورقوب اوتغ تو شمای پشتم منا	غریب جانیم صرف ایلا یین یوقتور مالیم
حق امرینی محکم تو تامی اوزوم جاہل	آلتیش اوچکایاشیم سیتی اوتوم غافل
یامان ایرلاب یاخشیلار دین کچتیم منا	روزه ناز قضا قیلیب بولدوم کاہل
اہل و عیال خاناندین تو کال کیچمای	واہ دریا محبتنی جامین ایچمای
شیطان غالب جان بیرارده شاشتم منا	جرم و عصیان کرھلارین موندھ پیچمای

پیرمغان حاضر بول دیب ساچتی تریاک	امانیمه چنگال اوروب قیددی غمناک
بجد الله نوری ایمان اچتیم منا	شیطان لعین میندین قاحب کیتتی بی پان
خرمت قیلیب کوزوم یومای حاضر تور دوم	پیرمغان خدتیذه یوکروب یوردیم
اندین سونگره قنات قاقیب اوچتیم منا	مد قیددی عزازیل نی قوولاب سور دوم
خلق لار قیلیب عزیز جانیک قیلغیل قربان	غریب فقیریتیلارنی قیلغیل شادمان
حدین ایشتیب بوسوزلارنی ایدیم منا	طعام تاپسانک جانیک بید قیلغیل ممان
راضی بولور اول بنده دین پروردگار	غریب فقیریتیلارنی هرکیم سوردی
حق مصطفی پندین ایشتیب ایدیم منا	ای بی خبرسن بی سبب اوزی اسرار
حق مصطفی امانتین قیلینگ انعام	ییتتی یا شده ارسلانباغا قیلدیم سلام
نصیم اولوب لاکانغه آشتیم منا	اوشل وقده ینگ برذکرین قیلدیم تام
برفرصده عتباساری سفر قیددی	خرما یریب باشیم سیلاب نظر قیددی
مکتب باریب قیناب تولوب تاشتیم منا	الوداع دیب بو حالدین کذر قیددی

پرتو سالدی پەسود بولوب دیدار کوردیم	اناقهستانی ¹ اوتوب معنی سوردوم
یاشیم صاحب مضطر بولوب توردوم منا	ملام اوروب اسکت ² دیدی باقیب توردوم
اندین سونگره چول لار کنیزب گیاه میدیم	ایانادان معنی بول دیب ایدی بیلیم
لنگر توکوب بیلین باسب یا پختیم منا	روزی قیلدی غزالیلی تو توب یندیم
حدین اوزکا بیچ سوزلامای یگانه کا	ذکرین تام قلیب اوتوم دیوانه کا
اخگر بولوب کویوب یانب اوچتوم مبا	شمعین ایزلاب ساگرد کیردیم پروانه کا
الله یادین ایته ایته والابولیم	نام و نشان بیچ قالمادی لالابولوم
فانی الله مقامیغه آشتیم منا	خالص بولوب مخلص بولوب لله بولدوب
کوممکلی قتیغ دل آزار دین خدا بنزار	سنت ایریش کافر بولسه برمه آزار
دانالاردین ایشیب بوسوز ایدیم منا	الله حتی انداغ قل غه سحین ³ طیار
سیر آستیغه یالغوز کیرب نورغه تولدوم	سنت لارین محکم تو توب امت بولدوم

¹ inno fatahno

² uskut

³ sijjin

تیغ باطن برله نفس نی یا نختیم منا	حق پرست لار مقامیغه محرم بولدول
تیرمولتوروب خلافتغه زار ایلادی	نفسیم منی یولدین اوروب خوار ایلادی
حاضر سن دیب نفس باشین سا نختیم منا	ذکر ای تورمای شیطان برله یار ایلادی
وا حسرتا کوزدین تیزدین قوت کیتی	قل خواجه احمد غفلت برله عمر و ننگ اوتی
عل قیلمای کاروان بولوب کو چتیم منا	وا ایلتا ندامت نی وقتی سیتی

۲ حکمت

نه سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرگا	ایادو ستلار قولاق سالینک ایدو غومغه
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرگا	معراج اوزره حق مصطفی روحوم کوردی
بو نیچوک روح تنه کیرمای تابتی کمال	حق مصطفی جبرائیلین قیلدی سوال
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرگا	کوزی یاشلیق خلقغه باشلیغ قدیمی هلال
کو ککا چقیب ملا نکلدین آلور سباق	جبرائیل ایدی امت ایشی سیرگا برحق
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرگا	ناسیکانا له فیلور، مضمتم طبق

فرزیدیم دیب حق مصطفی قیلدی کلام	آدین سو نکره برچه ارواح بوردی سلام
رحمت دیا تولوب تاشیب تی پیام	اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا
رحم ایچره پیدا بولدوم نذا کیلدی	ذکر ایت دیدی بدنلاریم جنش قیلدی
فرزیدیم دیب حق مصطفی اولوش بوردی	اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا
تورت یوزیلدین کسین چقیب امت بولغای	نیچه سیلار یوروب خلقغه یول کور کوزکای
اون تورت ینک مجهدلار خدمت قیلغای	اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا
توقوز آی توقوز کوندا سیرکا تو شتوم	توقوز ساعت تورالمادیم کوککا اوچتیم
عرش کرسی پایه سینی باریب توچتیم	اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا
عرش اوستیدا نماز او قوب تیریم بوکتوم	رازیم ایتیب حقه باقوب یاشیم توکتوم
یالغان عاشق صوفی کوردوم سوکتوم	اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا
جاندین کچمای بو هو دیگان باری یالغان	بو قلتاقدین سورمنک سوال یولده قالغان
حقی تالغای اوزی پنهان سوزی پنهان	اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا

ايگى ياشدا پنجهبرلار كيليب كوردى	برياشيدا ارواح منكا اولوش بردى
اول سبدين آلتىميش اوچدا كىردىم سىركا	اوچ ياشدا چلتن كيليب حاليم سوردى
يول كورساتدىم يولغە كىردىم نىچە كىراه	تورت ياشدا اتق مصطفى سىردى خرما
اول سبدين آلتىميش اوچدا كىردىم سىركا	قايدا بارسام خضر بابام منكا بىراه
تطوع روزه توتوب عادت قىلدىم	بىش ياشدا ايليم باغلاب طاعت قىلدىم
اول سبدين آلتىميش اوچدا كىردىم سىركا	كىچە كوندوز ذكرين ايتىب راحت قىلدىم
كوككا چىقىب درس اوركاندىم ملائكتين	آلتى ياشدا تورماي قاقچىم خلائكتين
اول سبدين آلتىميش اوچدا كىردىم سىركا	دامن كىلىب بىم اهل و علائكتين
هر سر كوروب پرده بىرله بوكوب ياتى	سيتى ياشدا ارسلان بابام ايزلاب تابدى
اول سبدين آلتىميش اوچدا كىردىم سىركا	بىم آلاه كوردوم دىدىم ايزىم اوتى
حورلار كيليب حرير توندين كفن قىلدى	قابض كيليب ارسلان بابام جانين آدى
اول سبدين آلتىميش اوچدا كىردىم سىركا	يىتميش مىنك فرشته لار يغىلىب كىلدى

سیر فرستدا او حماہ ایچرا مینگور دیلار	بخازہ سین او قوب سیردین کوتاردیلار
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا	روحین آلیب علیسین گا کیر کوز دیلار
منکر نکر من ربک دیب سوال قیدی	الله سیر آستیدا وطن قیدی
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا	ارسلان بابام اسلام دینین بیان قیدی
امرو معروف قیلغانلارنی عزت قیلغیل	عاقل ایرسنگ ایرانلار کا خدمت قیلغیل
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا	نخی منکر قیلغانلارنی حرمت قیلغیل
حکمت ایت دیب باشلار میغہ نور ساچیلدی	سکزیدا سکزیاندین یول اچیلدی
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا	بجد الله سیرمغان می ایچوردی
قیدہ بارسنگ و صفین ایتیب تعظیم قیلینگ	سیرمغان حق مصطفیٰ بیگ بیلینگ
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا	درد ایتیب مصطفیٰ غہ امت بولینگ
تبرک دیب آلیب یوردی قول دین قولغہ	توقوزیدا تولغاندیم توغری یولغہ
اول سبیدین آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا	تواندیم بوسوزلار کا قچیم قولغہ

خواجه ليک کانا قویوب قیلمای طاعت	اون یاشینگده اوغلان بولدونک قل خواجه احمد
اول سبدين آلتمش اوچدا کیردیم سیرکا	خواجه من ديب يولده قالنک وای نه حسرت

۳ حکمت

ذکر ایت دیدی ذکرین ایتیب یوردیم منا	هر صجدم نذاکیدی قولاعمکه
اول سبدين عشق دوکانین قوردیم منا	عشق سیزلارنی کوردیم ایرسه يولده قالدی
الله دیدیم شیطان میندین سیراق قاچتی	اون سیریده رحمت دریا تولیب تاشتی
اون ایلکیدا بوسرلارنی کوردیم منا	های هوس ماو من ليک تورمای کوچتی
بنفس باشیغیه یوزینک بلا قمراب سالدیم	اون اوچیدا نفس وهوانی قولغا آلدیم
اون تور تودا اتوفراق صفت بولدیم منا	تکبرنی سیرکا اوروب باسیب آلدیم
باشین اوروب قول قاوشوب تعظیم قیددی	اون بیشدا حوروغلان قارشو کیددی
دیدار اوچون برچه سینی قویدیم منا	فردوس آتلیق جنتی دین محضر کیددی
هی هی سیرکا مبارک ديب آدم کیددی	اون آلتیدر برچه ارواح اولوش سیردی

فرزیدیم دیب بونوم قوچوب کو مکلوم آلدی	اولن یستید اترکستان داتور دوم منا
اون ساکنیزدا چلتن بیلا شراب لپتیم	ذکرین ایستب حاضر توروب کو کسم یستیم
روزی قیلدی بخت کیرب حورلار قوچیم	حق مصطفی جمال لارین کوردوم منا
اون تو قوزدا یستیمش مقام ظاہر بولدی	ذکرین ایستب ایچ و تاشیم ظاہر بولدی
قیدا بارسم خضر بام حاضر بولدی	غوث الغیث می ایچوردی تویدوم منا
یاشیم یستی یکرمه کا اودیم مقام	بجد الله سپر خد متین قیلیم تام
دنیاده کی قوروت و قوشلار قیلدی سلام	اول سبیدین حقه یا ووق بولیم منا
مومن ایرماس حکمت ایستیب یغلامایدور	ایرانلارنی ایغان سوزین تیغلامایدور
آیت حدیث مضمونینی امکلامای دور	بول روایت عرش اوستیدا کوردوم منا
روایتنی کوروب حقه سوزلاشیم مین	یوزینک توز لوک ملایککا یوزلاشیم مین
اول سبیدین حقی سوزلاب ایرلاشیم مین	جان و دلیم امکافدا قیلیم منا
قل خواجه احمد یاشینک یستی یکرمه بیر	نه قیلغای سین کناه لارینک تاغدین آغیر

ایادوستلار نیچوک جواب اینوم منا	قیامت کون غضب قیلسه ریم قادر
---------------------------------	------------------------------

۴ حکمت

اول سبیدن ختہ سیغنیب کیدیم منا	خوش غابدین قولاغومه ندا کیدی
اول سبیدن ختہ سیغنیب کیدیم منا	جمله بزرک یغلیب منکا انعام سردی
مرحم بولوب چین دردلیک کا دو بولدوم	من یکیرمه ایکی یا شده فنا بولدوم
اول سبیدن ختہ سیغنیب کیدیم منا	یالغان عاشق چین عاشق غه گواه بولدوم
یالغان دعوی طاعت لاریم برچه سی بوچ	ایادوستلار یا شم شتی یکیرمه اوچ
اول سبیدن ختہ سیغنیب کیدیم منا	قیامت کون نه قیلغای من برهنر لوچ
آخیر تغه بارور بولسام بار مو سیراق	من یکیرمه تور تغه کیردیم ختدین سیراق
اول سبیدن ختغه سیغنیب کیدیم منا	اولکانه ده یغلیب اورونک یوزینک تایاق
ایاغمدین تو توب سوداب کورکا ایلتنک	جناره منی آرقاسدین تاسلار آتینک
اول سبیدن ختہ سیغنیب کیدیم منا	ختہ قلو ق قیلدینک دیب یا نخب تیغینک

سجان ایگام ذکر اور کاتب کو کوسنی تیش	یازوق بیلان یاشیم سیتی یکرمه میش
اول سبدین ختہ سیغنیب کیلیم منا	گوکسوداگی کره لایم سین اورینک یش
منصور صفت دیدار او چون غوغا قیلیم	من یکیرمه آلتی یاشدا سودا قیلیم
اول سبدین ختہ سیغنیب کیلیم منا	پرسز یوروب دردو حالت پیدا قیلیم
هر سر کوردوم پرده برله بوکوب یاپتیم	من یکیرمه سیتی یاشدا سیرنی تاپتیم
اول سبدین ختہ سیغنیب کیلیم منا	آسانه سین یاسانیان ایزن اوپتیم
کیچا یاتامای محبت تارتیب صادق بولدوم	من یکیرمه ساکنیز یاشدا عاشق بولدوم
اول سبدین ختہ سیغنیب کیلیم منا	اندىن سونگره دکا هیغه لایق بولدوم
عشق او تیدا بولالذیم مثل تراب	سیرکم اوتوز یاشته کیردیم حالیم خراب
اول سبدین ختہ سیغنیب کیلیم منا	حالیم خراب باغیریم کباب کوزوم پر آب
جمله بزرک یغلیب دنیا قویدوردیلار	اوتوز یاشدا اوتون قلیب کویدوردیلار
اول سبدین ختہ سیغنیب کیلیم منا	اوروب سوکوب دنیا عقتین قویدوردیلار

کو کسینکدانی چقان آینک عرشته مینار	قل خواجه احمد دنیا توینک اینک مینار
اول سبیدن ختہ سیغنیب کیلیم منا	جان سیردا حق مصطفی قولونک توتار

۵ حکمت

ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا	یا الہی حمدینک برلہ حکمت ایتیم
ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا	توبہ قلیب کوناہیدین قورقوب قایتیم
ایرانلار دین ہر سر کوردیم مین یاپای دیب	قیرق سیریدا اخلاس قیلیم یول تاپای دیب
ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا	سیرمغان ایزین آلب مین اوپای دیب
اخلاص برلہ یلغوز ختہ کو نخل بردیم	قرق ایگلید اطالب بولوب یولنہ کیردیم
ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا	عرش و کرسی لوح دین او توب قلم کیردیم
کوزیا شیمی آقوزبان ژالہ قیلیم	قیرق اوچمدا حتمی ایزلاب نالہ قیلیم
ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا	بیابانلار کزیرب اوزوم نی والہ قیلیم
یا قام توتوب ییغلاب یوردوم گلزاریندا	قرق تور تیردا محبت نی بازاریندا

منصور صفت باشم برب عشق دیندا	ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا
تفریق بشیدا سیندین حاجت تیلاب کیلیم	توبه قیلیم هر ایش قیلیم خطا قیلیم
یا الهم رحمتیگنی اولوغ بیلیم	ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا
قرق آلتیما ذوق شو قیم تولوب تاشتی	رحمتیگن قطرہ نامدی شطان قاحتی
حدین الهام رفیق بولوب بامین آچتی	ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا
تفریق سیمدایستی یا قدین الهام سیتی	ساقی بولوب جام شراب حوажم توتتی
شطان کیلیب نص و هوا اوزی یوتتی	ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا
تفریق ساگلزدا عزیز جانین بیزار بولدوم	کنه دردی کسل قیلدی بیمار بولدوم
اول سبیدن حدین قورقوب بیدار بولدوم	ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا
قرق تو قوزده عشقنک توشدی کویب یاندیم	مجنون صفت خیل و خویش دین قاحب تاندیم
تور لوک تور لوک جانتیگدی بویون سوندیم	ذاتی اولوغ حوажم سیغنیب کیلیم سینکا
ایلیکیدا ایرمن دیدیم فطلم ضعیف	قان کومادیم کوزلاریدین بغیریم ایزب

ذاتی اولوغ حواجم سیغنیب کیلیم سینکا	نفسیم اوچون یورار ایردیم ایتدیک کنیزب
تغزیل یوزونک قرا سیرداسولکان یاخشی	قل خواجه احمد ایربولمانک اولکان یاخشی
ذاتی اولوغ حواجم سیغنیب کیلیم سینکا	تفریق صفت سیرآستیدا بولکان یاخشی

ءحکمت

مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیردیم منا	صبح صادق دوشنبه کون سیرکا کیردیم
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیردیم منا	آلتمیش اوچداسنت دیدی ایشیتیب بیلدیم
عالم همه سلطانیم دیب نغره تارتی	سیراوستیدا یارانلاریم ماتم توتی
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیردیم منا	حقیقی تانقان چین صوفی لارقانلار یوتی
یاروق دنیا حرام قیلیب حقیقی سويدوم	الوداع دیب سیرآستیغه قدم قويدوم
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیردیم منا	ذکرین ایتیب یالغوز اولوب یالغوز کويدوم
کیچه نماز کونوزلاری صایم بولدوم	طها اوقوب تون کیچه لارقایم بولدوم
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیردیم منا	بو حال سیراوستیدا دايم بولدوم

تاناک آتقونچہ ناز او توب بیر یول سلام	آتمیش کیچه آتمیش کوندوز بیر یول تعام
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیردیم منا	آتمیش اوچدا بولدی عمر و م آخر تام
حمله ملک سیر آستیدا بولدی غلام	حق مصطفیٰ روحی کیلب بولدی امام
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیدیم منا	کوب یغلا دیم حق مصطفیٰ سیردی انعام
قولوم توتوب ایتمسین امیدیدی	معراج تونی نور دیدم فرزندیدی
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیدیم منا	سنستیم نی محکم تو تغیل دل بندیدی
محمد یب تشه بولسنگ قولونک آلائی	قیامتدا یول ادا شنک یولغا سالائی
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیدیم منا	فرزندیم دیب ایلکینک توتوب خنت کیرائی
امت دیدی ایچ و تاشیم نور گاباندی	ای یارانلار بوسوزا شیتیب شو قیم آرتدی
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیدیم منا	پر تو سالیب دیدارینی حق کور ساتی
موسی صفت و جودلاریم کو یوب یاندی	دیدار کوروب روحوم اوچوب عرشته قوندی
مصطفیٰ غه ماتم توتوب کیدیم منا	مجنون صفت خیل و خوشدین قاحب تاندی
توشک یاستوق تاشدین قیدم چکلتیم محنت	سیر آستیدا خوار لبق تارتیم کوب مشقت

مصطفیٰ غە ماتم توتوب كىلدىم منا	اى يارانلار بۇ دۇنيا دايۇق فراغت
مصطفیٰ غە ماتم توتوب كىلدىم منا	تاشقۇت تارتا كۆنچە وصلى قىدا
مصطفیٰ غە ماتم توتوب كىلدىم منا	خان و دىنى تا قىيامىنگ حەقىدا
كوزوم آىب مصطفیٰ نى حاضر كوردوم	سیرا سىنغە كرديم ايرسە بچون بولدوم
مصطفیٰ غە ماتم توتوب كىلدىم منا	عاصى جانى امتلارنى حالين سوردوم
امت دىدى كوكوم تولاداغ حسرت	ايا فرزندىن سورىنگ قنى امت
مصطفیٰ غە ماتم توتوب كىلدىم منا	امت اوچون كۇب تارتە من حەدىن كلفىت
آىب كىلكاى يامچە سىن مۇنى حج	امتلاريم يازوقلارين ھەر جمەت كىچ
مصطفیٰ غە ماتم توتوب كىلدىم منا	تاكى يىغلاب سجدە ايلامى تىكرىغە كىچ
آىب كىلكاى يامچە كور كىل مۇنى	ھەر جمەت كىچ امتلارنى كىناىنى
مصطفیٰ غە ماتم توتوب كىلدىم منا	امتلارنىنگ نىلار قىلار احمد سىنى
يار اتقاندىن قورقا سوسىن پست ھىتىم	مىن مىلكدىن شىرم ايتار مىن اى ائىم
مصطفیٰ غە ماتم توتوب كىلدىم منا	كىچە ياتامى طاعت قىلىنگ خوش دولائىم

آمین دینکار آل واصحاب ہم چہاریار	سیر آستینغا کیردیم دوستلار بی اختیار
مصطفیٰ غہ ماتم تو توب کیدیم منا	استلارنی جرین کچکیل پروردگار
ایکلی عالم عشرتلارین می کاساتیم	قل خواجہ احمدین دقثرثانی لہستیم
مصطفیٰ غہ ماتم تو توب کیدیم منا	اولماس بورون جان اچینین زہرین تارتیم

۷ حکمت

خرم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	اول قادیم قدرت بیرلان نظر قیدی
محرّم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	غریب بندنگ بو دنیا دین سفر قیدی
دنیا عصبی حرام قلیب یاخچیب تیتیم	ذاکر بولوب ساگر بولوب حقی تادیم
بی غم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	شیدا بولوب رسوا بولوب جاندین اوتیم
فصیح تیدا سوکوب دیدی شحک قنی؟	شولوغوم دین تاغ و تاش لار سوکتی منی
مرحم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	عاشق بولنگ اول باریب حقی تانی
ای بو عجب ایچکیمک راحت اوچون	سزنی سزنی حق یاراتی طاعت اوچون
مرحم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	قالو ابلی دیدی روحوم محنت اوچون

کیچا کوندوز بی غم یوردوم یاشیم آقهای	نفسیم منی کوب یو کورتی حقا باقهای
پر غم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	های و هوس ماومن نی اوتقایاقهای
تفریق صفت یول اوستیدا یولی بولسم	قلنی کورسام خدمت قلیب قلی بولسام
بهدم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	عاشقارنی کو یوب اوچکان کولی بولسم
قانلار یوتوب الله دیدیم رحم ایلادی	جانین کیچیب محنت تارتیم بدم دیدی
خرم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	دوزخ ایچراقالمسون دیب غنیم یدی
وادینغا حق نی تاپهای کو معلوم سینوق	یاشیم آلتیش اوچکایتی سیر کونچایوق
شاگر بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	سیر اوستیدا سلطان مین دیب بولدوم اولوغ
نش و دستار پوچک پول غاسایتب کیدیم	شیخ من دیبان دعوی قلیب یولدا قالدیم
بیدم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	نفسیم منی هوا قیلدی یولدا قالدیم
حق وصلیکا میتار من دیب روحوم مشاق	باشیم تفریق اوزوم تفریق جسمیم تفریق
شبنم بولوب سیر آستینغا کیردیم منا	کودوم یاندیم بوللامدیم هرگز آفاق
شبلنی نکلنج سماع اوروب جانین کیتیم	سیرمغان نظر قیلدی شراب لپه کیتیم

سرمست بولوب ایل و خلق دین تانیب قاپچیم	زم زم بولوب سیر آستیغا کیردیم منا
قل خواجه احمد ناصح بولسنگ اوزو مخابول	عاشق بولسنگ جازین کیچب سیر یولی اول
نادانلارغا ایسانگ سوزونک قیلاس قبول	محکم بولوب سیر آستیغا کیردیم منا

۸ حکمت

بیشک بیلنک بودنیا برچا خلقدین اوتارا	اینانا غیل مالینغه سیر کون قولدین کیتارا
آتا آنا قارینداش قایان کیتتی فکر قیل	تورت آیا غلیق چوبین آت سیر کون سینکا میتارا
ونیا او چون غم سیماحتدین اوزرکانی دیا	کیشی مالینی سیماصرات اوزرا توتارا
ابل عیال قارینداش سیچ کیم بولمایدی یولدش	مردانه بول غریب باش عمرینک ییلدیک اوتارا
قول خواجه احمد طاعت قیل عمرینک بیلام نیچمیل	اصلینک بیسانک آب و کیل یانا کیل گاکیتارا

۹ حکمت

ایادو سلار پاک عشقینی قولغا آلدیم	بودنیانی دشمن توتوب یوردوم منا
یقام توتوب حضرتیغا سینیب کلدیم	عشق بایدا منصور صفت بولدوم منا

<p>بیلین باغلاب حق عشقینی محکم توتتی</p>	<p>عشق یولیدا عاشق بولوب منصور اوتتی</p>
<p>ای مومنلار من هم منصور بولدیم منا</p>	<p>ملامتلار امانت لار کوب ایشیتی</p>
<p>جبریل کیلیب انا اناحتتی سیرکایدی</p>	<p>عاشق منصور اناحتتی تیلکا آلدی</p>
<p>دارغا آسلیب دیدارینی کوردوم منا</p>	<p>جبریل کیلیب باشینگ بیروب یولغا سالدی</p>
<p>باطن کوزی آچوقلاری حیران قالدی</p>	<p>منصور کیلکاچ دارا کیلیب اوزی آلدی</p>
<p>اوشوقاید دیدارینی کوردوم منا</p>	<p>پرتو سالیب الله اوزی نظر قلدی</p>
<p>محکم تور غیل حریان باقیب سین آغا غیل</p>	<p>ندا کیددی اوшал دارغه کوب بوغا غیل</p>
<p>لوح المحفوظ تنه سیدا کوردوم منا</p>	<p>تاشا ایدی امریم توتوب سین تیکما غیل</p>
<p>شریعتدور من هم میتای سیر روایت</p>	<p>اوچ یوزملا یغلیب میتی کوب روایت</p>
<p>باشیم سیرب حق سترنی بیلدیم منا</p>	<p>طریقت واحقیقت واحق حیات</p>
<p>دانا کیراک بویوللار داپاک مردان</p>	<p>انا اناحتنی معنی سینی بیلاس نادان</p>
<p>جاندین کیچیب جانانه نی سویدوم منا</p>	<p>عاطل قلار حق یادینی ایدی جانان</p>

قال علميدن ييتيب ايديم نشان قالسون	اياق ايديم دانا بولسه معنى آلسون
حالدين ايتيب عاشق لارغا بيريديم منا	دروگوهر سوزلاريم نى ايچكاسالسون
بىر سوز بىر لايانلاردىن بولدى جدا	ايسىز منصور خوارلىق برله بولدى ادا
قانلار يوتوب مين هم گواه بولدوم منا	حال دلى يىچ كيم بىياس تنگريم گواه
يولنى تابكان بىر كاوخشاش كمره اياس	شاه منصورنى انا حكمتى بجاي اياس
اگاه بولوب بوى خدا آيديم منا	هر نابخس لار بوسوزلاردىن اگاه اياس
پر تو سايىب الله اوزى رحم ايلادى	بىرتون سحر غريب منصور كوب يىغلادى
دانالارغا بوسوزلارنى ايديم منا	اندىن سونكره چلتن بايقب شراب بىردى
آدم من دىب بىلین باغلار قانى همت	نادانلارغا ايسىز سوزيم حيف حكمت
ظالم لارگا اسير بولوب اولدوم منا	دنیا اوچون بىر بىرغا قىياس شفقت
درويشلارنى حلقى مردار اوتاس دعا	ظالم لاردا حدنه بولغاي بىر داکناه
آيت حديث معنى سيدىن لستيم منا	اول سبدين پادشاه قىلور بىرگا حفا

ايلىكىك آچىب دعا ايلاب بويون سونكىل	ظالم اكر جناقيله الله ديكيل
حقدين ايشيتيب بوسوزلارنى ايديم منا	حق دا دىكنغە يىتماس بولساكە يىلكىل
ياشىك ساحب منكا سىغنىب بىلىك باغلا	ظالم اكر ظلم ايلاسە منكا يىغلا
ظالملا ركايوزىنك بلا بىردىم منا	حرام شەهە ترك ايتبان يوراك داغلا
ياراتقاننى منظور قىلماي سىن اونوتقان	ظالملا رنى قربى نىدورمىن ياراتقان
ظالملا ركايوزم رواج بىردىم منا	مىندين كىچىب ظالم لارنى اىلكىن توتقان
الله دىبان تونلار توروب اينكر نامدىك	سكا جزاير اتقانغە يالبارمىك
ظالملا رنى اىلكىن اوزون قىلدىم منا	حقيقت دىن سوزلار اىتم ايشىتامدىك
دنيا حرام آدىن كو نكل ساوتامدىك	اسى بى خبر حقه كو نكل يوكورتامدىك
بونفس اوچون زار حيران بولدوم منا	نفسدىن كىچىب الله سارى تولغانامدىك
خويونك رىا ياشىر قىماس خلقە سوزونك	ظالم لارنى سگوه قىلما ظالم اوزونك
حرىصلارنى سچىن اىچراسالدىم منا	دنيا بلىن تولا بىردىم تويماس كوزونك

جان و دلیم امت لاریم کوز روشنی	لعل بی جنبش قلیب ایدی مونی
چین امت نی سینه سیغه قویدوم منا	حقه قلو ق میکانم بولغان قانی
عین الیقین طریقت دا بوزلاب اوتتی	قل خواجه احمد حق سوزینی سوزلاب اوتتی
حق الیقین حقیقت دین ایدیم منا	علم الیقین شریعت نی کوزلاب اوتتی

۱۰ حکمت

ساکر بولوب اورتاب یانیب کویدم منا	تعالی الله عاشقار کاسیردی عشقین
کورونمادی یالغوز حقی سدیدوم منا	ایگی عالم کوز لایکا خشاش دانه
اندین سونکر ادیا بولوب تولوب تاشتم	جاندین کیچیب یالغوز حقی جانغا قوشتم
دنیا عشقین یوزینک طلاق قویدوم منا	لاککان نی سیرایسیبان مقام آشتم
عشق شدتی طغیان قیسه بیردم تویماس	حق آلدیدا عقلی کامل دم اورالماس
بوسرلارنی جانانه دین تویدوم منا	پروانه دیک احکمر بولوب اوزین بیلماس
پاک عشقینی قولغنه آلمای بولماس یوروب	طریقت نی یول لارینی عشقینی کوب

دیدارینی کورسه یولماس تون کون اوتوب	بیچ اوخلامای دیدارینی کوردوم منا
طریقته نی یولی قلیغ طرفه شایتم	باشیم قانی سیرمغان ساری قاپچایتم
سیرایاکین توتوب باطن کوزین آچایتم	رسو ابولوب یوللار کزیرب یوردوم منا
طریقته نی یوللاریدور قلیغ عذاب	بو یوللار دانیچه عاشق بولدی تراب
عشق بولینغه هرکیم کیر ساحالی خراب	ایرانلار دین یولنی سوراب کیردیم منا
طریقته نی یول لاریدور طرفه اولوغ	روزی قیلکان بنده سیغه بولدی یاووغ
اوچقونینغه طاقت قیلماس سیتی تموغ	ای یارانلار عزیز جان دین تویدیم منا
حقیقته نی معنی سیکایستگان کیشی	بی خود بولوب کویوب یانار ایچی تاشی
قانلار آقار کوزلار دین آتقان یاشی	کوز یاشینی تحفه قیلوب باردیم منا
شریعت دور عاشق لارنی افسانه سی	عارف عاشق طریقته نی دردانه سی
قاید بارسه جاناناسی هم خانه سی	بوسرلارنی عرش اوستیدا کوردوم منا
محبت نی باغین کزیرمای عاشق بولماس	خوارلیق زارلیق تار تا کونچه نفسینک اولماس

قانع بولوب خاص کوهرین آلدیم منا	سیر قطره غه قانع بولمای اول در اولماس
عقبتی سری جدل قلیب موندین کوچار	عشق اوتیغه کوچکان عاشق رنگی اوچار
رسول دنیا جا دیدی قویدوم منا	موند بولغان کره لارنی اندا آچار
آینه غه نظر قلیسه اندین تینوق	حقیقت لیک عاشقلارنی رنگی سینوق
قدر تیغ حیران بولوب قالدیم منا	اوزی حیران کو مکللی ویران کوزی یاشلوق
رازی قیلنک بندم دیبان ایغوم سینی	الله ایدی کوب یغلا سنک کور کونک مینی
الهام کیددی چین قلاقغه آلدیم منا	جانین کیچیب منی ایتور عاشق قانی
یالغان عاشق یولغه کیرسه همه خطا	چین کو مکلدا کوچکانلار کا دیدار عطا
دوتا بولوب سیر آسینغه کیردیم منا	چین عاشق نی کوزی یاشلیق قدی دوتا
روز محشر نیچوک سین دیب حالین سور کوم	حقیقت لیغ چین عاشق غه تحفه سیر کوم
رحمیتکدین امید تو توب کیدم منا	شفیع بولوب شاعت نی اوزوم قیلغوم
حق دین قور قوب تینمای یغلا علی الدوام	قل حواجه احمد حق یادینی آغیل مدام

مونداغ قىلىب مراد نغە يىتىمىمىز منا	نازا وتوب روزه توتوب هر صبح و شام
-------------------------------------	-----------------------------------

۳۲ حکمت

حق عشقنى كوكمكوم ايچراسالدى دوستلار	ناگمان تورور يدا قموغ بزرگ
مدد قىلىب ايلكلم توتوب آلدى دوستلار	خضر بابام حاضر توروب لطف ايلابان
وجوديدىن عزازيل نى حق قاقوردى	اوتوز بىردا خضر بابام مى ايچوردى
اندىن سونكر احق يولنغە سالدى دوستلار	سودا قىلدىم يازو قلا ريم حق كچوردى
بندە ليككا قبول قىلدىم قىلمە ارمان	اوتوز ايگلى ياشدا يىتتى حدىن فرمان
غريب جانىم شادمان بولوب كولدى دوستلار	جان بىروردا بىر كوم سىنگانور ايمان
هر كىم سوكتى بلگە تىنىتى صابر بولدىم	خالقهدىن خبر يىتتى ساگرد بولدىم
ماي و هوس ماومن ليك كىتتى دوستلار	بو عالمدا يىچ او خلاماي حاضر بولدم
جام شراب قولنغە آلىب توپال يىتتىم	اوتوز اوچداسا قى بولوب مى اولاشتىم
بجد الله ايگى نىسىم اولدى دوستلار	كشكر توزاب شيطان برله مىن اوروشتىم

حکمت است ديب سبحان ایدی کویا بولدوم	اوتتوز تورتدا عالم بولوب دانا بولديم
ايچ و تاشيم حق يوزينه تولدی دوستلار	چلتن بىرلان شراب لپتختم همراه بولدوم
طالب لارغه عشق دوکانين تولا قوردوم	اوتتوز بيش داسجد کىرب دوران سوردوم
عاشق لار کا حدین مژدمیستی دوستلار	ایکری یولغه هر کیم کىردى سوکوم اوردوم
انصاف قىلب الله سارى تولغانا ديم	اوتتوزیستی یا شته کىردیم اولغانا ديم
توبه قىلديم خواجم قبول قىلدى دوستلار	سحر وقتدا زارى قىلب ایسکر انا ديم
یغلاما یمو اولار و قىم یاوق میستی	اوتتوز سا گلنیر یا شته کىردیم عمروم اوتتى
بیلمای قالدیم عمروم آخیر بولدى دوستلار	اجل کیلب پیماه سین منکا توتتى
وادینغا اوتتى عمروم قانی طاعت	اوتتوز توققوز یا شته کىردیم قىلديم حسرت
قزیرل یوزوم طاعت قىلمای سولدى دوستلار	طاعت لیکلار حق قاشیدا خوش سعادت
روزی محشر رحم ایسانک حالیم تباہ	سایچ و سعال خوب آقاردى کو مکلوم قارا
جمله ملک یازوق لاریم بىلدى دوستلار	سکاعیان عل سیزمن کو بتور کناه

يول تپاي ديب باشيم بيرله تونلار قايه تيميم	پيرمغان جرحه سيدن قطره تاتيميم
كو مكل قوشى لايكانغى سىتى دوستلار	بحده الله لطف ايلادى نوركبا تيميم
كو مكلوم قورقغان جانيم هوركان خانه ويران	قيامت نى شتيدىن عظيم حيران
عظيم كىتىب بى هوش بولوب قالديم دوستلار	صراط آتلىغ كوفرو كيدىن دليم لرزان
موزدا يىغلاب آخىر تدا بولغىل اريق	قل خواجه احمد قىرغه كىردىنگ نفسىگنى قىرق
طريق كىركان حق دىن اولوش آدى دوستلار	پوستى ايمان شريعت دور مغزى طريق

۱۱۵ حکمت

بيروباريم ديدارىگنى كورار من مو	قل هو الله سبحانه ورد ايلاسم
بيروباريم ديدارىگنى كورار من مو	باشدين آياغ حسرىنگداد ايلاسم
تاغلار چىقىب طاعت قىلىب كوزيم اويديم	ايللىك بيدراچول لار كىزىب كياه يديم
بيروباريم ديدارىگنى كورار من مو	ديدارىگنى كورالما ديم جاندين تويديم
خانانيم نه كورومكايى بلكه جاندين	ايللىك ايگلى ياشدا كىچتىم خاناندين

باش تصدق جان تصدق ہم ایمانین	بیروباریم دیدارینکنی کورارمن مو
ایلیک اوچدا وحدت مین روزی قیدی	یولدین آزگان کمره ایدیم یولغہ سالدی
الله دیدیم لیک دیان قولوم آلدی	بیروباریم دیدارینکنی کورارمن مو
ایلیک توردا وجودلاریم نالان قیدی	معرقتنی میدانیدا جولان قیدی
اسماعیل دیک عزیز جانین قربان قیدی	بیروباریم دیدارینکنی کورارمن مو
ایلیک بشدا دیدار اوچون کدا بولدوم	کودوم یاندیم کولدیک تقی فنا بولدوم
بجدولله دیدار ایزلاب ادا بولدوم	بیروباریم دیدارینکنی کورارمن مو
ایلیک آلتی یا شتہ کیردی مو مکلوغ باشیم	توبہ قلدیم آقار موکین کوزدایاشیم
ایرانلار دین بهره آلمای کونمکلی تا شیم	بیروباریم دیدارینکنی کورارمن مو
ایلیک یتتی یا شتہ اعمروم پیلدیک اوتی	ایادوستلار غل سیزمن باشیم قاتی
بجدولله پیرمغان قولوم توتی	بیروباریم دیدارینکنی کورارمن مو
ایلیک ساگلنیر یا شتہ کیردیم من بی خبر	قمار ایکان نفسینی قیل زیر وزبر
ہمت بیرسانک شوم نفسیکا اورسم تبر	بیروباریم دیدارینکنی کورارمن مو

جان بىرادا جانانىمنى قىلمايم ياد	ايلىك توققوز ياشغە كىردىم داود فرىاد
بىروبارىم دىدارىنگىنى كورار من مو	زىوز بىرلە سىنگامىتاي قىلغىل آزاد
بىلىم باغلاب مىن قىلدىم بىرىاخشى ايش	كوزوم يوموب تاآ حقونچايتتى آلتىمش
بىروبارىم دىدارىنگىنى كورار من مو	كىچە كوندوز بى غم يوردوم هم يازوقش
ايا دوستلار كوب قورقە مىن كىنايمىن	آلتىمش بىردا شىرمندە مىن اللە مىدىن
بىروبارىم دىدارىنگىنى كورار من مو	جاذىن كىچىب پناه تىلاي خدائىمىن
باشدىن اياغ غىظىتلارىم رە قىلدى	آلتىمش اىگى ياشدا اللە پرتو سالدى
بىروبارىم دىدارىنگىنى كورار من مو	جانودىم عقلو هو شىم اللە دىدى
هم جانىنگ مىن جانانىنگ مىن جايىنگى بىر	آلتىمش اوچداندا كىلدى قل سىرگا كىر
بىروبارىم دىدارىنگىنى كورار من مو	شمشردىن قولغە آلب نىفىنگىنى قىر
اندىن كىين جانانىمنى ايزلاب تىلدىم	قل خواجه احمد نىفىنى تىف تىم نىفىنى تىم
بىروبارىم دىدارىنگىنى كورار من مو	اولس بورون جان بىراكىنى دردىن تارتىم

اتامی غزل لاری دان نمونه لار

<p>ای بیکیم او شو یوز دیکول شهید بیلا سکر مودور؟ جان تامورین قیار او چون تیخ مویا نظر مودور؟ شهر صابینک اپلجیسی همدن خوشخبر مودور سرو سہی ینک اوستیدازارو عبرت مودور ایتلارینجا بونالہ دین ہر کچا دسر مودور؟ جان عزیز دین ولی آدمینہ کزر مودور؟ لطفو کرم کدانیغہ تنگری او چون ضرر مودور</p>	<p>ای بیکیم او شو یوز دیکول شمس بیلا قمر مودور؟ کوز اوچدین قیا قاشوہ بیلا باقشیلارینک باد صبا کہ کیلتورور جانغا ساچنک نسیمینی زلف مضیرینک کیم اول کوز دین اوچار اوزون کچہ زاری و نالہ کم قیلای راست آیت ای پاسبان لعل لینک خیالیدین بیر کزر ایلان دیدیم سورسانک اتامی حالیدین نیشی ای پادشاہ حسن</p>
<p>بیری قندو بیری شهید و سکر بیری ینک کوزلاری کفار خیمبر بیری ینک قامتی سرو سوبور بیری ینک تیشلاری پاکنیزہ کوہر بیری ینک ایکی بادامی متعشیر</p>	<p>بو ایلدہ باردور ایکی ماہ پیکر بیری ینک عارضی خورشید تابان بیری ینک زلف و خالی دانہ و دام بیری ینک لبزاری یاقوت سیرآب بیری ینک غبغیدور سب سیمین</p>

<p>سیری حسن ایلیده جاقان و قیصر سیری نینک کیرپوکی الماس خنجر سیری نینک طلعتی دور عید اکبر سیری کا خادم و داعی کمتر</p>	<p>سیری سلطان را قلم ملاحت سیری نینک غزه سی جراه استاد سیری نینک ایکی قاشیدوریا نکی آسی سیری کا چاکر و بنده اتایی</p>
<p>بولدی حجرینکدین بیغنه کوزلاریم یعقوبوار اوزکالار نینک و صلیدین خوشراق منکا بو انظار چونکه مین سین سیرتیریلکاندین اولوب مین شرم سار مین سینینک عشقینک بیلد فیکلودور اول دم افتخار وعدہء و صلینک بیلد قیسانک مینی امیدوار بو کونکولدور ای مسلمانلار منکانی اختیار غصہ دین اول دم اتایی نینک چانی چیتار</p>	<p>ای کمال حسن یوسفدین جالینک یادکار انظارینکدا اگرچه اورتاتور جانیم ولی بنده نی اولتورکالی غزه نغامی تشویش دور قیلسه لار محشرده ایل تقوی و طاعت بیرله فخر یئنگریدین یوق موامیدینک نتی مین مرحوم نی طعنه دین جانغہ نیتار سیر سو دینک اول کافر نی دیب هر زمان چیتسانک خرامان ایل کوزی توشیا سکا</p>
<p>مکر مہرینک جفا لطفونک تم دور محبت یولیده بیار کم دور</p>	<p>نیچه جانیمغہ سیندین دردو غم دور محب لارغہ جفا قیلاق یازوقسینر</p>

<p>سكائين بولمسم اى جان نى غم دور كچار دنيا وفا قيل دم بودم دور</p>	<p>سكا دشوار ايرور سين ستر تير يلاك نيچه جانيم غم يبكيدنك وعده بيرله</p>
<p>وجودوم حاصللا عين عدم دور ولى ميندين كناه سيندين كرم دور مرادى خوب لاردين بير قدم دور</p>	<p>كوزونك زلفونك بيله آغزينك غمينده كناه قيديم كه بچرينك تير يديم اتامى اوشويولدا خاك بولسه</p>
<p>قايشكنى قبله محر آب ديرلار يوزونكنى لاله سير آب ديرلار خطاي دور كه مشك ناب ديرلار كوزومونك ياشيني سباب ديرلار يراقدين كور سالار قو آب ديرلار لئينكنى شربتى عتاب ديرلار كه يامنور يا غساق فتح باب ديرلار عجاب جادويى قلاب ديرلار</p>	<p>يوزونكنى قبله احباب ديرلار لئينك غم تشه بولغان اهل دل لار خط و خالينكنى كيم جان نسخه سيدور سنگ سيمين تينكئينك حسرتينده مغل چين كوزلار ينك ياشيم كوليني بو غم دين خسته بولدوم كيم خلايق ايشكينى آچاين يغلاماقدين كونكول تقدين آلور داغزه نيزنى</p>

<p>بلی کو کتین انار القاب دیرلار ۸۰-۱۸</p>	<p>اتانی قولوم دیتور او شال آسی</p>
--	-------------------------------------

ظہر الدین محمد باہر غزل لاریدین نمونہ لار

<p>کو مھکومیدین اوزگا محرم اسرار تاپادیم کو مھکوم کیسی کو نکولنی گرفتار تاپادیم ہرگز بوتکیبہ نی نہ ہشار تاپادیم چون و سلغہ اوزو منی سزاوار تاپادیم نیچہ کہ باریب ایٹگیگبار تاپادیم ایستاب جھان نی مونچا قلیب یار تاپادیم</p>	<p>جانیدین اوزگایار وفادار تاپادیم جانیدیک اوزگاجان دل افکار کورمادیم اوسروک کوزیگاتا کہ کو نکول بولدی مبتلا ناچار قورقتی بیلہ خوی ایتمیشام نیٹای باری باری ایٹگیگہ بونوبت ای کو نکول باہر اوزو نکنی اورگاتا کور یار سیرکہ مین</p>
<p>جانضہ تیم ایدی غربت سیرلہ ہجران ایلکیدین نی بلالار کورادور مین یار نادان ایلکیدین قیل خلاص ایلنی وینی جان و افغان ایلکیدین شکر کیم قوتقاردی اولوم سینی اسان ایلکیدین</p>	<p>غربت و ہجرانغہ قالدیم آہ اول جان ایلکیدین کورساتور کہ تیغ و کہ اوق حاتیمینی بیلایین ایل فغانیدین بجان و مین بوجانیدین ای اجل باہر اول آسی ہجرید ایٹنگ بی دشوار ایدی</p>
<p>یوز کوروب دردو غنیم چارہ سینی قیلہ کیراک کو مھکی سیرلہ دیگاسین جانی او چون کیلہ کیراک</p>	<p>یار یوزو منی کوروب دردو غنیم بیلہ کیراک ای صبا جان و کو نکولنی اوزی ینگ چون قیلدی</p>

<p>يار و صلی منکا اغبار دین ایریلده کیراک بحر ی نینگ تیغی ایننگ یوراکینی تیلده کیراک لاجرم بنده لارین شاه لاری بیله کیراک</p>	<p>و صلینی نی قیلاین غمردین آیریلادی بیچ و صلی نینگ قدرینی چون بیادی بو تیلده کونول سکر بارنی بیلورمین دیگان ایریش اول آبی</p>
<p>تیره بولدی روزگاریم اول قراقاشدین نه خان و نامیم ناگهان بوز و لمغای باش دین نه یخشی لیغنی کوز توتار سین اول پری وش دین نه تیلده لاردیک قچتخیرورمین هر زمان تاشدین نه ساحی نینگ سوداسی توشی باشیمه باش دین نه</p>	<p>ساحی نینگ سوداسی توشی باشیمه باشدین نه مین خود اول طفل پری وش نه کونول بیدیم ولی یوز یا نلیغ کوروب آدین تیلده بولدونک ای کونول باش اورور اطفال مینی اویدا فارغ اول پری آیاغیم میگوچه باردیک کیتار ایردیم نیتای</p>
<p>شکسته کو مگومه ایریش قرا بلا ساجینگ نثار اسکنی ایدی بو کون منکا ساجینگ کونول لار آچیلور آچیلده اول قرا ساجینگ نی عیب اگر دسه دلبندو دلکش ساجینگ</p>	<p>کونولکھا بولدی عجایب بلا قرا ساجینگ میسر اولدی جنون ملکی ای جنون ائی ساجینگ شکستی دابار دور شکسته کونول لار آچیلدی کو مگھی چو آچینگ ساجینگ نی بار نینگ</p>
<p>بو عشق دین کیچه آلمان عجب بلایی دور که خضر چشمه حیوان غه رہنمایی دور مگر که هر یاراسی یار نینگ دوایی دور</p>	<p>بلای عشق که هر دم منکا جفایی دور حطی لبی غه توتاش بولسه ای کونول نی عجب یارار بو خسته کونول در دینه اوقین یاراسی</p>

<p>ایاق توت منگاسانی که خوش هوایی دور رفیق و همدی بجزیندا آه و وایی دور</p>	<p>بهار فصلی دورومی هوایی باشیدا اول آس رقیب غه بولدی رفیق و بایننگ</p>
<p>قاشیم دا کوزیاروغی اول قویاش کیراک بولسه که باش قویاردا او شال ایگه قاش کیراک بولسه بو یول غه قویمه ایاق سنگا باش کیراک بولسه باشینه توفراق و آغزینغه تاش کیراک بولسه نی بولغوسی سنگا اول یار خوش کیراک بولسه</p>	<p>کوزودا متصل اول ایگه قاش کیراک بولسه سجود قتی دامحراب بولماسون هرکز حیب عشقی داباش دین کیچ ای کوگنول یوق ایسه قویوب ایاغی غه باش سورسه لعلی دین هرکیم سینگ بیلدباری ایل ناخوش اولسه ای بار</p>
<p>جورنی کورساتی کوب و آزر کوروندی کرچه بورون اسرو سرفراز کوروندی سنگا عیاب که عشقناز کوروندی بارچه سی تحقیق بیل مجاز کوروندی اول که منگایار دلنواز کوروندی</p>	<p>اول که منگایار دلنواز کوروندی بولدی باشیم پست پای بوسی دا آخر سینگ او چون اول که باشین اوینادی بیچ عشق باریدا صلاح، توبه و تقوی دشمن جان اولدی نی قیلای سنگا بار</p>
<p>نی قیلای سنبل نی خط مشکفاینگ باریدا کیم میج الفاضی دین دیکای کلاینگ باریدا حسن اهلی ایچره مونچه احتراینگ باریدا</p>	<p>نی کورای طوبی نی قد خوش خراینگ باریدا کیم خضر سویین اغیزلانغای لینگ نینگ قاشیدا عاشیقمنی دولت و صلینگ بیله قیل محترم</p>

<p>بىزنى ھىم گاهى ساعىن شىرب مەئىنك بارىدا بىلار بىزنى شىربت يىحى العظاىنك بارىدا كىم سىنى عاشق دىگامى ناموس و نائىنك بارىدا سىر نوانى راست قىل مونداق مەقائىنك بارىدا</p>	<p>بىز دىن ىرودا ىم اىل بىرلە ىچار سىن بادەنى اى كوگول كىر غىر سوزى زىر قاتدورنى غم ترك ناموس اىلابان بدنام بولغىل عشق ارا بار اول گل كویدا بىل كىبى تاپىنك مقام</p>
<p>دىان پىخان و مان آوارە اىكى جهان بولدوم بو بولدا كىم عدم صحراسى غە اىدى روان بولدوم سىر آغىر سوز بىلا كورونك كە مونچە خردە دان بولدوم ولى آخىر ملامت اوق لارىغە اوق نشان بولدوم بو شىر دىر كە آىنك بىرلە اوق ھىم داستان بولدوم كە بىر كىم مەختى دا آسروزار و ناتوان بولدوم</p>	<p>سىنك عشقنىك دا اى نامەربان پىخان و مان بولدوم لىنك كىر سىر سە بوسى نىچوك جان اىلما آغامى مین سوروب اول آمى لى دىن آغىزى نىنك رەزىنى امكلا دىم نىچە كىم قاشى يالار عشقى دا توز كوگى كور سائىم كولا رىدیم برون فراد مسكىن داستانى غە وصالىنك دولتى غە سىتاسام بار كىبى نى تانك</p>
<p>كىم سورار شىر نى اول لعل شىر جا بولماسە سىر اوق دور باغرىمە اول سىر وبالابولماسە</p>	<p>كىم كورار خورشىدنى اول ماہ سىر بولماسە كل تىكاندور كوزلارىككا اول يوزى كل دىن ىراق</p>
<p>اىستارام كو بىدىن اوز كا مىكانا و بولماسە عاشق اولغامى مو اىدى اول تىلبە رسو بولماسە ياردىن كو مىكلونك كىر اك كىم اوز كا قىلعا بولماسە</p>	<p>بخت الما وانى اى زلە دىن تىمى مین زار كىم تىماغىل دىوانە كو مىكلومى كە رسو بولما دىب كىر با شىكىنى كىسە لار عشقى دا اى بار سىنك</p>

<p>کونگول کاشانه سی ده جا قلیب سین مینی آشفته و فیدا قلیب سین اوزونک نی مونچه بی پروا قلیب سین یانکی آسی دیک قاشیکنی یا قلیب سین کوزوم نینگ یاشینی دریا قلیب سین اینک کو مکلده تاماوا قلیب سین</p>	<p>ینه کوز اویده ماوا قلیب سین ینه سودای زلفونک دین مکارا غمینگ یوق جان اگر بیرسام غمینگ دا قاشینگ دین مینی اوق دیک تاشلار اوچون کوزوم دین یاشونوب ای بخو الطاف ساعیناس خست الماوانی بابر</p>
<p>کو مکلومه اول ذلف بولدی مایه سوداينه جان و کو مکلومنی قلیب دوروالد و شیداينه سایه لطفونک نی سال چون سگه کیلیدیم مایه محنت و غم نی قلیب مین اوزوم بیداينه تنگری مین دیک بنده سیننی قیماسون رسوايه</p>	<p>جانیمه اوت سالدی اول رخساره زیباينه کورسایتب رخسار و ذلفین اول پری بیکر منگا یار کونداگی تام سین سین مینکا پشت و پناه شادلیق نی و فراغت نی قویوب عاشق بولوب یارغه قول مین دیگلچ بابر نی رسوا ایلادی</p>
<p>کودوم ایچره یر توتوب کو مکلودا منزل قیلغودیک جانیمه یوزینک غمو محنتنی حاصل قیلغودیک عشو عشرتنی کونگول دین قانغورور ایل قیلغودیک</p>	<p>بیر پری مین تیلبه نی حسنیغه یایل قیلغودیک کو مکلومسیرگا جور سجد قیلدی اول نامهربان*⁴ ناتوان کو مکلومکا عشقی قانغونی کیلتور کودیک</p>

- boshqasida کونلوم و کوزوم یوزیکا واله حیران بولوب * 4

<p>کیم بونوع ایش اش ایما دور بیچ عاقل قیلغودیکاو عشق اطوارینی عشق اهلینغه مشکل قیلغودیک</p>	<p>قیلادی فریادو مجنون اوزنی رسواین کیبی اول پری عشقیدا بارحان بیرب ای اهل عشق</p>
<p>منکا یوزوقا شینکدین ایلر بیرم اییدا غم لار اول آمی ایننگ یوزیدا سنبل کیبی ذلفنی دانغی ختلار طباحتحر یکدین هرکه پریشان بولسه پرچم لار گل اوزرا چون بولور پیدا کیچه آچیلسه شبنم لار نی خوس دور گوشه خالی می صافی وهدم لار مینک مجروح کو مکلوگکایراشاس او شومرسم لار که موندین یخشی بولماس بولسه یوز نوروزو بیرم لار</p>	<p>یانکی آمی یار یوزی بیرله کوروب ایل شاد بیرم لار مینک بوتار موی سکلنج تیمغه تابلار سالدی هوانه دود این توترا تور عشق اهل غمیرتدین اچیلدی زلفی و خوی لار نمودار اولدی یوزیندا مین و غم کنجی واه و فغان و اشک خون آلود کونکولنی عشق بوزدی نی اسینچ پندو نصیحت دین یوزی نوروزی وصلی عیدنی بار غنیمت توت</p>

پهلوان محمود حکمتلاری

<p>بارلیق شراییدین مست قیلاربی</p>	<p>عمریمیزد ختین پست قیلاربی</p>
<p>ناکسلار کا زیر دست قیلاربی</p>	<p>اوزینک کرم بیر لامردی سیکیتلارنی</p>
<p> </p>	

تازه قىلجا يوقماس اصلا چانگ و کرد	قراتاش سیره هم بولماس لاجورد
قورقاقلاردین بىران چىققانمىدى مرد	قولاق سالکىن پوریا يولى سوزىگا
كىم کناهم اوچون بىرور کفارت؟	كىم قىلور بو وىران دىلم عارت؟
بىلادىم کىم قىلور قىرىم زىارت؟!	مىن زىارت قىلدىم کوپ قىرىستان نى
نىکه بلا بولسا بى آمان کوردىم	دورلندا کوپ کوزنى مىن کىریان کوردىم
مىن نوح بولماسام هم مىنگ طوفان کوردىم	نوح کو مىنگىل ياشاب کوردى بىر طوفان
جان ايامس سوراکىن حتى که ايمان	سوراکىن کوزلىم کىراک بولسا جان
سین هر نه اىستانگ بىر کوم بىگان	فقط يقىنراق کىل قىلما انظار
دل قانىدىن بىراق فلک کا بویاق	اوچ يوز کوه قافنى کىلیدا تو یاق
نادان صحتىدىن کوره یاخشىراق	یا اینکه بىر عصر زنداندا ياتاق

نامرد نینگ باشیدان چقارردی کرد	عالم ایشی باشی دابولسیدی بیر مرد
نیزنگ بیلان یوتادی مردلارنی نامرد	عالم ایشی دانا مثلی نرد اوین
همه قانغودان هم یانمیر حجران	همه دردوان کورا ایریلیق یامان
جانسان جانان کچیش ایما سکو آسان	قولمیدان کیلایدی سیندان ایریلاق
بالینگ آشیب تاشسایم عور بولیب کورین	فیلدای کوجینگ بولسایم مور بولیب کورین
بیچ نرسه بیلماکاندای کور بولیب کورین	همه نینگ عیسینی بیلغانینگ حالدا
بیروفالی یاریوق اصلا عالم دا	افسوس که تاپیلماس بدم بودم دا
وفا عادتی یوق بنی آدم دا	آدملاردان وفا ایستما زنهار
یولینکادان صاحب قومادی توزاق	یامان بیلان الفت بولما یور سیراق
اوق اوزدان قانچالیک قانچا کیمک باق	یای نی ایگری کوریب توغلیکیدان

حسد قىلغان بىلان طلا خار بولماس	عاقل عقلى حسكا كرتار بولماس
درىا ايت دميدان بىچ مردار بولماس	نامرد ايت كبيد ر مرد بويوك دريا
هر حرفى قار انغو ظلمت دىماكدور	هر نقطه خطيدا يانغان يوراكدور
چونكه فكر يم شمع دان شعله لىراقدور	چىكاسمىن آفتابلا شمع نىنگ نىتىن

كلخنى نىنگ ضرب المثل اىرىدان پرچه او قىس

مىمون ايله نجار مشلى

بار ايدى كشمىر نوا حیده تاغ
 باغ ايرم رشكدين كوكسیده داغ
 انده عارتغه يرا غلىغ نىغاج
 يىتى قوللاچ بونى اون ايكى قوللاچ
 بار ايدى كوب نعمت الوانلارى
 خرم و معمور ايدى حيوانلارى
 زلف كى سنبل خوشولارى

راحت جان ایدی آقار سولاری
 اویدین اولوغراق ایدی سیر⁵ کلبنی
 انده وطن توتمیش ایدی میسونی
 جان سائیب اوزنی او یون ایتاردی تن
 او قور ایدی قصه حب الوطن
 سیر ایدی کو مکلکی تیلاکان مسوه سین
 سیر کونی نجار خردمند فرد⁶
 کو مکلکی یغاج یو قلیغیدین قیلدی درد
 باردی او شل تاغقه موقوف⁷ ایدی
 اید کو یغاچلار امکا معروف⁸ ایدی
 شرنی زندانیدین آزاد اولوب
 تاغنی شیرنیخه فرهاد اولوب
 سانور ایدی اوزینی تاغ خسروی

⁵ Gulbun-gul tupi

⁶ Fard-yakka, yagona

⁷ Mavquf-to'xtash; tegishli

⁸ Ma'ruf-ma'lum, mashhur

تاغنى اوقوب دهلوى معنوى
 ايلينه نوكسه لارين قىستىرى
 رسم ايدى نجار يغاج اىستىرى
 ايكدى دل كوشه سيني پرده سين
 بيلنه سوقوب تيشه بيله اره سين
 بارىب امكا كىستى يغاج ڧریشه سين
 قويدى او شل يىرده اونوتوب تيشه سين
 اوزكا تاغقه بارىب نه كىستى يغاج
 يارماقن قىلدى مكر اول علاج
 بالته بيله سىراوچىنى ياردى اول
 پانه قىوب تيشه سىرى باردى اول
 توشى بناكاه امكا مىمون كوزى
 عاقل وداناسانوب اول دم اوزنى

⁹ Resha-ildiz

ایدی اولوس ایچره بوسیر کسبور
 کسب فی باشینه کینک نسدور
 کیسه پوززر¹⁰ ایمیش ایلکا هنر
 بی، هنر ایلینی دیدیلار کیشی خر¹¹
 من دخی نجار لیکنی اور کانامی
 باله لاریم بارچه سیغه اور کانامی
 همد قلیب تور دی روان بار کالی
 یعنی بغاج قالمیشینی یار کالی
 بر سری آن چوب کفیده سید
 کیسبر هنر دید و کدور اندید
 میندی بغاج او ستیغه نجار دیک
 کاسب پر کرده¹² پر کار دیک
 کیتی، هنر شوقی بیله غصه سی

¹⁰ Purzar-bu yerda:pulga to'la

¹¹ Xar-eahak

¹² Purkarda-tajribali,ko'pni ko'rgan

توشتی یغلاج ایر سیغہ خاصہ¹³ سی
بلکہ نیدین بولدی تو تو لما قلیغی
مکن ایس اولدی تو تو لما قلیغی
آدمی جنسیدہ یوق قصہ سی
قالدی انی خاصہ سینی حصہ سی

¹³ Xossa-bu yerda: maymunning dumi

عبداللہ اولانی اثرلاریدان نمونہ لار

اتفاق

جانورلار ایچدا اینک یچیکلی چومالیدور لیکن اوزلاری کیچیک بولسالار ہم نہایتدا غیرتلی
 اتفاق جانڈاتلاردور اوزلاریننگ پادشاه لاری کاتالاری اسکرلاری بولادور اولوغلاری نیمانی
 بویورسالار شونی باجارورلار اتفاق و غیرتلاری سایاسیندا اوزلاریدان کاتاکاتا دشمنلاردان
 قورقاسلار اگر اولار کبی دشمن کیلیب بیرلاریکاتیکسا ہمہ ہمہ لاری بیردان یاپوشوب بیری قولینی
 بیری ایاینی بیری قاتینی قاتینغ تیشلاب اوزلاریندان نیچاربرکاتتا بولسا ہم تیزکینا قاحیرورلار
 کوردینکنیزی یونک اوزی خوب مایدور بیرلاشیب ارقان بولسا فیل بایلانور
 اتفاق قاکوچ قوت کار ایلاماس اتفاق قاجین ہم آزار ایلاماس

قناعت

بیرکشیننگ علی و ولی آتلیغ ایگی اوغلی بار ایردی علی قناعتلیغ ولی ایسا قناعتسیر ایردی بیری

كون آتاسى بازاردىن آتما آلىب كىلىب ايردى بالالارنى سىنماق اوچون چاقىرىب مانا سىزلارغا
 آتما آلىب كىلدىم دىدى ولى تىزلىك بىلان كىلىب آتاجان مىنگاھمە سىنى بىرىنگ دىدى على
 سىلكىنىنا كىلىب ماھكا بىرىنا آتما بىر سانگىز بولادىر دىدى آتاسى على يىنگ قناعىكا آفرىن ايتدى و
 قوچاغىغا آلدى پىشاناسىدان اوپوب ايگىلى آتما بىردى اما ولى كا آتما بىرىش اورىمىكا قناعىسىز بولما

دىب ادب بىردى

قناعت بىرلاقارىن تويدورور سىز قناعت بولماسا كوپ آچ قالور سىز
 قناعىسىز كىشى بىغرىنى داغلار قناعىلىك كىشى آغرىنى ياغلار

توغرىلىغ

بىر كىمىرىنىنگ اويدا بىر توپ بلخ توتى بار ايردى نهايتدا توغرى اوسغان ايردى پىچاره
 كىمىرىنىنگ شو توتىن باشقا پىچ نىمر ساسى يوق ايردى توت پىشگان وقتدا مەوھ لارىنى
 قوروتوب قانغا سالوب بايلار غاتارتوق قىلوب بونىنگ ابوازىكا پول آلىب شو آرقالى وقتىنى

او تھارور ایردی بیر کون اول شہرینک پادشاہی بیر ایوان سالماچی بولوب اوستون تلبیشنی
 بویوردی ملازعیلار اوستون اختاریب کمپیرینک اویدا جایلانگان توت آلدیدا توختادیلار و
 اوزلارچا شول توت یاغاجی توغری کیلسا کیراک دیب اویلادی و اونی کمپیرینک آلتونغا
 سائیب آلدی پچاره کمپیربای خاتون بولوب قالدی بیر کون کمپیرتوتنی کورماق اوچون سیرایگا
 کیلیدی کوردیکه توتی خنت کبی بیر ایوان اورتاسیندا توریدور کمپیرتوتیغا قاراب دیدی

ای توتوم توغریلیغینک قیدی بنزی دولتغایار
 ایگری بولسانک سین اوتون بولغای ایردنگ مین خواروزار
 توغریلار جتیننگ ایوانیداور
 اوغریلار رنج و علم کونینداور

طلب علم

علم قیدیر سنکیز توغولگان دین اولکونچا دیگان سوزهم آدلارغا برابر بویروق بولسا هم اوقوماقنی بیر
 یاخشی وقتی بارکه اول یاسلیک وبالالیک و قیدور یاسلیکدا اورگامگان علم تاشقا اویولغان سینکدیک
 اصلا خیال دین کیتمایدور ای ساگردلار اکاننی بار یاش و قتلار سنکیزدا اوقوماق ساعی قیلینکارکه آلتین

عمر سیکارگا صرف بولماسون

ياخشى صفت

آدمزاتىنىك عىبى كوپى آدمازاتىنىك عىب و نقصانى شونداى كوپكە ساناب تام قىلىب
بولمايدور اول عىبلاردىن نىمە قىلسا خلاص بولور اندىن قوتولماق اوچون بىر صفت باركە اينىك
اوزىغالازم كورسا اول عىبلاردىن قوتولسا بولور اول صفت قىيدور اول صفت ملايك و تىلنى
ساقلاما قلىكىدور كە ملايك شريف صفت اولوب تىلنى ساقلاماق سلا مىلىككاسىدور

نادانلىك

بىر بالا قودوق باشدا نان يىب اوتوروب ايردى نانى قوليدان قودوققا توشوب كىتتى بالا
يىغلاب آتاسىنىك آلدىغا بروب حالين بيان قىلدى آتاسى دراو اورنيدان توروب بالاسين
قوليدىن اوشلاب قودوق باشىغا كىلدى ايگى قولين قودوقنىك ايگى يانچىكا قويوب باشين
ايگاشتىروب قودوق ايچىكا باقغاندا سوودا اوز عكسىنى كوروب نادانلىكدان سوودا كورسگان كىشى
اوزى ايگانين بىلادى كمال اچچىنى اىلا امكبا قوب اى شيطان بونداى ياش بالانىك قوليدىن نانين

تارتوب آلوب ییب تیریگیلیک فیلیکونچہ آپلیکدین اولکائینگ یاخشی ایامو دیدی حصه
نادانلیک کیشیکا اوز اوزینی حقات قیدرور

اتفاق

بیر کیشینگ سیتی ساکنیز نفر بالاسی بار ایردی آتاسی بالالارینگ آراسیدا بولگان
اتفاقسزلیک اوروش تالاسلارنی کوروب همه لارینی آلدیگا چاقیردی اون دانا کیشیکا چوبنی بیرکا
قوشوب باغلاب بونی سیندورینگیزدب بالالاریگا بیری بالالارینگ هر بیرلاری چوب اوراینی
قوللاریگا آلوب زور بیروب سیندوریشکا حرکت قیلیب کوردیلار بیج بیرلاری سیندیرا آلمادیلار
آخردا سیندورماتفا کوچمیزیمادی دیب چوب اوراینی قایتاریب بیری دیلار آتالاری چوبینگ
باغینی پیچیب هر قایلاریگا بیردانه دان چوب بیروب مانا بونی سیندیروب کورینگیزدیگانیدا هر
بیرلاری سو یونوب چوبلارنی آلوب آسانلیک بیلان سیندور دیلار سو نکرا اول کیشی بالالاریگا باقوب
اوغلانلاریم کورینگیزمی سیزهم شول چوبلارگا اوخسایسیرا کر بارچا نکیز اتفاق بولوب بیرکا

قوشلوب تورسانگنيز سزگا سچ كيمينگ کوچي ييتايدور اكر بير بير سگنيز ايللا اوروشيب تالاشوب
ايريلشوب يورسانگنيز سزگا هر كيمينگ هم کوچي ييتوب آياغ آستي قىلادور ديدى

قناعت

اولوغ كيشيلار ينك ياقملى خصلاتلار يدان بىرى قناعتد ير قناعتلى كيشى سچ قان خوار بولمايدى
عكسچ كيشدا قناعت بولماسا تاكان توكانغا صبر قىلماي كوپگا استىلسا عاقبت خوار ليك عذائىنى
تارتادى شونىنگ اوچون هم ايتاديلار

بولسا اكر سوو پرچ قانگان نان اوزگا كاسه سكا كوز تىكما انسان

بولسانك اكر تاج تخت اوچون محتاج زميننى تخت دىب بىل و قوشانى تاج

قناعتينگ يانا بىر شمره سى لىپش و سيشدا بىلنادى آز كىنا آوقاكتا قناعت قىلب يورگان

كيشى كم كسل بولادى: نظم

كوپ سىما كوردانكى قورتلار ماشلى بىر طيب بىر كونى بىر عجب حكمت

آزیر کابیل باغلا کویا چومالی
 ایل او چون ایگانهش قیلیب مرحت
 ییکین لیچکین دایم کونکیل تارتکونچا
 نه فقط بوغزینکدان تاشیب آرتکونچا

حمتاسلیک

حمتاسلیک دیب برکشینک قیلکان یا خشلیکینی اونوتما سلکنی ایتلور بوتون عالمده کی انسانلار
 حمتاسلیک و دوستلیک آرقاسیده یاشارلار قرص ایگهی قولدان چقار شریعتده یا خشلیک قیلکان
 کشیکه یا خشلیک قیلماک واجدور حکمالار یامانلیک قیلغان کشیکه هم یا خشلیک قیلماک لازمدور دیرلار
 حاصل یا خشلیکیدان ضرر کوریب باشی یارلکان کیشی یوقدور یا خشلیکیدان دوستلیک میهربانلیک
 توغار ایگهی کومهل آراسیده الفت و محبت چوققلاری یوکوریشور قووو شورلار بودو سلکنینی جمال و کمالی
 حمتاسلیکیدور که بر اودان کورکان یا خشلیکینی اونوتما شونینگ برابریکه بیزیم اوز و ظممنینی ادا قیلماک
 لازم ایکان نیچ بولمه تقدیر قیلماک ایله برادرلیک و دوستلیک حرمستینی ادا قیلما غممنیز لازمدور. چونکه
 مؤمن برادر مؤمندور.

دلان دل اوزره آچيله دوراييگي خيل يولي ميره ميري يولي آچيلور كيانا كين يولي
 معلوم دور كه هر بر ملتني ترقى و تعاليسى اوز ملكيه جان مال قلم ايله ايشلاكان كيشيلار ينك خضمتلاريني
 تقدير قىلوب وظيفه لار، ميكلار قلملار ايله ياد قىلوب اوتوب كيىتكان بهادر عالم و شاعرلاريني روحلاريني
 شاد قىلوب ايسلاوچى كيشيلار ينك غيرت و حسارتلارنى زياده قىلماكه ايكان افسوس بيزلار تقدير
 قىلماك بر طرفه تورسون تقدير مسخره حتى تكلفر قىلماك ايله قارشو آلور ميز.
 ياخشى ايشدور ختى تقدير ايلماك هر خضتمده حقتاس اولماك حقيقتى بىر قوتدور يله
 حقتاس اولماك مشهور ايرديلار پىغمبرم توغرى يولنى تاشلاماك اصلا ياقتاس ايمه

اقسام جهالت

جهالت اييگى قسم دور كه بىر ينى "جهل بىط" ايكلىنچىسىنى "جهل مركب" دىيلور جهل بىط
 مرضى كا بتلا بولكان كيشيلار بىر نارسانى بىلاسالار بىلاكانلىكلاريني اقرار و اعتراف قىلورلار
 شونىك اوچون بونىك دواسى آسان فقط بىلاك و اوركاناك يوليد اهد و جدل قىلماك ايلار بولور

جہل مرکب مرضی کا مبتلا بولگان کیشیلار بیرنارسانی بیلاسار بیماکانینی ہم بیلسدان بیلامان دیب
دعوا قیلور نیزدا بوندای کیشیلارگا "اوزباشیچہ" و "اوزوی بیلارمان" اسمینی بیورلار بو درد
بیدوانینگ علاجی جناب حق ینگ لطف و عنایتی ایلا حل اولوناسا توزالمانغی مشکل و آغیردور

BADIY MATNLAR

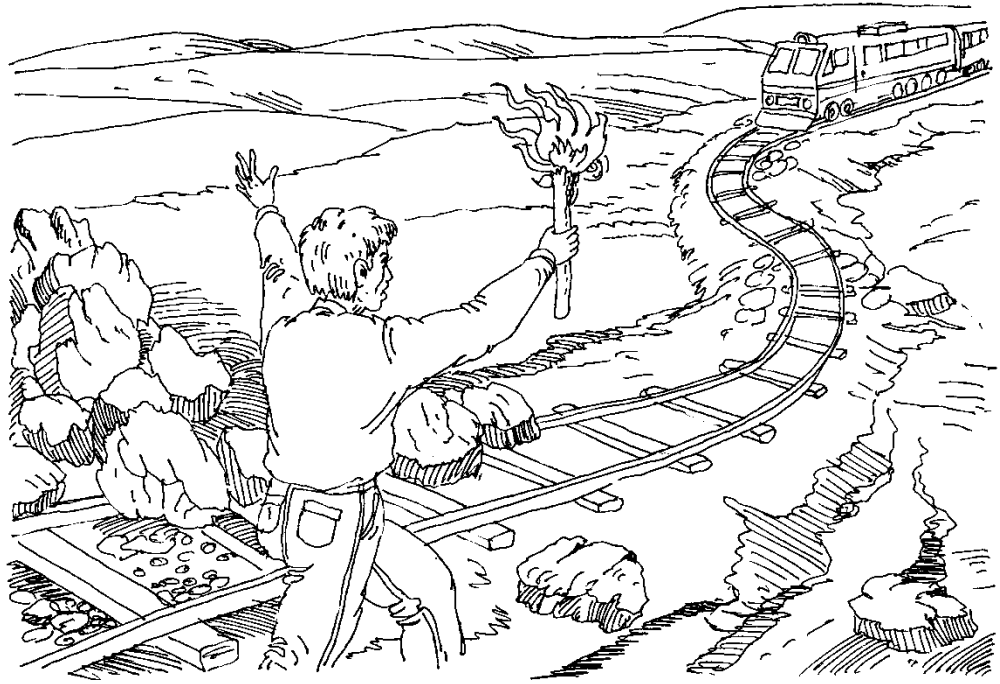
فداکار دهمان

کوزینک ساووق کونلاریدان سیری. قویاش باتیش محلی ایدی. قویاش آذربایجان
 قیشلاقلاری اطرافیداکى قارلی تاغلار آریگا بانایاگان ایدی. دهمانلارینک ایش کونلاری
 پانیکامینگان و اولار او یلاریگا قاتار ایدیلار. ریزعلی هم قولى ایشدان بوشاکچ اوزینک
 قیشلاغیگا قاتاردی. اوشا قرانغو و ساووق کیچاد اکیچک فانوسینک تمبرانایاگان نورلاری
 اونینگ یولینی یارساتدی.

ریزعلی یاشایدیگان قیشلاق تیمیریول یاقینیدا جایلانگان ایدی. ریزعلی هر کونی
 ایشدان سونک تیمیریول یاقالاب اویگا قاتاردی. بیر کونی ناگهان تاخذان قور قیچلی
 کوبیرلاگان آواز ایشیتیدی. کوبیرلاش نتیجه سیدتاخذان توشگان تاش اویولاری تیمیر
 یولنی تویسب قویدی.

ریزعلی بیر آزدان سونک یولاجی تاشوچی پانیزد بویرگامیتیب کیلیشینى

بیلاردی. او اوزچا کر پانرد او شوتاش اویولاری بیلان توقاشا حلاکت یوز سیریشی
 ممکن دیب اویلادی. او شو اویلاردان قاتتیغ اضطرابکا توشدی و قاندای قیلیب پانرد
 خاید او چسینی آلدیندگی خردان آگاه لیشینی بیلادی. شو وقت تاغ آرتیدان کیلکان
 پانرد کودا کیننگ آوازی اوننگ یاقینلا شیب قالغانلکیدان خبر سیرادی.

ریز علی پانردنی تاشا قیلکانی بارکان کونلارینی ایسکا آدی. شو بیلان سیر قاتاردا پانرد
 ایچیدگی یول اوچیلار او مکا قاراتا تبسم بیلان قول سیلکانلارینی حیالیدان او مکا زدی.
 آلدیندگی خطرنی حیالیکا کیلتیر ارکان یورگی تیز تیز اورا باشلادی. او شولارنی اویلارکان

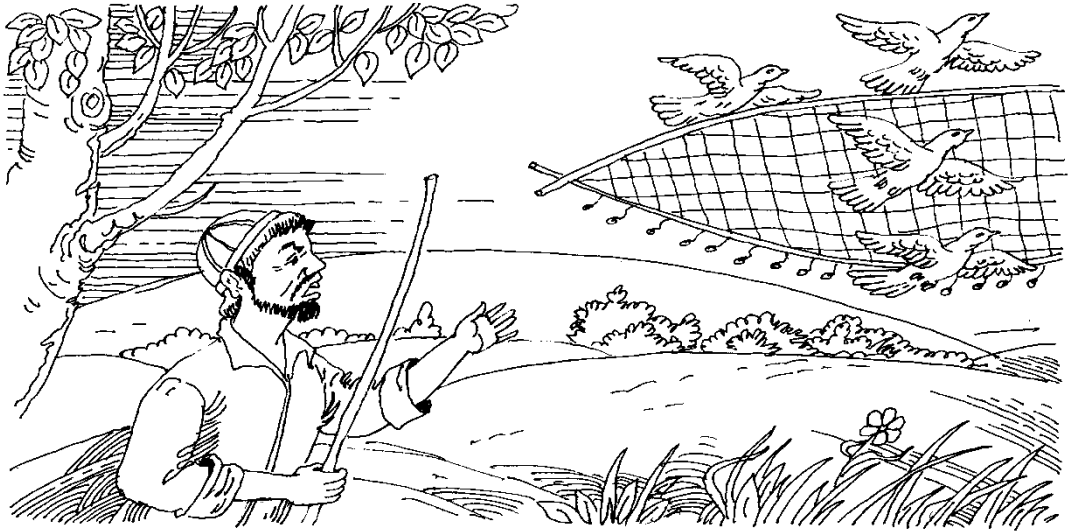
يوللرچىلارنى جانىنى ساقلاب قالىش مقصدىدا چاره اىرلاى باسلادى.
 نلگهان بىر چاره تاپكندللى بولدى و اولىزىك بىلان اولتىداكى كىسلارنى پىچىب بىر
 تىاقا باغلادى و مشعلە ياسادى مشعلە كا فانوس مايدان توكدى و اولنى ياقدى. رىزعلى مشعلە
 نى كوتارىب باسرد كىلايا تكان تاماكا چاا باسلادى.
 باسرد حايد اولچىسى مشعلە نى كوركلچ آلدىندا قانداىىر خطر بار لكىنى توشوندى و ترمزنى
 باسدى. باسرد قاتىغ سىلكىنىشان سونك توتادى. حايد اولچى و يوللرچىلار سراسىمە دا
 باسرددان توشدىلار. ياللانچ رىزعلى مشعلە ھدا تاخذان توشكان تاش اولوملارنى كورگان
 آدلار نىما بولكانىنى و رىزعلى نىنگ فداكارلىكى تىجە سىدا عملارى آمان قالكا نىلكىنى
 توشوندىلار.

رىزعلى شو كىچا اولشا سىخە داكى شاد لكىنى سىچ قاجان يادىدان چىقارمايدى.
 رىزعلى اولشا كىچا شاد لكىدان اولقوسى كىماس و يوللرچىلار نىنگ حىاتىنى ساقلاب قالكانى

اوچون خدا کا شکر قیلدی.

همه سیرگالیکدا

سیر توده کبوترلار ماوی آسماندا پرواز قیلار دیلار و آزادلیک همدا زمکاری آسماندا ایرکین
 اوچیشان لذت آلار دیلار. سیر آرمندان سونک چرچاق یازیش مقصدیدا سیر درخت
 شاخلاریکا قوندیلار. درختینک آستیدا دانلار کوپ ایدی. کبوترلاردان سیری دانلارنی
 کوردی و اساقفات قایب پاسگا توشدی. دانلاردان سیر نیچا سینی میب کوردی. دانلار
 جودا مزلی ایدی. دوستلارینی هم او شو مزلی دانلاردان مییش اوچون چاقیردی. کبوترلار
 پاسگا توشدیلار و دان میماق سیلان مشغول بولدیلار. قارینلاری توپکاچ کبوترلاردان سیری
 اوچا قچی بولیب قفات قادی. لیکن اوچا آمادی. شوندا آیاقلاری توزاق قایلینیب
 قالغانلیکینی توشوندی. بونی کورگان باشقا کبوترلار هم اوچا قچی بولدیلار. لیکن اوچا
 آلیشادی. چونکه اولارینک آیاقلاری هم توزاق تورلاریکا ایلینیب قالغان ایدی.

ياشیرينب تورگان آوچی کبوترلارینک قات تاووسلارینی ایشتیب خرنسذ بولدی

و اوشاتماکقا قاراب یوکورباشلادی.

کبوترلار اوزلارینی قوتقاریش مقصدیدا ترسیبیز حرکت قیلار دیلار. کبوترلارینک بو حرکتیدان توزافینک گاهی او چیتی گاهی بو چیتی سیردان یوقاری کوتاریلار و یانا سیرگا توشاردی. بو حالنی کورگان زیرک و خوشیار کبوترلاردان سیری طوقی قالگان کبوترلارگا دیدی. ای دوستلار بیزدانلارنی کورگان و قسیمیزدا بوندای تازه و منزلی دانلارنی کیم کیلتیرگا نلیکینی اویلاب هم کورمادیک. اگر دا اویلاکانیمیزدا بوندای احوالکا توشامدیک. اگر حاضر هم سیر آز اویلاساک و بارچامیز سیرگالیکدا حرکت قیلساک بو حالکا نجات تپا

آلامنیز. بیر آز آرام آکلکچ میننگ فرمایم بیلان همه مینر سیرکالیکدا قنات قاقامیز و
آسامکاپرواز قیلامنیز.

آوچی اولارکایاقین کیلیشی آلدیدان طوقی اوچیشکا فرمان سیردی. کبوترلار اونینگ
فرمانی بیلان سیرکالیکدا قنات قاقدییلار و توزاقنی آلیب هوکا کوتاریدییلار.

آوچی اوزیچا بو کبوترلار آخر عاقبت چارچاشادی و سیرکا توشادییلار شوندا اولارنی
توتانان دیب اولیادی. لیکن کبوترلار قدرتلارینی باریچا قانات قاقیب آوچینینگ
کوزیدان اوزا قلاشیدییلار و سیرجیلغا یاقینیکا کیلیب قوزیدییلار.

اوشبو جیلغا چیتیدا سیرسچخان نینگ اینی بار ایدی. طوقی بو سچخان بیلان آلدیدان
دوست بولیب طوقی اوننی زیرک دیب چاقصیر ایدی. زیرک کبوترلار آوازینی ایشیتیب
اینیدان چیتیدی. طوقی و دوستلارینی کورکلاچ اولارنی آزاد ایتیش مقصدیدا اونینگ آلدیکا
باردی. شوقت طوقی زیرک کادیدی: اول دوستلاریمنی بنددان آزاد قیل.

زیرک زودلیک بیلان اولارینک همه سینی آیاقلارینی بندان آزاد قیلدی. کبوترلار
 پچھاگھا تشکر ایشدی. شوندان سونک کبوترلار بیر آز سوو ایدیلار و آسمانگا پرواز
 قیلدیلار.

کبوترلار اوزلارینی قاتا آزاد حس قیلیشگاچ باشقا بوندای ختا قیما سلینگا و آوچینینگ
 توزاعیگا توشما سلینگا قرار قیلیشدی.

تولکی و خروس

تاووقلار و خروسلار بیر قشلاقدا بیر بیلانی اناق یاشاشادیلار. اولار آراسیدا
 باشقا تاووقلار و خروسلار جودا یاقسیرادیکان عقلی خروس بار ایدی. بو خروس قاجانک
 قشلاققینگ تاووق و خروسلارینی کورارکان اوزی بیلان اوتیرشگا و قصه ایتیب بیر شگا
 تکلیف قیلاردی. ایتیردی کیلینگلار تولکی و شاقالارینگ فریب و حیله لاریگا کر یقتار
 بولما سلکیمنیر اوچون تجربیه لاریمنزدان فایده لانا یلیک.

كونلارنىڭ بىرىدا خروس اوز اينىدان تاشقارغا چىقىدى و ايلانىش اوچون دالگا باردى. بهار فصلى ايدى. درختلار غونچە لاگان ايدى. گللار افارى اطرافنى توگان ايدى. خروس بو كوزاللىك و اطرافنىڭ طراوتيدان ذوق آلدى و بلند آوازدا چىقىردى.

شوياقىندا اوبى بولگان بىر تولكى خروسنىڭ آوازىنى ايشيتىب اوبى توتىش اوچون اوشا تاماڭكا يوكورا كىتدى. تولكىنى كورگان خروس شوياقىنداكى بىر درخت تىپاسىغا اوچىب چىقىدى. بىر تولكى قولى يىتمىدىگان جايدا تورگان خروسنى كورگىچ ياقىن كىلدى و تىپاغلانلىك بىلان دىدى:

خروس جنابلارى السلام عليكم! نىما اوچون درخت تىپاسىغا چىقىپ آلدىڭىز؟
 ھاتكە مىندان قورقان بولساڭىز؟ مېنى سىزگە دىشمىلىكىم يوق! مېن سىزنى آوازىڭىزنى
 ايشىتىم و آوازىڭىزنىڭا جودا ياقدى.

قارانگ هواتدر عجيب و دالالار ايسايام ياشيل! كيلينك بو خوش هوادا بير آز

سیر قیلامیز و سیر میڭیا قیلمی آوازینکیز بیلان کویلاب بیراسیز.

اورتاقلاری دوریدا کویلاب دوستلاریدان توکلیننک حیللاری و کارلیکی توغریدا

ایشیگانلاری یادیکا توشگان خروس دیدی: ایستگینکیز دیک هواجودا یاخشی دالالار هم یام

یاشیل میننک آوزیم هم یامان ایاس. لیکن مین سزنی تانیامان و ایشیشیچا توکلیلار

بیلان خروسلار بیچ قاجان دوست بولیشماکان. یانا شونی بیلانانکه توکلیلار تاووق و خروسلار

دشمنیدیر. مین هم عظیمینی ایشلاشیم و توکلیلار بیلان دوستلاشما سلکیم لازم.

توکی دیدی: دشمن دیدنکیزی؟ قایسی دشمن؟ شیر بارچا حیوانلار بیر سیرلاری
 بیلان دوست بولیشی و بیچ کیم بیر سیریک آزار سیراسلیککا فرمان سیرکانلیکیدان ناهاتکه
 خبرنکیز بولسا؟ حاضر دا بوری و قویلار هم بیر سیرلاری بیلان دوست بولیشکان.
 ایتلارینک توکی بیلان ایشلاری یوق. حتی تاووقلار شاقاللار اوستیکا چیتیب دالالاردا
 سیر قیلشماقدا. سیرینک بو یا نلیکیدان پنخبر لیکنکیزدان تعجدامان. ناهاتکه بو خبرنی
 ایشیمان بولسانکیز؟

توکی شو سوزلارنی ایتایکان وقد خروس اوزینی قوتقاریش اوچون اطرافکا نگاه
 تاسلاردی.

بوننی کورگان توکی قایسیرکا قارایا بسزیدب سوادی. نیما اوچون میننگ گاپلاریکا
 قولاق سالمایا بسزیر؟

خروس ایتدی: خرسند بولیب بوتاماگکا قاراب کیلایا تکان حیوانلارنی کورایامان.

بىلادىم قانداي حيوانلار ايكان. ليكن سىزدان سىز كاتتاراق. اوزونكىنا قولاقلارى هم بار. سىز تاماگىمجا خوداتىزلىك بىلان چاپىب كىلىشماقتا.

بوسوزلارنى ايشىگان توكلى خروس بىلان صحىتىنى نىھايىگا يىگازماسدان ياشىمىش

اوچون اوزىگاسىر جاي تاپىش مقصدىدآياغىنى قولگا آلكىنچاقا باسلادى.

قورقمان توكلىنى كورگان خروس دىدى: صبر قىلىنگ كوراىلىكىچى قانداي حيوان

ايكان. بلكه سىر ار توكلى بولسا كىراك.

توكلى دىدى: يوق، بىلكىلاردان معلوم بولشچا آوچى ايتلارگا اوخشىدى. سىز بو

ياقنىدكى ايتلار بىلان اور تامىز او قدر ياخشى اياس. خروس دىدى: توكلى جنابلارى سىز

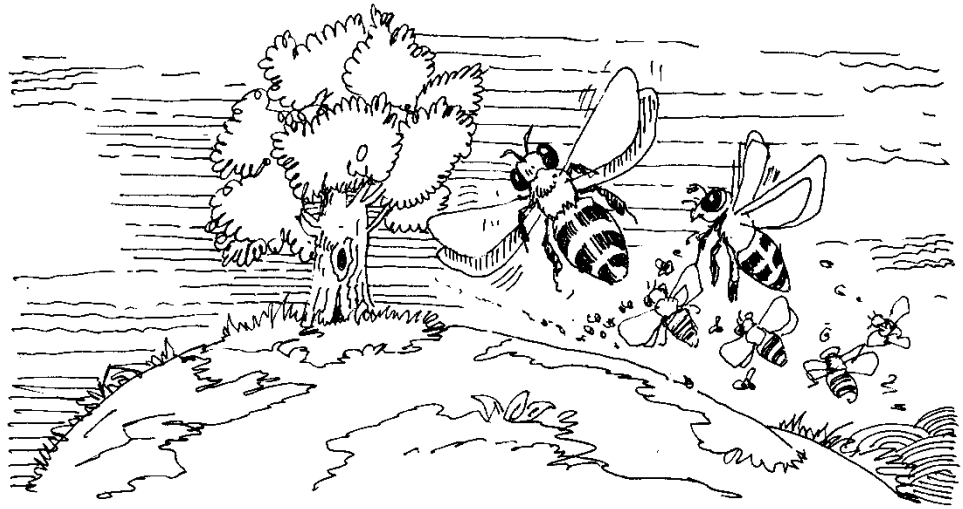
اورماندىكى هم حيوانلار سىر سىرلارى بىلان دوست دىب اىگان ايدىنگىزكو؟

توكلى قاجاركان دىدى: فكرىنگىز توغرى ليكن كىلاياگان ايتلار سىن كى شىرىنگ

فرمانىنى ايشىماكان بولشىمكن.

مینی یاقیندان تاینب آکینک

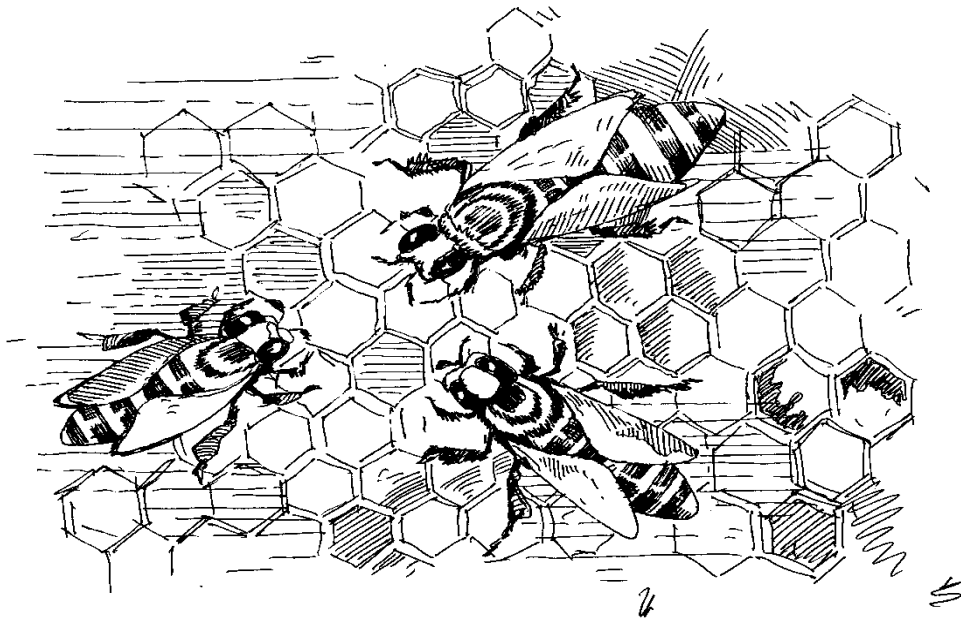
مین ایشی کوپ حشارتمان. میننگ اسمم عمل اریدیر. میننگ اینیمنی کندو دیب
 ایشادی. هر کونی تا کندا تیرا ویدان تاشکاریکا چیمان و تاغ، دشت و صحرالارکا سفر
 قیلانان. بو سفردان مقصد عمل تیارلاشیر. گلزار و باغلارنی ایلانیشدان لذت آلانان.
 خوشوبی و معطر گلارنی یاقسیرانان. اولارنی تاپیش اوچون بارچا جا یلارکا پرواز قیلانان.

خوشوبی گلارنی تاپکان وقتیدا اولاریننگ اوستیکا قونامان و اولاریننگ شیراسینی
 سوریب آلانان. گل شیرالارینی سوریش وقتیدا گلارکا میچ آزار میسکازمایان بلکه اولار
 اوچون فایده هم کیلتیرانان. مین گلار اوچون چامگلاش غلیننی هم باچارانان یعنی درخت

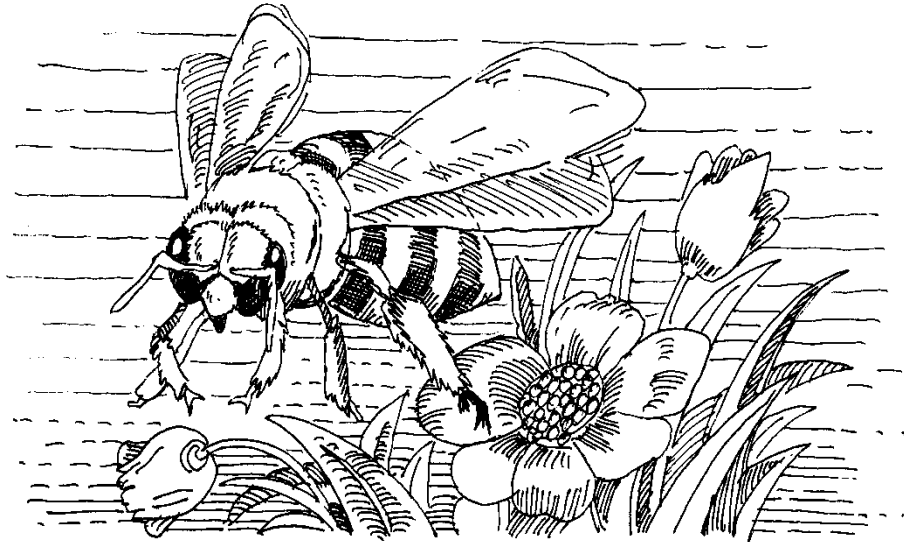
گل لاری میوه توکیش اوچون بیرگداکی چانگلارنی باشقا گللارگا آلیب بارانان. گل شیره لاریدان شیرین و فایده الی عسل تیارلایان. عسلگا علاوه صفتیدا موم هم تیارلایان. بزیننگ آلتی بورچاکلی اویمنزنی البته کورگانسیرلار. بو اویلارنی مودان تیارلایمنز و اونی سیراندازه داتیارلایمنز.

ایمنیزگا قایسگان و قسیمزدا بیج وقت یولنی یوقاتایمنز. قایسگان و قسیمزدا خوشوی گللار جایلاشگان مسکنلارنی باشقا اریلارگا هم ایتمیز.

اولار بزیرایسگان جایلارنی ایسلااب قالشار و اولار هم بزیربارگان جایلارگا پرواز

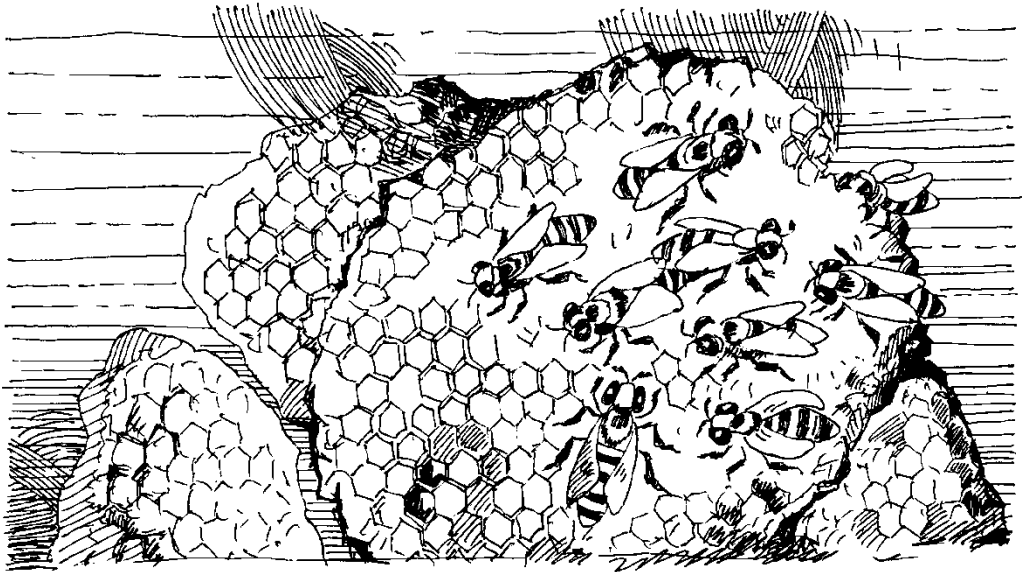
قىلىشادى. مېن و باشقە عىل ارىلار بىر اولارگا آزار بىرىشنى خواھلامايمىز. اما بىر ار كىشى بىزگا
 حمە قىلكودىك بولسا بىز اولارگا نىشمىزنى سانچىب آلامىز و شو طرىقە اوزىمىزنى حمە قىلامىز.
 مېن ياشايتگان ايندا مىنگلاب مېن كىبى عىل ارىلار ياشايدىلار. بو اين در حقىقت ،
 بىر شەردىر. بو شەردا كى بارچا ايشلار تىقسىلامگان.

بىز مە مېز ايندا كى بارچا ايشلارنى باچارىش اوچون اوز وظيفە لار بىزگا دقت بىلان
 عمل قىلامىز. بو شەردا ايگى نارسا جودا مەم. بىرى ايشدا كى ترتيب بولسا ايگى نىچىسى
 تازا كىدەر.

بىز عىل ارىلار جماعت بولىب حيات كىچىرا مېز. بىز بىر دايم بىر بىر لايىمىز بىلان

صمىى مناستدا بولامىز. دشمنلاريمىزكا نسبتا، بهجملكىدا كوراشامىز و شو طرىقه اوزيمىزنى حمایه قىلامىز. بىز خدانىنگ نعمتلاريدان بىريمىز. قرآن سوره لاريدان بىرى نخل دىب ناملانادى.

نخل سوزىنىنگ معنى سى عسل ارسى دىر. اوشو سوره دا بىز يانادا ياخشىراق

تعريفلامىز.

نان قدرى

بىر كوفى نان ساتىب آلىش اوچون نان دكانىغا باردىم. مىندان آلدىن بىر بالانان آلدى.

اوزدان سونگ مېنىگ نوتېم كېدى و مېن هم نان آلدېم. اوپكا قاتيا تگانېدا مېندان آلدېن
 نان آلگان بالا آلدېدا كېتيا تگان اېدى. بالا آلگان نانېدان بېر توغرام آلب مېب بارادى.
 ناهان او مېنگ نانېدان بېر چا اوشاق سېر كا توشدى. لېكن بالا اعتبار سېر مادی.

مېن ايسا نان اوشاعېنى سېردان آلب بېر چىگتا قويدېم. بونى كورگان بالا مېندان عذر
 سورادى. مېن ايسا او مگان هم نان او مېنگ اوشاغى هم نان اېكېنى شو سېبلى نانې يورېب
 مېاسلىك كېرا گلگېنى توشوتېردېم.

LUG‘AT

ا

ابا	ibo	tortinish, ko‘nmaslik
ابر	abr	bulut
ابر نيسان	abri nayson	bahor buluti
ابرو	abro‘	qosh
اتباع	atbo‘	itoat etuvchilar, tobelar (birligi تابع tobe)
اتراك	atrok	turklar, turkiy xalqlar (birligi ترك turk)
اثنا	asno	payt, vaqt, mavrid
اجر	ajr	mukofot, evaz
اجلاف	ajlof	sodda va go‘l kishilar (birligi جلف jalf)
اجمال	ajmol	qisqalik, qisqasi
احادس	ahodis	hadislar, naqlar, rivoyatlar (birligi حديس hadis)
احباب	ahbob	do‘stlar, yorlar (birligi حبيب habib)
احتساب	ihtisob	hisoblash, tekshirish
احتسار	ixtisor	qisqartirish
احتمام	ihitimom	tamom bo‘lish
اختر	axtar	yulduz
اختلات	ixtilot	aralashish, qotishish
اخراج	ixroj	chiqarmoq, chiqarib yubormoq
اخضر	axzar	yashil, ko‘k
اداق	adoq	oyoq
ادنى	adni	past, tuban
آر ايش	oroyish	bezak, ziynat, pardo
ارذال	arzol	tubanlar, razillar (birligi ذليل zalil)

ارغالى	arg‘oli	yovvoyi qo‘y
ارغوان	arg‘uvon	chiroyli qizil gul
ارن	eran	kishilar, odamlar, erkaklar
آزاده وىش	ozodavash	ozoda sifat, erkin, sof ko‘ngil, pokiza
آزرم	ozarm	sharm, hayo, uyat
اسامى	asomi	ismlar (birligi اسم ism)
استغفار	istig‘for	afv so‘rash, tavba qilmoq
استغنا	istig‘no	birovga muhtoj bo‘lmaslik, ehtiyotsizlik
استقبال	istiqbol	kelajak, kutib olish
اسد	asad	arslon, yo‘lbars, sher
اسرو	asru	ko‘p, juda, g‘oyat, eng
اسما	asmo	ismlar, nomlar (birligi اسم ism)
اسناد	isnod	ayblash, gunohkor qilish
اشتباہ	ishtiboh	xato, yanglish, gumon, shak
اشتہار	ishtihor	shuhrat topish
اشجار	ashjor	daraxtlar (birligi شجر shajar)
اشراف	ashrof	sharaf egalari, oliy tabaqa
اشك	ashk	yosh (ko‘z yoshi)
آشوب	oshub	g‘avg‘o, to‘polon
آشيان	oshyon	in, uya
اطبا	atibbo	tabiblar (birligi طبيب tabib)
اطفال	atfol	bolalar (birligi طفل tiftl)
اطوار	atvor	harakatlar, yo‘sinlar (birligi طور tavr)
اظہار	izhor	ko‘rsatish, izhor qilish, bildirish
اعادہ	ioda	qaytish, qaytarish

اعتدال	i'tidol	mo‘'tadillik, o‘rta daraja
اعتراض	i'tiroz	qarshilik, kelishmaslik
اعتصام	i'tisom	o‘zini ehtiyot qilish
اعتقاد	e'tiqod	ishonish, inonish, ko‘ngilda tasdiqlash
اعتماد	e'timod	ishonch, ishonish, suyanish
اعراض	e'roz	yuz o‘girish
اعمال	a'mol	amllar, ishlar (birligi عمل amal)
آغاز	og‘oz	boshlash
اغلال	ag‘lol	bandlar, kishanlar
اغنيا	ag‘niyo	boylar (birligi غنى g‘aniy)
آفاق	ofoq	ufqlar, dune (birligi افق ufq)
افراد	afrod	yakkalar, yolg‘izlar (birligi فرد fard)
افراط	ifrot	haddan oshish, oshirish
افزون	afzun	ortiq, ziyoda
افشا	ifsho	fosh etish, oshkor qilish
افعال	af‘ol	ishlar, harakatlar (birligi فعل fe‘l)
افلاك	aflok	falaklar, osmon (birligi فلک falak)
اقاليم	aqolim	iqlimlar, qit‘alar, mintaqalar (birligi اقليم iqlim)
اقبال	iqbol	davlat, boyluk, omad, baxt
اقطاع	iqto‘	bo‘lak, qism, parcha
اقليم	iqlim	qit‘a, mintaqa
اقير	aqir	1) hurmatli; 2) og‘ir
اكابر	akobir	ulug‘lar, kattalar (birligi اكبر akbar)
اكمل	akmal	mukammal, etuk
آلت	olat	qurol, asbob

اماره	amora	amr etuvchi, qistovchi, zo‘rlovchi
امساک	imsok	baxillik, xasislik
امواج	amvoj	mavjlar, to‘lqinlar (birligi موج mavj)
اموال	amvol	mollar (birligi مال mol)
آمیزیش	omizish	aralashish, borish-kelish
امین	amin	ishonchli, omonatni ehtiyot qiluvchi
انبر	anbar	xushbo‘y narsalar aralashmasidan tayyorlangan qora modda
انبیا	anbiyo	payg‘ambarlar, avliyolar (birligi نبی nabiyy)
انتشار	intishor	yoyilish, tarqalish
اندام	andom	jism, tana, gavda
اندوه	anduh	g‘am, g‘ussa
انقراض	inqiroz	tamom bo‘lish, botish, orqaga ketish
انواع	anvo‘	har xil, turlicha (birligi نوع nav‘)
اهانت	ihonat	kamsitish, xo‘rlash
اهتمام	ihtimom	harakat qilish, g‘amxo‘rlik, ahamiyat berish
اهرمن	ahraman	eng dahshatli dev
اهل دل	ahli dil	sufiylar, tasavvuf kishilari
اهل زهد	ahli zuhd	taqvodorlar ahli, tarki dunyo qilgan kishilar
آهنین	ohanin	temirdan ishlangan
آهو	ohu	kiyik
اوباش	avbosh	bevosh, sayoq
اوترو	o‘tru	qarshi, ro‘para
اوچماخ	uchmox	jannat
اوسروک	usruk	mast
اوش	ush	endi, shunday

اوغان	o‘g‘on	tangri, xudo
اوق	o‘q	xudi, aniq, hamono
اوقات	avqot	vaqtlar (birligi وقت vaqt)
اوقاف	avqof	vaqflar, masjid va madraslarga tegishli er, mol- mulk (birligi وقف vaqf)
اوکوش	o‘kush	ko‘p, ancha
اوکون	o‘kun	o‘kinmoq, pushaymon qilmoq
اوگ	o‘g	maqtnamoq, madh etmoq
اولوش	ulus	xalq, omma
ای	ay	aytmoq, so‘zlamoq
ایاق	ayoq	kosa, piyola, may ichadigan kishi
ایام	ayyyom	kunlar, davr (birligi يوم yavm)
ایتماکچی	itmakchi	novoy
ایدگو	edgu	ezgu, yaxshi
ایدی	idi	xudo, tangri
ایرین	erin	dudog‘, lab
ایزا	iyzo	ozor berish, uyaltirish
ایلدیریم	ildirim	Yashin
ایمان	iymon	ishonch, e‘tiqod, tilda iqrar qilish
ایمگاک	emgok	mehnat, mashaqqat
ایمگانماق	emgonmoq	qiyinchilik tug‘dirmoq
اینجو	inju	marvarid
ایندورماک	indurmak	bosh engashtirmoq
آیین	oyin	rasm, odat, qiliq, usul, tartib

ب

باجمعهم	biajmaihim	yalpisi, hammasi, butkul
بادصباحى	bodi sabuhi	ertalabki shamol
باديى	bodiya	dasht, sahro, cho‘l, biyobon
بار	bor	1) yuk; 2) hosil, meva
باران	boron	yomg‘ir
بارگاه	borgoh	qasr, podshoh saroyi
بازى	bozi	o‘yin
باک	bok	qo‘rqinch, havf
باوجود	bovujud	shunday bo‘lsa-da, shunday bo‘laturib
باور	bovar	ishonish
بحث	bahs	so‘z talashmoq, tortishish
بحر	bahr	dengiz
بحروبر	bahru bar	dengiz va quruqlik, butun dunyo
بخل	buxl	baxillik, xasislik
بدانديش	badandish	yomon fikrli, fikri buzuq
بدکردار	badkirdor	yomon qiliqli, yomon tabiatli
برباد	barbod	elga, havoga, yo‘q qilmoq
برج	burj	qarz, qarzdorlik
برداش	bardosh	chidamli
برزخ	barzax	a‘rof, jannat bilan do‘zax oralig‘i
برزهگر	barzagar	urug‘ sochuvchi, dehqon
برق	barq	chaqmoq, yashin
برقع	burqa’	yuzga tutadigan parda, niqob
بزل	bazl	berish, bag‘ishlash, saxiylik, ehson qilish

بست	basta	berk, bog‘liq
بسمل	bismil	so‘yilgan, so‘yish
بصر	basar	ko‘z, ko‘rish
بضاعت	bazoat	mol-mulk, boylik
بغض	bug‘z	kek, adovat, dushmanlik
بغير	bag‘ir	jigar, ko‘krak
بقا	baqo	abadiy, doimiy
بكتا	bekta	bekitmoq
بلجار	buljor	qo‘shin to‘planadigan joy
بلد	balad	shahar
بلوغ	bulug‘	balog‘atga etgan
بنگ	bang	nasha
بنیاد	bunyod	poydevor, asos
به	beh	yaxshiroq
بهلیم	bahoyim	to‘rt oyoqli hayvonlar
بودونابود	budu nobud	boru yo‘q
بوش	bush	achchiq, g‘azab, achchiqlanmoq
بول	bul	topmoq
بولعجب	bulajab	taajjublanarli, juda qiziq
بیابان	biyobon	cho‘l, dasht, dala
بیات	bayat	tangri, xudo
بیاض	bayoz	1) oq; 2) she‘riy to‘plam
بیحد	behad	hadsiz, chegarasiz
بیخود	bexud	o‘zidan ketgan, xushsiz
بیداد	bedod	jabr, zulm, adolatsizlik

بیدرنگ	bedarang	tez, to‘xtovsiz, tezlik bilan
بیدریغ	bedarig‘	ayovsiz
بیسامان	besomon	parishonhol, kambag‘al
بیش	besha	to‘qay, o‘rmon, o‘tloq
بیشى	bishi	1) meva; 2) pishiq, etuk
بیكران	bekaron	hadsiz, hisobsiz, o‘lchovsiz
بیكین	bikin	kabi, o‘xshash.

پ

پابست	pobasta	tutqin, oyog‘i bog‘langan, giriftor
پاداش	podosh	badal, evaz, jazo, mukofot
پاره	pora	bo‘lak, parcha
پایان	poyon	oxir, cheka, chegara
پران	parron	uchuvchi, uchgan holda
پرواز	parvoz	uchish
پژمرده	pajmurda	g‘amgin, notavon, so‘ligan
پسندیده	pisandida	saylangan, sara, yaxshi, maqbul
پشتکش	pushtakash	bug‘doypoya, poxol kabilarni orqalab tashuvchi
پناه	panoh	suyanchiq, homiy
پند	pand	pand, o‘git, nasihat
پوی	po‘ya	o‘rtacha tezlikda yurish
پیر	pir	qari, mo‘ysafid
پیرو	payrav	ergashuvchi, izidan boruvchi
پیش	pesha	hunar, kasb
پیشوا	peshvo	yo‘lboshlovchi, rahbar

پيوست	payvasta	tutashgan, doimo, ketma-ket
ت		
تاب	tob	1) toqat, chidam; 2) harorat, isitma
تابان	tobon	yorug‘, yorqin, yaltiroq
تاجر	tojir	savdogar
تأديب	ta’dib	adab berish, jazo berish
تار	tor	ip, tola; تارو پود toru pud o‘rish, arqoq
تاراج	toroj	o‘g‘irlik, bosmachilik
تامل	taammul	chuqur o‘ylash, mulohaza qilish
تانگلا	tongla	ertaga, ertagi kun
تتبع	tatabbu’	ergashish, izidan borish
تجار	tujjor	savdogarlar (birligi تاجر tojir)
تجنيس	tajnis	tuyuq, adabiyotda omonimlardan foydalanib yozilgan to‘rtlik
تحسين	tahsin	maqtoov
تحقيق	tahqiq	tekshirib ko‘rish, haqiqat qilish
تحيل	tahayyul	xayolga keltirish, xayol qilish
تدقيق	tadqiq	maydalab, sinchiklab tekshirish
تر	tar	ho‘l, nam
ترحم	tarahhum	rahm qilish, g‘amxo‘rlik
تردد	taraddud	tayyorgarlik
ترفع	taraffu’	yuqori ko‘tarilish, yuqorilash, yuksalish
تركتاز	turktoz	talamoq, g‘orat qilmoq
ترنم	tarannum	kuylash, ashula aytish, sayrash
تزئين	tazyin	ziynatlash, bezash

تسليم	taslim	topshirish, tan berish, qabul qilish
تشبيح	tashbih	o‘xshatish
تصرف	tasarruf	egallash, egalik qilish
تظلم	tazallum	zulmdan shikoyat qilish
تعالا	taolo	yuksaklik, ko‘tarilish
تعب	taab	mashaqqat, qiyinchilik
تعبي	ta’biya	tayyorlash, moslash
تعجيل	ta’jil	oshiqish, shoshilish
تعدي	taaddi	zulm qilish, tajovuz qilish
تعرض	taarruz	1) tegish, tiqilish; 2) qarshilik ko‘rsatish
تعفن	taaffun	chirish, aynish
تعقل	taaqqul	o‘ylash, fikrlash, aqlga keltirish
تغيير	tag’yir	o‘zgarish, o‘zgartirish
التفات	iltifot	yaxshilik qilmoq, e’tibor bermoq
تفريط	tafrit	ishga sustkashlik bilan qarash, o‘rtachadan pastki holat
تفصيل	tafsil	biror narsani atroflicha, ochiq, anik bayon qilish
تفهيم	tafhim	anglatish, fahmlatish, tushuntirish
تقاضا	taqozo	istash, talab etish
تفسير	taqsir	qisqartish, kamchilik ko‘rsatish
تقويت	taqviyyat	quvvatlash, madad berish
تقى	taqi	yana
تكفير	takfir	kofir (dinga ishonmovchi) deb hukm qilish
تكلم	takallum	so‘zlash, gapirish
تكى	takiyya	yostiq, suyanchiq, darvishlarning maxsus turar

		joylari
تلخ	talx	achchiq, nordon
تليم	talim	ko‘p, talay, mo‘l
تمنا	tamanno	tilak, orzu, istak
تموج	tamavvuj	mavjlanish, to‘lqinlanish, chayqalish
تموز	tamuz	yozning eng issiq payti, saraton
تموغ	tamug‘	do‘zax
تميز	tamiz	sof, pokiza, ozoda
تند	tund	achchiq, g‘azab, g‘azabli
تندلوق	tundluq	tezlik, qo‘rslik
تنعم	tana‘um	rohatda yashash, ne‘matlar ichida yashash
تنگدست	tangdast	kambag‘al, muhtoj
تنگرى	tangri	xudo, tangri, alloh
تنوع	tanavvu‘	turlanish, xilma-xil bo‘lish
تهى	tihi	xoli, bo‘sh
توابع	tavobe‘	1) bo‘ysunuvchilar; 2) so‘ng, davomi (birligi تابع tobe‘)
تواضع	tavozu‘	kamtarlik
توتيا	to‘tiyo	miss zangidan olingan ko‘zni ravshan qilish uchun surtiladigan dori
توحيد	tavhid	yagona deb bilish, birlashtirish
توزلوك	tuzluk	to‘g‘rilik
توش	tusha	oziq-ovqat jamg‘armasi, g‘amlab qo‘yilgan narsa
توقع	tavaqqu‘	ko‘ztutmoq, umidqilmoq
توقف	tavaqquf	to‘xtash, tek turish

توكل	tavakkul	umid bog‘lash, ishonch
تومن	tuman	1) o‘n ming; 2) nohiya
تى	te	demoq, aytmoq, so‘zlamog‘...
تېشى	tishi	Xotin
تيكىن	tekin	-gacha,...ga qadar
تيگرو	tegru	-gacha,...ga qadar
تېلب	telba	jinni, devona

ث

ثبات	sabot	barqarorlik, mahkam o‘rnashmoq, barqaror turmoq
ثبت	sabt	yozish, qayd etish
ثنا	sano	maqtash, maqtov

ج

جادو	jodu	sehr, sehrgar
جازم	jozim	jazm qiluvchi, ishga astoydil kirishish
جامدران	jomadarron	kiyim yirtar
جانب	jonib	tomon, taraf, yoq
جانگاه	jonkoh	jonni koytiuvchi, azob beruvchi
جاه	joh	martaba, amal, mansab
جاهل	johil	bilimsiz, nodon
جاودان	jovidon	abadiy, mangu, mudom
جبال	jibol	tog‘lar (birligi جبل jibal)
جبلی	jabaliy	tug‘ma, tabiiy
جرع	jur’a	bir yutum, bir qultum

جز	juz	boshqa, o‘zga
جزوی	juzviy	bir oz, qisman, arzimas
جشن	jashn	to‘y, bazm, bayram
جلوہگر	jilvagar	jilvaqiluvchi, yaltiribko‘rinuvchi
جمال	jamol	husn, go‘zallik
جميع	jami’	barcha, hamma
جنگرہ	jangira	urishqoq, janjalchi
جہال	juhhol	johillar, nodonlar (birligi جاہل johil)
جہانبین	jahonbin	dunyoni ko‘ruvchi, uzoqni ko‘ruvchi
جہانگرد	jahongard	jahonni kezuvchi, jahongashta
جہد	jahd	tirishish, astoydil harakat qilish
جہیم	jahim	jahannam, do‘zax
جوارح	javorih	badan a‘zolari: qo‘l, ko‘z, quloq, oyoq kabi
جوان	javon	1) yosh; 2) yigit
جوانمرد	javonmard	yigit
جود	jud	ihson, in‘om
جوی	jo‘y	ariq

چ

چاتم	chotma	kapa, chayla
چاشنی	choshni	maza, ta‘m
چست	chust	chaqqon, epchil, tez
چشما	chashma	chashma, buloq
چند	chand	bir qancha
چوغال	chug‘ol	chaqimchi
چین	chin	1) ajin; 2) sochning jingalagi; 3) Xitoy

ح

حاذق	hoziq	bilimdon, mohir
حاسد	hosid	hasadchi, ko‘rolmovchi
حبيث	habis	yomon, yaramas, iflos
حدايت	hidoyat	to‘g‘ri yo‘l ko‘rsatish, to‘g‘rni yo‘l topish, to‘g‘ri yo‘lga kirish
حدحد	hudhud	popishak
حذاقت	hazoqat	hunar, san‘at, mohirlik
حراسان	haroson	qo‘rquvchi, qo‘rqoq
حرامى	haromi	yo‘lto‘sar, o‘g‘ri
حرص	hirs	ochko‘zlik, tama qilish
حزن	hazan	g‘am, alam, hasrat
حزين	hazin	xafa, g‘amli, qayg‘uli
حسب	hasab	nasl, nasab
حسب حال	hasbi hol	o‘z ahvolini bildirish, tanishtirish
حسن	hasan	yaxshi, chiroyli, go‘zal
حصار	hisor	qo‘rg‘on, istehkom, qal‘a
حضرت	hazrat	janob, hurmatli
حضيره	hazira	atrofi o‘ralgan qabriston
حفظ	hifz	saqlash, muhofaza qilish
حكما	hukamo	hakimlar, olimlar (birligi حڪيم hakim)
حكمت	hikmat	bilimdonlik, falsafa, sir
حلال	hulal	bezakli kiyimlar, ipakli mato
حلم	hilm	yumshoq, yuvosh, sabrli
حمار	himor	eshak

حنظل	hanzal	achchiq tarvuz – tibbiyotda surgı o‘rnıda qo‘llanadigan tarvuzning turi
حور	hur	1) ozod, erkin; 2) go‘zal qiz
حی	hay	tirk
حیثیت	haysiyyat	sabab, jihat
حیرت افزا	hayratafzo	hayratlantiruvchi, kishini hayratga soluvchi

خ

خار	xor	tikan
خارا	xoro	tosh, granit
خازن	xozin	xazinachi, soqchi
خاص	xos	1) alohida; 2) yuqori tabaqa; 3) yaqin
خاکراه	xokroh	o‘zini past tutuvchi, kamtar
خاکسار	xoksor	tuban, past, kuchsiz, kamtar
خالق	xoliq	yaratuvchi, xudo, tangri
خانقاه	xonaqoh	machit, shayxlar zikr tushadigan joy
خجست	xujasta	qutlug‘, muborak, baxtli
خجالت	xijlat	xijolatlik, uyalishlik
خدم	xadam	xizmatchilar, mulozimlar (birligi خادم xodim)
خدنگ	xadang	o‘q, kamon o‘qi
خراباتی	xaroboti	mayxona ahli, mayxonaga qatnovchi
خرام	xirom	chiroyli yurish
خرد	xirad	aql
خرگاه	xirgoh	chodir, parda
خروش	xurush	shovqin, g‘avg‘o, qichqirish, fig‘on
خریط	xarita	to‘rva, xalta, qop

خساست	xasosat	tama qilishlik, pastkashlik
خست	xasta	kasal, bemor
خشک	xushk	quruq
خشک وتر	xushku tar	quruqlik va suvlik, butun dunyo
خصال	xisol	xislatlar, xulqlar (birliги خصلت xislat)
خضم	xasm	dushman, raqib, qarshi
خصومت	xusumat	janjal, ziddiyat, qasdma-qasdlik
خضاب	xizob	bo‘yoq, rang
خطب	xutba	xutba, 1) juma yoki hayit nomozida aytadigan pand-nasihati; 2) nikoh paytida imom o‘qiydigan duo; 3) kitob boshidagi hamdu sano qismi
خلعت	xil‘at	hashamatli kiyim, kimxob to‘n
خلقت	xilqat	1) yaratilish; 2) qadrli
خندق	xandaq	chuqur, o‘ra
خواستکار	xostkor	sovchilik, nikohga taklif qilish
خودرای	xudroy	o‘jar, qaysar
خودکام	xudkom	o‘z maqsadini o‘ylovchi
خورشید	xurshid	quyosh
خوش چین	xo‘sha chin	boshqochi, boshqoq teruvchi
خوشمند	hushmand	hushyor, aqlli
خونبار	xunbor	achchiq yig‘lovchi
خوی	xo‘y	qo‘y
خیر	xayr	yaxshi, yaxshilik, ihson
خیره کش	xiyrakash	zolim, qonxo‘r, nohaqo‘ldiruvchi
خیط	xita	ixota qilingan, o‘ralgan

خيل	xayl	guruh, to‘da
خيم	xiyma	chodir
د		
داب	da‘b	odat, urf, qiliq
دادر	dodar	1) uka, ini; 2) yaqin do‘st
داروغ	dorug‘a	shahar boshlig‘i
دام	dom	tuzoq
دامگاه	domgoh	tuzoq qo‘yilgan joy, dunyo
دامن	domana	etak, chet, qirg‘oq
داو	dov	talashish, navbat so‘rash
داوی	dovi	tinchlantiruvchi, og‘riq qoldiruvchi
دایی	do‘yi	aka-uka, og‘a-ini
دبرستان	dabiriston	maktab
دخل	daxl	kirishish, aralashish
دخی	daxi	tag‘in, yana
دراج	durroj	tustovuq
درافتاد	daraftod	so‘zga kirishish, gap boshlash
درثمین	duri samin	qiyimatli dur
درشتکوی	durushtgo‘y	dag‘al so‘zli
درم	diram	kumush tanga
دقیق	daqiq	chuqur ma‘noli, nozik, chuqur fahmli
دلپسند	dilpisand	yoqimli, ko‘ngilga yoqadigan
دلجوی	diljo‘y	ko‘ngli tilagan, orzu qilingan
دلیر	dalir	yurakli, jasur, botir, qo‘rqmas
دمساز	damsoz	hamdam, ulfat, do‘st

دنو	dunuv	past
ده	deh	qishloq
دهر	dahr	dunyo, olam, davr, zamon
دود	dud	tutun, is
دوداغ	dudog‘	lab
دوشاب	dushob	shinni, uzumdan qilingan shinni
دون	dun	pastkash, دهر دن dun pastkash dunyo
ديانت	diyonat	insof, dindorlik
دير	dayr	mayxona
ديرپيى	dary piri	mayxona boshlig‘i

ذ

ذقن	zaqan	bag‘baqa, ذقن چاه chohi zaqan bag‘baqa chuqurchasi
ذكا	zako	ziyraklik, zehnlilik
ذكر	zokr	eslash, so‘zlash
ذليل	zalil	xor, tuban, haqir
ذوالجلال	zuljalol	eng buyuk, buyuklik sohibi
ذوالقافيتين	zulqofiyatayn	qo‘sh qofiyali bayt

ر

رابط	robita	aloqa, bog‘lanish, tarti, qoida
راس	ra’s	bosh
راست	rost	1) o‘ng; 2) to‘g‘ri
راسخ	rosix	mustahkam, barqaror
راغب	rog‘ib	rag‘batli, xohishli, moyil

راقم	roqim	xat yozuvchi, raqam qiluvchi
راكب	rokib	minib boruvchi
رام	rom	bo‘ysunish, itoat ettirish
راهب	rohib	xristian dinidagi taqvodor, zohid, monax
راوى	rovi	rivoyat qiluvchi, hikoyachi, qissachi
رايگان	roygon	yo‘ldan topilgan, tekin
ربع مسكون	rub‘i maskun	er sharining to‘rtidan biri
رتب	rutba	martaba, daraja
رجا	rajo	umid, tilak
رجعت	raj‘at	qaytish
رحب	rahba	sahna, o‘yin-kulgijoyi
رحلت	rihlat	ko‘chish
رحيل	rahil	ko‘chish, jo‘nash
رحيم	rahim	rahm qiluvchi, mehribon
رخسار	ruxsor	yuz, chehra
رزاق	razzoq	1) rizq beruvchi, to‘ydiruvchi; 2) xudo, tangri, allohning sifati
رزم	razm	urush, jang
رستاخيز	rustoxez	g‘avg‘o, to‘polon
رسوم	rusum	rasmlar, urflar, odatlar (birligi رسم rasm)
رشوت	rishvat	pora
رضوان	rizvon	jannat
رعایت	rioyat	rioya qilmok, e‘tiborga olish, hurmatlash
رعد	ra‘d	momaqaldiraq
رعیت	raiyyat	bir hukmdorning qo‘l ostidagi xalq
رفعت	rif‘at	yuksaklik, baland martabalik

رفق	rifq	muloyimlik, yumshoqlik, yoqimlilik
رمىق	ramaq	eng oxirgi nafas, jon chiqar paytdagi nafas
رنج	ranj	mashaqqat, qiynalish, kasallik
رنجور	ranjur	kasal, kuchsiz, ezilgan
رند	rind	nozik tabiat, beparvo
ره	rah	yo‘l
رهگزر	rahguzar	o‘tkinchi, yo‘lovchi
رهن	rahn	garov
رواق	ravoq	toq, qubba, gumbaz
روایت	rivoyat	hikoya aytish, naql qilish
رود	rud	1) ariq, anhor, daryo; 2) musiqa asbobi, soz
ريا	riyo	ikkiyuzlamachilik, munofiqlik
رياحين	rayohin	rayhonlar (birligi ريحان rayhon)
رياضت	riyozat	qiynalish, mashaqqat

ز

زایل	zoyil	yo‘q bo‘luvchi, yo‘q bo‘ladigan
زبون	zabun	ojiz, notovon
زج	zij	falakiyot jadvali
زجر	zajr	qiynash, zo‘rlash, azob berish
زردالو	zardolu	o‘rik
زقوم	zaqqum	zahar, og‘u
زکات	zakot	kishilardan ularning umumiy boyligining qirقدan biri miqdorida har yili olinadigan soliq, zakot
زالال	zilol	tiniq suv

زمره	zumra	guruh, to‘da
زهد	zuhd	tarkidunyoqilish, zohidlik, sufiylik, darvishlik
زوال	zavol	yo‘q bo‘lish, so‘nish
زورق	zavraq	qayiq, kema
زيروزبر	zeru zabar	ostin-ustin

س

ساربان	sorbon	tuyakash
ساقين	saqin	saqlanmoq, chetlanmoq
سامان	somon	boylik, farovonlik, qudrat
سايير	soyir	boshqa, o‘zga
ساييل	soyil	so‘rovchi, tilanchi, gadoy
سباع	sibo‘	yirtqich hayvonlar (birligi سبع sabu‘)
سبرگ	sebarga	uch yaproqli daraxt
سبزه جط	sabza xat	sabza chiziq, miyiq
سبکبار	sabukbor	yukki engil, engil, chaqqon
سپاه	sipoh	askar, qo‘shin, amaldor
سپاهی	sipohi	amaldor
سپهر	spehr	osmon, osmon gumbazi
سجرخيز	saharxez	erta tongda turuvchi
سखा	saxo	saxiylik, qo‘li ochiqlik
سخت	saxt	qattiq
سر اپرده	saroparda	saroy pardasi, podshoh pardasi
سرحد	sarhadd	chegara, qirg‘oq, chet
سرگزشت	sarguzasht	boshidan o‘tgan
سرگشت	sargashta	boshi aylangan, sargardon

سرمنزل	sarmanzil	yo‘lovchilarning birinchi qo‘nar joyi
سرور	sarvar	yo‘lboshchi, etakchi
سرور	surur	shodlik, xursandlik
سعادت	saodat	baxt, iqbol
سعی	sa’y	harakat
سفیه	safih	aqlsiz, tentak, nodon
سکه	sikka	chaqa, tanga, oltin pul, muhrni zarb qilish
سلاسل	salosil	zanjirlar, tizmalar (birligi سلسله silsila)
سلاطین	salotin	sultonlar, podshohlar (birligi سلطان sulton)
سمت	samt	tomon, yo‘nalish
سمن	saman	yosmin so‘zining qisqa shakli, oq, sariq ranli xushbo‘y gul, suman ham deyiladi
سنب	sunnat	odat, qoida, tutilgan yo‘l
سنبل	sunbul	1) qora rangli xushbo‘y o‘simlik; 2) go‘zallarning qora sochi
سنگباران	sangboron	toshbo‘ron
سنگریزه	sangreza	tosh to‘kilgan
سنگسار	sangsor	1) toshloqer; 2) toshbo‘ronqilibo‘ldirish
سهو	sahv	xato, yanglish
سواحل	savohil	sohillar, qirg‘oqlar (birligi ساحل sohil)
سود	sud	foyda, naf‘
سودا	savdo	1) kuchli ehtiros, shaydolik; 2) jinnilik; 3) istak, xohish
سوزان	so‘zon	kuygan, alamli
سوهان	suxon	1) arra; 2) egov
سی	si(y)	sindirmoq

سياره	sayyora	sayr etuvchi, planeta, sayyora
سيب	sib	olma
سيد	sayyid	1) boshliq, etakchi; 2) payg‘ambaravlodi
سير	siyar	xislatlar, xulqlar, atvorlar (birligi سيرت siyrat)
سينه	siyna	siyna, ko‘krak

ش

شام	shom	1) kechqurun; 2) qorong‘ulik
شامل	shomil	yoyilgan, yoymoq, umumga tegishli
شايع	shoye’	yoyilgan, tarqalgan
شبان	shubon	cho‘pon
شبيستان	shabiston	qorong‘ulik, qorong‘u kecha
شبيه	shabih	o‘xshash, monand
شتاب	shitob	oshiqish, shoshilish, sura’t
شجاعت	shijoat	botirlik, dovyuraklik, jasurlik
شجر	shajar	daraxt
شجره	shajara	1) daraxt, daraxt shoxlari; 2) avlod, naslu nasab
شرع	shar’	shariatga tegishli, diniy qoidalar
شريف	sharif	sharofatli, aziz, qadrli
شست	shust	yuvish, tozalash
شعار	shior	odat, urf
شعرا	shuaro	shoirilar (birligi شاعر shoir)
شفاعت	shafaat	o‘rtada turish, vositachilik
شفقت	shafqat	yaxshilik, mehribonlik
شفيع	shafe’	vositachi, himoyachi
شكار	shikor	ov

شكاف	shikof	yoriq, darz, teshik
شماتت	shamotat	birov boshiga tushgan musibatdan shodlanish
شمس	shams	quyosh
شمشاد	shamshod	sarvgao‘xshashxushqomatvachiroylidaraxt
شنگرف	shingarf	qizil bo‘yq, qizil rang
شهادت	shahodat	shohidlik, guvohlik
شهد	shahd	asal, bol
شهكار	shahkor	beadab, makkor
شورش	sho‘rish	janjal, to‘polon
شوروشر	sho‘rushar	g‘avg‘o, to‘polon
شوروشور	sho‘ro‘sho‘r	to‘polonchi
شوم	shum	1) buzuq, nopok, nojo‘ya; 2) baxtsiz
شوم	shum	mudhish, xunuk
شيركت	shirkat	sheriklik, o‘rtoqlik, birgalik
شيوه	sheva	odat, yo‘sin

ص

صابر	sobir	sabrli, sabr qiluvchi
صاحب راي	sohibi roy	faxmli, farosatli, dono
صاحب قران	sohibqiron	1) zo‘r podshohlarga berilgan laqab, jahongir; 2) ilmi nujumda ikki sayyora bir-biriga to‘qnashgan paytda tug‘ilgan bola (bunday bola baxtli, ulug‘ martabali bo‘ladi deb sanalgan)
صاعقه	soiqa	yashin, yildirim
صبح	subh	tong payti
صحا	saxo	saxiylik, qo‘li ochiqlik

صد	sad	yuz (100)
صداقت	sadoqat	do‘stlik, sodiqlik
صرفه	surfa	yo‘tal, ko‘kyo‘tal
صعب	sa‘b	qiyin, og‘ir, mashaqqatli
صغار	sig‘or	yosh bolalar, go‘daklar (birligi صغیر sag‘ir)
صفح	safha	1) sahifa, varaq, bet; 2) kitob
صفى	safiy	pok, toza
صلاح	saloh	yaxshilik
صنع	sun‘	1) yasash, yaratish; 2) hunar
صنم	sanam	1) but; 2) sevgili, go‘zal
صهبا	sahbo	qizil may
صوت	savt	tovush, ovoz
صياد	sayyod	ovchi
صيانت	siyonat	saqlash, asrash, qo‘riqlash
صيد	sayd	ov
صيدگر	saydgar	ovchi

ض

ضارب	zorib	uruvchi, so‘quvchi, zarb qiluvchi
ضايع	zoye	zararlangan, bekor ketgan, yaroqsiz holga kelgan
ضد	zidd	qarshi, aksi, dushman
ضم	zamm	qo‘shish, orttirish, birlashtirish
ضمير	zamir	1) olmosh; 2) mohiyat, ma’no, ich, dil
ضيق	ziq	tor, siqiq, qisiq
ضرر	zarar	zarar, ziyon

ط

طامع	tome’	tama qiluvchi, ochko‘z
طایر	toyir	qush, uchuvchi
طرب	tarab	xursandlik, o‘yin-kulgi
طربناک	tarabnok	xursand, shod, quvnoq
طرفه	turfa	qiziq, ajoyib, kam uchraydigan
طریق	tariq	usul, yo‘l, tartib
طعمه	tu‘ma	emish, ovqat
طفل	tifl	bola
طفولیت	tufuliyat	bolalaik, go‘daklik
طلاطم	talotum	urilish, to‘lqinlarning bir-biriga urilishi
طلعت	tal‘at	husn go‘zallik
طلوع	tulu’	chiqish, ko‘rinish, bolqish
طمع	tama’	ochko‘zlik, qizg‘anchilik, umidvorlik
طوایف	tavoyif	toifalar, xalqlar, qabilalar
طور	tavr	ravish, tarz, usul, tartib
طیراز	tiroz	go‘zallik, yo‘sin, shakl, uslub
طیور	tuyur	qushlar (birligi طیر tayr)

ظ

ظالم	zolim	ezuvchi
ظاهر	zohir	ko‘rinib turadigan, ochiq, oshkor
ظاهرا	zohiran	ko‘rinishicha, tashqi tomondan
ظرافت	zarofat	go‘zallik, noziklik, nozik fahmlik
ظرف	zarf	idish

ظفر	zafar	g‘alaba, g‘oliblik
ظلاه	zillulloh	xudoning soyasi, podshoh
ظلمات	zulmot	zulmatlar, qorong‘uliklar (birligi ظلمت zulmat)
ظهور	zuhur	ko‘rinish, paydo bo‘lish

ع

عارض	oraz	yuz, bet, chehra, ruxsor
عام	om	xalq, omma, ko‘pchilik
عامی	omiy	bilimsiz
عبادت	ibodat	sig‘inmoq, topinmoq
عبره	ibra	solliq, xazina kirimi
عبودیت	ubudiyat	qullik, bandalik
عبیر	abir	xushbo‘y narsa, anbar
عجز	ajz	ojizlik, kuchsizlik, zaiflik
عداوت	adovat	dushmanlik, g‘animlik
عدم	Adam	yo‘q, yo‘qlik
عدو	adu	dushman, yov
عدیل	adil	teng, barobar, o‘xshash
عزل	azl	bo‘shatish, mansabdan tushirish
عزلت	uzlat	chekinish, kishilardan chetlashish
عشاق	ushshoq	oshiqlar (birligi عاشق oshiq)
عصیان	isyon	bo‘yin tovlash, itoatsizlik
عضو	uzv	mucha, a‘zo (tananing bir qismi)
عطارد	atroud	Merkuriy sayyorasi
عفت	iffat	poklik, nomus
عفو	afv	kechirish

عفونت	ufunat	ifloslanish, chirish
عقيق	aqiq	haqiq, qimmatbaho qizil tosh
علاف	alloy	bug‘doyni un qilib sotuvchi
علال	alola	shovqin-suron, to‘polon
علم	alam	bayroq, tug‘, belgi
علو	ulv	yuqori, yuksak
علوم	ulum	ilmlar, bilimlar (birligi علم ilm)
علويت	ulviyat	yuqorilik, baland martabalik
علويه	uluvviya	ulug‘lik, oliy darajali
على اسويه	alassaviya	baravar, teng
عليل	alil	kasal, bemor
عمده	umda	1) muhim, zarur; 2) tayanch, asos
عميق	amiq	chuqur
عنایت	inoyat	iltifot, yordam, mehribonlik
عنبر	anbar	mushk kabi bir xil xushbo‘y moda. Xushbo‘y va qora bo‘lgani uchun go‘zallarning qora sochiga o‘xshatiladi.
عندليب	adalib	bulbul
عهد	ahd	1) va‘da, so‘z berish; 2) davr, zamon, asr
عين	ayn	1) ko‘z; 2) buloq, chashma. عین الحیات aynul hayot – hayot chashmasi

غ

غارت	g‘orat	barbodqilmoq, oyoqostiqilish
غربا	g‘urabo	g‘ariblar (birligi غريب g‘arib)
غرض	g‘araz	maqsad, niyat

غريب	g‘arib	1) musofir, kimsasiz; 2) ajoyib, qiziq
غزا	g‘izo	ovqat, emish
غسال	g‘assol	yuvintiruvchi, yuvguvchi, o‘lik yuvadigan
غسل	g‘usl	yuvinish, cho‘milish
غمزه	g‘amza	noz-karashma
غمگسار	g‘amgusor	g‘amxo‘r, mehribon
غنيم	g‘anim	yov, dushman, qarshi tomon
غنيمت	g‘animat	1) urushda olingan o‘lja; 2) qulay sharoit

ف

فاجش	fohish	yomon, yaramas
فارغبال	forig‘bol	xotirjam, bo‘shalgan
فاش	fosh	ochiq, oshkor
فاصله	fosila	ajratib turuvchi, ayiruvchi
فافه	foqa	kambag‘allik, muhtodlik
فایق	foyiq	ustun, yuqori
فتانت	fatonat	ziyraklik, tez fahmlik
فتح	fath	bosib olish, zabt etish, ochish
فراغ	farog‘	tinchlik, rohat
فراغت	farog‘at	1) tinchlik, xotirjamlik; 2) rohat, istirohat
فراق	firoq	ayriliq, ajralganlik
فراموش	faromush	unutish, esdan chiqarish
فرد	fard	yakka, yolg‘iz
فرسخ	farsax	masofa o‘lchovi (bir farsax 6-7 km.ga to‘g‘ri keladi)
فرض	farz	zarur, lozim, majbur

فرط	fart	ortqlik, cheksizlik, haddan tashqari
فرمانپازير	farmonpazir	farmon bajaruvchi, bo‘ysunuvchi
فرى	fari	judasoz, ajoyib, yaxshi, yoqimli
فزون	fuzun	ortiq, ziyoda, ko‘p
فصاحت	fasohat	so‘zning ochiq, ravshan, yoqimli bo‘lishi
فعال	fiol	odatlar, harakatlar (birligi فعل fe‘l)
فقرا	fuqaro	faqirlar, kambag‘allar (birligi فقير faqir)
فكرت	fikrat	o‘ylash, fikr qilish, tushuncha
فگار	figor	jarohat, yara
فنا	fano	yo‘q bo‘lish, o‘lish
فنون	funun	fanlar (birligi فن fan)
فهميم	fahim	aqlli, fahmli, tez tushunadigan
فواكه	favokih	mevalar (birligi فاكه fokiha)
فواید	favoyid	foydalar (birligi فايده foyda)
فوت	favt	o‘tish, yo‘qolmoq, o‘lim
فوق	favq	ust, yuqori
فيض	fayoz	baraka, mo‘llik, quvonch

ق

قاتل	qotil	o‘ldiruvchi, qatl qiluvchi
قاصد	qosid	xabarchi, xat tashuvchi
قاصر	qosir	qisqa, kamchlikli
قالى	qoli	agar, mabodo
قانع	qone’	qanoatli, sabrli
قباحت	qabohat	yomonlik, xunuklik
قبض	qabz	tutish, ushlash

قبضه	qabza	1) changal; 2) dasta, qabzai hukm-hukmronlik
قبل	qabal	qamal
قتل	qatl	o‘ldirish
قتيل	qatil	o‘ldirilgan, so‘yilgan
قدس	quds	poklik, muqaddas
قرى	quro	qishloqlar (birligi قريه qarya)
قصايد	qasoyid	qasidalar (birligi قصيده qasida)
قصبه	qasaba	shaharcha, katta qishloq
القصة	alqissa	nihoyat, xulosa
قطع	qat’	kesish, uzish
قطعه	qit’a	bo‘lak, parcha
قلب	qalb	1) yurak; 2) soxta, qalbaki, yasama
قلت	qillat	ozlik, kamlik
قلمزن	qalamzan	kotib, yozuvchi
قلندر	qalandar	dunyodan ko‘nglim sovigan deb o‘zini chetga olgan kishi, devona tabiat shaxs
قله	qulla	cho‘qqi
قموغ	qamug‘	barcha, hamma
قناعت	qanoat	qoniqish, kifoyalanish, ta’minlanish
قوت	qut	emak, ovqat, oziq
قودى	qudi	quyi, tuban
قول	qavl	so‘z, gap
قولونج	qulunj	sanchiq, xala, tirishib qolish kasali
قيوم	qayyum	barqaror, abadiy

ک

کاج	koj	shapaloq, shappati
کاریز	koriz	tepalikdan ikkinchi tepalikka er tagidan o‘tkazilgan suv yo‘li
کازب	kozib	yolg‘onchi
کام	kom	1) tilak, maqsad; 2) bahramand bo‘lish
کامران	komron	1) tilagigaerishgan, baxtli; 2) hokim, hukmronlikqiluvchi
کامکار	komkor	baxtiyor, qudratli
کثرت	kasrat	ko‘plik, mo‘llik
کثیف	kasif	1) qo‘pol, dag‘al; 2) iflos
کدخدا	kadxudo	1) Xotin kishi, oila boshlig‘i; 2) hukmdor
کدکس	karkas	o‘limtikeydigan, uzoqumrko‘radiganqush
کدو	kadu	qovoq
کرامی	kiromi	karamli, sahovatli, muhtaram
کران	karon	chet, chegara, qirg‘oq
کردار	kirdor	ish, qiliq, ravish
کرم	karam	yaxshilik, saxiylik, ihson
کرو	keru	qayiq, kema
کریم الاخلاق	karimul-axloq	xulqlari yaxshi
کزب	kizb	yolg‘on
کشاد	kushod	ochiq, ochilish
کل	kull	hamma, barcha
کلام	kalom	so‘zlar, gaplar, nutqlar (birligi کليمه kalima)
کلی	kilk	qamish qalam, qalam

ڪمند	kamand	1) sirmoq, tuzoq; 2) sevgilining sochi
ڪناره	kanora	qirg‘oq, chet, cheka
ڪنت	Kent	qishloq
ڪنخ	kunj	burch, burchak
ڪندين	kendin	keyin, so‘ng
ڪنگر	kungir	qal‘a, devor, tom ustiga ishlangan panjara
ڪوزازماق	kuzazmoq	1) kuzatmoq; 2) saqlamoq
ڪوس	kus	nog‘ora
ڪوكب	kavkab	yulduz
ڪوني	ko‘ni	to‘g‘ri, chin
ڪونيلىك	ko‘nilik	to‘g‘rilik, rostgo‘ylik
ڪونين	kavnayn	ikki dunyo
كىمىش	kimish	tushmoq, tashlamoq
كىن	kiyn	kek, dushmanlik
كىنكش	kiynakash	kiynachi, dushmanlik qiluvchi

گ

گذر	guzar	o‘tish, kechish, o‘tadigan joy
گرد	gird	atrof, yon, aylana
گرداگرد	girdogird	atrofii, aylanasi, yonlari
گردون	gardun	1) falak, osmon; 2) taqdir
گرنايمه	gironmoya	qimmatbaho
گزند	gazand	zarar, ofat, musibat
گزير	guzir	chora, tadbir, iloj
گشت	gasht	aylanish, sayr qilish
گفت وگزار	guftuguzor	so‘zlashish, gap-so‘z

گلچين	gulchin	gul teruvchi
گلفام	gulfom	guldek, gul singari
گنج	ganj	qimmatbaho narsalar, xazina, boylik
گوشه	go‘sha	burchak, xilvat, cheka joy
گونگون	gunogun	har xil, turli-tuman
گونه	guna	rang, tus, tur
گوینده	go‘yanda	so‘zlovchi, gapiruvchi, baxshi
گیسو	gisu	ayollar sochi, kokil, o‘rilgan soch

ل

لاجرم	lojaram	chorasiz, noiloj
لايح	loyih	ochiq, ravshan
لحن	lahn	ovoz, kuy, sayrash
لسان	lison	til
لطف	lutf	muloyimlik, rahmdillik, yaxshi muomala
لعل	la‘l	qizil tosh, qip-qizil lab
لعين	lain	la‘nat, la‘natlangan
لفظ	lafz	so‘z, gap
لمعه	lam‘a	yolqin, shu‘la, porloqlik, yiltillash
لهو	lahv	o‘yin-kulgi, foydasiz ish
ليم	laim	xasis, past odam

م

ماجد	mojid	ulug‘ zot, mashhur
مادر	modar	ona
مافی الضمير	mufizzamir	ko‘ngildagi, xayoldagi

مانع	mone’	to‘sqinlik qiluvchi
مانند	monand	o‘xshash, kabi
مایى پیوند	moyai	farzand
	payvand	
مبادى	mubodi	boshlovchi
مباهات	mubohot	maqтанish, faxrlanish
مبدا	mabda’	kelib chiqish, boshlanish o‘rni
مبرا	mubarro	xoli, ozod
مبرز	mabraz	axlatxona, xalo
ميرهن	mubarhan	aniq, ravshan, ochiq, belgili
مبنى	mabno	asos, o‘zak, poydevor
متابقت	mutobaqat	ergashish, payravliq, tobelik
متحرک	mutaharrik	harakatlanuvchi
متحيله	mutaxayyila	chuqur xayol qilish
متصرف	mutasararif	birorishni istaganichabajaraoluvchi, tasarrufqiluvchi
متصرف ذیحن	mutasararif	kuchli talant egasi, o‘tkir zehnli
	zehn	
متصل	muttasil	davomli, uzluksiz
متعزر	mutaazzir	1) qiyin, mushkul; 2) uzrli
متعفن	mutaaffin	chiruvchi, aynuvchi
متعین	mutaayyin	aniq, belgili, tayinlik
متمکن	mutamakkin	turg‘un, barqaror, bir joyda turuvchi
متميز	mutamayyaz	ayrilgan, ajratilgan, farq etilgan
متنوع	mutanavvit’	farq etilgan, turlicha, har xil
متهتك	mutahattik	rasvo, pardasi yirtilgan

متين	matin	mustahkam, puxta
مسابه	masoba	1) daraja, holat; 2) o‘xshash, kabi
مقال	misqol	og‘irlik o‘lchovi bo‘lib, taxminan 5 grammni bildiradi. Aniqrog‘i bir qadoqning (400 gr.) 96-dan bir qismidir.
مثمر	musmar	mevali
مثنوی	masnaviy	ikkilik, har ikki misrasi qofiyadosh bo‘lib kelgan bayt
مثنویات	masnaviyyot	masnaviylar (birligi مثنوی masnaviy)
مجانين	majonin	majnunlar, devonalar (birligi مجنون majnun)
مجاور	mujovir	doim o‘zi uyida yashovchi, musofirning aksi
مجلد	mujallad	jildlangan, muqovalangan
مجموع	majmu’	jami, yig‘ilgan, to‘plam
مجنون وار	majnunvor	devonalarcha, majnunday, jinnilarcha
محابه	muhoraba	urush, jang
محب	muhib	sevuvchi, do‘st tutuvchi
محفل	mahfil	joy, manzil
محق	muhiq	haqli
محمود	mahmud	maqtalgan, yaxshi
محيط	muhit	okean, dengiz
مخالف	muxolif	teskari, zid, qarshi
مختصر	muxtasar	qisqa
مخزن	maxzan	Xazina
مخلوق	maxluq	yaratilgan narsa
مخليس	muxlis	astoydil berilgan, ixlos qiluvchi
مدام	mudom	1) doimo, har choq; 2) may, sharob

مدح	madh	maqtash, maqtov
مدعى	muddaiy	1) da’vogar; 2) raqib
مراتب	marotib	martabalar, darajalar (birligi مرتبه martaba)
مربى	murabbiy	tarbiyachi, ustoz
مرتفع	murtafi’	ko’tarilgan, yuksalgan
مرحمت	marhamat	yaxshilik
مردار	murdor	nopok, harom; so’yilmay xarom o’lgan
مردود	mardud	haydalgan, rad etilgan, quvilgan
مرزوق	marzuq	rizqi berilgan, birovning qaramog’ida
مرغوب	marg’ub	yoqimli, sevimli, ma’qul
مركب	markab	ulov, ot, xachir va b.
مروت	muruvvat	mardlik, odamgarchilik, saxiylik, yaxshilik
مريد	murid	ergashuvchi, eshongaqo’lberuvchi
مريض	mariz	kasal, bemor
مزرع	mazraa	ekinzor
مزلت	mazallat	xo’rlik, xorlik
مزموم	mazmum	yomonlangan, nafratli
مزيت	maziyyat	ortqlik, ziyodalik, xushxabar
مژده	mujda	xushxabar
مساوى	musoviy	teng, barobar
مستجاب	mustajob	talabi qabul bo’lgan, duosi qabul bo’lgan
مستحسن	mustahsan	ma’qullangan, maqtalgan
مستعمل	musta’mal	qo’llanadigan, amalda ishlatiladigan
مستغنى	mustag’ni	ehtiyotsiz, tortinuvchi
مستمند	mustamand	g’amgin, bechora, muhtoj

مستور	mastur	yozilgan, satrga tushirilgan
مسخ	mash	xunuk qiyofa, badshakl
مسخر	musaxxar	o‘ziga qaratilgan, bo‘ysundirilgan, engilgan
مسرور	masrur	shod, xursand
مسكن	maskan	tura rjoy, o‘rin, uy
مسكن	maskin	kambag‘al, qashshoq
مسلسل	musalsal	bir-biriga zanjirga o‘xshab ulangan, keti uzilmas darajada siralangan
مسموع	masmu’	eshitilgan
مسمى	musammo	nomlanuvchi, ataluvchi
مسيح	masih	Iso payg‘ambarning laqabi
مشام	mashom	dimog‘
مشتري	mushtariy	1) xaridor, sotib oluvchi; 2) Yupiter sayyorasi
مشتزن	mushtzan	urushqoq
مشرب	mashrab	odat, xulq, ravish
مشرف	Musharraf	1) sharaflangan; 2) erishmoq
مشك	mushk	qora tusli xushbo‘y moda
مشكات	mushkot	mushklar (birligi مشك mushk)
مشموم	mashmum	yoqimli, hid; hidli narsa
مشورت	mashvarat	maslahat, kengash
مصاحب	musohib	suhbatdosh, ulfat, o‘rtoq
مصلا	musallo	joynamoz, nomozgoh
مصنفات	musannafot	tasniflar, asarlar (birligi مصنف musannaf)
مصور	musavvar	suratlangan, tasvirlangan
مطبخ	matbax	oshxona, taom pishiriladigan joy
معنبر	muanbar	anbar hidi berilgan, xushbo‘y

معيوب	ma'yub	aybli, zararlangan, buzilgan
مغتنم	mug'tanam	g'animat sanalgan, o'lja hisoblangan, o'lja olingan
مغفرت	mag'firat	kechirish, gunohidan o'tish
مغنى	mug'anniy	sozanda, ashulachi
مغيلان	mug'ilon	cho'lda o'sadigan tikanli o'simlik
مفتى	mufti	fatvo beruvchi, diniy huquqshunos
مفرط	mufrit	juda ortiq, haddan tashqari
مفلس	muflis	kambag'al, bechora
مفهومات	mafhumot	fahmlanganlar, anglashilgan ma'nolar
مقابله	muqobila	qarshi
مقاصد	maqosid	maqsadlar, muddaolar, niyatlar (birligi مقصد maqsad)
مقالات	maqolot	nutqlar, so'zlar
مقبول	maqbul	ma'qul, yoqimli, go'zal
مقطع	maqta'	she'riy asarning oxirgi bayti
مقطعات	muqattaot	qit'alar (birligi قطعه qit'a)
مقلد	muqallid	taqlid qiluvchi
مقوى	muqavviy	quvvatlovchi, madad beruvchi
مقياس	miqyos	o'lchov, andoza
مقيد	muqayyad	bog'langan
مكث	maks	to'xtalish, turib qolish
مكرر	mukarrar	qaytadan, qayta-qayta, takror
مكروه	makruh	1) yoqimsiz, jirkanch; 2) iste'mol etilishi lozim ko'rilmagan
مل	mul	may, sharob

ملاح	malloh	qayiqchi, kemachi
ملازم	mulozim	amaldorlar yonida yuruvchi, xizmat qiluvchi
ملتمس	multamas	iltimos, so‘rov
ملك	malik	podshoh
ممالك	mamolik	mamlakatlar
ممتاز	mumtoz	saralangan, saralab olingan
منادی	munodiy	biror xabarni baland ovoz bilan e‘lon qiluvchi, jarchi
مناظره	munozara	muzokara, muhokama
منافق	munofiq	ikkiyuzlamachi, kishilar orasiga nifoq soluvchi
منبسیت	munbasit	ochiq chehrali, shod, xursand
منتخب	muntaxab	saylangan, tanlangan
منجنق	manjaniq	neft bilan otiladigan harbiy qurol
منشا	mansha’	kelib chiqish joyi
منشی	munshi	yo‘zuvchi, kotib
منطق	 mantiq	mantiq ilmi, logika
منظور	manzur	ko‘rilgan, ko‘ringan; nazardan o‘tib maqbul bo‘lgan
منعكس	mun’aks	aks etmoq
منفعل	munfail	xijolatli, uyalgan, ta’sirlangan
منقش	munaqqash	naqshlangan
منقطع	munqate’	ajralgan, kesilgan, uzilgan
منكر	munkir	inkor qiluvchi, rad etuvchi
مهر خاوری	mehri xovoriy	sharq quyoshi
مهلك	muhlik	halok qiluvchi, o‘ldiruvchi, yo‘q qiluvchi
مهوش	mahvash	oyga o‘xshagan, go‘zal

موت	mavt	o‘lim, vafot etish
موجب	mujib	sababchi
موجح	muvajjah	ma‘qul, yoqimli, yaxshi, maqbul
مودت	muvaddat	do‘stlik, muhabbat
مور	mo‘r	chumoli
موزون	mavzun	o‘lchangan, vaznga solingan, vaznli; chiroyli, go‘zal
موسوم	mavsum	atalgan, nomlangan
موكب	mavkib	biror ulug‘ kishining yonida dabdaba bilan birga yuruvchi otli yoki piyoda kishilar
مولف	muallif	avtor, muallif
مونس	munis	ulfat, hamdam, do‘st
ميان	miyon	o‘rta, o‘rtalik; bel
ميسر	muyassar	yuzaga chiqqan, hosil bo‘lmoq, qo‘lga kelmoq
مينگز	mengiz	yuz, bet, chehra

ن

نايينا	nobino	ko‘r, ko‘rmas
ناتوان	notavon	kuchsiz, zaif, bemor
نار	nor	o‘t, olov
نارنج	noranj	limon, apelsin, mandarinlar turiga tegishli sariq tusli meva
ناشايسته	noshoyista	kelishmagan, o‘xshovsiz
نافرجم	nofarjom	ishning oxiri tugamagan, natijasiz, foydasiz
ناقه	noqa	urg‘ochi tuya, tuya
ناهموار	nohamvor	g‘adir-budir, tekis emas

ناوك	novak	1) o‘q; 2) kiprik
نبوت	nubuvvat	payg‘ambarlik
نبى	nabi	payg‘ambar (ko‘pligi انبىيا anbiyo)
نتايچ	natoyij	natijalar (birligi نتيجه natija)
نجوم	nujum	yulduzlar (birligi نجم najm)
نخل	naxl	ko‘chat, daraxtlar; xurmo daraxti
نداف	naddof	paxta tituvchi, yung tituvchi
نرگيز	nargis	guli ko‘zga o‘xshash gulning bir turi
نز	niz	yana, tag‘in
نسق	nasaq	1) tartib; 2) tarz, ravish
نسيم	nasim	tong shabadasi, yoqimli shabada
نش	nish	1) ari va chayonning nayzasi; 2) tikan, tikanning uchi
نشونما	nashunamo	gullab-yashnamoq
نصايح	nasoyih	nasihatlar, o‘gitlar (birligi نصيحت nasihat)
نصرت	nusrat	zafar, g‘alaba
نظاره	nazzora	qarash, tomosha
نظافت	nazofat	tozalik, soflik
نظام	nizom	tartib, qoida
نظير	nazir	o‘xshash, monand
نعره	na‘ra	hayqiriq, baqiriq
نعش	na‘sh	tobut
نعم	naam	ha, arabcha tasdiq bildiruvchi so‘z
نفاق	nifoq	ikkiyuzlamachilik, munofiqlik
نفس	nafs	1) shaxs, vujud, tan; 2) istak
نقش توتماق	naqsh tutmoq	chizilmoq, o‘yilmoq

نقطه	nukta	nozik ma’noli so‘z, ma’nosi chuqur so‘z
نقل	nuql	maydan so‘ng eyiladigan shirinlik, gazak
نقود	nuqud	naqdlar (birligi نقد naqd)
نقوش	nuqush	naqshlar (birligi نقش naqsh)
نکو	naku	yaxshi, saxiy
نگار	nigor	1) surat, tasvir; 2) go‘zal, ma’shuqa
نگین	nigin	uzuk, muhr
نمودار	namudor	ko‘rinishli, ko‘rinib turuvchi, ko‘rinarli
نهی	nahy	qaytarish, mann etish, taqiqlash
نوا	navo	1) ovoz, sado; 2) kuy; 3) boylik; 4) navo kuyi
نواساز	navosoz	dodga etuvchi, g‘amxo‘r; navo qiluvchi
نواعی	navohi	mamlakatlar, viloyatlar (birligi ناحیه nohiya)
نوحه	navha	nola, mungli yig‘i
نوحیز	navhez	yangi o‘sayotgan, ko‘karayotgan
نوش	no‘sh	1) totli, shirin ta‘m, chuchuk; 2) ichmoq, may ichuvchi
نوکیس	navkisa	birdan boy bo‘lib qolgan kishi
نیاز	niyoz	kambag‘illik, muhtojlik, ehtiyoj
نیازمندیغ	niyozmandlig‘	muhtojlik
نیران	niyron	1) o‘tlar, olovlar; 2) do‘zax
نیکیخت	nikbaxt	baxtli
نیگو	negu	nega, nimaga, nima?
نیگون	nigun	egilgan, bukilgan, tuban

و

واجب	vojib	lozim, shart
------	--------------	--------------

واجد	vojid	vujudga keltiruvchi, yaratuvchi, ixtirochi
واحدیت	vohidiyat	yagonalik, birlik
واسطه	vosita	oraga tushish, o‘rtaga tushish
واصل	vosil	etishuvchi, erishuvchi, bog‘lanuvchi
واضح	vozih	ochiq, ravshan
واضح	voze’	quruvchi, tuzuvchi
واقف	voqif	biluvchi, xabrdor
والد	valid	ota
وبال	vubol	ayb, kamchilik, uvol
وجه	vajh	1) yuz; 2) sabab, yo‘l, vaj, baxona, xizmat haqi, narsa, ko‘nikma
وحدت	vahdat	birlik, yagonalik, tanholik
وداع	vido’	xayrlashish, ajralib ketish
ورد	vard	gul, atirgul
ورزش	varzish	mashq, ko‘nikma, harakat
وسط	vasat	o‘rta, bel
وصف	vasf	maqsad, ta’riflash
وصل	vasl	birikish, etishish, uchrashish, bog‘lanish
وظع	vaz’	tartib, nizom, bino etish
وقوع	vuqu’	yuz berish, voqe’ bo‘lish, paydo bo‘lish
وقوف	vuquf	bilish, xabardorlik, voqiflik
ولی	vali	1) avliyo, aziz; 2) ega, sohib

۵

هادی	hodi	etakchi, to‘g‘ri yo‘l ko‘rsatuvchi
هرگیز	hargiz	hech qachon, hech vaqt

هم آغوش	hamog‘ush	quchoqlashgan
همای	humoy	afsonaviy balandparvoz qush, «davlat» qushi
همایون	humoyun	qutlug‘, baxtli
همت	himmat	biror ishga urinish, niyat
همدم	hamdam	ulfat, birga yuruvchi, o‘rtoq, do‘st
همراز	hamroz	sirdosh, o‘rtoq
هولناک	havlnok	qo‘rqinchli, dahshatli
هویدا	huvaydo	belgili, oshkora

ی

یاپوش	yopush	yopishmoq, etishmoq
یارلیغ	yarlig‘	amr, farmon
یاغما	yag‘mo	talon-taroj, buzg‘unlik
یاغی	yog‘iy	dushman, yov
یاکتا	yakto	yakka, tengsiz
یانماق	yonmoq	qaytmoq
یاوق	yovuq	yaqin
بیراق	yiraq	yiroq, uzoq
بیریل	yiril	uzoqlashmoq, chetlashmoq
بیایک	yilik	ilik

MUNDARIJA

So‘z boshi.....	3
Mashg‘ulot materiallarini bajarish ushun metodik tavsiyalar.....	5
Namuna ushun mashg‘ulot ishlanmasi.....	6
1-mashg‘ulot. Eski o‘zbek yozuvining shakllanish tarixi.....	18
2-mashg‘ulot. Alif harfi.....	20
3-mashg‘ulot. Dol va zol harflari.....	25
4-mashg‘ulot. Vov harfi.....	29
5-mashg‘ulot. Re, ze va j:e harflari.....	33
6-mashg‘ulot. Eski o‘zbek yozuvida unlilar. Arab satr usti belgilari....	38
7-mashg‘ulot. Be, pe, te va se harflari.....	40
8-mashg‘ulot. Yo harfi.....	48
9-mashg‘ulot. Hoyi havvaz harfi.....	53
10-mashg‘ulot. Jim, chim, hoyi hutti va xe harflari.....	56
11-mashg‘ulot. Sin va shin harflari.....	63
12-mashg‘ulot. Sod, zod, to va zo harflari.....	67
13-mashg‘ulot. Ayn va g‘ayn harflari.....	74
14-mashg‘ulot. Fe va qof harflari.....	78
15-mashg‘ulot. Kof, gof lom va mim harflari.....	83
16-mashg‘ulot. Eski o‘zbek yozuvida raqamlar.....	90
17-mashg‘ulot. Fors izofasi.....	95
18-mashg‘ulot. Alifi maqsura va vovi zoida.....	102
19-mashg‘ulot. Arab izofasi. qamariy va shamsiy harflar.....	108
20-mashg‘ulot. Yozuv turlari. Nasta’liq xati.....	114
21-mashg‘ulot. Yil hisobi.....	119
22-mashg‘ulot. Abjad hisobi.....	123
23-mashg‘ulot. Harfiy san’atlar.....	127
24-mashg‘ulot. Nasta’liq yozuvidagi matnlarni o‘qish va tahlil qilish...	134
25-mashg‘ulot. Nasta’liq yozuvidagi matnlarni o‘qish va tahlil qilish...	142

O‘zakkdosh so‘zlar.....	152
Tematik savolnomalar	154
Tarixiy matnlar.....	170
Buyuk ajdodlar.....	280
Badiiy matnlar.....	347
Lug‘at.....	363

СОДЕРЖАНИЕ

Введение.....	3
Методические рекомендации для выполнения заданий занятия.....	5
Пример разработки занятия.....	6
Занятие №1. Формирование староузбекского письма.....	18
Занятие №2. Буква «Алиф».....	20
Занятие №3. Буквы “Дол и “Зол”.....	25
Занятие №4. Буква “Вав”	29
Занятие №5. Буквы «Ра», “За”, “Са”.....	33
Занятие №6. Гласные на староузбекском языке. Подстрочные знаки арабского алфавита.....	38
Занятие №7. Буквы «Бе», «Пе», «Те» и «Се».....	40
Занятие №8. Буква «Йа».	48
Занятие №9. Буква хоэ- хаввас	53
Занятие №10. Буквы «джим», «чим», «хоэ хутти», «хе».	56
Занятие №11. Буквы “син” и “шин”.....	63
Занятие №12. Буквы “сад”, «зад», «то» и «зо».....	67
Занятие №13. Буквы “айн” и “гайн”	74
Занятие №14. Буквы мутассил “фа” и “каф”	78
Занятие №15. Буквы “каф”, «гаф», «лям» и «мим».....	83
Занятие №16. Цифры в староузбекской письменности.....	90
Занятие №17. Персидский изафет.....	95
Занятие №18. Алиф максура и вафи заида	102
Занятие №19. Арабский изафет. Солнечные и лунные буквы.....	108
Занятие №20. Виды арабской каллиграфии. Письмо насталик.....	114
Занятие №21. Расчет года.....	119
Занятие №22. Расчет года по абжад.....	123
Занятие №23. Искусства письма.....	127
Занятие №24. Чтение, перепись и анализ текстов староузбекского	134

языка, написанных на насталик.....	
Занятие №25. Чтение, перепись и анализ текстов староузбекского языка, написанных на насталик.....	142
Однокоренные слова.....	152
Тематические вопросники	154
Исторические тексты.....	170
Наши великие предки.....	280
Художественные тексты	347
Словарь.....	363